

מפתחות

רשימת ערכי המפתחות

אפתיקי	אבירה
ארבעה וחמשה	דינים שונים בנוגע למצות השבה
ארץ ישראל	שומר אבירה
אש	אדם - איש
כללי	אדם המזיק
טמון	האב, ותולדות
אשו משום ממונו	גדרי אדם המזיק
אשו משום חציו	אדם מועד לעולם
בהמה דקה	אדם המזיק פוטר את שאר המזיקים
בהמה טמאה	נתקל שהזיק או שהוזקו עליו, ועוד
בור המזיק	ציורים של הוזקו עליו
איסור חפירת בור	היכא שהוא בגדר "ברשות"
עומק הבור	הזורק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים
הכרי	וכסתות
"כיון דאית לי' להאיך למלויי' ולא קא מליי' כמאן דכריי' דמי"	ציורים שונים
"איש בור ולא שור בור"	אהבת לרעך כמוך
בור ברשות הרבים ובור ברשות היחיד	דיני ואהבת לרעך כמוך וציורים שונים
אבנו סכיננו ומשאנו	שנוכר בהם ואהבת לרעך כמוך
שיח ומערה	האומר דבר בשם אומרו
בענין איך לקבוע בציורים מסוימים אם הוי מזיק של בור או של אב אחר	המלכין פני חבירו ברבים
הבלא וחבטא	אזיר
ציורים שונים של היזק בור	אומדנא
שמירת הבור, וכיסוי	אונאה
"שור ולא אדם, חמור ולא כלים"	אונס
שור פסולי המוקדשין	אותו ואת בנו
שור פיקח	אינו ברשותו
החיוב תשלומין	איסורי הנאה
	אישות
	אפוטרופוס

האיסור והחיוב תשלומין בגרמי	הוצאת מקלקלין לרה"ר (רשות, החיוב
הגדרים מתי נחשב גרמא ומתי נחשב	לשלם נזקן, כל הקודם זכה)
גרמי	בושת
ציורים פרטיים	בחירה
מזיק שיעבודו של חברו	בל תשחית
גשם	בל תשקצו
דבר	בן פקועה
דבר שלא בא לעולם	בעל דבר
דגים	בעלי חיים
דיינים	גוי - בן נח
פסולי דיין	מדריגתו
עביד איניש דינא לנפשי	חיובים כלפיו
דיני ממונות	מצותיו
דיני שמים	גוסס
הודאת בעל דין כמאה עדים דמי	גזבר
מהות הנאמנות	גירושין
הודאת בעל דין נגד פסק דין של ב"ד	גלות
טענו חטיין והודה לו בשעורין	גמר דין
הזמה	גניבה וגזילה
הידור מצוה	מהות גניבה וגזילה
היזק ראי'	גניבה לעומת גזילה
הפקר	גזילה לעומת מזיק
הקדש	בענין אם צריכים מעשה, נוסף על קנין
כללי	טיב הגנב (שותפין, שומר), וטיב הנגנב
סוגים ומדריגות שונים של קדושה	(שומר, גנב מאחד מחמשה בני אדם)
הקדש מפקיע מידי שיעבוד	הלאו
מעילה	קנין גזילה
שור הקדש שנתייעד	מצות השבה
הרהור	החיוב אונסין
השגחה	פרוטה
התראה	גונב או גוזל על מנת להחזיר
זכו'	גזל עכו"ם
זקנה	הקדש
זריקה	כופר בפקדון
חובל	קרקע
חזיר	שינוי קונה
חזקה	שינוי מעשה
חזקת מרא קמא	גנב שהשתמש בהחפץ
חזקת שלש שנים	גרמא וגרמי
	האיסור והחיוב תשלומין בגרמא בניזקין

כללי	חנוכה
כחו כגופו	חנוני
כיבוד אב ואם	חרש
כל העומד וכו'	טומאה
כפל - כללי	טוען ונטען
כתב - על פה (דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה וכו')	סומכוס ורבנן
לילה	ציורים שונים
לפני עור לא תתן מכשול	טוען טענת גנב
לקט שכחה ופאה	טענה
מכריח ארי מנכסי חברו	כללי
מדת סדום	הגדרת טענת ברי וטענת שמא
מודה במקצת	ברי ושמא
מודה בקנס	שמא ושמא
מוחזק	טענינן
מומר	טריפה
מוסר (לגוים)	יהושע
מזוזה	יהרג ובל יעבור
מזיק	ילפותות
איסור מזיק, והיחס בין האיסור והחיוב תשלומין	כללים שונים
מהות ודיני התשלומין	אין עונשין ואין מזהירין מן הדין
כמה ציורים שונים של מזיק	בענין ללמוד ממונא מאיסורא
הקדש, חרש, עכו"ם	בענין המדות: גזירה שוה, לימוד סתום מן המפורש
אבות ותולדות	אסמכתא
בעלות - היכא שהדבר המזיק אינו ברשותו של הבעלים אלא ברשות או בשליטת אדם אחר כגון גזלן, עבדו ואמתו שהזיקו, שומר	יראת שמים
בתר מעיקרא אזלינן או בתר תבר מנא אזלינן	ירושה
כל המשנה ובא אחר ושינה בו תחילתו בפשיעה וסופו באונס היזק שאינו ניכר דמי ולדות	כללי
מציל עצמו בממון חברו עביד איניש דינא לנפשי	משמוש
	ירושת הבעל
	ירושת עכו"ם
	כופר
	הגדר של כופר דמי ניזק
	יסוד הדין של תשלומי כופר: ממונא או כפרה או קנס, ודינים שמסתעפים מזה
	חיוב כופר בשור ובשאר אבות נזיקין
	חיוב דמים
	בזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר

מחובר	סומא
מחילה	סכנה
מיגו	ספק ספיקא
מיטב בינונית זיבורית	ספקות
גדרי מיטב	ספר תורה
מיטב, כסף, ושוה כסף	עבד כנעני
מיטב שלו או של עולם	עבד עברי
מיטב דניזק	עבודה לשמה
בעל חוב בבינונית	עבירות
זכות הניזק והמלווה בפחות מדינם, או כדינם אבל רוצים שדה מסוימת בין השדות	עד אחד
מיתות בית דין	עדות
מכירה	עובר ירך אמו
מלווה	עושה מעשה עמך
מלך	עינוי הדין
מסית	עמוץ - מואב
מסית	עני המהפך בחררה
מעמד שלשתן	עציץ
מעקה - לא תשים דמים בביתך	עקירת דבר מן התורה
מעשר	ערבות
מקח טעות	עריות
מקיף וניקף	ערכין
מרים	“עת לעשות לה”
משה רבינו	פדיון הבן
משכון	פיגול
מת	פיקוח נפש
נביא	פסולי עבודה
נדריים	פרוזבול
נהנה	פריקה וטעינה
גדרי חיוב נהנה	צדיק
זה נהנה וזה לא חסר	צדקה
זה נהנה וזה חסר	צער
גילוי דעת דניחא לו בשכר	צרות
נחש	כללי
נתינ - נתינה	ציורים שונים
	צורות בציורים של משונה (קרן).
	והעדאה, ויש הנאה להזיקה (שן)

בעל השור	קדשים - קרבנות
שמירה	כללי
פלגא נזקא קנסא	קדושת קרבן
פלגא נזקא ממונא	חיוב אחריות
חצי נזק מגופו - נזק שלם מגופו	קדשים קלים ממון בעלים
הוחלט השור ויושם השור	משולחן גבוה קא זכו
שור הקדש	קטלנית
עוד דיני תשלומין	קידוש וחילול השם
נגח ואח"כ הפקיר	קידושין
קרקע	קיום מצות
רב ותלמיד	קים לוי בדרבה מיני
רגל (בהמה המזוקת בדרך רגל)	קנין
הגדרים מתי נקרא רגל	קנין אגב
רגל ברשות הרבים	קנין הגבהה
דינים שונים בנוגע לרגל	קנין חזקה
רוב	כללי
רובע	דיני מעשה הקנין
רודף	מכר לו עשר קרקעות בעשר מדינות
רוצה	והחזיק באחת מהן
כללי	קנין חצר
דיני מעשה רציחה	קנין כסף
גרם רציחה	קנין מסירה
הרג טריפה, וטריפה שהרג	קנין משיכה
חיוב ממון ביחד עם הרציחה	קנס
ריבית	כללי
ריפוי (תשלומי ריפוי)	דיני קנסות בבבל ובזמן הזה
שבועה	תפיסה בדיני קנסות
כללי	העדאה, גרמי
אין נשבעין על קרקעות או שיעבוד	קרבן בכור
קרקעות	קרבן חטאת יחיד
מתוך שאינו יכול לישבע משלם	קרות הגבר
שבת קודש	קריאת שמע
שגגות	קריעה
שואל	קרן תמה
שוטה	גדרים בהאב והתולדות של קרן
שומר	משונה וכוונתו להזיק

דינים שונים	כללי
שותפות	קבלת שמירה
שחיטה	גדר השכר של שומר שכר
שטרות	חיוב השבה וחיוב אחריות
שיעבוד	משעת משיכה משתעבד או משעת אונסין
מהות שיעבוד	משתעבד
שיעבודא דאורייתא או לאו דאורייתא	כופר בפקדון
יורשים	שומר שמסר לשומר
כללי	שבועת השומרים
הקדש מפקיע מידי שיעבוד	שמירה בבעלים
שיעבודא דר"נ	דברים שנתמעטו ממייעוטים בפרשיות שומרים
שכירות	שור המועד
שכר ועונש	מהות הנגחנות של שור המועד
שכר שכיר	תשלומי נזק שלם
שליחות	קירב נגיחותיו
שליחות יד	מתי, ולענין מה, נעשה מועד
שמיטה - יובל	מעשה ההעדאה בב"ד
שן (בהמה המזקת בדרך שן)	רשות משנה
שער (הגוף)	חזרה
שקר	דיני אבנו סכינו ומשאו דלא אפקרינהו,
תורה	ועוד דיני שור המועד
תחיית המתים	הקדש
תלמיד חכם	שור הנסקל
תנ"ך	הטעם ויסוד הדין של סקילת השור
תענית	שחיטת שור הנסקל, והאיסור אכילה
תפילה	האיסור הנאה
תקנות דרבנן	כמיתת הבעלים כך מיתת השור
תרומות ומעשרות	

מפתחות

אבידה

דינים שונים בנוגע למצות השבה

בענין היכא שהחזיר למקום המשתמר או מקום שיראנה, האם קיים מצות השבת אבידה, או האם מיקרי רק שלא פשע אבל בכדי לקיים מצות השבת אבידה הרי הוא צריך להחזירו לרשותו.
תש"א.

שעל שוויות שאינה ניכרת, לא שייך מצות השבת אבידה, כגון למנוע היזק שאינו ניכר. א' סק"ו.

בענין מנין שחייב להשיב עבד כנעני לבעליו. תרס"ז (קטע אחרון).

שומר אבידה

בענין המחלוקת בין רבה ורב יוסף אם שומר אבידה הוא ש"ח (רבה), או האם הוא שומר שכר כי יש לו השכר שהוא פטור מלתת צדקה בשעה שהוא עוסק עם האבידה (רב יוסף). ובענין אם איירי מחלוקתם כשבא עני או כשלא בא עני. וביאורים שונים למה לית לי' לרבה סברת רב יוסף.

תנ"ב (קטע "ובישוב" ולהלן שם), תרצ"ז.

בענין מנלן שמוצא אבידה הוא שומר. ובענין איך הוא נעשה שומר בלי קבלת שמירה. וכן בענין איך שייך לומר שהוא שומר שכר מטעם שעוסק במצוה פטור מלתת צדקה, הלא השכר לא ניתן בתורת שכר עבור השמירה.

תנ"ב (קטע "ובישוב" ולהלן שם), תרצ"ו.

בענין אם יש דין שומר אבידה על קרקע. קכ"ה סק"ב בהערה השני'.

בענין אם יש פטור של בעליו עמו בשומר אבידה. תש"ו.

בענין הא דצריכים ילפוטא כדי לומר ששומר אבידה משלם את הכפל של טוען טענת גנב.
תרצ"ו, תש"ג.

אדם - איש

דברי רבינו גרשום שגם אם מצערים בן אדם יש כאן האיסור של צער בעלי חיים, ושזהו הטעם למה יש איסור של עינוי הדין. תק"נ.

אדם המזיק

ע"י עוד בערך מזיק, ובערך גרמא וגרמי.

האב, ותולדות

שיטת רש"י שלאדם המזיק אין תולדות. מ', מ"א.

בענין אם אדם דאזיק אדם, ואדם דאזיק שור, הם אב אחד, או האם הם נחשבים שני אבות. ל"ט.

המחלוקת בין רש"י והרי"ף בענין אם כח של אדם המזיק הוא אב או תולדה. מ', מ"א.

גדרי אדם המזיק

בענין שחוץ ממה שאדם המזיק חייב משום המעשה מזיק שעשה, יש ציורים שהוא חייב גם בלא מעשה מזיק משום העובדא שלא שמר את גופו.

הסוגיא של אשו משום חציו י"א, ת"ד (קטע "ובישוב" ולהלן שם).

בענין אם גם החיוב הנ"ל הוא משום אדם המזיק, או האם הוא משום ק"ו מנזקי ממונו, וכן האם שייך לומר בזה שאדם מועד לעולם.

ת"ד (קטע "ובישוב" ולהלן שם).

בענין אם אדם הנופל מן הגג ברוח מצוי חשיב אדם המזיק או אש.
ה', ה"א, כ"ה, ל"ז, רס"ה (קטע אחרון), ת"ט, תקפ"ב (קטע "והנה אכתי"), תקפ"ד, תרצ"ד סק"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "והנה ממסקנת"), י"ח.

בענין היכא שהניח ראובן גחלת על לב שמעון, ולא סילקה שמעון, למה ראובן פטור.
שנ"ג.

בענין היכא שנפל מן הגג והזיק, האם רק תחילת הנפילה מיקרי המעשה מזיק שלו או האם גם הנפילה על הכלי מיקרי המעשה מזיק שלו.
רצ"ד, שנ"ב (קטע "והנה לקמן").

בענין היכא שעשה פעולה מזוקת, אבל הרי הוא יכול למושכו בחזרה, האם כבר עכשיו הרי הוא נחשב בגדר מזיק, רק שאם ימשכנו בחזרה הרי זה כמו תשלומין, או האם אינו נחשב עכשיו בגדר מזיק, אלא שאם אח"כ יבטל את האפשרות להפסיקו (באופן שלא יחשב רק בגדר גרמא), הרי הוא יחשב אז בגדר מזיק.
תרפ"ט.

בענין אם גנב או גולן שטבח או עשה שינוי אחר (כגון תבוי' או שתיי') נחשב בגדר מזיק או האם זה נחשב שעשה הוספה של גניבה או גזילה. וכן האם חייבים על זה כפל משום גניבה.
א' סק"ג.

דברי הרא"ש שהיכא שבעל חבית סמך את חביתו על אבנו של חבירו ובא בעל האבן ונטל את האבן ונשברה החבית הרי בעל האבן חייב.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ה (קטע "ולפי הסברא" ולהלן שם).

בענין "הי' לו לעמוד ולא עמד", ו"הי' לו

להזהיר ולא הזהיר".

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "מיהו לכאורה"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע"ג.

בענין אם האב שהכה את בנו וכן הרב את תלמידו, בציור שהי' מצוה לעשות כן, הרי הם חייבים לשלם היזקים.
ב' סק"ה*.

אדם מועד לעולם

בענין אם אדם מועד לעולם הוא ציור של האב או האם הוא ציור של תולדה.
מ"ב.

דברי הרמב"ם שהביא פסוק אחר לאדם מועד לעולם ולא הפסוק של פצע תחת פצע המובא בגמ'.
מ"ב סק"ב, ס"א (קטע "ולפי הנ"ל").

המחלוקת בין תוס' והרמב"ן בענין אם אדם מועד לעולם גם כשהי' אונס גמור.

ב' סק"ד ובהערה שם (ושיטת הראב"ד בזה), מ"ב סק"ה (ושיטת הראב"ד הנ"ל), ס"ב בהערה, הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ג סק"ד (קטע "ועוד כתב"), שמ"ג, שס"ב, שע"ט, שפ"ו, שפ"ז (ובהערה הראשונה שם דנתקל לאו פושע הוא ופטור פירושו הוא דהוי כעין גניבה), שצ"ב* (בענין כל המשנה ובא אדם אחר והזיקו הרי הוא חייב), ת"ד בהערה הראשונה, תקפ"א (קטע ראשון), תר"ע, תשמ"ו סק"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ועל פי זה"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"א - כ"ג.

שיטת הריב"א שאדם חייב גם על אונס שהוא כעין גניבה (ודלא כתוס'), אבל פטור על אונס שהוא יותר גדול מכעין גניבה.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ג.

בענין אם כוונת הרמב"ן היא כהריב"א או האם כוונתו היא לחייב אפילו על אונס יותר גדול מכעין גניבה.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ג.

דברי הירושלמי שפוטר מי שישן ראשון אם הזיק לאדם שני הבא אצלו לישן.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"א, כ"ג (קטע ראשון).

הציור של הניח להם אביהם פרה שאולה והיו סבורים שהיא של אביהם וטבחהו ואכלוה משלמים דמי בשר בזול.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ג.

הדרך שאדם מועד לעולם רק היכא שעצם המעשה קרה באונס, אבל לא היכא שהאונס הוא מצד אחר, וכגון בהציור הנ"ל של סבורים שהיא של אביהם.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"א.

דברי הגר"ח בהל' שכירות שעל יצירת מזיקים לא אמרינן אדם מועד לעולם, ושהנודע ביהודה סובר ששפיר אמרינן כן.
שפ"ז (קטע "מיהו עיין בחידושי הגר"ח"), תשל"ד.

דברי הגר"ח שאדם מועד לעולם לא מהני לענין שיהי' נחשב שהוא נמצא שם שלא ברשות.
ת"ד (קטע "והנה שו"ר").

בענין אם אומרים אדם מועד לעולם היכא שהי' עסוק בטובת חברו והזיקו.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ג.

אדם המזיק פוטר את שאר המזיקים
בענין הא דאדם הדוחף בכוונה לתוך בור פוטר את בעל הבור.
פ"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ג.

הטעמים למה.

פ"ד סק"ג.

בענין אם גם אדם שדחף בפשיעה (בלי כוונה) פוטר את בעל הבור.
פ"ד סק"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה)
ט"ז (קטע "מיהו צ"ע"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ג.

בענין אם אדם המזיק בכוונה פוטר רק את בעל הבור או האם הוא פוטר גם שור שהזיק יחד עמו.
פ"ד סק"א.

בענין אם גם חש"ו שהזיקו בכוונה פוטרם את בעל הבור.
פ"ד סק"ה, קנ"א.

בענין הא דאדם המזיק בכוונה פוטר שאר המזיקים אפילו כשהם עושים מעשים נפרדים.
שצ"ד בההערה.

בענין אם אדם המזיק בכוונה בדרך גרמי או גרמא פוטר את שאר המזיקים.
שצ"ד בההערה.

בענין אם אדם המזיק בכוונה פוטר אדם המזיק בפשיעה.
שצ"ד בההערה.

בענין אדם הכורה בור בכוונה ביחד עם מי שעוסק בכרייתו שלא בכוונה אלא בפשיעה.
שצ"ד.

נתקל שהזיק או שהוזקו עליו, ועוד ציורים של הוזקו עליו

בענין אם לנתקל שהזיק לאחר שנתקל יש דין של בור או דין של אדם המזיק.

ה' (קטע ראשון), ה"א, כ"ה, ל"ז, רס"ה, ת"ד, ת"ט (קטע ראשון), תקפ"ב (קטע "והנה אכתי"), תקפ"ד, תרצ"ד סק"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "דהנה"), י"ח, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע"א, ע"ג, ע"ט - פ"ד.

בענין אם נתקל נחשב פושע רק כשנתקל מעצמו אבל לא כשנתקל על חפץ, ודרך הפוכה שנחשב יותר פושע כשנתקל על חפץ. שע"ט, שפ"ו, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ', ע"ד.

בענין אם יש חילוק בין אם הוא נושא משא או לא.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ'.

כוונת רב ב"ממלא רה"ר כולה חביות" (דף כ"ז ע"ב).

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"ב.

"שמואל אמר באפילה, רבי יוחנן אמר בקרן זוית" (שם), כ"ד.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"א.

הכוונה באפילה.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"ג.

דברי רש"י שבאפילה ובקרן זוית המניח לא פשע.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"ד.

דברי הרמב"ם שגם בקרנא דעצרא לא הוה ל"י לעיוני באפילה או בקרן זוית

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ט"ו.

דברי הרשב"א שאפילו אם נתקל נחשב פושע אבל אינו פושע גמור כמו הפשיעה ששומר חנם חייב עלי' אלא פשיעה כעין אבידה.

שע"ט, שפ"ז (קטע "ברם עיין לעיל").

שיטת הנ"י דלא כהרשב"א הנ"ל אלא שאדרבה נתקל לאו פושע הוא פירושו הוא דהוי אונס זוטא כעין אבידה אבל לא אונס גמור.

שפ"ז (קטע "וע"ע בני").

דברי הרא"ש שאם סוברים נתקל פושע א"כ אע"פ שהנתקל השני לא מיקרי פושע אבל אכתי יש בו פשיעה קצת כעין גניבה,

משא"כ אם סוברים שנתקל נחשב אונס אין כאן שום פשיעה כלל ואפילו לא כעין גניבה ודלא כהנ"י הנ"ל.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "מיהו יש להבין").

בענין אם שייך לומר שהיכא שנתקל מעצמו ולא משום שהי' עסוק בצרכי עצמו (כגון להוריד משא למטה מכתופו) כו"ע מודים שנתקל לאו פושע הוא. שפ"ו.

שיטת הר"ר יהונתן ותלמיד רבינו פרץ בענין נתקל פושע.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ועל פי זה יש ליישב").

דברי תוס' שיותר צריך אדם להזהר שלא יזיק ממה שצריך להזהר שלא יזק, ומש"ה אם נתקל והזק על אבן, בעל האבן חייב. שע"ט, הסוגיא של אשו משום חציו נ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע"ד (קטע "וצ"ל").

עוד בענין "דרכם של בני אדם להתבונן בדרכים".

שס"ג, ת"ח.

הגדר של "עמד בעל הקורה". ת"ו.

היכא שהוא בגדר "ברשות"

בענין "שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות, הזיקו זה את זה חייבים, הוזקו זה בזה פטורים".

ת"ד, (קטע "והנה שו"ר" ולהלן שם), ת"ו (קטע "והנה הנ"י" ולהלן שם), ת"ז, תקפ"א, תקפ"ב.

שיטת הרמב"ם בענין הנ"ל.

ת"ז סק"א (קטע "והנה ביישוב"), תקפ"א.

שיטת רש"י.

ת"ז סק"ב סק"ג סק"ד.

שיטת תוס'.

ת"ז סק"ד סק"ו.

שיטת הרמ"ה.

ת"ז סק"ה.

בענין המזיק את אשתו בתשמיש המטה.
ת"ו (קטע "והנה רש"י"), ת"ז
סק"א סק"ב.

דברי הברכ"ש שהפטור של רשות המזיק
אינו רק משום שבעל השור אינו צריך
לשמור שורו כשהשור הגיזק הוא ברשותו,
אלא הרי זה דין פטור בעיקר החיוב
תשלומין, ומש"ה ס"ד בהגמ' שגם השור
פטור מסקילה, ובשם הגר"ח שברשותו של
בעל השור אין השור נחשב בגדר מזיק.
תקל"ב סק"ד, תקפ"א, הוספות על
פרק המניח משנת תשע"ז מ"ב.

הזורק כלי מראש הגג והיו תחתיו
כרים וכסתות

בענין מה שזרק כלי מראש הגג והיו תחתיו
כרים וכסתות וקדם הוא עצמו וסילקן הרי
הוא פטור לפי המ"ד שסובר שגרמי פטור.
תרמ"ד סק"ב.

הדרך שהמסלק חשיב מזיק בידיים, וכן
שלפי המחייב בדינא דגרמי גם הזורק חייב
בהציור הנ"ל, ושניהם חייבים, אבל אם
בעל הכלי מסלק את הכרים וכסתות הרי
הזורק פטור כי בעל הכלי הביא את ההיזק
על עצמו.
שמ"ז (קטע ראשון וקטע "וי"ל").

שיטת הרמב"ם שהיכא שזרק כלי של
חבירו והיו תחתיו כרים וכסתות של בעל
הכלי, אם בעל הכלי סילק הרי הזורק חייב
כי מותר לבעל הכרים וכסתות לסלק אותם
ואינו חייב להשאיר את הכרים וכסתות שם
כדי שינצל הזורק מחיוב תשלומין.
שמ"ז (קטע ראשון וקטע "וי"ל").

הזורק כלי של חבירו והיו תחתיו כרים
וכסתות שלו (כלומר של הזורק): בענין אם
הוא חייב אם בא אחר וסילק את הכרים
והכסתות.

שמ"ז (קטע "והנה יש לעיין"
ולהלן שם).

ציורים שונים

בענין כל המשנה ובא אדם והזיקו.
שנ"ט, תקפ"ב (קטע "והנה
אכתי"), הוספות על פרק המניח
משנת תשע"ז כ"א (קטע "ובאמת"
וקטע "עיין").

בענין כל המשנה והזיק אותו אדם בשוא"ת.
תקפ"ב (קטע "והנה לשונו").

הגדר של "לכתף" יש לו רשות ו"לפוש"
אין לו רשות.
שנ"ט סק"ב (קטע "והנה יש לעיין").

בענין טבח אומן שקלקל.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז כ"ג.

אהבת לרעך כמוך

עי' בערך יהרג ובל יעבור בענין ליהרג על
עבירות שבין אדם לחבירו.

דיני ואהבת לרעך כמוך וציורים שונים
שנזכר בהם ואהבת לרעך כמוך

"רבי יוסי אומר יהי ממון חבירך חביב
עליך כשלך": שהרי זה בכלל מצות ואהבת
לרעך כמוך.
א' סק"ה.

דברי היד רמה שגרמא בניזקין אסור משום
ואהבת לרעך כמוך.
א' סק"ה (קטע "וביד"), תרי"ד.

בענין אם אסור או מותר או מצוה להכות
ולבזות ולרצוח מי שאינו עושה מעשה
עמך. ואם עשה כן, האם יש חיוב לשלם
אפילו לפי הצד שמוותר.
ב' סק"ה*.

האומר דבר בשם אומרו

בענין האומר דבר בשם אומרו.
תשמ"ג.

שהיכא שלא אמר בשם אומרו, אבל גם לא
אמר בשם עצמו, אלא אמר ששמע מ"אדם
אחר", אינו עובר על אל תגזול דל.
תשמ"ג.

בענין כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו (ומהרש"א). תשמ"ג.

המלבין פני חבירו ברבים

דברי רבינו יונה שהלבנת פני חבירו היא אבזוריהו דשפ"ד (דלא כתוס'). תשמ"א.

בענין אם יש חיוב של יהרג ואל יעבור על הלבנת פני חבירו ברבים. תשמ"א.

אזיר

שלענין שבת מיקרי הנחה כשבא לאזיר חצירו עד לרקיע אם קלוטה כמי שהונחה דמי, ואם לאו כמי שהונחה צריכים שינוח על הקרקע.

הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ב (קטע אחרון), ל"ה סק"א.

אומדנא

בענין להוציא ממון ע"י אומדנא. תל"ז (קטע ראשון וקטע "והנה מלשון").

אונאה

בענין מה שממעטים עבדים מאונאה מהא דהוקשו לקרקעות. קפ"ט.

אונס

בענין תחילתו בפשיעה וסופו באונס, ע"י בערך מזיק - תחילתו בפשיעה וסופו באונס.

בענין היכא שנאנס, האם המעשה שעשה נחשב המעשה שלו רק שפטור מעונשים, או האם אינו נחשב המעשה שלו. ב' סק"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ט (קטע "ושמעתי" ולהלן שם).

דברי המהר"ן חיות שאונס שהאדם הי' יכול למונעו מתחילה לא מיקרי אונס גמור. הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ג.

בענין אם היכא שהוא גרם והביא את עצמו למצב של אונס הרי זה נחשב בגדר אונס, ואם חשיב אונס האם מותר לו בתחילה להביא את עצמו לידי כך.

הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ד (קטע "ועוד כתב"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ט (קטע "ושמעתי" ולהלן שם).

הקושיא שאפילו אם חשיב אונס אבל הלא תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ט (קטע אחרון)

המחלוקת בין תוס' והרמב"ן בענין אם אדם מועד לעולם גם כשהי' אונס גמור.

ב' סק"ד ובהערה שם (ושיטת הראב"ד בזה), מ"ב סק"ה (ושיטת הראב"ד הנ"ל), ס"ב בהערה, הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ג סק"ד (קטע "ועוד כתב"), שמ"ג, שס"ב, שע"ט, שפ"ו, שפ"ז (ובהערה הראשונה שם דנתקל לאו פושע הוא ופטור פירושו הוא דהוי כעין גניבה), שצ"ב* (בענין כל המשנה ובא אדם אחר והזיקו הרי הוא חייב), ת"ד בהערה הראשונה, תקפ"א, תר"ע, תשמ"ו סק"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ועל פי זה").

בענין אם גרמי חייב על אנוס כרצון ושוגג כמזיד כמו אדם המזיק בידים. ט', ת"ד (קטע "וכבר כתבנו" ולהלן שם).

אותו ואת בנו

בענין הא שהוא חייב גם אם שחט את השני לע"ז, ודברי הקצה"ח על זה. הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ו (קטע "והקצה"ח").

אינו ברשותו

בענין אם מה שקובע שמיקרי אינו ברשותו

הוא העובדא שאינו ברשותו במציאות או העובדא שיש להשני קניני גזילה.
תכ"ד* (קטע "עוד יש ליישב דאירי" ולהלן שם), **תנ"ב** (קטע "והנה גם תוס'"), **ת"ס** (קטע "והנה עיין ברי"ף").

הדרך דהא דבעינן שיהי' ברשותו אין זה כי בלי זה אין לו כח להקדישו, כי כדי שיהי' לו כח להקדישו מספיק בזה דהוי' שלו, רק דבעינן שיהי' ברשותו כדי שההקדש יתחיל לחול, כי צריכים שהדבר יכנס לרשות הקדש מתוך רשותו של המקדיש.
תכ"ד* (קטע "ויש לחדש").

דברי השט"מ בשם הרא"ש שאע"פ שבשעה שהנגזל הקדיש לא הי' החפץ ברשותו אבל אם אח"כ חזר לרשותו הרי ההקדש חל למפרע.
תכ"ד*.

המחלוקת בין הבעל המאור והמלחמות בענין אם אפשר להקדיש חוב או האם מלוה נחשב דבר שאינו ברשותו ודבר שלא בא לעולם.

תכ"ד* (קטע "עוד יש ליישב דאירי").

ביאור למה מהני הקדישו מלוה לפי אביי שסובר שלמפרע הוא גובה, הלא הוי אינו ברשותו.
תכ"ד* (קטע "ועל פי").

בענין אם הלוח יכול למכור דבר הממושכן אצל המלוה. ובענין שיטת רש"י בפסחים דף ל' ע"ב בד"ה כולי עלמא וכו' שהקרקע של הלוח המשועבדת להמלוה נחשבת אינה ברשות הלוח ולכן אין הלוח יכול להקדישה או למוכרה אפילו למ"ד מכאן ולהבא הוא גובה.
תכ"ד.

"הקדישו ניזק איכא בינייהו" (למה אין כאן חסרון של אינו ברשותו).
תכ"ד*, **ת"ס** (קטע "גם יש לעיין").

בענין היכא שנתרצה הגזלן להשיב, האם מיקרי כבר ברשותו של הנגזל.
תכ"ד* (קטע "עוד יש ליישב דאירי"), **תנ"ב** (קטע "והנה גם תוס'"), **ת"ס** (קטע "והנה עיין ברי"ף").

הסוברים שהיכא שנתרצה הגזלן לזה שהנגזל מקדיש את החפץ, הרי זה הקדש.
תכ"ד (קטע "עוד יש ליישב דאירי").

הסברא שבכלל הדין של הוחלט השור נכלל שנחשב כאילו הוי כבר ברשותו.
תכ"ד* (קטע "וע"ע בפ"י").

איסורי הנאה

בענין אם השיעור של איסור הנאה הוא כזית (כלומר הנאה מחתיכה שהיא כזית) או הנאה שהיא שוה פרוטה.
תקכ"ח.

בענין אם איסורי הנאה נחשבים שלו או לא.

ל"ז* סק"א, קצ"ז, ר"ז (קטע ראשון), הסוגיא של אשו משום חציו ג' סק"א, ש"ה.

בענין שאינו יכול להפקירם.
ש"ה.

אישות

בענין אם נשארת שארות לאחר מיתת האשה, וכן לאחר מיתת הבעל.
תקל"ח.

אפוטרופוס

שאפוטרופוס אינו כמו שומר שיש לו עצמו קניני שמירה או שאילה, אלא האפוטרופוס נעשה כמו היתומים ממש.
תצ"ד סק"ז ובההערה שם.

הדרך שאפוטרופוס אינו כמו כל שליח אלא הרי הוא עדיף משליח ונחשב כבעלים ממש.
תנ"ט (קטע "מיהו צ"ב").

ספיקת הרשב"א בקידושין דף מ"א וגיטין דף נ"ב אם הדרשה של אתם ולא

ארץ ישראל

בענין התקנות שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ה'.

אש

כללי

גדרים מתי חייבים על אש.

קע"א.

בענין מה שאש הוא מהד' דברים שהתורה מיעטה בשמירתן.

תי"ב בההערה, תרע"ד, תשל"ד, תשמ"ו סק"ב בההערה.

דברי הגרנ"ט שבאש צריכים לשמור רק מרוח מצוי' ממש (ודלא כשן ורגל ובור שחייבים לשמור גם מרוח שהיא מצוי' ואינה מצוי').

תרע"ו.

השיעורים של הרחקה של עשיית אש. תשמ"ד.

בענין הכופף קומתו של חברו בפני הדליקה.

הסוגיא של אשו משום חציו ה' בההערה, תשמ"ד סק"ב (קטע אחרון).

בענין המרבה בחבילות, וכן שותפות בהדי הרוח או בהדי אדם אחר.

קס"ו (קטע ראשון), ק"ע, קע"א, ר"א סק"ה.

בענין המוסיף עץ קטן לאש גדול שהי' כבר.

קע"ב סק"ב.

בענין מה שהמדליק גדישו של חברו באשו של חברו חייב. ל"ח.

בענין הא דאש ובור פטורים מכופר. נ"ז סק"ב וסק"ג.

בענין חיוב דמים באש שהרג אדם. נ"ז סק"ד.

טמון

בענין אם הטעם של הפטור של טמון הוא

אפוטרופוסין (גבי תרומה) היא רק אסמכתא בעלמא, ועוד בענין זה. תנ"ט (קטע "מיהו צ"ב").

בענין מעמידין אפוטרופוס לשור תם. רי"ב (קטע אחרון), תפ"ז, תפ"ח, ת"צ, תצ"ד, תצ"ו.

שגבאי צדקה הוא בגדר אפוטרופוס. תנ"ט.

אפותיקי

(שיטת רש"י שאע"פ שבאפותיקי מפורש לא מצי מסלק ל' בזווי משום דהוי כאומר מעכשיו, אבל בכל זאת בתוך הזמן מצי לסלק ל' בזווי, ומש"ה אפילו אם עשה חמצו אפותיקי מפורש לגוי, הרי חמץ מפקיע מידי השיעבוד של האפותיקי וחשיב חמצו של ישראל שעבר עליו הפסח והחמץ נאסר. ושיטת תוס' שהיכא שלמפרע הוא גובה אין חמץ מפקיע מידי שיעבוד חוץ מהיכא שהישראל קיבל עליו אחריות. ת"ל* (קטע אחרון).

בענין אם באפותיקי מפורש יכול המלוה לגבות מעות היכא שאין השדה ההיא קיימת.

ת"ל* (קטע אחרון).

ארבעה וחמשה

בענין אם כל הסכום של ארבעה וחמשה הוא קנס חדש ואין כאן הקנס הרגיל של כפל.

ס"ג סק"א.

בענין אם ד' וה' הם ביסודם שני קנסות, או האם גדר הדבר הוא שעבור שור הרי הוא משלם רק ד' מתוך הקנס של ה'. ס"ג סק"ב.

בענין גנב בשבת וטבח בחול. א' סק"ג.

בענין "דו"ה אמר רחמנא ולא גו"ד". ס"ג סק"א (קטע "ברם").

משום דלא הו"ל לאסוקי אדעת' שיש שם חפץ.

ע"ט סק"ג, רס"א (קטע "והנה עיין בברכת שמואל"), הסוגיא של אשו משום חציו כ"ד, מ', תשמ"ו.

הסברא שאם הדבר ידוע שהחפץ עלול להיות שם, לא חשיב טמון. תשמ"ו סק"א.

בענין היכא שחפץ הוא בגלוי אבל בעל האש לא ראה אותו, האם זה נחשב ציור של טמון. תשמ"ה.

הסוגיא אודות המחלוקת בין רבי יהודה ורבנן בנוגע לטמון באש בהציורים של מדליק בשלו, ובשל חבירו, ובמוריגין, ובארנקי. תשמ"ו.

בענין אם טמון באש פטור אפילו בדיני שמים.

ע"ט סק"ג, רס"א (קטע "והנה עיין בברכת שמואל"), תשמ"ז סק"ב.

אשו משום ממונו

ביאור משום ממונו. ל"ח.

בענין אם לפי המ"ד שסובר שאשו הוא משום ממונו, גם תחילת ההבערה היא חלק מהדבר שמחייב בתשלומין, או האם היא רק הדבר שגורם שמיקרי בעל האש.

הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה סק"ד, מ"ה.

בענין אם אפשר לחייב מדין אשו משום ממונו היכא שלא עשה מעשה של הנחה בראש גגו וכדומה.

פ"ג (קטע "ברם יש ליישב").

אשו משום חציו

דברי הגר"ח בדעת הרמב"ם שאומרים אשו משום חציו רק כשיש כאן כחו ממש, אע"פ שיש גם רוח מצוי, אבל לא באבנו סכינו משאו שהניחם על ראש גגו, ודעת ראשונים אחרים בזה.

פ"ב, הסוגיא של אשו משום חציו א'.

דברי הגר"ח בדעת הרמב"ם שאשו משום

חציו חשיב מעשה בידים אבל לא חשיב כחו.

הסוגיא של אשו משום חציו א'.

דברי המהרש"א בכוונת תוס' שאומרים אשו משום חציו רק כשנתפשט האש מעצמו בלי רוח מצוי.

פ"ב, הסוגיא של אשו משום חציו א'.

משמעות לשון רש"י דשייך לומר אשו משום חציו רק היכא שהוא הצית את הבערה בדה חבירו, והלך האש ונתפשט, אבל לא היכא שרק לא שמר את אשו.

הסוגיא של אשו משום חציו ב', ה', נ"א.

הדרך שכוונת רש"י היא כדברי הרא"ש דאמרינן אשו משום חציו רק היכא שהוא יצר את האש ע"י שהדליקו, אבל לא בעינן שיצית שדה חבירו.

הסוגיא של אשו משום חציו ב', ו', מ"ב.

דברי הנ"י שבאשו משום חציו נחשב שהכל נגמר בשעת ההתחלה.

הסוגיא של אשו משום חציו י"ז.

בענין אם באשו משום חציו חיוכו הוא על המעשה שעשה בתחילה או האם הוי כחוזר ועושה.

הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה סק"ד.

בענין אם אשו משום חציו פירושו הוא דחשבינן כאילו הרוח מצוי הרי היא ממש מעשיו, או האם פירושו הוא שהתורה מחשיבה כאילו הרוח מצוי היתה כאן כבר בשעת פשיעתו אשר אז במה שהוא שם את האש הרי הוא גומר את הדבר.

הסוגיא של אשו משום חציו מ"ג.

בענין היכא שהיתה שם מחיצה שלא היתה יכולה לעמוד ברוח מצוי, ונפלה, האם זה מיקרי שכלו לו חציו.

הסוגיא של אשו משום חציו מ"ג.

הדרך שהיכא שרוח שאינה מצוי באה והולכה את האש, לא אמרינן שאשו הוא משום חציו, אבל אם כבר היתה קיימת

בור המזיק**איסור חפירת בור**

בענין אם חפירת בור אסורה מהתורה או מדרבנן, ודברי רש"י שהאיסור לחפור בור הוא משום מקלקל רה"ר.

א' סק"ה, פ"ה (קטע "ברם"), רצ"ג סק"ג, שצ"ה, תרי"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו', הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ד.

בענין מהו האיסור לקלקל רה"ר. א' סק"ה, תרי"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו'.

עומק הבור

בענין אם הבור צריך להיות לכה"פ עמוק טפח, א"נ לכה"פ עמוק ג' טפחים. קס"ו (קטע "והנה היש"ש").

בענין אם סתם בור האמור בתורה הוא עמוק י' טפחים או עמוק הרבה. ל"ד.

הדרך שבור י' חשיב אב רק לענין מיתה אבל לענין ניזקין חשיב התולדה של בור ט'. ל"ד.

בענין מאי דאמרינן ששיעור מיתה הוא י' טפחים: האם זה משתנה לפי קושי הקרקע. תר"א.

בענין למה בור ט' פטור ממיתה, האם זה רק בגדר גזיה"כ או האם יש גם סברא. ל"ה.

הסברא שהטפח העשירי אינו מוסיף כלום באפשרות גודל הנזק, כי כל ההיזקין יכולים לקרות גם בבור ט', אלא הרי הוא רק מקרב את האפשרות של היזק, וכן הרי הוא מוסיף מיתה. קס"ו בהערה השני', (קס"ט).

בענין היכא שמת השור בבור י' אבל ידעינן שהי' בצירוף מחלתו. ל"ה.

בענין אם גם באסו"מ, וכן בבור ברשותו,

הרוח שאינה מצוי' רק שהוא לא ידע מזה או שפיר אמרינן אשו משום חציו. תרע"ד, תשל"ד, תשמ"ו סק"ב בהערה.

"אלא למאן דאית לי' משום חציו אית לי' נמי משום ממונו": מהיכא תיתי לומר כן. הסוגיא של אשו משום חציו מ"ז.

בענין היכא שנפל חפץ לתוך אש שהוא עשה, האם חיובו הוא משום אש או משום בור.

הסוגיא של אשו משום חציו ח'.

בענין גץ היוצא מתחת הפטיש. תי"ב.

בענין אם אשו משום חציו מחייבו מיתה משום רציחה כמו שמחייבו בנזקי ממון. נ"ז*, הסוגיא של אשו משום חציו כ"א.

שיטת הרמב"ם שאשו משום חציו מחייבו גם על בושח.

הסוגיא של אשו משום חציו מ"ט.

עוד בענין אשו משום חציו.

ל"ח.

בהמה דקה

בענין אם מותר במקום פיקוח נפש. תשמ"א (קטע "עיינן לקמן").

בהמה טמאה

דברי הרמב"ם שילפינן שבהמה שחסרים לה שני הסימנים של טהרה אסורה, מזה שבהמה שחסר לה רק סימן אחד הרי היא אסורה.

ע' סק"ה (קטע "ועי' ברמב"ם" ולהלן שם).

הדרך שהיכא שחסרים לבהמה שני הסימנים של טהרה הרי זה סוג אחר של טומאה מהיכא שחסר לה רק סימן אחד.

ע' סק"ה (קטע "ועי' ברמב"ם" וקטע "וכן שמעתי" וקטע והביאו").

בענין אם העדר סימנים הרי זה בגדר הוכחה וראי' שהבהמה היא טמאה, או האם זה בגדר גוף הטומאה.

ע' סק"ה (קטע "וכן שמעתי" וקטע "והביאו ראיו").

נאמר השיעור של י' טפחים (דהיינו שהאסו"מ יהיו גבוהים י').
תר"ח.

בענין היכא שמת השור בבור ט' האם בעל הבור חייב לכה"פ על הנזק עד מיתה. קס"ט.

הכרי'

בענין מפיקר נזקיו, עי' להלן כאן ב"בור ברשות הרבים ובור ברשות היחיד".

דברי הרמב"ן והרא"ה בענין אם כריית בור חשיבא גרמא או גרמי.

ט', ל' (קטע "הרי"), הסוגיא של אשו משום חציו ט"ז, שע"ד בהערה השני, שפ"ז (קטע ראשון ולהלן שם), שצ"ב*, שצ"ד בהערה, תקפ"ה סק"ב, תשל"ד.

בענין כריית בור בשוגג או באונס.

ט' (קטע "וע"ע לקמן"), שפ"ז, שצ"ד, תשל"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ועל פי זה").

בענין היכא שעקרו שנים חוליא בבת אחת ולא הי' בכח כל אחד לבדו כדי לעקור. תרט"ו, תשל"ז סק"ב.

בענין היכא שעקרו שנים חוליא בבת אחת ושפיר הי' בכח כל אחד לבדו כדי לעקור. (ק"ע), תרט"ו.

בענין אדם הכורה בור בכוונה ביחד עם מי שכורה שלא בכוונה אלא בפשיעה. פ"ד סק"ד, שצ"ד בהערה.

בענין הגדרים של "עבד גובה". תר"ז.

בענין היכא שנתקל אדם אחד, ובא אדם שני ונתקל על הראשון: למה לא חשיבי גופו וכליו של השני בגדר הבור של הראשון ויהי' הראשון חייב על מי שהוזק עליהם.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "מיהו צ"ע דמכיון" ולהלן שם).

הסברא שאין הכורה חייב על כרייתו היכא

שבשעת הכרי' הי' הבור שייך למי שחייב לפנותו.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז ("וי"ל דאין הראשון").

בענין ציורים שונים של כורה אחר כורה (הציורים של ט' וי', ח' וט', י' וכ', עשה הראשון חבטא למיתה וניזקין והוסיף השני הבלא).

קס"ו - קס"ט, תר"ב.

עוד בענין כורה אחר כורה (הציור של י' וי"א).

קע"ב.

בענין בור המתגלגל. ש"צ.

ששפכת מים על הקרקע חשיב מעשה הכשורה בגוף הקרקע. שפ"ג בהערה.

דברי התוס' רי"ד שהיכא שהצניע קוץ בכותל רעוע ובא בעל הבית וסתר את הכותל, והקוץ נמצא עכשיו על הקרקע, הרי המצניע חייב אפילו כשראה בעל הכותל את הקוץ בשעה שסתר את הכותל. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ה.

דברי הנ"י שאם אדם אחר (שאינו בעל הבית) סתר את הכותל הסותר חייב ולא בעל הקוץ.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ה (קטע "והנה עי' במאירי").

בענין היכא שהכורה עצמו גרם את הנפילה לתוך הבור ע"י קול הכרי'. תרמ"ד סק"א.

שאדם חייב לראות שממונו לא יתהפך להיות בור, ואם פשע ולא שמר והתהפך להיות בור הרי הוא חייב. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ג'.

"כיון דאית לי' להאיך למלויי' ולא קא מליי' כמאן דכריי' דמי"

"אמר רבא הכניס שורו לחצר בעל הבית

שלא ברשות וחפר בו בורות שיחין ומערות וכו' ובעל החצר חייב בנזקי הבור וכו' הכא כיון דאית ליה להאיך (לבעל החצר) למלווי' ולא קא מליי' כמאן דכריי' דמי (דף מ"ח ע"א): ביאור טעם זה.

ט' (קטע "אמנם נראה"), פ"א, פ"ג (קטע "ברם יש ליישב"), שפ"א, שפ"ח סק"א סק"ג סק"ד סק"ה סק"ו, ת"ט (קטע "והנה עיי'"), תקע"ח, תקצ"א (קטע ראשון וקטע אחרון), תרי"ג, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "ואין זה דומה").

החקירה האם הוי ממש כמו כרי' או האם הכוונה היא שכיון שהבור הוא שלו והרי הוא חייב לסלקו הרי זה שוה להיכא שעשה כרי' וממילא הרי הוא חייב על הניזקין.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ויש ליישב"), י"ז (קטע "מיהו לכאורה"), י"ח (קטע "ושוב הביא").

הצד שכתבו תוס' בדף מ"ח ע"א שלא אמרינן שבעל החצר חייב בנזקי הבור משום דהו"ל למלווי' אלא היכא ששור חפר את הבור אבל לא היכא שאדם חפר את הבור, וכמה חילוקי דינים בזה.

תקצ"א (קטע ראשון), תרי"ג, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ומעתה לפ"ז"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "ואין זה דומה").

הצד השני בהתוס' הנ"ל שגם היכא שחפר הוא עצמו בור בחצר חבירו אינו חייב על מה שהבור מזיק.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "ואין זה דומה"), מ"ט (קטע אחרון), נ', נ"ח, נ"ט.

משמעות דברי רש"י שחייב משום שהי' לו למלאות רק בצירוף העובדא שהפקיר

רשותו ונתן התקלה ברה"ר, דהוה ליה למלווי' לפני שהפקיר. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"ח.

הקושיא למה הכורה בור ברה"ר חייב, הלא רה"ר שייכת לכל הציבור, וא"כ הוה להו למלווי' ולא מליי', וא"כ יתחייבו הם, והכורה יתחייב רק כפי חלקו ברה"ר. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ'.

"איש בור ולא שור בור"

בענין הא דילפינן מאיש בור ולא שור בור שגרמי דבהמתו פטור.

ט' (קטע "ועיין גם"), ל' (קטע "הרי"), הסוגיא של אשו משום חציו ט"ז, שע"ד בהערה השני', תקפ"ה סק"ב.

עוד בענין איש בור ולא שור בור. רס"ד *סקי"ח.

שאע"פ שדורשים איש בור ולא שור בור אבל יש חיוב לראות שממונו גופא לא יתהפך להיות בור. ת"ט (קטע "והקשה").

הדרך שאע"פ שדורשים איש בור ולא שור בור אבל אין הכוונה שבעל השור לא מיקרי בעל הבור אלא שפיר מיקרי בעל הבור רק שפטור. תקע"ח (קטע "והנה מדבריו").

בור ברשות הרבים ובור ברשות היחיד

הדרך שלפי המ"ד שמחייב בור בין ברה"י ובין ברה"ר אין הכוונה שיסוד הדין האמור בזה הוא שלא איכפת לן איפוא הבור, אלא נאמרו באמת שני סוגים של בור, א' ברה"ר וא' ברה"י. תק"צ.

בענין דעת המ"ד שפוטר בור ברה"ר. ט' (קטע ראשון).

בענין בור ברשותו. רצ"א, רצ"ג.

דעת רש"י שלפי רב שסובר שאסו"מ דלא אפקרינהו חייבים משום שור, בור ברשותו אינו חייב משום בור, אלא בור שחייבה

עליו תורה הוא בהפקיר רשותו ובורו, ודברי תוס' שחולקים עליו וסוברים שרב שפיר יכול לחייב בור ברשותו משום בור. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"א, מ"ב.

שהכורה בור ברשותו עובר משום לא תשים דמים בביתך. א' סק"ה.

דברי המהר"ם שיף בדף מ"ט ע"ב שמותר לחפור ברשותו אפילו סמוך להמיצר, ודלא כתוס' בדף כ"ח ע"ב שם שבאיסור חפרו. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ד.

בענין אם המחלוקת אם בור ברשותו חייב או פטור איירי בחופר באמצע רשותו ואח"כ הפקיר רשותו, או האם איירי בחופר בתחילה בקצה רשותו, או האם איירי בשניהם. רצ"א, שצ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ'.

בענין מה שאמר רב חסדא בדף נ"ג ע"א שמודה רב בבור ברשותו שהייב גם על חבטא ולא רק על הבלא, האם כוונתו משום בור או משום שור. ש"פ, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ה.

שיטת רש"י בדף כ"ח ע"ב בענין הנ"ל. שפ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח (קטע "שוב כתב"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"א, מ"ב.

שיטת רש"י בדף כ"ח ע"ב שהפקיר רשותו ובורו חייב משום בור. ט', שפ"ב, שפ"ח סק"ד.

שיטת תוס' שהפקיר רשותו ובורו פטור. שפ"ח סק"ה.

דברי הסמ"ע שהפקיר רשותו ואח"כ בורו חייב אבל הפקיר רשותו ובורו פטור. שפ"ח סק"ה.

בענין היכא שהפקיר בורו תחילה בלי רשותו ואח"כ הפקיר רשותו. שפ"ב (קטע "ולכאורה").

בענין מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס אבל ה' לו פנאי לסלק לפני שהפקיר. שפ"ח, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ז' (קטע "עוד נקט ההפלאה") ט"ז.

הסברא שאע"פ שלא אמרינן אדם מועד לעולם על כריית בור, אבל היכא שנפלו חפציו לתוך רה"ר באונס כעין גניבה ואבידה, ושוב הפקיר אותם, הרי הוא חייב היכא שהי' לו פנאי לסלק, אבל היכא שנפלו באונס גמור הרי הוא פטור לאחר שהפקיר אפילו אם הי' לו פנאי לסלק. הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ועל פי זה").

שמפקיר נזקיו לאחר נפילת היתר הרי זה כמו לאחר נפילת אונס. הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ז' (קטע "ועיין בחידושי הפלאה").

בענין היכא שהפקיר בורו שבאמצע רשותו, והרשה לאדם להכנס, ונפל לתוך הבור, האם בעל החצר חייב. תקצ"ט.

עוד בענין מפקיר נזקיו. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ו, מ"ז.

אבנו סכיננו ומשאנו

בענין הא דלרב אסו"מ חייבים משום שור ולשמאל משום בור.

י"ח*, ע"ח סק"ד, פ"א, ר"ז, שמ"ב, שע"ד סק"ג, שפ"ה, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ט.

סברת רב למה אסו"מ הם שור ולא בור. שפ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ט.

שלפי רב הרי הם בגדר קרן מועדת. י"ח*, ר"ז (קטע "והנה כבר"), רס"ד (קטע "וצ"ל"), שמ"ב.

בענין אם רב לומד אסו"מ משור לחוד או

מהצד השהו משור ובור, ושאם הוא לומד מהצד השהו משור ובור האם הדין נותן שיהיו חייבים על כלים או פטורים. פ"א, שפ"ה (קטע ראשון), ת"ד (קטע "והנה נראה"), תקפ"ב (קטע "והנה אכתי"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ט, מ"ג.

בענין אם שמואל לומד אסו"מ מבור לחוד או מהצד השהו משור ובור.

פ"א, פ"ג (קטע "ברם"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ט.

בענין אבנו סכינו ומשאו שנפלו ברוח מצוי' והזיקו לבתר דנייחי: למה אין זה נחשב שהוא עצמו כרה את הבור בידיים כיון שאשו הוא משום חציו. הסוגיא של אשו משום חציו א'.

בענין היכא שאסו"מ נפלו לרה"ר ברוח שאינה מצוי' והי' יכול לסלקן ולא סילקן, האם הוא חייב.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח.

בענין יסוד הדין של "הוה לה שלא תאכל": האם בעל הפירות פטור על נזקי הבהמה משום שנחשב שהבהמה הזיקה לעצמה או האם זה משום שנחשב שקרה כמו רוח שאינה מצוי', ושיטת הרא"ש דפטור רק כשבעל השור עומד שם. תקע"ה.

שיטת הרי"ף שפוסק כשמואל שאסו"מ דלא אפקרינהו חייבים משום בור, וגם פוסק כרב שלהבלו ולא לחבטו – הקושי שיש בשילוב שני הפסקים האלו יחד, ותירוצים על זה. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"ז (קטע "והנה הרי"ף" ולהלן שם).

שיח ומערה

בענין מאיפוא ידעיןן שגם שיח ומערה חייבים. ל"ו.

בענין אם שיח ומערה הם אב או תולדה, ואם הם אב מ"ש מאסו"מ שהם תולדה. ל"ו סק"ב.

בענין איך לקבוע בציורים מסוימים אם הוי מזיק של בור או של אב אחר בענין אם לנתקל יש דין של בור (כמו דרך ההיזק) או של אדם המזיק (כמו טיב הגוף המזיק).

ה' (קטע ראשון), ה"א, כ"ה, ל"ז, רס"ה, ת"ד, ת"ט (קטע ראשון), תקפ"ב (קטע "והנה אכתי"), תקפ"ד, תרצ"ד סק"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "דהנה"), י"ח.

הסברא שמה שקובע אם הוא בור או אדם המזיק אינו טיב הגוף או דרך ההיזק אלא מדת הפשיעה.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "מיהו יש להבין").

בענין פרה רבוצה ברשות הרבים ונתקלו עלי', האם זה נחשב ציור של בור או של רגל או של קרן.

רס"ה (קטע "ועי' להלן"), תקפ"ד (קטע "מיהו שו"ר") (וע"ע באות ה', ה"א, כ"ה, ל"ז, ת"ט, תרצ"ד סק"ב).

בענין היכא שנפל חפץ לתוך אש שהוא עשה, האם חיובו הוא משום אש או משום בור. הסוגיא של אשו משום חציו ח'.

הבלא וחבטא

"ושמואל אמר להבלו וכ"ש לחבטו": מה הוא הכל שכן. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ז.

דברי רש"י שאפילו אם חזינן שנשברה מפרקתו או נבקעה כריסו, בכל זאת אמרינן שגם ההבלא הרגו. תר"ה.

שהיכא שהראשון עשה חבטא למיתה ולא הבלא למיתה ובא השני והוסיף הבלא למיתה, השני חייב בכל.

תר"ה סק"א, תרי"ח, תרכ"א סק"ב.

אבל היכא שהראשון עשה חבטא לניזקין

ציורים שונים של היזק בור

בענין נתקל בבור ונפל אחורי הבור.
(ל"ד קטע אחרון), שפ"ג.

בענין נתקל באבן ונישוף בקרקע.
שפ"ג.

שמודה רב שאם הניח אבן ברה"ר ובא
אחר ונתקל באבן ונחבט על האבן, המניח
חייב.

שצ"ג (קטע ראשון).

בעין היכא שנתקל על מים שעל הקרקע,
האם זה מיקרי שנתקל על הקרקע או על
המים.

שפ"ג בההערה.

בענין אם "הוה לה לסגויי לאידך גיסא",
פוטר את הרבוצה גם על נזקי המהלכת או
רק על מיתתה.

ע"ח סק"ב בההערה השני.

בענין כל המשנה ובא אחר והזיקו בבור.
ר"י.

"המניח את הכד ברה"ר ובא אחר ונתקל
בה ושברה פטור, ואם הוזק בה, בעל
החבית חייב בנזקו": בענין מי חייב אם
הוזק בה אדם שלישי.

הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז א'.

ביאור הציור של "תמו מיא" (דף ל' ע"א).
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז נ"ז.

פרטי הדינים בענין המצניע קוצותיו
וזכוכיותיו לתוך כותל של חבירו.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז נ"ח - ס"ה.

שמירת הבור, וכיסוי

דברי הגרנ"ט שבבור צריכים לשמור גם
מרוח שהיא מצוי' ואינה מצוי' (וכן הוא
גם בשן ורגל, אבל באש צריכים לשמור רק
מרוח מצוי' ממש).
תרע"ו.

בענין אם מי שכרה בור וכסהו חייב לבוא
תמיד ולראות אם הוא עוד מכוסה.
תרל"ט.

והשני הוסיף הבלא לניזקין הרי הם שותפין
בניזקין, וצ"ע מאי שנא.
תרי"ח (קטע אחרון).

בענין מה הדין לפי רב שמחייב על הבלא
ולא על חבטא, היכא שההבלא הרגו דרך
גרמא ע"י שגרם לו להחבט.
תרי"ה סק"ג.

"להבלו ולא לחבטו": בענין למה לא
נפטור גם על ההבל כי הי' עומד למות
מהחבטא וא"כ מנא תבירא תבר.
תרכ"ב.

שגם רב מודה שהפותח בור חייב על
ההבלא אע"פ שהוא לא עשאו, ולא אמרינן
שהבלא עולם הזיקתו כמו שאומרים על
חבטא.
שפ"ד.

בענין למה גם רב מודה שאם הניח אבן
על פי הבור של אדם אחר ונפל אדם לתוך
הבור, המניח חייב, ולא אמרינן בורו של
פלוני הזיקתו.
שפ"ד, שפ"ה, תר"ז.

בענין בור שעמוק יותר מיו"ד והי' רוחבו
יותר מעומקו, האם יש בו הבל (ודלא כבור
יו"ד שבכה"ג אין בו הבל).
תרי"ז.

בענין דברי המאירי שבבור שעומקו יותר
מיו"ד הכל כפי ראות עיני הדיינים: האם
כוונתו היא למלא ספוגין של צמר ולענין
חבטא, או האם כוונתו היא להיכא שרוחבו
הוא יותר מעומקו ולענין אם יש הבלא.
תר"ד, תרי"ז.

שלא שייך לחייב על הבלא משום ממונו
כי אין בו ממש.
ש"פ סק"ב.

שיטת הרי"ף שפוסק כשמואל שאסו"מ
דלא אפקרינהו חייבים משום בור, וגם
פוסק כרב שלהבלו ולא לחבטו – הקושי
שיש בשילוב שני הפסקים האלו יחד,
ותירוצים על זה.

הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז נ"ז (קטע "והנה הרי"ף"
ולהלן שם).

ע"ע בשיטת רב להלן בסמוך.

דברי הרמב"ן במלחמות שחשיב כיסוי רק
אם כסהו כלפי כל דבר.
תרמ"א סק"ה.

דברי המהר"ם שיף שהיכא שכיסו את הבור
בכיסוי שאינו יכול לעמוד אפילו ברוח
מצוי אין הפותח חייב כלום.
תרע"ו.

בענין טם טפח וסילק אבנו (דף נ"א ע"ב):
מה הדין לפי רבי.
קס"ח.

בענין "אסתלק להו מעשה ראשון".
ש"צ, תרל"ט.

שני צדדים בענין מתי נקרא שכסהו ומתי
נקרא שטממה, וציוורים שונים בענין זה.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז נ"א.

בענין שהמכסה בורו בדליו של חבירו ובא
חבירו ונטל את דליו בעל הבור חייב אפילו
אם ידע בעל הכיסוי שהוא פותח בזה את
הבור.

שצ"ד, הוספות על פרק המניח
משנת תשע"ז ס"ה.

דברי המאירי שבעל הבור חייב, אפילו אם
אדם אחר הסיר את הכיסוי ולא הבעלים
של המכסה.

הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז ס"ה (קטע "והנה עי'
במאירי").

דברי התוס' רי"ד שהיכא שהצניע קוץ
בכותל רעוע ובא בעל הבית וסתר את
הכותל והקוץ נמצא עכשיו על הקרקע, הרי
המצניע חייב אפילו כשראה בעל הכותל
את הקוץ בשעה שסתר את הכותל.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז ס"ה.

דברי הנ"י שאם אדם אחר (שאינו בעל
הבית) סתר את הכותל הסותר חייב ולא
בעל הקוץ.

הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז ס"ה (קטע אחרון).

"שור ולא אדם, חמור ולא כלים"
בענין אם בור פטור על אדם וכלים אפילו
בדיני שמים.

ע"ט סק"ג, רס"א (קטע "והנה עיין
בברכת שמואל").

בענין סברת השט"מ בשם ה"ר ישראל
שהטעם למה בור פטור על מיתת אדם הרי
זה משום דהו"ל לעיוני.
ע"ח.

בענין הא דבור יו"ד חייב על נזקי אדם
ופטור רק על מיתת אדם.
ע"ח סק"ב.

הדרך שמה שבור חייב על נזקי אדם הרי
זה רק לפי שמואל אבל לא לפי רב.
שצ"ג (קטע אחרון).

ביאור "שבירתן (של כלים) זו היא מיתתן".
תרנ"ז.

המ"ד בירושלמי שבור ברשותו חייב על
חבטת כלים.
ש"פ סק"ב סק"ג.

שור פסולי המוקדשין

בענין אם בור פטור רק על מיתת שור
פסולי המוקדשין או האם גם על נזקיו.
ע"ח סק"ה.

בענין אם בור חייב על השער של שור
פסולי המוקדשין (דהוי שפיר בגדר "המת
שליו").
קס"ה.

שור פיקח

בענין אם בור יו"ד פטור רק על מיתת שור
פיקח ביום או האם גם על נזקיו.
ע"ח סק"ב, שס"ג, תרמ"ג סק"ב.

עוד בענין מה שבור פטור על שור פיקח.
רצ"ג סק"א, תקפ"ב.

בענין אם הכוונה ששור פיקח הוי ל"י
לעיוני היא שמיקרי שהשור הזיק לעצמו
(או לכה"פ ששינה) או האם הכוונה היא
רק שבעל הבור לא מיקרי פושע לענין שור
פיקח.

תרמ"ו, תרס"ג.

בענין אם בור פטור על שור פיקח אפילו

היכא שדחפו את השור פיקח לתוך הבור (דבכה"ג אין טענה על השור של הוי לי לעיוני).
תרמ"ו.

בענין בור מלא מים ברה"ר ונפל שם שור פיקח והזיק ע"י כך את המים: האם בעל השור חייב על המים כיון דהו"ל להשור פיקח לעיוני.
תרמ"ג סק"ב.

בענין למה לא אמרינן שבור חייב על שור פיקח כי תחילתו בפשיעה לענין שור חרש. תר"מ.

שהציור ששור פיקח נפל לבור ביום הרי זה ציור של "הזקן", כלומר שהבור לא הזיק בידים אלא השור הזקן עליו, והרי בעל הבור הרי הוא בגדר "שלא ברשות", וא"כ חזינן שה"שלא ברשות" פטור על הזקן כיון שהבהמה הו"ל לעיוני, ורק היכא שאדם הזקן ה"שלא ברשות" חייב (ראיית החזו"א).
ת"ח.

החייב תשלומין

דברי הברכ"ש שמה שמחייב לשלם את הזק ששעה הבור אינו האיסור של המעשה כרי', אלא המעשה כרי' משוהו בעל הבור ואז הרי הוא חייב על שלא שמר בורו.
תרי"ד.

דברי הרשב"א שרק על בור אמרינן שאין עונשין ממון מן הדין.
ז' (קטע "ובאמת נראה").

בענין הא דבור פטור מד' דברים.
ט' (קטע "והנה יש להקשות").

בענין הא דאש ובור פטורים מכופר.
ג"ז סק"ב וסק"ג.

בענין אם החופר בור בשבת חייב עליו.
הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה
סק"ב (קטע "ולפי דברי") סק"ד.

הוצאת מקלקלין לרה"ר (רשות, החייב לשלם נזקן, כל הקודם זכה)

"ר' יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וכו'".

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ב', ג', ד', ה'.

בענין מה שאפשר לחייבו לשלם גם כשהוא מוציא ברשות.

פ"ה, פ"ו, שצ"ה, שצ"ו, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ה', ו', הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ו.

"פותקין ביבותיהן וכו' בימות הגשמים יש להן רשות ואם הזיקו חייב לשלם": בענין אם הוא חייב לשומרם שלא יזיקו. וכן היכא שהתירו לקיים אש בתנורו (ס"א ע"ב) האם הוא חייב לשומרו. והמחלוקת בין הלבוש והסמ"ע בענין זה.

פ"ה (קטע "שוב הראוני"), שצ"ה, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו' (קטע "ומהעיר" ולהלן שם), ח' (קטע "והנה יש לומר" וקטע אחרון), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ז.

"בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל לי' יום": בענין אם הכוונה היא שיש לו רשות להשאירו שם ולא לעסוק בסילוקו רק עד שיספיק לו הזמן לסלק לפני כלות שלשים, או האם הכוונה היא שיש לו רשות להשאירו בלי לעסוק בסילוקו שלשים יום מלאים ועוד פסק זמן שמספיק כדי לסלקו, או האם הכוונה היא שיש לו רשות להשאירו שם שלשים יום מלאים בלי לעסוק בסילוקו ומיד אחרי שלשים כל הקודם זכה אע"פ שעוד לא עשה שלא ברשות.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ז' (קטע אחרון).

בענין המוציא נזיקין לרה"ר "כל הקודם בהן זכה", ובענין "קנסו גופן אטו שבחן".
שצ"ז - ת"ג, תרמ"ג סק"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ז' - י"ג.

בענין אם מהות הקנס של כל הקודם זכה היא דהוי הפקר מיד או האם הוי רק רשות לזכות בו מהבעלים.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ז' (קטע "ועיין בחידושי הפלאה" ולהלן שם), י' סק"ב (קטע "והנה אם נאמר" ולהלן שם), י"א, י"ב.

בענין מה מיקרי גוף ומה מיקרי שבח. הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י' סק"א.

שלפי תוס' עיקר הקנס הוי על השבח שסבר להרויח, ואגב זה קנסו גופן, ומש"ה היכא שאין שבח לא שייך לקנסו, אבל הנ"י סובר שעיקר הקנס הוי על הגוף כיון שהוא משאירו שם הרבה זמן עד שיהי שבח, ולפי הנ"י קנסו אפילו בדבר שאין עושה שבח אם יש סיבה אחרת לומר שישנהו שם זמן מרובה.

שצ"ט, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י' סק"ב.

שלפי הנ"י צריכים להבין למה קנסו (בציור שמוציאו לזמן מרובה כדי שישביח) רק אחרי שהתחיל להשביח ולא מיד כיון שהוציאו לזמן מרובה.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י' סק"ב (קטע "והנה יש לעיין לפי הנ"י" וקטע "וצ"ל").

דברי תוס' שאע"פ שהוציא בהיתר אבל לאחר שעברו שלשים יום, דעכשו הוי באיסור, אמרינן שכל הקודם זכה.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ב.

דברי הטור וההגהות אשר"י והשט"מ בשם הרא"ש שאחרי שהזקו בהן כל הקודם זכה אע"פ שהוציאו ברשות. והטור כתב כן

אפילו על גלל שהוא דבר שאין עושה שבח.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ח'.

שיטת הרמב"ם שדבר שהצורה איך שהוא עושה שבח ע"י הוצאתו לרה"ר היא ע"י שהוא עצמו מתקשה או נפרך, אבל אינו נהפך לדבר אחר, מותר להוציאו, ולא קנסו גופן אטו שבחן, ושיטת רש"י ששפיר קנסו גם בכה"ג.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט', הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ט.

בענין איך תנן שאם אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שניהנית הלא קנסו גופן וכל הקודם זכה (לפי הס"ד שקנסו גם דבר שאין עושה שבח).

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ב.

בענין איך סובר רב שאסו"מ שהניחן ברה"ר חייב משום שור הלא כל הקודם בהן זכה (לפי הס"ד שקנסו גם דבר שאין עושה שבח).

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ב.

דברי הסמ"ע שהטעם למה כל המקלקלין שהוציאן לרה"ר חייב אם הזיקו, אע"פ שהם הפקר כדחזינן מהא שכל הקודם בהן זכה, הרי זה משום דהוי בגדר מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ז' (קטע "ועיין בחידושי הפלאה").

דברי ההפלאה שהיכא שהוציא בהיתר, ועבר הזמן, הרי זה כמפקיר נזקיו (כיון שכל הקודם זכה) לאחר נפילת אונס, כי נפילת היתר הרי היא כנפילת אונס.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ז' (קטע "ועיין בחידושי הפלאה").

בענין אם קנסו שכל הקודם זכה גם היכא שנעשה שלו כשהי כבר ברה"ר, והוא אינו זה שהוציאו, וכגון היכא שקנאו בקנין

חליפין או ע"י הגבהה פחותה מג"ט בהדי
הבטה בהפקר.

הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ב.

הסברא שקנסו שכל הקודם זכה רק היכא
שהוא נראה כמשתמש בהרה"ר כשלו,
וכאילו הוא מסנף חלק מרה"ר להיות רשותו.
הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ב.

בענין שיטת הרמב"ם בהאיבעיא אם כל
הקודם בהן זכה גם קודם שהשביחו.
ו', הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז ס"ח.

בענין המחלוקת אם הלכה ומורין כן (שכל
הקודם בהן זכה) או הלכה ואין מורין כן.
ובענין המחלוקת בין תוס' והנ"י אם בנוגע
להשבח לכו"ע מורין כן. וכן בענין מהו
הטעם לומר שאין מורין כן.

הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י' סק"ב
(קטע "ועכ"פ נראה" ולהלן שם),
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז ס"ח (שיטת הרמב"ם).

בענין אם "אין מורין כן" היתה תקנה
מאוחרת.

ת"ב, הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י' סק"ב
(קטע "ובאות ת"ב").

בושת

בענין איך גבו רב חסדא ורב פפא בושת
בבל (בדף כ"ז ע"ב ודף פ"ד ע"ב).
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז כ"ה.

שאלת הגמ' אם תשלומי בושת הם משום
כיסופא או משום זילותא.
תנ"ו (קטע "והנה לכאורה").

שיטת הרמב"ם שתשלומי נזק וצער ובושת
הם קנס.

ס"א (קטע "והנה עיין בפ"ה"),
ע"א (ודברי רש"י והמהר"י כ"ץ
בענין בושת).

דברי הרמב"ם שמודה בבושת חייב אע"ג
דס"ל דהוי קנס.

ע"א, תנ"ו (קטע "ועיין בפ"ה").

שאע"פ שכל ימיו הוא מתבייש כשמזכירים
לו הבושה שנתבייש בשעת המכה, אבל אין
המתבייש משלם לו אלא עבור הבושת של
שעת המכה (וכן הוא גם בנוגע לצער).
תנ"ו (קטע אחרון).

בענין שהמתבייש פטור עד שיתכוין ליפול
עליו (וכדומה)
שנ"ב.

"ואם נתהפך חייב אף על הבושת".
שנ"ב.

בענין טעם הפטור בבושת דברים, וכן
בענין אם הוא פטור אפילו בדיני שמים.
תנ"ו (קטע "והנה לפי הנ"ל"
ולהלן שם).

בענין אם בבושת יש פטור של גרמא.
תנ"ו.

בענין רקק בגופו ורקק בבגדו.
תנ"ו (קטע "ולכאורה" ולהלן שם).

בענין ביישו ישן.
תנ"ו (קטע "והנה לכאורה").

בענין שומת בושת.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז ע"ו.

בחירה

בענין אם אפשר לאדם להרע לעצמו או
להזולת בלי שיהי' נגזר עליו.
תש"כ בהערה השני'.

בל תשחית

שיש איסור גם על דברים של הפקר.
א' סק"ב.

בענין היכא שהוא משחית לשם צורך
מסוים.
א' סק"ב.

בת תשקצו

בענין אם הדברים שאסורים משום בל
תשקצו אסורים מהתורה או מדרבנן.
ט"ו סק"ד ובהערה השלישית שם.

בן פקועה

בענין אם מיקרי שחוט ממש ע"י שחיטת אמו, או האם גדר הדין הוא שבכלל אינו צריך שחיטה.
תקכ"ז סק"א.

בעל דבר

בענין אם בעל המעשה הוא זה שנחשב הבעל דבר או האם מי שעומד עכשיו להפסיד נחשב הבעל דבר.
קל"ג, קל"ה.

הסברא שמקנה שקיבל אחריות חשיב בעל דבר, לא בגלל שהוא עלול להפסיד ממון, אלא בגלל שהוא חייב לעזור להלוקח.
קל"א (קטע "גם י"ל").

בעלי חיים

דברי רבינו גרשום שגם אם מצערים בן אדם יש כאן האיסור של צער בעלי חיים, ושזהו הטעם למה יש איסור של עינוי הדין.
תק"נ.

גוי - בן נח

בענין גזל עכו"ם, ע"י בערך גניבה וגזילה - גזל עכו"ם.

בענין מזיק את העכו"ם, ע"י בערך מזיק - הקדש, חרש, עכו"ם.

בענין אם גוי מצווה לא לגנוב אפילו על מנת למיקט כמו שישראל מצווה, ע"י בערך גניבה וגזילה - גונב או גוזל על מנת להחזיר.

מדריגתו

בענין אם גוי יכול לזכות לכתר תורה.
תפ"ה.

דברי רבי מאיר שאפילו גוי שיושב ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול.
תפ"ה.

שדברי הרמב"ם הידועים בסוף הל' שמיטה ויובל כוללים גם גוי.
תפ"ה (קטע "והנה הרמב"ם").

חיובים כלפיו

שאסור להכשיל ב"נ בז' מצות שלהם.
תפ"ג סק"א (קטע ראשון).

מצותיו

שעכו"ם שעוסק בתורה חייב מיתה חוץ מלימוד השבע מצות בני נח דאותן מותר להם ללמוד.

תפ"ה (קטע ראשון).

דברי רבינו נסים גאון והאבן עזרא שגוי חייב בכל המצות השכליות.

תפ"ג סק"ב.

שיש דין מסוים שגוים צריכים לקבל על עצמם את הז' מצות, ולא מספיק בזה שיקיים אותן בלי קבלה.
תפ"ד.

בענין אם "ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה" אמור גם על גוי בנוגע להז' מצות.

תפ"ג סק"א (קטע "והנה ביישוב" ולהלן שם).

בענין אם גוי מצווה על יראת שמים בנוגע לקיום הז' מצות.

תפ"ג סק"א (קטע "ברם נראה").

ספיקת הגמ' אם גוי מצווה על קידוש השם בנוגע להז' מצות.

תפ"ג סק"א ובהערה השני' שם.

"ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להם וכו', שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן שכר וכו', אמרי אין מקבלין עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה".

תפ"ג.

המחלוקת בין הרמב"ם והרמב"ן בענין מה היא המצוה של דינים: האם המצוה היא לתקן דינים של בין אדם לחבירו (הרמב"ן), או האם המצוה היא לדון את הגוים על שאר השש מצות (הרמב"ם).

תפ"ב.

גוסס

המחלוקת בין ר"י בן בתירא וחכמים בענין אם ההורג גוסס בידי אדם דומה להורג

גוסס בידי שמים וחייב או האם הוא דומה להורג את הטריפה ופטור. ש"נ.

גזבר

בענין הא דגזבר אינו מועל. רפ"ב, רפ"ג.

בענין למה לא חשיב הגזבר בגדר בעלים לענין נזקי ממון כמו כל שומר או גזלן. ת"פ סק"ו.

גירושין

דברי הקצה"ח בסי' ר' סק"ה שאין האשה (וכן עבד כנעני) צריכה לקנות את הגט אלא סגי במעשה נתינה (וכן בענין מה צריכים בקידושין). שצ"א*.

גלות

בענין אם ההורג על ידי כח כחו או כח שני גולה. רנ"ג.

שכדי להחשב שוגג קרוב למזיד שאינו גולה, צריכים פשיעה יותר גדולה מרוח מצוי. תי"ג.

גמר דין

בענין שיטת רבי יעקב שסובר שצריכים גמר דין בפני הבעל דין כדי שידע לטעון, וחכמים שסוברים משום גזירת הכתוב. תק"נ.

גניבה וגזילה

בענין שאין הנגזל יכול להקדיש את הגזילה כי אינו ברשותו, עי' בערך אינו ברשותו.

בענין אם יש חיוב של יהרג ובל יעבור על גניבה וגזילה, עי' בערך יהרג ובל יעבור.

עי' עוד בערך כפל – כללי.

עי' עוד בערך ארבעה וחמשה.

בענין אם קים ל' בדרכה מיני' פוטר את הגנב והגזלן מחיובי גניבה וגזילה, עי' בערך קים ל' בדרכה מיני'.

מהות גניבה וגזילה

בענין אם התשלומין של גנב וגזלן הרי הם משום ההפסד להבעלים או משום הריוח לעצמו.

ג' (קטע "ועוד י"ל" וקטע "וע"ע בדברי יחזקאל").

גניבה לעומת גזילה

בענין אם הקרן של גניבה והקרן של גזילה הם שני מיני חיובים הנלמדים מפסוקים נפרדים. ס"ה.

גזילה לעומת מזיק

בענין אם טביחה או עשיית שינוי אחר (תבר' או שתי') מיקרי בגדר גזילה או האם חשיב היזק, וכן האם חייבים על זה כפל.

א' סק"ג (קטע "ועוד י"ל" וקטע "וע"ע בדברי יחזקאל").

דברי הגר"ח שגנב חייב גם משום מזיק. ג' (קטע "ולפ"ז").

בענין אם צריכים מעשה, נוסף על קנין

דברי רש"י בב"מ דף י' ע"ב ד"ה גגו וכו' שלא סגי בקנין גניבה אלא צריכים גם מעשה.

קצ"ג, תרצ"ג (קטע "ובביאור").

הסברות לומר שצריכים מעשה רק בשביל להתחייב בהחייב כפל של גנב אבל לא בשביל החיוב אחריות של גזלן.

תרצ"ג (קטע "ברם" ולהלן שם).

הדרך שאפילו אם בלי מעשה ליכא לאו דלא תגזול אבל חיוב אחריות שפיר איכא, וכן דרך הפכית, והיינו שאפילו אם ליכא חיוב אחריות אבל לאו של לא תגזול שפיר איכא.

תרצ"ג (קטע "מיהו אולי יש לחלק ולומר" וקטע "מיהו אולי יש לחלק איפכא").

בענין אם לוח לא פרע עובר בלא תגזול. תרצ"ג (קטע "ודע").

טיב הגנב (שומר)

בענין שומר שגנב מרשותו.
תרצ"ג.

הלאו

הדרך שאפילו אם בלי מעשה ליכא לאו דלא תגזול אבל חיוב אחריות שפיר איכא, וכן דרך הפכית, והיינו שאפילו אם ליכא חיוב אחריות אבל לאו של לא תגזול שפיר איכא.

תרצ"ג (קטע "מיהו אולי יש לחלק ולומר" וקטע "מיהו אולי יש לחלק איפכא").

שהאומר דבר שלא בשם אומרו עובר על אל תגזול דל כי דל הוא (אבל היכא שלא אמר בשם אומרו, אבל גם לא אמר בשם עצמו, אלא אמר ששמע מאדם אחר, אינו עובר על האיסור הנ"ל).
תשמ"ג.

שעל הנאה לא שייך לקרותו גזלן.
רע"ד סק"ב סק"ג.

קנין גזילה

הדרך שאפילו אם בלי מעשה ליכא לאו דלא תגזול אבל חיוב אחריות שפיר איכא, וכן דרך הפכית, והיינו שאפילו אם ליכא חיוב אחריות אבל לאו של לא תגזול שפיר איכא.

תרצ"ג (קטע "מיהו אולי יש לחלק ולומר" וקטע "מיהו אולי יש לחלק איפכא").

המחלוקת בין רב אחא ורבינא אם מהני משיכה ברה"ר, ודברי תוס' בענין אם פליגי רק בגנב וגזלן או האם גם במקח וממכר.
ג' (קטע "וע"ע בדברי יחזקאל").

בענין אם הטעם למה רבינא סובר שמהני בגניבה וגזילה משיכה לרה"ר הרי זה כי סגי לגניבה וגזילה בזה שמוציאו לרה"ר ולא בעינן כניסה לרשות הגזלן, או האם סגי באמת בכל משיכה גרועה כגון אם משך דבר שדרכו בהגבהה.
ג' (קטע "וע"ע בדברי יחזקאל").

בענין השיטה שמשכה בקול לא מהני בגזילה.

תרצ"ג (קטע ראשון).

בענין שיטת רש"י שהטעם למה אם סוברים שקרקע נגזלת, וגזל קרקע, הרי הוא נעשה גזלן גם על הפרה הרבוצה בה, הרי זה משום קנין אגב.
קצ"ג.

דברי הירושלמי ש"הוציאנה ליסטים חייבים" הרי זה איירי בהוציאנה לגזולה לעצמם ולא כדי לאבדה, ודברי הפוסקים בענין אם כוונת הירושלמי היא לפטור אפילו על אברון הבהמה או רק על מה שהזיקה.
ל"ז *סק"ב, תרצ"ג*.

מצות השבה

בענין אם מצות והשיב היא מצוה של השבה על גוף החפץ (בתנאי שהוא שו"פ), או האם היא מצוה של תשלומין, רק שלכתחילה גזרה התורה שהוא צריך לשלם ע"י החזרת החפץ עצמו.
ס"ד.

בענין אם החיוב השבה והחיוב אונסין הם בגדר עונש.

אות ז' בהערה השני', ס"ו (קטע "מיהו לכאורה"), תרצ"ג (קטע "והנה יש לבאר").

בענין אם כדי לקיים מצות השבה מספיק אם החזיר למקום שיראנה, או האם צריכים שיחזירנו לרשותו.
תש"א.

בענין דעת רב בדף קי"ח שגזילה מדעת צריכה השבה מדעת.
תש"ה.

בענין אם צריכים להשיב מדעת הבעלים משום תנאי במצות השבה או משום שבלי דעת בעלים הרי הוא נחשב פושע.
תש"ד.

בענין אם החיוב השבה של גנב, וכן החיוב של גנב לשלם דמים, הם אותם חיובים כמו של גזלן.

ס"ה, קע"ו *סק"א (קטע "גם עיין") סק"ג (קטע אחרון).

בענין אם היכא שאומר לו הרי שלך לפניך, הרי הוא חייב לשלם לכה"פ את הפחת. קע"ו* סק"ג בההערה.

"גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך": בענין אם הכוונה היא למצות השבה או האם הכוונה היא רק שהבעלים נוטלים את שלהם. ס"ד (קטע "גם יש נפ"מ").

החיוב אונסין

בענין אם החיוב תשלומין כשאין הגזילה בעין נכלל הוא בוהשיב, או האם הוא מהא דכתיב ושילם, או האם הוא משום שלא גרע משואל שכל הנאה שלו וחייב באונסין. ס"ד, ס"ה, תרצ"א סק"ג, תרצ"ג (קטע "ובטעמא").

בענין אם החיוב השבה והחיוב אונסין הם בגדר עונש. אות ז' בההערה השני', ס"ו (קטע "מיהו לכאורה"), תרצ"ג (קטע "והנה יש לבאר").

בענין אם החיוב אונסין של גזלן חל בשעת הגזילה או בשעת האונס. ס"ד.

בענין מנלן שגזלן משלם כשעת הגזילה. ס"ד.

בענין אם גנב חייב גם בחיובי שומרים. תנ"ב בההערה השלישית (ביאורים למה אינו חייב), תרצ"א סק"ג, תש"ד (קטע אחרון).

שיטת הראשונים בענין "אין שמין לגנב ולגזלן". קע"ו*.

בענין אם גנב וגזלן יכולים לשלם בשו"כ ואפילו סובין. קע"ו*.

פרוטה

בענין השיעור של שוה פרוטה, בהלאו של לא תגזול ובהמצות של השבה. ס"ד (קטע אחרון).

גונב או גוזל על מנת להחזיר

בענין גונב על מנת לשלם, על מנת להחזיר,

על מנת למיקט, על מנת לשלם כפל. ל"ז* סק"ב, שס"ו בההערה (קטע אחרון), הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו'. השיטה שהאיסור לגנוב על מנת להחזיר הוא רק מדרבנן.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו'.

דברי הפני שלמה והקובץ שיעורים שמחלקים שרק בגניבה אסור אבל לא בגזילה, וכן שרק לישראל אסור אבל לא לבן נח (ודברי הרמ"ה והריטב"א והב"ח והש"ך בענין זה).

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו'.

גזל עכו"ם

בענין מה שהפקעת הלואתו של עכו"ם מותרת: מנלן דבר זה, וכן בענין אם הגוי יכול לתפוס. קס"א.

הקדש

דברי השט"מ בשם הרא"ש בשם הרמ"ה שהיכא שהקדיש הנגזל את הגזילה, ושוב החזירו הגזלן להנגזל, הרי ההקדש חל למפרע. תכ"ד*.

כופר בפקדון

בענין הכופר בפקדון והחיוב אחריות שלו, וכן בענין אם נעשה ברשותו כמו בכל גזלן. ל"ז* סק"ג, תרצ"ג (קטע "ברם לכאורה" וקטע "ובאמת לכאורה" ולהלן שם).

הסברא לומר שכופר בפקדון לא יתחייב על מה שהבהמה הלכה והזיקה. ל"ז* סק"ג, תרצ"ג (קטע "ועכ"פ").

שכופר בפקדון נעשה גזלן אפילו אם לא עשה קנין גזילה וכגון היכא שלא הי' בחצירו בשעה שכפר.

תרצ"ג (קטע "מיהו אכתי").

קרקע

שיטת הטור שהגזול קרקע ולא נהנה אינו עובר בלא תגזול (אבל אם נהנה הרי הוא

עובר בלא תגזול על ההנאה או השכירות).
רע"ד סק"ב.

בענין אם הגונב קרקעות עבדים ושטרות נתמעט רק מכפל או האם הוא נתמעט גם מקרן כמו הגזול קרקעות עבדים ושטרות. קצ"ב בההערה.

שינוי קונה

בענין אם טביחה או עשיית שינוי אחר (תכרי" או שתיי") נחשב בגדר גזילה, או האם זה נחשב היזק. וכן האם חייבים על זה כפל.
א' סק"ג.

בענין היכא שהגזולן עשה היזק שאין בו כדי לקנות בשינוי, האם שייך לחייבו משום מזיק.

קע"ו* סק"ג בההערה.

בענין היכא שהגזולן לא עשה שינוי מספיק גדול כדי לקנות, או עשה שינוי מספיק גדול רק שיש סיבה צדדית למה אינו קונה, או אם סוברים ששינוי אינו קונה, האם הוא יכול לומר להגזול הרי שלך לפניך ולהכריח את הגזול לקבל את השברים, או האם הגזול יכול לדרוש תשלומין, והרי הוא נוטל את השברים רק אם הוא רוצה, דאז אין הגזולן יכול לעכבם לעצמו ולשלם דמים כמו היכא שמהני שינוי.
קע"ו* סק"א בההערה השני והשלישית.

בענין היכא שבהציורים הנ"ל הגזולן משיב את גוף החפץ, האם הוא משלם את הכחש ואת הפחת.

קע"ו* סק"ג בההערה.

שינוי מעשה

בענין היכא שגזל כלי זרק אותו מראש הגג, ושוב הציל אותו, האם חשיב כעין שגזל, או האם חשיב כלי חדש, ושהישן איננו כבר.
רנ"ב סק"ה.

גנב שהשתמש בהחפץ

שיטת הרמ"ה שאע"פ שאם נשתמש הגזולן בהגזילה אינו חייב לשלם להגזול עבור

ההשתמשות, אבל אם השכירו לאדם אחר, הרי האדם ההוא משלם את השכירות להגזול ולא להגזולן, כי אין הגזולן יכול לעשות סחורה בפרתו של הגזול. ושיטת הרשב"א שכתב שאם הגזולן מכר אין הלוקח משלם דמי שכירות להגזול.
תכ"ו סק"ג.

גרמא וגרמי

בענין גרם רציחה, ע"י בערך רוצח - גרם רציחה.

בענין סילוק כרים וכסתות, ע"י בערך אדם המזיק - הזורק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות.

האיסור והחויב תשלומין בגרמא בניזקין

שגרמא בניזקין פטור אבל אסור.
ת"ל (קטע "והנה לכאורה").

דברי היד רמה בב"ב פרק לא יחפור אות ק"ז (קטע ראשון, עמוד נ"ד טור א' בהדפוס הישן) שגרמא בניזקין אסור או משום לפני עור או משום ואהבת לרעך כמוך.
א' סק"ה, תרי"ד.

בענין שגרמא בניזקין חייב לשלם בדיני שמים, ובענין מנלן חיוב זה.
ש"כ.

בענין אם כדי להתחייב בהחויב לשלם מדיני שמים בגרמא בניזקין צריכים שיעבור על האיסור מזיק.
תרפ"ח סק"ג.

בענין אם כדי להתחייב עונש בידי שמים (ולא חיוב תשלומין בדיני שמים) צריכים שיעבור על האיסור מזיק.
תרפ"ח סק"ג.

בענין אם גרמא חייב לשלם מדיני שמים היכא שלא נתכוין או האם רק היכא שנתכוין להזיק.
תקע"ה סק"ג.

שגורם דגורם אסור ומענישין אותו מן השמים, אבל פטור מלשלם מדיני שמים.
ש"כ, תרפ"ה (קטע אחרון), תרפ"ט.

האיסור והחיוב תשלומין בגרמי

בענין אם גרמי חייב לפי רבי מאיר מהתורה או מדרבנן.
שע"ד בההערה השני', תל"ז (קטע "גם י"ל"), תקפ"ה סק"ב.

שיטת הריצב"א שהחיוב תשלומין של גרמי הוא קנס דרבנן שקנסו בהיזקים השכיחים. ט' (קטע אחרון) ובההערה שם על תחילת האות, ל"א, (שע"ד בההערה השני'), (תל"ז קטע "גם י"ל"), (תקפ"ה סק"ב), תר"פ (קטע אחרון).

בענין הצד שגרמי חייב מהתורה, האם החיוב הוא מדין אדם המזיק או האם משום ק"ו מנזקי ממונו.

ט' (קטע "ובסוף"), ת"ד (קטע "וכבר כתבנו" ולהלן שם).

בענין שגרמי חייב בד' דברים. ט' (קטע "והנה יש להקשות"), שמ"ו.

בענין אם גרמי חייב על שוגג כמזיד ואונס כרצון כמו אדם המזיק בידים. ט', ת"ד (קטע "וכבר כתבנו" ולהלן שם).

שיטת הרמב"ן שאדם מועד לעולם לא אמרין בציור של מזיק בדיבור, ודברי הש"ך שחולק. מ"ב סק"ד.

בענין אם גרמי חייב גם כשהי' שם מזיק בידים. שמ"ז (קטע ראשון).

המחלוקת בין הרמב"ן ובעל התרומות אם הגורם גרמי חייב, כגון הגורם לשרוף שטרותיו. שע"ד בההערה השני'.

הגדרים מתי נחשב גרמא ומתי נחשב גרמי

שיטת הראשונים בענין מה נקרא גרמא ומה נקרא גרמי.

קפ"ה, שכ"א (שיטת הרמב"ם וביאורו של המאירי בדבריו), תרפ"א (כהנ"ל).

השיטה שגרמא וגרמי הם דבר אחד ושרבי מאיר מחייב גרמא.

ט' (קטע אחרון), קפ"ה (קטע אחרון), (שכ"א), שע"ד בההערה השני', תל"ז (קטע "והנה עיין"), תקפ"ה סק"א, תרע"ז*, (תרפ"א).

שלפעמים מצינו בגמ' לשון גרמא והכוונה היא לגרמי. תקפ"ה סק"א.

בענין היכא שעשה היוק שאפשר לתקנו, והניזק עתיד להוציא ממון כדי לתקנו, האם הוא יכול לתבוע את ההוצאות מהמזיק כבר עכשיו לפני שהוציא את ההוצאות (אלא שאכתי יש לזה רק דין של גרמא או גרמי). תכ"א סק"א (קטע "ברם נראה").

ציורים פרטיים

בענין משסה כלבו של חברו בחבירו. ל"ח (קטע "מיהו יש ליישב"), שי"ט - שכ"ב.

בענין נעל ביתו של חברו ואינו נותנו להכנס לשם.

רע"ה (קטע ראשון ולהלן שם).

בענין גרמי דבהמתו.

ט' (קטע "ועיין גם"), ל' (קטע "הרי"), הסוגיא של אשו משום חציו ט"ז, שע"ד בההערה השני', תקנ"א סק"ב סק"ג, תקע"ז, תקפ"ה סק"ב, תרס"א.

שאפילו אם גרמי דבהמתו פטור אכתי יכול להיות שגרמי דבורו חייב.

שע"ד בההערה השני' (קטע "גם יתכן").

בענין השרוף שטרותיו של חברו. ת"ל.

בענין אם שנים שכובשים עדותן חייבים לשלם רק מדיני שמים משום דחשיב גרמא או האם חייבים גם מדיני אדם משום דחשיב גרמי. תרפ"ח.

דברי הנ"י בשם הרא"ה שכובש עדותו אינו חייב משום גרמי משום שלא עבר על איסור אלא רק לא קיים מצות גמילות

חסדים, ושכונות הרא"ה היא לשנים שכובשים את עדותם.

ב' סק"ג, תרפ"ח סק"א סק"ג.

דברי הנתיחה מ' שע"א הכובש עדותו עובר רק על איסור דרבנן.

תרפ"ח סק"ב.

בענין השוכר עדי שקר.

תרפ"ה - תרפ"ז.

בענין האומר לחבירו (ולא שוכר את חבירו) לומר עדות שקר או להזיק, ע"י בערך מסית.

בענין ריפוי בהמתו וריפוי אדם.

ס"א (קטע "ויש להוסיף"), תכ"א

סק"א (קטע "והנה עיין לקמן"

ולהלן שם) סק"ב.

בענין שנים שמסרו ויש גם בהאחרון כדי להזיק לבדו, מי חייב.

ק"ע סק"א (קטע "והנה עיין

בתשובת").

דברי הרמב"ן והרא"ה בענין אם כריית בור חשיב גרמא או גרמי.

ט', שע"ד בהערה השני', הסוגיא

של אשו משום חציו ט"ז, שפ"ז

(קטע ראשון), שצ"ב*, שצ"ד

בהערה.

שיטת הרמ"ה שבפורץ כותל בריא בפני בהמת חבירו וברחה, הפורץ חייב על

הבהמה.

ט' בהערה, תר"פ.

שיטת הרמ"ה שהיכא שהי' חייב לבנות כותל משום היזק ראי' ולא בנה ובאו גנבים

הרי הוא חייב לשלם מה שגנבו, אבל רק אם התרו בו לבנות.

ט' בהערה, תר"פ (קטע "והנה

ההסבר").

מזיק שיעבודו של חבירו

בענין מזיק שיעבודו של חבירו: שיטת הראב"ד שאפילו למ"ד שגרמי חייב, מזיק

שיעבודו של חבירו פטור משום שבדנפשי קעביד.

ת"ל.

בענין אם במזיק שיעבודו של חבירו הרי

זה נקרא שהזיק את החוב כי הזיק את המקום גבי', והצד לפוטרו הוא משום דחשיב רק בגדר גרמי, או האם אין זה נקרא שהזיק את החוב אלא שהזיק את השדה, והצד לפוטרו הוא משום ש"בדידי קעביד".

ת"ל*.

גשם

המחלוקת ראשונים בענין אם מהני מה שמזכיר גשם צ' פעמים בשמיני עצרת.

רצ"ו (קטע "ובחי' הגר"ש").

דבר

בענין הא דאם מתו ג' בני אדם ביום אחד (ולא בג' ימים) אין זה נקרא דבר לענין קביעת תענית.

רצ"ו (קטע "ועי' בתענית" ולהלן

שם).

דבר שלא בא לעולם

המחלוקת בין הבעל המאור והמלחמות בענין אם מלוה מיקרי אינו ברשותו ודבר

שלא בא לעולם.

תכ"ד* (קטע "עוד יש ליישב

דאיירי").

דגים

בענין אם דג שהרג נעשה "שור הנסקל". ט"ו סק"ד ובהערה השלישית שם.

בענין אם דג מותר באכילה רק אחרי אסיפה, וכן בענין אם דג אסור באכילה

מחיים מהתורה משום כל תשקצו.

ט"ו סק"ד ובהערה השלישית שם.

דיינים

(פסולי דין)

בענין היכא שהדיין עובר על לאו כשהוא פוסק את הדין, האם זה גופא פוסלתו

להפסק דין הזה משום רשע.

הוספות על פרק המניח [שאחרי

אות ת"ד*] ט"ו.

עביד איניש דינא לנפשי

בענין עביד איניש דינא לנפשי: האם זה משום שמותר לו להציל את ממונו או האם

זה בגדר עשיית דין, וכן מתי מותר לחבול בו לצורך זה.

ש"ו, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ו.

בענין אם המחלוקת איירי רק בענין אם מותר לחבול בו, אבל להוציא את שלו מותר לכו"ע.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ט.

ביאור דברי הרמב"ם שאם תבעו אותו, ומצאו ב"ד שעשה באמת כדין, אין סותרים את הדין שעשה.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל'.

דברי הב"ח בדעת הרמב"ם שעביד איניש דינא לנפשי אפילו כשאין הדבר מבורר לכל שהוא עושה כדין.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל' (קטע אחרון).

דברי בן בג בג בדף כ"ז ע"ב, ובענין אם ההלכה כמותו.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"א.

הציור של "משבר ויוצא משבר ונכנס".

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ה.

דברי הרא"ש שמותר לעשות דין לעצמו רק כשיש לו עדים וכדומה. שס"ז.

גם על מה שבהמתו של אדם הזיקה שייך לומר שהוא פטור היכא ששייך לומר שהבהמה עשתה כעין דין לנפשה. ש"ס (קטע אחרון).

עוד בענין עביד איניש דינא לנפשי. רכ"ב.

ש"ב ממלא רשות הרבים כולה חביות" יש רשות להחולך לשבר רק דרך הילוכו אבל לשבור בחנם אסור. ש"ס.

דיני ממונות

בענין היכא שנתבטל אחד משני עדים בדיני ממונות, האם העד שנשאר מועיל לשבועה,

או האם גם על זה אמרינן בטלו כולם. ש"י.

בענין "גזילות וחבלות בשלשה" (שיטות רש"י ותוס' והנ"י).

תנ"ח.

שציוורים של גזילה שאינם שכיחים צריכים מומחין ואין דנין אותם בזה"ז כמו שאין דנים קנסות.

ר"כ סק"ב.

דיני שמים

בענין החיוב מדיני שמים שיש על האומר לחבירו להעיד עדות שקר או להזיק, ע"י בערך שליחות, ובערך מסית - אין טוענין למסית.

בענין מאיפוא ילפינן חיוב תשלומין בדיני שמים בגרמא בניזקין. ש"כ.

בענין אם בשביל החיוב לשלם מדיני שמים בגרמא בניזקין צריכים שיעבור על האיסור מזיק.

תרפ"ח סק"ג.

דרכו של הקצה"ח שחיוב תשלומין מדיני שמים, ועונש בידי שמים, הרי הם שני דברים נפרדים.

ש"כ, תרפ"ז.

ש"גורם דגורם" אסור ומענישין אותו מן השמים, אבל פטור מלשלם מדיני שמים. ש"כ, תרפ"ה (קטע אחרון), תרפ"ט.

בענין אם שייך חיוב תשלומין מדיני שמים כשיש אדם שחייב לשלם מדיני אדם.

ש"כ, תרפ"ה, תרפ"ו.

הודאת בעל דין כמאה עדים דמי

מהות הנאמנות

בענין אם הודאת בע"ד מהני משום נאמנות מקרא דכי הוא זה (רש"י) או משום התחייבות.

תמ"א.

הודאת בעל דין נגד פסק דין של ב"ד

שלא מהני הודאת בעל דין נגד פסק דין של ב"ד (עיי"ש הציור).

קל"ה (קטע "וי"ל").

טענו חטין והודה לו בשעורין

הטעמים למה טענו חטין והודה לו בשעורין פטור מדמי שעורין.
ת"מ, תמ"א, תמ"ב, תמ"ו.

בענין היכא שטענו חטין והודה לו בשעורין ויש עדים שחייב לו השעורין.
תל"ט.

דברי הנ"י שאם הניזק טוען שמועד הזיק את השור הגדול, והמוזיק מודה שהמועד הזיק את הקטן, הרי זה נחשב כמו טענו חטין והודה לו בשעורין, והרמ"ה שסובר דלא חשיב כמו טענו חטין והודה לו בשעורין.
תמ"ה.

דברי הראב"ד שאפילו בטוענו שהמועד הזיק, והודה לו שהתם הזיק אין זה בגדר טענו חטין והודה לו בשעורין,
תמ"ה.

בענין מה שבטענו חטין והודה לו בשעורין אע"פ שפטור מדמי שעורין אבל תפיסה מהני.
תמ"ו.

הזמה

בענין אם החיוב של כאשר זמם הוא משום דחשבינן כאילו כבר עשה.
ע' סק"א.

שהיכא שכל כת צריכה את ההגדה של הכת השני' אין עושים בהם דין הזמה עד שיוזמו כולם אע"פ שהם מעידים על דברים שונים, כגון ג' כיתי עדים על ג' נגיחות דהעדאה.
שי"א.

בענין אם הדין של אם "הרגו אין נהרגין" הרי זה בגלל שאין עונשין מן הדין, או האם יש דרשה מיוחדת של כאשר זמם ולא כאשר עשה.
ע' סק"ה.

שעדים שזממו לחייב ממון והוזמו מקבלים את העונש של כאשר זמם אפילו אם הוא ציור של כאשר עשה, דהיינו שכבר הוציאו ממון מהבעל דין.
ע'.

קושיות המפרשים שבעדי בן גרושה, ועדי חזקת ג' שני חזקה, ועדי שן ועין, הרי זה תמיד ציור של כאשר עשה.
ע' סק"ד.

שהיכא שיודעים העדים שמתוך עדותם יוצאים שני חיובים אינם יכולים לומר שנתכוונו לעשות רק אחד מהם.
שי"ז סק"ב.

הידור מצוה

בענין אם הידור מצוה הוא חיוב דאורייתא, או האם הוא רק חיוב דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא, או האם ליכא בכלל שום חיוב אלא הרי זה רק בגדר מצוה מן המובחר.
קמ"ח.

בענין "הידור מצוה עד שלישי".
קמ"ו - קמ"ח.

היזק ראי'

הסברא שאם היזק ראי' לא שמי' היזק אין זה נקרא שהוא מקבל הנאה מהכותל של היזק ראי'.
ר"פ סק"א.

שיטת הרמ"ה שהיכא שהי' חייב לבנות כותל משום היזק ראי' ולא בנה ובאו גנבים הרי הוא חייב לשלם מה שגנבו, אבל רק אם התרו בו לבנות.
ט' בההערה, תר"פ.

הפקר

בענין אם הפקר הוא רשות בפני עצמה השייכת לכל, או האם הגדר של הפקר הוא שאינו שייך לאף אחד.
תקפ"ט.

בענין אם הפקר הוא סילוק בעלות או הקנאה לרשות הפקר (לפי הצד הראשון הנ"ל שקיים מושג של רשות הפקר).
ר"ה (קטע ראשון).

שיטת רש"י והנ"י בפ"ק דב"מ שהפקר מדעת חשיב דעת אחרת מקנה.
ר"ה (קטע ראשון).

בענין דעת ב"ש שהפקר לעניים הוי הפקר,

ודעת ב"ה שאינו הפקר עד שיפקיר לעניים ולעשירים.
שע"א.

דברי הראשונים בענין מנלן שהפקר פטור ממעשר.
שע"א.

בענין הבטה קונה בהפקר.
שצ"א, ת"א בההערה.

שיש איסור של כל תשחית גם על דברים של הפקר.
א' סק"ב.

בענין אם תקנת יתומים הוא טעם מספיק כדי לומר הפקר ב"ד הפקר.
תס"ד סק"ב.

הקדש

בענין שאי אפשר להקדיש דבר שאינו ברשותו, עי' בערך אינו ברשותו.

כללי

בענין למה לא חשיב הגזבר בגדר בעליו לענין נזקי ממון כמו כל שומר.
ת"פ סק"ו.

סוגים ומדריגות שונים של קדושה

בענין אם קדושת הקדש וקדושת תרומה הן שני סוגים שונים לחלוטין של קדושה, או האם קדושת הקדש כוללת בתוכה גם קדושת תרומה רק שיש בה גם תוספת קדושה.
ע' סק"ה (קטע "ועי' עוד במכות").

בענין היכא שהקדיש רק את הבהמה ולא השער, האם המזיק חייב מיהא על השער.
קס"ה.

הקדש מפקיע מידי שיעבוד

עי' בערך שיעבוד - הקדש מפקיע מידי שיעבוד.

מעילה

בענין הא דגזבר אינו מועל.
רפ"ב, רפ"ג.

שור הקדש שנתייעד

שהיכא שנתייעד השור בידי הדיוט והקדישו, יש הוה אמינא לומר שאם שוב

יגח יש תשלומי נזק שלם, והטעמים לומר שאין.
ת"פ סק"ב.

בענין היכא שנתייעד ברשות הקדש ושוב מכרו הגזבר להדיוט אחרי הנגיחה השלישית.
ת"פ סק"ה.

הרהור

בענין אם מותר להרהר דברים שבכתב בעל פה.
נ'.

השגחה

הרבה מקורות בחז"ל ובראשונים ובמפרשי המקרא בענין אם השגחה פרטית נוהגת גם בבעל חי ודומם. וכן בענין אם בנוגע לבני אדם ולישראל יש מציאות שהקב"ה משאיר את הדבר למקרי הטבע. וכן בענין שאפילו אם אינו משאיר דברים למקרים אבל בכל זאת האם על ידי הכח של בחירה אפשר לאדם להרע לעצמו או להזולת בלי שיהי' נגזר עליו או על הזולת.
תש"כ בההערה השני'.

דברי התוס' רי"ד שהקב"ה עושה כסברת הצדיקים.
תקצ"ט*.

התראה

פסקו של הרמב"ם שהתראה היא להבחין בין שוגג למזיד אע"פ שהוא פוסק כחכמים שגם חבר צריך התראה.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ב (קטע "והנה מה שכתבנו").

זכי'

הדרך שאפילו אם זכי' היא מטעם שליחות, אבל אכתי יש חילוק ביניהן, והיינו שבשליחות חשיב כאילו הזוכה עצמו עשה את המעשה קנין, ואילו בזכי' הכוונה היא שהמעשה קנין עולה בשבילו, ושייך לו, כמו בשליחות, אבל אינו כאילו הוא עצמו עשהו (וזכי' לאו מטעם שליחות פירושה

הוא שהמעשה שייך לזה שעשה אותו רק שהזוכה מקבל את התוצאות של המעשה).
תנ"ט.

בענין אם עשה כן, האם יש חיוב לשלם אפילו לפי הצד שמותר.
ב' סק"ה*.

זקנה

דברי התוספתא והמדרש ש"איזה הידור אמרה תורה והדרת, לא יעמוד במקומו ולא ישב במקומו ולא יהא סותר את דבריו וכו'" (שהם דברים של מורא ולא של כבוד).

תקל"א (קטע "ועיין עוד בכמדבר").

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן: שיטות התנאים בענין אם צריכים שיהי' חכם, ובאיזו מדה.
תקל"א.

זריקה

בענין נקטעה ידו של הזורק עד שלא הגיע דם למזבח פסול.

הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ד.

חובל

בענין אם החיוב לשלם הוא רק כשעבר על הלאו.
ב' סק"ה*.

בענין אם נזק הוא תשלומי הפסד שהפסיד את הנחבל, או האם הוא כופר אברו של החובל כי באמת היינו צריכים לחבול בו, או האם הוא גזיה"כ של תשלומין כפי שוויות אברו של הנחבל.
ס"א.

טעם למה אדם דאזיק אדם חייב ד' דברים.
ס"א (קטע "ויש להוסיף" ולהלן (שם).

שיטת הרמב"ם שנוק וצער ובושת הרי הם בגדר קנס.

ס"א (קטע "והנה עיין" ולהלן (שם), ע"א.

בענין החובל במי שאינו עושה מעשה עמך.
ב' סק"ה*.

חזיר

בענין מה שחזיר הנוכר באשפה משלם חצי נזק.
מ"ד.

בענין מה שחזיר הנוכר באשפה משלם חצי נזק.
מ"ד.

חזקה

בענין חזקה נגד עד אחד, עיין בערך עד אחד.

בענין חזקת מרא קמא, עי' בערך חזקת מרא קמא.

בענין חזקת שלש שנים, עי' בערך חזקת שלש שנים.

בענין חזקה בהדי כחות אחרים, עי' בערך מוחזק.

בענין קנין חזקה, עי' בערך קנין חזקה.

שתמיד מכריעים ע"י החזקה שהיא על הנקודה של מקור הספק, ושוב הרי זה מועיל גם לגבי דבר שהוא בגדר תוצאה אע"פ שעל התוצאה יש חזקה הפכית.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ה' (קטע "ואולי" ולהלן שם).

הסברא שלא אמרינן חזקה להמשיך את האיסור אם נצטרך לנקוט עי"ז שקרה ונתחדש מעשה מסוים כי יסוד הדין של חזקה הוא שנוקטים שלא קרה שום שינוי.
תקס"ח.

בענין חזקה העשוי' להשתנות.

תקס"ז (קטע "ובאמת"), תקס"ח (קטע "ברם צ"ע).

הדרך שחזקת הגוף עדיפא מכל החזקות.
תקס"ז (קטע אחרון).

ספק ספיקא נגד חזקה

בענין ס"ס נגד חזקה.
קע"ז, תקס"ח.

חזקת מרא קמא

חקירת הקונטרס הספקות אם חמ"ק מהני
מדין מוחזק או מדין חזקה דמעיקרא.
תקס"ז (קטע "והנה בקונטרס
הספקות"), תקס"ח (קטע "ברם"),
בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ב'
(קטע אחרון), ז' (קטע "עוד כתבו"
ולהלן שם וקטע "והנה ברש"י"
וקטע אחרון).

שחמ"ק עדיפא מחזקה דמעיקרא ואפילו
אם החזקה דמעיקרא היא חזקת הגוף.
תקס"ז.

בענין רוב נגד חמ"ק.

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ג',
ז' (קטע "ובאמת כעין הנ"ל").

בענין ברי ושמא נגד חמ"ק.

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ג'.

חזקת שלש שנים

הדרך שחזקת ג' שנים אינה בגדר ראי'
שהקרקע היא שלו, אלא ע"י הג"ש הרי
הוא נעשה מוחזק על הקרקע.
רצ"ו (קטע "ויש להאריך" וקטע
"ולפ"ז אתי שפיר").

העדות על חזקת ג"ש

בענין למה ג' כתי עדים על ג' שנים לא
חשיב בגדר חצי דבר.
שי"ב.

חנוכה

בענין "נר חנוכה מצוה להניחה בתוך
עשרה".

הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז ס"ו (קטע "מיהו כאן" ולהלן
שם).

חנוני

בענין הניח חנוני נרו מבחוץ ובא גמל טעון
פשתן והדליק את הבירה.

הסוגיא של אשו משום חציו כ'.

חרש

בענין מה שפיקח ונתחרש יש לו דין פיקח.
תצ"ג.

טומאה

בענין אם הטומאה של ראשון היא אותה
טומאה ממש כמו האב, רק שגזיה"כ היא
שאינו מטמא אדם וכלים, או האם היא סוג
אחר של טומאה. ואת"ל שהיא סוג אחר
של טומאה האם היא סוג יותר חלש
מטומאת האב ומש"ה אינו מטמא אדם
וכלים או האם אינו סוג יותר חלש רק
שגזיה"כ היא שהסוג ההוא אינו מטמא
אדם וכלים.
י"ב.

וכהנ"ל יש לחקור גם בנוגע לאב הטומאה
לעומת אבי אבות, וכן לענין חרב הרי הוא
כחלל.

י"ב.

טוען ונטען

ע"י עוד בערך, טענה, ובערך טענין.

סומכוס ורבנן

השיטה שסומכוס מודה למוחזקות והרי
הוא חולק רק על חזקת מרא קמא, והשיטה
שהוא מודה למוחזקות רק כשיש להמוחזק
טענת ברי, אבל אינו מודה לחמ"ק אפילו
בהדי טענת ברי.

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ב',
ג', ד'.

בענין הדרך שטעמו של סומכוס למה ממון
המוטל בספק חולקים הרי זה כי הו"ל
כאילו שניהם מוחזקים כיון שיש דרא
דממונא.

תמ"ג, תקנ"ג, תקס"ז (קטע ראשון).

הסברא שטעמו של סומכוס הוא משום
שבכלל לא ס"ל מוחזקות, והא דקאמר רק
היכא שיש דרא דממונא הרי זה משום
שאל"כ לא שבקת חיי לכל ברי' כי כל אחד
יוכל לתבוע את חברו ולהוציא חצי ממונו.
תקנ"ג.

שסומכוס מודה שאמרינן הממע"ה היכא שחזקת הגוף מסייע להמוחזק. תמ"ג, תקנ"ג סק"ו.

בענין שגם רבנן דסומכוס סוברים יחלוקו היכא שאין שום מוחזק או חמ"ק. תקנ"ג סק"ג בההערה.

הדרכים בתוס' בכתובות דף י"ב וב"מ דף צ"ז בענין אם המחלוקת אם ברי ושמא ברי עדיף או לא הרי היא אליבא דסומכוס או האם היא אליבא דרבנן. תמ"ג, תמ"ד, תקנ"ג.

בענין למה אמר שמואל בדרך מ"ו את החידוש ש"ברי ושמא לאו ברי עדיף" רק לפי רבנן ולא אמר כן גם לפי סומכוס. תקנ"ג סק"ד.

ראי' מהגמ' שלפי המ"ד שהולכים בממון אחר הרוב, גם לפי סומכוס הולכים אחר הרוב, ולא אומרים יחלוקו. תקנ"ג סק"ד.

בענין אם סומכוס אומר יחלוקו אפילו נגד ספק ספיקא. תקנ"ג סק"ה.

קושיית הקונטרס הספקות למה לא אזיל סומכוס בתר חמ"ק וכי לית ליה לסומכוס חזקה דמעיקרא באיסורין. תקנ"ג סק"ו.

בענין אם סומכוס סובר יחלוקו גם בדין תורה על קנס. בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו א'.

ציורים שונים

גדר "נזקקין לתובע תחילה". קל"ב, תקס"ב, תקס"ג.

דברי החכם צבי בענין אם בהציור של חנוני על פנקסו חייב השכיר לקבל את שבועת החנוני היכא שהשכיר רגיל להפקיד אצלו.

קפ"ד סק"א (קטע "והנה בב"מ דף ג'").

טוען טענת גנב

בענין אם הכפל של טט"ג הוא הכפל של גנב רגיל, או האם הוא קנס על שנשבע

לשקר, או האם הוא חיוב מסוים מחיובי שמירה. תש"ח, תש"י.

בענין היכא שטט"ג לאחר שכפר בהפקדון. ל"ז* סק"ג, תרצ"ג (קטע "ברם לכאורה").

בענין הא דבעינן שתהא הגניבה "בידו" בשעה שטט"ג. ס"ז.

בענין אם שומר בבעלים חייב לשלם את הכפל של טט"ג.

ס"ח, תש"ו, תש"י סק"ב סק"ד.

בענין הא שצריכים ילפוטא כדי לומר ששומר אבידה משלם את הכפל של טט"ג. תרצ"ו, תש"ג.

טענה

ע"ע בערך טענינן.

כללי

בענין אם הטעם למה בעל דין שטוען שיש לו ארבעה עדים "צריך לברר" הוא משום שאם אינו מברר הרי הוא מיחזי כרמאי, או האם הוא משום דהוי כהודאת בעל דין שאם אין לו ארבעה עדים הרי בעל דינו צודק. קל"ה.

בענין אם הטעם למה אינו יכול להביא עדים או שטר לאחר שאמר שאין לו (בסנהדרין דף ל"א ע"א), הרי זה משום הודאת בעל דין, דהוי כאילו הודה שאם יבואו עדים הרי הם שקרנים, וכן שהשטר הוא מזויף, או האם גם בלא הודאת בעל דין הרי אנו חוששים שמא שכר את העדים. קל"ה.

שלוקח יכול שפיר להביא עדים גם לאחר שאמר שאין לו כי אמרינן שאינו יודע עניניו של המוכר כמו דאמרינן שבן אינו יודע עניניו של אביו.

קל"ה בההערה הראשונה.

בענין היכא שאמר הבעל דין מעצמו שיביא ראיי' תוך שלשים יום, ומצא רק לאחר שלשים יום, האם הוא יכול להביאם כמו היכא שב"ד אמרו לו להביאם תוך שלשים

אשר רשב"ג סובר שיכול להביאם גם לאחר ל', או האם זה גרע מהיכא שב"ד אמרו לו להביא תוך ל' יום.
תקס"ג.

דברי תוס' ב"ד ח' שהיכא שאמר אין לי ראי', נהי שהוא אינו יכול להביא ראי', אבל אם יש שני בעלי דינין, השני שפיר יכול להביאה, אבל היכא שאין בעל דין אחר, אין אדם זר יכול להביאה.
קל"ה.

הגדרת טענת ברי וטענת שמא

בענין אם ברי מפי אחר נחשב טענת ברי. תל"ח, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "ומזה" וקטע "והנה אע"פ").

שאפילו לפי המ"ד שסובר דחשיבא שפיר בגדר טענת ברי, אבל היכא שאנחנו יודעים שההוא אחר אינו יודע אלא טועה, בודאי לא חשיבא טענת ברי.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "ומזה" וקטע "והנה אע"פ").

בענין ברי מפי שני עדים.
תל"ח.

בענין אם "שמא" נחשב טענה.
תקנ"ד סק"א (קטע "והנה שמעתי").

בענין אם "שמא" נחשב טענה.
תקנ"ד סק"א (קטע "והנה שמעתי").

ברי ושמא

עיין עוד בערך מוחזק.

הדרך שהטעם לומר שברי ושמא ברי עדיף הוא כי חשיב בגדר ראי' לצד הברי.
תקנ"ג סק"ד (קטע "מיהו עיין"),
תקנ"ד סק"א (קטע "ונראה").

הדרך שהטעם לומר שברי עדיף הוא כי שמא לא חשיב טענה והיכא שאין לבעל דינו טענה הרי הוא מוציא ע"י תביעתו לחוד.
תקנ"ד סק"א (קטע "והנה שמעתי").

הדרכים בתוס' בכתובות דף י"ב וב"מ דף

צ"ז בענין אם המחלוקת אם ברי ושמא ברי עדיף או לא הוא אליבא דסומכוס או אליבא דרבנן.
תמ"ג, תמ"ד, תקנ"ג.

בענין למה קאמר שמואל ב"ד מ"ו את החידוש שלא ברי עדיף רק לפי רבנן ולא אמר כן גם לפי סומכוס.
תקנ"ג סק"ד.

דברי תוס' בב"מ דף צ"ז ע"ב שאם לפי סומכוס ברי עדיף אז ה"ה שרבנן היו צריכים לומר לכל הפחות יחלוקו: בענין מה הוא ספקם של תוס' אם יחלוקו או אם ברי עדיף לגמרי כמו לסומכוס.
תקנ"ג סק"ב.

בענין ברי גרוע ושמא טוב, וברי טוב ושמא גרוע.

תקנ"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י' (קטע "ברם גם זה").

שאם השמא אינו מוחזק, לכו"ע ברי עדיף בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ג', ז' (קטע "ובאמת כעין הנ"ל").

בענין ברי ושמא נגד חזקת מרא קמא (כלומר שיש להשמא חזקת מרא קמא).
בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ג'.

בענין שע"א נגד שמא (והבעל דין אינו ברי) מחייב רק שבועה אבל אינו מוציא ממון אפילו למ"ד שברי ושמא ברי עדיף.
תקנ"ד סק"א (קטע "ויש ליישב").

שמא ושמא

הדרך שבשמא ושמא חשיב המוחזק יותר חלש מבברי וברי.
שנ"ה.

הדרך שאפילו אם שמא לא מיקרי בגדר תביעה נגד טענת ברי אבל בשמא ושמא שפיר חשיב בגדר תביעה.
תמ"ד.

טענין

בענין אין טוענין למסית, עי' בערך מסית.

בענין שלא טענין טענה דלא שכיח.
קל"ב.

שהיכא שידעינן שלא פרע הכל, לא טענינן
דילמא פרע מקצת.
קל"ב.

טריפה

דברי תוס' בסנהדרין דף ע"ח שגם המ"ד
שסובר טריפה חי' מודה שימות לפני זמנו
אחרי י"ב חודש.

קפ"ב, ש"נ (קטע "והנה לכאורה").

בענין בכור שנטרף אין בנו פדוי: דברי
הרא"ש דאתי אפילו למ"ד טריפה חי'.
קפ"ב.

בענין אם צריכים לחוש לטריפות היכא
שנפלה הבהמה פחות מיו"ד טפחים אבל
נפלה על רצפת אבנים ולא על קרקע עפר.
תר"א.

בענין הטעם לומר שטריפה שהרג פטור
ממיתה.

תקי"ח (קטע "והנה כבר הבאנו").

בענין שור טריפה שהרג: המחלוקת בין
תוס' והרמב"ם מה היא הסברא לומר שאינו
נהרג.

תקי"ח.

בענין מה שהורג את הטריפה פטור ממיתה.
ש"נ.

שיטת תוס' והרמ"ה שאם עשה אדם אחר
טריפה הרי הוא נחשב רוצח וחייב מיתה.
ש"נ.

יהושע

בענין התקנות שעל מנת כן הנחיל יהושע
את הארץ.

הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ה'.

יהרג ובל יעבור

"קסבר רבי מאיר העדים שאמרו להם חתמו
שקר ואל תיהרגו, יהרגו ואל יחתמו שקר",

ובענין היכא שמאנסיס אותו לעבור על
שאר העבירות שבין אדם לחבירו.

תשמ"א (קטע ראשון), תשמ"ב
(קטע "ועכ"פ").

"לא סוף דבר שאמר לו הרוג את איש
פלוני אלא אפילו אמר לו חמוס את איש
פלוני" (יהרג ואל יעבור) (ירושלמי ע"ז
פ"ב ה"ב).

תשמ"א (קטע ראשון).

הסוברים שיש רק מדת חסידות למסור נפש
כדי שלא להעיד שקר להפסיד את חבירו,
והסוברים שרק לגדול הדור יש מדת
חסידות.

תשמ"א (קטע ראשון).

בענין יהרג ואל יעבור על מלבין פני חבירו
ברבים.

תשמ"א (קטע "והנה בסוטה").

בענין היכא שרוצים לזרוק אדם על תינוק
על מנת להורגו, האם חייב ליהרג.

תשי"ח (קטע "מיהו העירוני").

ילפותות

כללים שונים

דברי תוס' בשבועות דף כ"ב ע"ב שהיכא
דאיתא "איבעית אימא קרא איבעית אימא
סברא", גם האיבעית אימא קרא מודה שיש
סברא, רק שהוא סובר שבא הפסוק כדי
להשמיע לנו את הסברא, דהיינו אתי קרא
וקמ"ל הסברא, כי ס"ל שמעצמינו לא היינו
אומרים את הסברא.

קצ"א (קטע "והנה באמת"), ש"ח
(קטע "והנה בדברינו").

בענין היכא שיש מיעוט ויש להמיעוט
סברא, האם אמרינן שלבסוף מיעטה התורה
בכל גווני וגם היכא שאין הסברא קיימת.
קפ"א, קצ"א (קטע "והנה באמת"),
קצ"ב (קטע "ברם אולי").

בענין אם מיעוטים וריבויים שבתוך הפרשה
אשר לומדים מהם דינים שונים בנוגע
לנושא הפרשה, קאי רק על הציור שמפורש

בהפסוק או האם קאי גם על ציורים נוספים שנתרבו בדרך ריבוי לתוך הפרשה. ל"ה, נ"ט, ע"ח סק"ד (קטע "והנה לעיל בדף ג" וקטע "שור" בפ"י), תרנ"ו.

בענין המדה הצד השוה. פ'.

בענין אם היכא שלומדים מהצד השוה הרי אנו עושים רק דינים שנוהגים בשני המלמדים ולא דין שנוהג רק באחד מהמלמדים, וכגון היכא שלומדים בהצד השוה משור ובור האם הדבר הנלמד חייב גם על כלים כמו שור אע"פ שבור פטור על כלים.

שע"ד סק"ג, שפ"ה, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "דהנה ממסקנת").

בענין למה צריכים ק"ו, תיסגי בזה שגם בלי זה שהנלמד הוא יותר חמור יש ללמוד בבנין אב. ז' (קטע "ועי' באבן האזל").

בענין "דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן". י"ז.

דברי הגמ' בחולין דף קט"ו ע"ב שעל הצד השוה פרכינן פירכא כל דהו משא"כ על ק"ו ומה מצינו. ו'.

דברי תוס' בדף ה' ע"ב דפרכינן פירכא דלא שייך. של"ב.

בענין שיש פירכא של סברא, דהיינו היכא שהסברא שגורמת את החומרא שיש אצל המלמד אינה קיימת בהנלמד, ויש פירכא שאינה של סברא אלא שסתם מצינו בהמלמד דין מחודש. של"ו.

אין עונשין ואין מזהירין מן הדין הטעמים למה אין עונשין ואין מזהירין מן הדין. ז', ח', ע' סק"ה (קטע אחרון).

בענין אם היכא דהוי בגדר "יש בכלל מאתים מנה" שייך לומר שאין עונשין ואין מזהירין מן הדין. ח', ע' סק"ה.

בענין הא שסובר אביי בסנהדרין דף ע"ו ע"א שהיכא דהוי בגדר גילוי מילתא מזהירין ועונשין מן הדין, ורבא שם חולק על זה.

ט"ו סק"א, ע' סק"ה (קטע "ועי' באבן האזל").

דברי המגיד משנה שהיכא שבלא"ה אסור באיסור עשה, מזהירין מן הדין. ע' סק"ה (קטע "ועי' ברמב"ם" וקטע "ועי' באבן האזל").

בענין אם מזהירין ועונשין ממה מצינו. ז'.

דברי המכילתא שאין עונשין ממון מן הדין. ב' סק"י, ז', ח', ט' (קטע "ועיין עוד בתוס'"), ט"ו סק"א, ע' סק"א סק"ב, הסוגיא של אשו משום חציו ל"ג.

דברי המכילתא בפר' משפטים י"ב: "אם הטובח חייב מוכר לא יהא חייב, אם אמרת כן ענשת מן הדין וכו'". ט' (קטע "והנה עי' בגליון הש"ס"), ע' סק"ב.

הקושיא שנילף ממרים שעונשין מן הדין. שכ"ח.

בענין אם גם בגוי אמרינן אין עונשין מן הדין.

ע' סק"ה (קטע "ועי' עוד בדף ל"ח").

בענין ללמוד ממונא מאיסורא

שממונא מאיסורא לא ילפינן. בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ז' (קטע אחרון).

בענין אם לומדים חזקת מרא קמא מחזקה קמייתא באיסורין. בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ז' (קטע אחרון).

בענין המדות: גזירה שוה, לימוד סתום מן המפורש
בענין הא דאין אדם דן גזירה שוה מעצמו.
פ"ח.

בענין אם גזירה שוה יכולה להוציא מפשטות הפסוק.
פ"ח.

החילוק בין גזירה שוה ללימוד סתום מן המפורש.
פ"ח.

אסמכתא

דברי הריטב"א בר"ה דף ט"ז שאסמכתות הרי הן בכלל כוונת הפסוק, רק שלא בדרך חיוב, ודעת הרמב"ם בזה.
קמ"ח (קטע ראשון).

יראת שמים

דברי רבינו יונה ששכר יראת שמים היא "הרבה כנגד מצות רבות".
תפ"ג (קטע "ועיין עוד").

"ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה": בענין אם המצוה שהוא מקיים היא המצוה של יראת שמים. וחילוק בין אם בא דבר עבירה לידו או לא.
תפ"ג סק"א.

בענין אם גוי מצווה על יראת שמים בנוגע להוד' מצות שלו.
תפ"ג.

ירושה

כללי

שנאמר דין מסוים בירושה שאם לא קיבלו כל היורשים את חלקם מתבטלת החלוקה, ואינו רק משום חלוקה בטעות.
קמ"ה (קטע "ונראה שרצונו").

בענין שהכותב קרקעותיו לבנו אין ענבים העומדות ליבצר בכלל.
תשכ"ט.

בענין המחלוקת אם האחין שחלקו יורשים הם או לקוחות הם.
קמ"ד, קמ"ה.

משמוש

בענין אם משמוש הוא ירושה בקבר ממש, או האם השלישי עומד במקום השני לירש מן המת.
תקל"ז (קטע "א" ו"להלן שם).

ירושת הבעל

בענין אין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק (וכן בענין הא דאינו נוטל כופר).
תקל"ז.

בענין שכתר תורה גדול מכתר כהונה (ועי' בערך תורה סק"ב בענין המהות של כתר תורה).
תפ"ה.

בענין מה שאין הבעל יורש את אשתו כשהוא בקבר להנחיל להיורשים שלו.
תקל"ח.

ירושת עכו"ם

בענין אם עכו"ם יורש את אביו גם בראוי או האם רק במוחזק.
קס"א (קטע "מיהו אולי" וקטע "מיהו עיין").

כופר

הגדר של כופר דמי ניזק

בענין אם הכוונה ב"דמי ניזק" היא כפי שויו להמכר בשוק, או האם הכוונה היא כפי ערכו בפרשת ערכין.
נ"ז סק"ב בההערה השני' (קטע "והנה הרשב"א"), תקמ"ג.

יסוד הדין של תשלומי כופר: ממונא או כפרה או קנס, ודינים שמסתעפים מזה

בענין אם כופרא הוא ממונא או כפרה.
נ"ז, ס"א (קטע "ברם י"ל" ולהלן שם), קנ"ח, רט"ו, רט"ז סק"א, שמ"א, תקי"ד - תקט"ז.

בענין אם כופרא כפרה פירושו הוא שעצם התשלומין הם חפצא של דבר המכפר כמו קרבן, או האם הם תשלומי הפסד בעלמא, רק שהסיבה למה התורה חייבה הרי זה משום שעי"ז הוא מתכפר. וכן בענין אם אדרבה, כופרא ממונא פירושו הוא שהם

תשלומי הפסד, רק שהסיבה למה התורה חייבה הרי זה משום שעי"ז הוא מתכפר, או האם הסיבה למה התורה חייבה אינה משום שעי"ז הוא מתכפר, רק שאם הוא משלם הרי זה גם מכפר.

נ"ז סק"א ובהערה השני' שם, ס"א (קטע "ברם י"ל").

דברי הירושלמי שכופר הוא קנס.

ס"א (קטע "ברם י"ל" ולהלן שם), רט"ז סק"א.

שגם לפי המ"ד שסובר כופרא כפרה הרי הוא משלם כופר על פי עצמו כמו לפי המ"ד שסובר כופרא ממונא. רט"ז סק"א.

בענין אין ממשכנין על הכופר.

נ"ז סק"א ובהערה השלישית, תקי"ד.

דברי הגר"ח שמהמ"ד שסובר כופרא כפרה מוכח שיש איסור שלא לשמור שורו. א' סק"א.

דברי הנ"י שהיכא שיש ספק אין מוציאין ממנו את הכופר אבל הוא עצמו חייב מד"ש לתת כדי להתכפר. תקי"ד, תקט"ו, תקט"ז.

טעם לומר דהיכא דהוי ספק הרי הוא פטור מכופר בתורת ודאי. תקט"ו.

בענין אם סוברים שכופרא כפרה וכל חיובו הוא מדיני שמים ואין ב"ד ממשכנין עליו האם מהני תפיסה.

נ"ז סק"א בהערה השלישית (קטע "גם יש לעיין").

בענין אם סוברים כופרא כפרה האם תם משלם חצי כופר לפי המ"ד שסובר שתם הוא בחזקת שימור או האם אמרינן שכיון שתם הוא בחזקת שימור אין בעל השור זקוק לשום כפרה. רט"ו.

לשון הרמב"ם ששלשים של עבד הם בגדר כופר.

ס"א בהערה השלישית.

חיוב כופר בשור ובשאר אבות נזיקין. שיטת רש"י ששור פטור על כופר כשהרג ע"י כחו.

מ"א (קטע "והנה לפי מה שכתבנו לפי" ולהלן שם).

שלא רק על נגיחה בקרנו, אלא גם על נגיפה בגופו, יש כופר.

מ"א (קטע "והנה בזה").

שרובע אינו משלם את הכופר.

תק"י, תקי"א.

בענין למה אדם שהרג פטור מכופר.

נ"ז סק"א וסק"ב.

בענין אם אדם שהרג חייב כופר מדיני שמים.

נ"ז סק"ב.

בענין המחלוקת בין הר"י והריב"א אם אמרינן קלב"מ על כופר.

נ"ז סק"א.

בענין מה שאש ובור פטורים מכופר.

נ"ז סק"ב וסק"ג.

בענין כופר ברגל.

ג' (קטע אחרון).

עוד בענין כופר ברגל: שיטת ר"ת בדף מ"ד ע"א בתד"ה הכא.

כ"ט סק"א (קטע "מיהו מדברי תוס"י), שמ"ב.

בענין כופר על אבנו סכינו ומשאו שהרגו.

ט"ו בהערה השלישית, ל"ז סק"ג, שמ"ב.

חיוב דמים

שגם כשאין חיוב לשלם כופר יש חיוב לשלם דמים (דף מ"ג ע"א).

כ"ב (קטע "וי"ל דהיינו"), נ"ז סק"ב סק"ג סק"ד, שמ"א.

דברי הקצה"ח שדן אם אדם שהרג פטור מלשלם את התשלומין הנ"ל של דמים משום הדרשה של אם כופר יושת עליו "עליו ולא על אדם", או האם זה רק משום קלב"מ.

נ"ז סק"ב סק"ג.

בענין החיוב דמים באש שהרג אדם.

נ"ז סק"ד.

בזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר

גדר הכלל שבזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר (בניגוד להכלל של כמיתת הבעלים כך מיתת השור).
תקל"ט.

בענין בזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר: שהכוונה היא שצריכים חיוב סקילה ממש על השור ע"י גמ"ד ולא מספיק בהגדת עדות.
כ"ב, תקל"ט, תקמ"מ.

שכדי לקיים את התנאי של בזמן שהשור בסקילה מספיק אפילו אם אין לנו נאמנות שהוא מועד אלא יכול להיות שהוא רק תם ויש כאן רק סקילת תם (וחייב כופר כיון שהוא מודה שהי' מועד אבל אין הבעלים נאמנים לקבוע דיני סקילת מועד).
תקמ"ד.

שבשני שוורים של שני בני אדם שנגחו יחד והרגו, שני הבעלים פטורים בתורת ודאי מכופר, ואין זה דומה למאי דמיבעיא לן אם שור של שני שותפין שנגח חייב כופר.
תקט"ז.

כללי

בענין אם החיוב של כופר הוא מבעל השור ליורשי המת בדרך ישיר, או האם זה בתורת ירושה מהמת בקבר.
תקל"ז (קטע "ב"י" ולהלן שם).

בענין איך מייעדים לכופר.
כ"ב.

כחו כגופו

בענין אם כחו גבי רציחה הוא בגדר אב או בגדר תולדה.
מ"א (קטע "וי"ל").

בענין המחלוקת בין רש"י והרי"ף אם כחו גבי אדם המזיק הוא בגדר אב או בגדר תולדה.
מ"א (קטע ראשון ולהלן שם).

שיטת הראב"ד שאדם שהזיק באונס גמור חייב על גופו ופטור על כחו.
מ"א (קטע אחרון), מ"ב סק"ה (קטע "ואפילו" וקטע "וצ"ל").

בענין כח כחו, וכח שני, לענין רציחה, נזיקין, גלות, ושחיטה.
רנ"ג.

שיטת רש"י שאם השור הרג על ידי כחו אין כופר.
מ"א (קטע "והנה לפי מה שכתבנו שמצד המציאות" וקטע "והנה בזה").

כיבוד אב ואם

שכבוד הוא ע"י קום ועשה, ומורא הוא ע"י שוא"ת.
תקל"א (קטע "ועיין עוד בכמדבר").

כל העומד וכו'

בענין כל העומד ליבצר וליגזז לענין שבועה, מעילה, כותב נכסיו לבנו, גביית בעל חוב, וטומאת מת.
תשכ"ט.

בענין למה אין ראי' מכל העומד לשרוף כשרוף דמי דאמרינן בחר מעיקרא אזלינן (בדף י"ז ע"ב).
רנ"ב סק"ד.

כפל - כללי

ע"ע בערך טוען טענת גנב.

בענין אם כל השני פעמים של הכפל חשיב קנס (וקרן דממונא שייך רק כשאינו חייב כפל כגון היכא שמודה דמודה בקנס פטור).
ס"ו.

דברי הרא"ש שמשלם כפל כשעת העמדה בדין משום שבהיא שעתא מתחייב.
רכ"א (קטע "והנה לקמן" ולהלן שם).

כתב - על פה (דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה וכו')

שבלוחות הראשונות היו כל דברי תורה שבעל פה כתובים בדרך נס על הלוחות. מ"ז בההערה הראשונה.

גדר דברים שבכתב וגדר דברים שבעל פה. מ"ז ובההערה השני' שם.

בענין אם נביאים וכתובים נחשבים תורה שבכתב או תורה שבעל פה שנצטוו אח"כ לכותבם. מ"ז.

בענין האיסור לומר דברים שבכתב בעל פה ודברים שבעל פה בכתב. מ"ה - נ"ב.

הטעמים שכתבו תוס' והב"י למה אסור לכתוב תורה שבעל פה, וכן לומר דברים שבעל פה בכתב. מ"ז (קטע "מיהו יש להעיר").

הדרך ששני האיסורים הם ביסודם גדר אחד. מ"ז, מ"ח (קטע "ויש לבאר").

דברי רבינו יונה שמכיון שהותר לומר בעל פה פרשיות קריאת שמע לשם מצות קריאת שמע, מותר גם לאחר שעבר זמן ק"ש. מ"ז, מ"ח (קטע "ויש לבאר").

בענין דברי תוס' בתמורה שמותר לומר נביאים וכתובים בעל פה. מ"ז.

בענין ההיתר לומר דברים שבכתב בעל פה בדרך תפילה. מ"ו.

השיטה שאין איסור לומר דברים שבכתב בעל פה אלא כשהוא מוציא אחרים ידי חובתם. מ"ח.

בענין ההיתר לכתוב מגילת סתרים. מ"ט.

בענין איך הותרו ללמוד תורה שבכתב במדבר הלא עדיין לא נכתב לפי מ"ד אחד. מ"ז (קטע "גם י"ל"), נ"א.

בענין אם מותר להרהר דברים שבכתב בעל פה. נ'.

בענין דברי תוס' שסומא מותר לומר דברים שבכתב בעל פה משום עת לעשות לה'. מ"ה, נ"ב.

בענין אם ההיתר של עת לעשות לה' נאמר רק למי שחייב במצות תלמוד תורה. נ"ב.

לילה

בענין שלא יצא לדרך כלילה. תשל"ט.

בענין הא דת"ח אל יצא יחידי בלילה, וכן שת"ח צריך שמירה בלילה. תש"מ.

לפני עור לא תתן מכשול

שהכורה בור ברשות הרבים עובר על לפני עור. א' סק"ה, תרי"ד.

דברי היד רמה שגרמא בניזקין אסור משום לפני עור. א' סק"ה, תרי"ד.

לקט שכחה ופאה

בענין אם לקט שכחה ופאה לאחר ההפרשה הרי הם עדיין ממון בעלים או האם הם ממון עניים או האם הם הפקר לעניים. שע"א.

גדרי עני ורש הצדיקו (חולין דף קל"ד). ש"ע.

בענין מנין שמתנות עניים פטורות מתרומות ומעשרות. שע"א.

המחלוקת בין רש"י והראב"ד בענין אם הפקר פטור מפאה. שע"ג.

ששינוי קונה במתנות עניים. שע"א (קטע "ברם לכאורה" ולהלן שם).

שבמתנות עניים יש חיוב אחריות דהיינו או לתת אותן או לשלם דמי'.
שע"א (קטע "וי"ל").

פטור הרי זה משום דחשיב מדת סדום לקחת תשלומין כיון שאינו חסר.
רע"ד סק"ד, רע"ו.

מבריה ארי מנכסי חבירו

דברי רש"י והראב"ד שבמבריה ארי מנכסי חבירו הרי חבירו פטור מלשלם להמבריה משום דמצוה קעביד, וביאורי האחרונים בדבריהם.

תשי"ד סק"א.

הטעמים שכתבו תוס' למה במבריה ארי מנכסי חבירו הרי חבירו פטור מלשלם להמבריה.

תשי"ד סק"ג, תשט"ז.

שהיכא שהמציל עומד שם, והרי הוא מבריה ארי מנכסי חבירו, הרי זה נחשב זכות בשבילו כיון שעל ידו ניצל חבירו, אפילו אם לא רצה להבריה אלא הבריה בעל כרחו ונגד רצונו, אבל כשאינו עומד שם, וכגון שנכסיו הבריהו בלי שעמד שם, אין זה נחשב זכות בשבילו כי בכה"ג לא נתחייב בכלל.

תשי"ד סק"א.

בענין מציל מפי הארי.

ר"פ סק"ב.

בענין היכא שהניצל עומד שם.

תשט"ז.

שהמבריה ארי ע"י שהוא מתקן את נכסי חבירו באופן שאין ארי יכול לבוא הרי זה נחשב שבח ממש וגובה.

ר"פ סק"ב.

בענין למה מנכין כחש גופנא מתשלומי הנזק הלא המזיק הוא רק בגדר מבריה ארי בזה שהמבריה מעל הניזק היזק זה.

תשכ"ז.

בענין למה לא מהני מבריה ארי להחשב בגדר קנין חזקה.

תרכ"ו (קטע "מיהו ע"ע" ולהלן שם).

מדת סדום

הדרך שהטעם למה זה נהנה וזה לא חסר

מודה במקצת

בענין אם חייב שבועה היכא שהודה וההודאה לא חייבה אותו ממון (וכן בענין אם שייך לפטור בכה"ג משום שלא גרע מהילך).

ת"מ.

בענין אם סוברים שצריכים שההודאה תחייב אותו, האם סגי בזה שהודאתו מחייבת אותו רק מדיני שמים.

ת"מ.

מודה בקנס

בענין מודה בקנס שפטר עצמו מכלום.

רכ"ג, תקל"ד.

דברי המל"מ שמודה בהקנס של חצי נזק של קרן ואח"כ באו עדים חייב משום שפטר עצמו מכלום.

רכ"ג.

בענין מודה בקנס ואח"כ באו עדים.

רכ"ג, תקל"ד.

בענין שהיכא שצריכים להודאתו, לא על עיקר המעשה, אלא רק כדי לדעת שהי' קיים תנאי מסוים שצריכים בשביל החיוב, גם זה מיקרי מודה בקנס.

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ה' (קטע "ועכ"פ" וקטע "ברם באמת").

בענין היכא שהודה המזיק לפני שקרה הפחת של "קרנא דתורא קבירא ב'", האם הוא פטור גם על מה שנפחת אחרי הודאתו.

תל"ב.

מוחזק

בענין אם ספק ספיקא מהני נגד להוציא ממוחזק, ע"י בערך ספק ספיקא.

בענין אין הולכין בממון אחר הרוב להוציא ממוחזק, ע"י בערך רוב.

בענין שיטתו של סומכוס דלא אזיל בתר

מוסר (לגוים)

בענין אם עשו תקנת נגזל במסור.
תרס"ב.

בענין החיוב תשלומין היכא שחמשה מסור.
ק"ע סק"א (קטע "והנה עיין").

מזוזה

בענין אם מצות קביעת מזוזה היא רק מה שקובע אותה בפתחו, או האם המצוה היא מה שהמזוזה מונחת על הפתח אשר לפ"ז יוצא שהמצוה נמשכת ומתקיימת כל הזמן.
תרצ"ט.

מזיק**איסור מזיק, והיחס בין האיסור והחיוב תשלומין**

בענין מאיפוא לומדים שיש איסור להזיק בגופו, וכן איסור שלא לשמור את ממונו.
א', ב' סק"ג, ד' * (קטע "והנה העירוני" ולהלן שם), תפ"ב, תרס"ז, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו', הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע'.

בענין אם עוברים על האיסור מיד כשלא שמר, או האם רק אם קרה באמת היזק.
ו', הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע'.

בענין "לא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו".
רכ"ה.

בענין אם חייב לשלם כשלא עבר על האיסור מזיק.

ב', פ"ה, רס"ז, שצ"ה, תרס"ז, תרפ"ח, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו', ח' (קטע "והנה יש לומר").

בענין אם תשלומי היזק הם בגדר עונש על

המוחזק, ע"י בערך טוען ונטען - סומכוס ורבנן.

וכן בענין אם מהני רוב או חזקה קמייתא או מיגו או ברי נגד שמא או עד אחד היכא שאין החזקה חיובית אלא רק הדין שאין משנים את המצב בלי ראי'.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ה' (קטע "ואולי" ולהלן שם), ז', י' (קטע "ועכ"פ בפשטות" וקטע "והנה תוס" ולהלן שם), בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ב' (קטע אחרון), ד'.

הדרך שהחזקה שכל מה שתחת יד אדם שלו הוא אינה בגדר חזקה שמבררת, אלא מהני רק לעשות ספק ושוב מנצח המוחזק ע"י שהוא תפוס.

תקנ"ג סק"ד.

בענין מה שלפי רבן גמליאל מהני ברי בהדי מיגו או בהדי חזקה דמעיקרא להוציא ממוחזק שטוען שמא.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "ומעתה" ולהלן שם).

דברי התוס' ר"ד שמה שר"ג אזיל בתר ברי בהדי מיגו להוציא את הכתובה הרי זה כי יש גם חזקת חיוב.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "ועכ"פ י"ל").

בענין אם לפי ר"ג ברי בהדי רוב מהני להוציא ממוחזק כמו ברי בהדי מיגו או בהדי חזקה.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "ועכ"פ מה" ולהלן שם), ז', י' (קטע "ועכ"פ בפשטות").

בענין מה שבטוענו חטין והודה לו בשעורין אע"פ שפטור מדמי שעורין אבל תפיסה מהני.
תמ"ו.

מומר

בענין שלא סגי בחילול שבת פעם אחת כדי להחשב מומר.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ו.

זה שעבר על האיסור להזיק, או האם הם בגדר חוב של ממון עבור ההזיק.
 ב' סק"א, ז' בההערה השני, ס"ט,
 (ע"א), רי"ב בההערה, הסוגיא של
 אשו משום חציו ל"ג.

בענין אם גדר החיוב הוא לשלם על מעשה שורו, או לשלם עבור פשיעתו. ושכן יש לחקור גם בנוגע לסיבת החיוב.

ב' סק"א, רצ"ה סק"ד, הסוגיא של אשו משום חציו ט', ל"ה סק"ב בההערה, סק"ג, של"ו, תרצ"ד סק"א. הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח (קטע "הנה בתחילה").

הדרך שעל האב של שור הרי הוא חייב משום מעשה שורו אבל על התולדות הרי הוא חייב משום פשיעתו.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח (קטע "הנה בתחילה").

בענין אם יש מצות עשה על המזיק לשלם חוץ מעצם החיוב ממון או האם המצוה היא על ב"ד לדונו.
 פ"ז* (קטע "ובעיקר").

בענין אם הוא חייב לשלם היכא שהי' בגדר אומר מותר.
 ב' סק"ז, שמ"ג, תרל"ו.

שיטת הראב"ד שהיכא שיש לתלות שמן השמים סיבבו את ההזיק להניזק הרי המזיק פטור.
 תש"כ (קטע "ב").

שאינן דין תשלומי נזק להפסיד את מי שלא פשע (כמו לוקח).
 ר"ה (קטע ראשון).

הסוברים שהיכא היכא שלא שמר מרוח מצוי' אפילו בציור שאין דרך בני אדם לשמור בכה"ג, וששומר חנם פטור על זה.
 תשי"ט (קטע ראשון ולהלן שם).

מהות ודיני התשלומין

בענין היכא שלכלכך בגדים לכלוך שאפשר

לכבס ולהעביר, האם זה מיקרי היזק וחייב לכבסם בשבילו, וכן היכא שלכלכך גופו ואפשר לרחצו.
 שצ"ג.

בענין אם חייבים על היזק שסופו במציאות לחזור.
 ל'.

בענין אם החיוב לשלם הוא עבור שבירת הכלי או האם החיוב הוא לשלם עבור הפקעת השויות.
 רנ"א, רנ"ב סק"א.

בענין היכא שעשה המזיק להניזק דבר שברור שיגרום להניזק הוצאות, האם זה מיקרי שההזיק כבר נמצא לפנינו והרי הוא יכול לתבוע מהמזיק כבר עכשיו.
 תכ"א סק"א (קטע "ברם נראה").

בענין "כחש גופנא".
 שס"ז*, תשכ"ז, תשכ"ח.

בענין "נידון במשור שבו".
 תשכ"ה, תשכ"ו.

בענין שבספק חיוב של נזקי ממון אזלינן לחומרא.
 א' סק"ה, תרע"ד.

בענין אם יש חיוב לשלם כשהזיק למי שאינו עושה מעשה עמך.
 ב' סק"ה*.

בענין אם מזיק על מנת לשלם אסור מהתורה או מדרבנן.
 א' סק"ה (קטע "ושוב כתב"), הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו'.

בענין "כולה הזיקא עביד" או "פלגא הזיקא עביד".

פ"ד סק"ב, ר' סק"א סק"ז, ר"א, ר"ב.

בענין "כי ליכא לאישתלומי מהאי מישתלם מהאי".

קצ"ט - ר"ג, רס"ד* סקי"ח, שמ"ז (קטע "והנה לכאורה נראה"), תמ"ח, תר"ה סק"ב.

בענין "יש אומד לניזקין".

ל"ה (קטע "והנה לקמן" ולהלן (שם), תנ"ו (קטע "ולכאורה יש להוכיח"), תקב"ב.

שבשני מזיקים שהזיקו זה את זה, לא חשיב היזק אלא המותר.

רי"א, תי"ז (המחלוקת בין הרא"ש והנ"י בענין זה).

דברי הרא"ש ששמין את מותר ההיזק ולא את מותר החיוב תשלומין. תי"ז.

שאם התחילו להתגרות בבת אחת הרי זה נקרא שהזיקו כאחד אפילו אם הנגיחות היו בזה אחר זה, ולא אמרינן שיש רשות להשני לנגוח בתורה.

תי"ז בהערה הראשונה, תי"ט, תל"ו.

בענין יסוד הדין של בעלים מטפלים בנבילה: האם הוא משום שלא מיקרי מזיק על הנבילה או האם הוא מחזירה בתורה תשלומין. קע"ו.

בענין אם פחת נבילה הוא דניזק משום שלא מיקרי מזיק על מה שנשאר אחרי ההיזק או האם זה בגדר פטור בהתשלומין. צ"ח סק"ב, קע"ו.

בענין מה שמין את הולד אגב הפרה, והפירות אגב השדה, והיד אגב העבד: הדרך שגם אם נשום בנפרד הרי זה שומא אמתי, רק שיש להמזיק זכות לתבוע את השומא הזול.

תקע"א, תשכ"א (קטע "והנה הפ"י").

בענין אם שמין וולד אגב הפרה גם היכא שהולד שייך לאדם אחד ולא לבעל הפרה. תקע"ב.

בענין "אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין". תשכ"ט.

כמה ציורים שונים של מזיק

ביאור החומרא של "יש בו רוח חיים". ה'.

בענין כח כחו וכח שני.

רנ"ג.

בענין שהיכא ששני אנשים פשעו וקרה היזק, והאחד פשע פשיעה יותר גדולה מהשני או שהוא הפושע הראשון, הרי הוא חייב, ובענין אם השני חייב כשאין להראשון מה לשלם.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס', ס"ב, ס"ג.

הקדש, חרש, עכו"ם

בענין אם כל המזיקים פטורים על נזקי הקדש או האם רק קרן פטורה. צ"ז, קס"א, ר"ד.

בענין שור של אדם שנולד פיקח אבל אח"כ נעשה האדם חרש, והשור נגח אחרי שנתחרש. תצ"ג.

דברי הקובץ שיעורים שאפילו למ"ד שגול עכו"ם אסור מוחישיב עם קונהו אבל אין איסור להזיק את ממונו. תפ"ג סק"א בהערה הראשונה.

אבות ותולדות

בענין מאיפוא לומדים תולדות נזיקין. ט"ו.

בענין אם קובעים את שם האב על פי הדבר המזיק או האם על פי הדרך שהזיק (כגון באדם או בהמה השוככים ברה"ר והזיקו בדרך בור, וכן אדם או כלב וגדי שנפלו מהגג ברוח מצוי' והזיקו בדרך אש). ה', ה', *כ"ה, ל"ז, רס"ה, ת"ט, תקפ"ד, תרצ"ד סק"ב.

נפ"מ בין אם מזיק מסוים הוא בגדר אב או בגדר תולדה.

ט"ו סק"ב, תקפ"ד (קטע "ולפ"ז יש נפ"מ" ולהלן שם).

הדרך שיסוד החיוב תשלומין של התולדות אינו נובע מן האב, אלא הרי הוא נובע מחיובו לשמור את ממונו מקרא דואהבת לרעך כמוך או מק"ו מהשבת אבידה, דכיון שהוא חייב לשמור סברא הוא שהוא חייב לשלם את מה שהזיקו, ולאחר שיודעים שהוא חייב לשלם א"כ כשדנין מה הן

הלכותיהן הרי אנו דנין שמסתמא קבעה התורה את החיוב על פי ההלכות של האב שהוא יותר קרוב אליו.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח (קטע "הנה בתחילה").

הדרך שעל האב של שור הרי הוא חייב משום מעשה שורו אבל על התולדות הרי הוא חייב משום פשיעתו.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח (קטע "הנה בתחילה").

בענין אם דבר שמתרכה מדרשה הרי הוא בגדר אב או האם הוא בגדר תולדה, וכגון אדם מועד לעולם, וכן חי' ועוף, וכן שן דלא מכליא קרנא. ד*', ס"ב.

עוד בענין אם חי' ועוף נחשבים אב או תולדה, ונפ"מ בזה.

ט"ו סק"ב, רמ"ט, תקפ"ד (קטע "ולפ"ז יש נפ"מ").

בענין אם כל המיעוטים שבפרשיות ניזקין קאי רק על הציורים שמפורשים בהפסוק או האם קאי גם על מה שמתרכה מריבוים ושאר ילפותות.

ל"ה*, נ"ט, ע"ח סק"ה, רס"א, ת"ד, תרנ"ו.

בעלות - היכא שהדבר המזיק אינו ברשותו של הבעלים אלא ברשות אדם אחר: גזלן, עבדו ואמתו שהזיקו, שומר

בענין אם כדי להתחייב משום נזקי ממון סגי בזה שהבהמה היא ברשותו אע"פ שאינה שלו. ל"ז* סק"א.

בענין למה גזלן חייב בנזקי ממון. ל"ז* סק"א.

בענין אם גזלן חייב גם על נזקי שור תם, וכן בענין אם משלם תם מגופו (עבור מה שהזיק כשהי' ברשות הגולן) אפילו לאחר שחזר להבעלים. תרצ"ב.

בענין אם הגזול ע"מ להחזיר או על מנת לאבד חייב על מה שהבהמה הזיקה. ל"ז* סק"ב, תרצ"ג* (על מנת לאבד).

בענין אם כופר בפקדון חייב על מה שהבהמה הזיקה.

ל"ז* סק"ג, תרצ"ג (קטע "ועכ"פ").

בענין למה הי' האדון חייב על מה שהזיקו עבדו ואמתו בלי הטעם של שמא יקניטנו רבו וכו'.

ט"ו בהערה הרביעית, תרס"ז.

בענין אם הכוונה בזה שהשומר נכנס תחת הבעלים לענין נזקי ממון היא שהוא נעשה ממש כמו בעלים, או האם לעולם המפקיד מיקרי הבעלים רק שהשומר חייב לשלם את הניזקין להמפקיד על שלא שמר את הבהמה ויצתה והזיקה. ת"ל בהערה.

בתר מעיקרא אזלינן או בתר תבר מנא אזלינן

בענין בתר מעיקרא אזלינן או בתר מנא תבירא תבר אזלינן.

ל"ג, ר"א סק"ג סק"ד, רנ"א, רנ"ב, ע"ד, תשכ"ז.

בענין אם אומרים בתר מעיקרא אזלינן גם בזורק חץ, או האם רק כשזרק את הדבר הניזק.

רנ"ב סק"ב, הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ב סק"ד.

בענין אם בתר מעיקרא אזלינן פירושו הוא דחשיב שבור ממש או האם הכוונה היא רק שנפקע ממנו הדין ממון. רנ"א, רנ"ב, רנ"ג.

בענין הדין של בתר מעיקרא, והדין של "אבודה ממנו", והדין של "בלא"ה הוי מתבר".

רנ"ב סק"א בהערה הראשונה והשני'.

ששייך לומר בתר תבר מנא אזלינן רק היכא שזה יגרום שהזורק לא יחשב אפילו בגדר גרמא.

רנ"ב סק"א בהערה השלישית.

כללים ב"מנא תבירא תבר".
תר"ה סק"א.

כל המשנה ובא אחר ושינה בו

בענין כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור.
רע"א - רע"ג, הוספות על פרק
המניח משנת תשע"ז כ"א (קטע
"ובאמת" וקטע "עיינ").

בענין כל המשנה ובא אחר והזיקו ברגל.
ר"י, רע"א, רפ"ח, ר"צ סק"ב.

בענין כל המשנה ובא אדם אחר והזיקו.
שנ"ט, תקפ"ב (קטע "והנה
אכתי"), הוספות על פרק המניח
משנת תשע"ז כ"א (קטע "ובאמת"
וקטע "עיינ").

בענין כל המשנה ובא אדם אחר והזיק
אותו בדרך שוא"ת.
תקפ"ב (קטע "והנה לשוננו").

הסוגיא של מהלכת ורבוצה.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז י"ז - י"ט

בענין למה יש להמהלכת רשות "לסגויי"
על הרבוצה.

הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז י"ז, י"ח.

בענין הוזקה המהלכת על הרבוצה, ו"איבעי
לה לסגויי באידך גיסא".

רס"ה, תקפ"ד (קטע "מיהו
שו"ר"), הוספות על פרק המניח
משנת תשע"ז י"ט.

בענין בעטה רבוצה במהלכת לאחר
שהמהלכת דרסה עלי' או לאחר שבעטה בה.
רע"ב.

תחילתו בפשיעה וסופו באונס

בענין תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב:
האם זה משום שהוא חייב על הפשיעה
בתנאי שהניזק יחסר, או האם זה נקרא שגם
האונס בסוף קרה בפשיעה, או האם זה
משום שהלכתא היא שהיכא שפשע הרי
הוא ממשיך להיות חייב על כל מה שקרה
אע"פ שלא מיקרי שקרה בפשיעה.
רצ"ה (קטע אחרון).

בענין תחילתו בפשיעה וסופו באונס היכא
שלא בא האונס מחמת הפשיעה.
רצ"ה, תר"מ, תרמ"א.

בענין תחילתו בפשיעה וסופו באונס מחפץ
לחפץ, או מאב לאב, דהיינו שפשע
בשמירת חפץ אחד וקרה אונס לחפץ אחר,
או שפשע בשמירה מאב אחד וקרה אונס
בדרך אב אחר.

רס"ז, רצ"ה סק"א (מאב לאב)
סק"ב (כהנ"ל) סק"ג (מחפץ לחפץ)
סק"ד (מאב לאב), תר"מ (מחפץ
לחפץ), תרמ"א סק"ג (מחפץ
לחפץ), תרע"א (מאב לאב), תשי"ט
(קטע "וי"ל" וקטע "וגם"),
תשמ"ד סק"ב (מחפץ לחפץ).

בענין היכא שפשע בהחייב שמירה של
שומרים, ואח"כ קרה אונס של נזקי ממון,
דהיינו שהבהמה הזיקה, האם הוא חייב
משום תחילתו בפשיעה וסופו באונס.
תשי"ט (קטע "וי"ל").

בענין אם בתחילתו בפשיעה וסופו באונס
שייך שיהי' חייב על האונס יותר ממה שהי'
חייב על פשיעה.
רצ"ה סק"ב.

הדרך שדוקא תחילתו בפשיעה חייב אבל
לא תחילתו באיסור, דהיינו היכא שעבר על
איסור, כגון שהדליק אש בחצר חבירו, אבל
באופן שאינו נחשב פושע על איזה חפץ
מסוים, וכגון שכל החפצים היו בריחוק
מקום.
תשמ"ד סק"ב.

בענין תחילתו בפשיעה וסופו באונס היכא
שהיתה פשיעה כזו שלא שכיח שיצא מזה
היזק (אע"פ שמיקרי פשיעה).
כ"ט סק"א (קטע "וכן מוכח"),
תר"מ, תרע"א.

היזק שאינו ניכר

בענין היזק שאינו ניכר לא שמי' היזק.
רנ"א.

דברי רש"י שלמ"ד היזק שאינו ניכר לא
שמי' היזק אינו עובר אלא על איסור דרבנן.
א' סק"ו.

דמי ולדות

בענין אם בדמי ולדות שמין הולד בנפרד או האם שמין את הולד אגב האם. תקע"ב.

הדרך שמה שדמי ולדות הם להבעל הרי זה בגדר חידוש דהא אין להבעל שום בעלות על הולדות. תקע"ג סק"א.

בענין היכא שמת הבעל ושוב חבלו באשתו המעוברת האם החובל משלם דמי ולדות ליורשיו. תקפ"ט.

תקפ"ט.

מציל עצמו בממון חבירו

השיטה שהכוונה באסור להציל עצמו בממון חבירו היא רק שאסור להציל עצמו בחנם, אלא הרי הוא חייב לשלם אח"כ לחבירו, והשיטה שהוא חייב למסור נפש ממש ולא להציל את עצמו. תשמ"א, תשמ"ב.

עביד איניש דינא לנפשי

ע"י בערך דיינים סקי"א.

מחובר

בענין ענבים העומדים ליבצר ושער העומד ליגזז, לענין שבועה, מעילה, טומאת מת, והכתוב קרקעותיו לבנו. תשכ"ט.

הדרך שענבים העומדים ליבצר חשיבי מחובר לקרקע אבל לא חלק מעצם הקרקע. תשכ"ט.

מחילה

דברי הרשב"א בכ"ב דף כ"ח ע"ב שמחילה מועלת רק על חובות, אבל לא על חפצים, אלא צריכים קנין. תרכ"ז סק"ב (קטע "והנה לכאורה").

מיגו

בענין מיגו נגד רוב.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' (קטע "מיהו יש לדון" ולהלן שם), י' (קטע "ועכ"פ בפשטות").

מיטב בינונית זיבורית**גדרי מיטב**

בענין אם הגדר של מיטב הוא הקרקע הכי מעולה, וזיבורית היא הקרקע הכי פחותה, וכל היתר הן בגדר בינונית, או האם השליש העליון הוא מיטב, והשליש האמצעי הוא בינונית, והשליש התחתון הוא זיבורית. קט"ו, קי"ח.

קט"ו, קי"ח.

בענין אם יסוד המעלה של מיטב הוא העובדא שנוח להחליפו לכסף, או האם יסוד המעלה הוא העובדא שהוא הדבר הכי מעולה לשימוש בגופו. קי"ז סק"ב ולהלן שם.

קי"ז סק"ב ולהלן שם.

שהחובב לשלם מיטב אינו בגדר קנס.

פ"ז, צ"ה, ק"ט.

הדרך שהיכא שיש לו מיטב אין על הבור"ז דין של שוה כסף כסף. פ"ז בהערה.

מיטב, כסף, ושוה כסף

שיטות רש"י והרמב"ם ועוד ראשונים בענין אם לפי ר"פ ור"ה ברי' דר"י שסוברים שבמטלטלין כל מילי נחשב מיטב ואפילו סובין, הרי המזיק צריך לשלם כסף קודם לשוה כסף, וכן כסף ושוה כסף קודם לקרקע. קי"ז, קע"ו * סק"א, תס"ה.

קי"ז, קע"ו * סק"א, תס"ה.

בענין אם לפי רב הונא שסובר "כסף או מיטב, ואי לית לי, אפילו סובין", הרי המזיק צריך לתת אפילו זיבורית לפני שו"ב. קמ"א.

קמ"א.

בענין אם יכולים לשלם כסף שעובר לסוחר רק ע"י הדחק. תס"ה.

תס"ה.

מיטב שלו או של עולם

הסברא לומר שבשל עולם הן שמין.

קי"ז סק"ד ולהלן שם.

בענין היכא שיש לו רק קרקע אחת, האם לכו"ע אמרינן בשל עולם הן שמין, או האם

גם אז אמרינן בשלן הן שמין ויוכל להשתמש בו אפילו בתורת מיטב. קי"ט, קכ"ה סק"א, קמ"א.

מיטב דניזק

שלפי המ"ד שסובר שמשלם כמו המיטב של הניזק, אם אין להמזיק כמו המיטב של ניזק, אינו חייב למכור נכסיו כדי לקנות כמו המיטב של הניזק. צ"א.

שלפי המ"ד שסובר שמשלם כמו המיטב של הניזק, היכא שאין להמזיק כמו המיטב של ניזק, האם הוא יכול לתת בינונית דידי' (דעדיף מהמיטב של הניזק), או האם הוא צריך לתת דוקא כמו המיטב דידי' (מח' הראשונים בזה). פ"ט.

בעל חוב בבינונית

הדרך שמהתורה בעל חוב גובה עידית. פ"ז, צ"ו, ק"כ.

בענין אם הלואה יכול לכוף את המלוה לקבל עידית כשהמלוה רוצה בינונית. קי"ב סק"ז סק"ח, קכ"ח בההערה.

בענין אם כשתיקנו שבעל חוב גובה מבינונית תיקנו כהבינונית של המלוה או כהבינונית של הלואה או כהבינונית של עלמא. ק"כ, קכ"א, קכ"ג.

בענין זכות הניזק והמלוה בפחות מדינם, ובענין היכא שרוצים כדינם אבל רוצים שדה מסוימת בין השדות המחלוקת בין רש"י והרא"ש בענין אם יכול הניזק לדרוש בו"ז. קי"ב.

בענין אם גם בו"ז מיקרי עיקר דינו של הניזק כמו עידית. קי"ב סק"ג סק"ד, קי"ד.

הדרך ששורת הדין היא שיקבל הניזק זיבורית כמו בעל חוב (לפי המ"ד שמהתורה דינו בזיבורית), רק שהתורה זיכתה לו ביותר מדינו. קי"ב סק"ד (קטע "וי"ל").

בענין אם יש להניזק שיעבוד רק על העידית, וכן לבע"ח רק על הבינונית, וכן לכתובת אשה רק על הזיבורית, או האם הכל משועבד, רק שבדיני תשלומין נאמר סדר מסוים מאיזו גובים. קי"ב סק"ז, קכ"ח.

בענין היכא שהניזק רוצה עידית מסוימת בין העדיות. קי"ב סק"ב סק"ד סק"ה.

בענין היכא שהמלוה רוצה בינונית מסוימת בין הבינוניות. קי"ב סק"ח, קט"ו (קטע "מיהו לא הבנתי").

ביאור המחלוקת בין אביי ורב אחא בר יעקב בדה"ז ע"ב, ודברי רש"י שם בד"ה ואת אמרת. קי"ב סק"ג, קי"ד.

בענין זולא דהשתא ויוקרא דלקמי' בדה"ז ע"ב. ק"י, קי"א, קי"ב סק"ג.

בענין אי שתקת וכו'. קכ"ה, קכ"ו, קכ"ז*.

בענין "מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו" בדה"ז ע"ב. קכ"ז.

מיתות בית דין

בענין היכא שיש ספק אם הוא חייב מיתת ב"ד, דאמרינן שהוא פטור ממיתה, האם הוא פטור רק מספק או האם הוא פטור בתורת ודאי משום והצילו העדה. תקט"ו.

(שיטת הרמב"ם שד' מיתות ב"ד הן ד' מצות, והמצות הן על ב"ד, ושיטת הרמב"ן שכולן הן מצוה אחת מובערת הרע מקרבך אשר לפ"ז הרי זו מצוה לכל ישראל. תקל"ב.)

בענין ברור לו מיתה יפה. תק"נ.

מכירה

ע"י עוד בערך קנין.

בענין "דמים מודיעים".
שני"ר.

בענין מה שאין המלוה יכול לגבות הכל
מבן אחד או לוקח אחד היכא שיש כמה.
קמ"ה (קטע "והנה תוס" וקטע
אחרון).

מלוה

עיינ עוד בערך מחילה, ובערך משכון,
ובערך שיעבוד.

בענין אם חוב נקרא דבר שאינו ברשותו,
ודבר שלא בא לעולם, עי' בערך אינו
ברשותו.

בענין פריעת בעל חוב מצוה: מה היא
המצוה.

קמ"ה (קטע "שוב הראוני").

בענין אם לזה ולא שילם נחשב גזלן.
תרצ"ג (קטע "ודע").

בענין אם הלוה חייב להשכיר את עצמו או
לקבל מתנות כדי לשלם את החוב.

קמ"ג (קטע "ונראה" ולהלן שם).

שיטת ר"ת שאם יש להלוה כסף מזומן הרי
הוא צריך לשלם כסף מזומן, אבל אינו
חייב למכור נכסיו כדי להמציא מזומן.
קמ"ג, תקס"ד.

שהיכא שאצל הלוה הנכסים הוולו ואינם
שויים כדמי החוב, אבל אצל המלוה הרי
הם שפיר יהיו שויים דמי החוב, הרי הלוה
יכול לסלק את המלוה בהם.
תקס"ד.

שבעל חוב אינו גובה מלקוחות ענבים
העומדות ליבצר כי אע"פ שהן בגדר
מחובר לקרקע אבל אינן בגדר קרקע ממש.
תשכ"ט.

שיטת רש"י בפסחים דף ל' ע"ב בד"ה כולי
עלמא וכו' שהקרקע של הלוה המשועבדת
להמלוה מיקרי אינו ברשות הלוה ולכן אין
הלוה יכול להקדישו קדושת בדק הבית או
למוכרו אפילו למ"ד מכאן ולהבא הוא
גובה.

תכ"ו סק"ב.

בענין אם הלוקח יכול לסלק את המלוה
בוזי.

קמ"ה (קטע "והנה תוס").

מלך

גדר הזכות של "פורץ גדר לעשות לו דרך",
והזכות של "יקח ונתן לעבדיו" (דברי
הרמב"ם שנוהג רק בשעת מלחמה ואין
להלוחמים מה לאכול).

תשמ"ב.

שיטת הרמב"ם שב"יקח ונתן לעבדיו"
המלך צריך לתת דמים.

תשמ"ב.

משמעות דברי הרמב"ם שהיכא שפורץ גדר
לעשות לו דרך, אינו צריך לתת דמים.

תשמ"ב.

שיטת המ"מ בדעת הרמב"ם (היפך משיטת
החינוך) שהיכא שאפשר ע"י מעשה או
אפילו אם עשה שלא ע"י מעשה הרי זה
נחשב לאו שיש בו מעשה ולוקח.

הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ד
(קטע "ועוד כתב").

מסית

הנה אע"פ שאין שליח לדבר עבירה
והשליח חייב ולא המשלח, אבל יש לעיין
אם שייך לחייב את המשלח מדיני שמים
מדין מסית. ויש שלשה דרכים בנוגע
למסית לשאר עבירות (ולא לעבודה זרה):
א', הדרך שהמיסת להעיד שקר (או לעבור
שאר עבירות) אינו כמו מסית לעבודה זרה
שאינו טוענין בשבילו דברי הרב ודברי
התלמיד דברי מי שומעין, אלא שפיר
טוענין בשבילו, ומש"ה הרי הוא פטור
מתשלומין לא רק מדיני אדם משום דהוי
בגדר גרמא אלא הרי הוא פטור מתשלומין
אפילו מדיני שמים (ודלא כשאר גרמא
דחייב מדיני שמים) וכמו שסוברים תוס'
בדף נ"ו.

ב', הדרך דחשיב שפיר כמו מסית לעבודה
זרה וממילא אין טוענין בשבילו, ומש"ה
שפיר חייב בדיני שמים וכמו שמבואר
בקידושין דף מ"ג ע"א שהמסית לעבור

מקח טעות

שבמקח טעות צריך להחזיר כסף דוקא (וזה אתי שפיר בין אם המעות חשיבי פקדון ובין אם חשיבי מלוה).
קמ"ג (קטע "שו"ר בשט"מ").

מקיף וניקף

בענין אם איירי הסוגיא במקיף את שדהו של הניקף ע"י מחיצות שבינו לבין הניקף או האם איירי במקיף את שדהו של הניקף ע"י מחיצות בהצד החיצון של השדה של המקיף.
ר"פ סק"א.

(דברי הראשונים שסוברים שהיכא שהניקף גילה דעתו מתחילה שלא ניחא לו בהנאה אינו חייב לשלם.
רס"ה*, תשי"ב ובהערה.)

בענין למה במקיף את חבירו אין הניקף פטור משום שהמקיף הוא בגדר מבריח ארי מנכסי חבירו.
ר"פ סק"ב.

(ביאור גילוי דעת הניחא לי' בהנאה: שהכוונה היא שניחא לו בהוצאה ולא סתם שניחא לו לקבל את ההנאה.
רפ"ו.)

מרים

בענין אם הסגרתה של מרים הי' בגדר עונש או האם הי' משום שמחמת עצם מהותה היתה נכלמת ודחוי' באותה שעה.
שכ"ח.

משה רבינו

הדרך שכל הנביאים קיבלו כחם בתולדה ממרע"ה.
י"ז (קטע "והנה השט"מ").

הדרך שעצם תוכן הנבואה שלהם קיבלו בהשפעה ממה שכבר קיבל מרע"ה את הנבואות ההן.

י"ז (קטע "וכן"), מ"ז (קטע "גם י"ל").

עבירה נענש בדיני שמים. ות"ק שם שסובר שחייב רק בדינא זוטא הרי זה כי הוא סובר שאינו נקרא מסית, רק שבכל זאת אע"פ שאמרינן דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין אכתי מתחייב בעונש זוטא.

ג', הדרך שבשאר עבירות לא חשיב בגדר מסית, ומש"ה פטור מתשלומין כי טוענין בשבילו שדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, רק דלא מהני דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין אלא לפוטרו מעונש לחבירו כגון תשלומין (וכן הנחש הי' פטור מ"ואיבה אשית" אילו לא הי' בגדר מסית לע"ז והיינו טוענין בשבילו), אבל לא לפוטרו מעונש מדיני שמים.
תרפ"ז.

מעמד שלשתן

דברי הרמב"ן שבמעמד שלשתן הנותן אינו יכול לעשות שליח לעמוד שם אבל המקבל שפיר יכול לעשות שליח.
תנ"ט.

מעקה - לא תשים דמים בביתך

דברי הרמב"ם שלא תשים הוא לאו על מי שאינו עושה מעקה, וממילא עונשו של מי שאינו עושה מעקה הוא העונש שיש על הלאו הנ"ל.
תרי"ב.

שהלאו קאי גם על שאר דברים של סכנה ולא רק על מעקה אבל רק אם הם ראויים להמית.
תרי"א, תרי"ב.

אבל המצוה המיוחדת של עשיית מעקה נאמרה רק על בית שהוא גבוה י' טפחים ויש בו ד' אמות על ד' אמות ולא על סילוק כל דבר של סכנה.
תרי"א.

שהכורה בור (עשרה) ברשותו עובר משום לא תשים דמים בביתך.
א' סק"ה (קטע "ודע").

מעשר

ע"י בערך תרומות ומעשרות, ובערך קרבן מעשר בהמה.

משכון

בענין איך נעשה המלוה שומר על המשכון, הלא ליכא קבלת שמירה. תנ"ב בההערה השלישית.

מת

בענין אם שער המת אסור בהנאה. קס"ג, קס"ד.

בענין אם עור המת אסור בהנאה. קס"ג, קס"ד.

נביא

הדרך שכל הנביאים קבלו כחם בתולדה ממרע"ה. י"ז (קטע "והנה השט"מ").

הדרך שעצם תוכן הנבואה שלהם קיבלו בהשפעה ממה שכבר קיבל מרע"ה את הנבואות ההן מסיני.

י"ז (קטע "וכן"), מ"ז (קטע "גם י"ל").

דברי רבינו בחיי בריש אבות שנביאים וכתובים נאמרו למשה מסיני (וכן איתא בברכות דף ה' ע"א), ומחזור ויטרי שם. י"ז (קטע "וכן"), מ"ז (קטע "ורבינו בחיי").

דברי השמות רבה שמה שהיו הנביאים עתידים להתנבאות קבלו (נשמותיהם) בהר סיני.

י"ז (קטע "ועיין בשמות רבה"), מ"ז (קטע "ורבינו בחיי").

בענין למה דברי נבואה נקראים דברי קבלה. י"ז.

נדרים

דברי האבן האזל שמודר הנאה אסור רק אם ע"י ההנאה הרי זה נקרא שהוא מרויח ממון, ולא אם הוא רק חוסך טרחת הגוף. תרצ"ז סק"ג (קטע אחרון).

נהנה

עיין עוד בערך מקיף וניקף.

גדרי חיוב נהנה

בענין אם כדי להחשב שההנאהו בעינין שיחסר. רע"ד סק"א.

דברי הברכ"ש בשם ספר קדושת יו"ט שהרא"ש סובר שהיכא שהבעל הבית חסר, הנהנה חייב גם אם יש לו רק הנאת הגוף, אפילו אם אין לההנאה ערך ממוני, אבל אם לא חסר אז הנהנה חייב רק אם קיבל הנאה ששוה ממון. רע"ה (קטע "שו"ר").

שאם היזק ראוי לא שמי' היזק לא מיקרי שהוא נהנה מהמחיצה של המקיף. ר"פ סק"א.

בענין אם צריכים לשלם היכא שגילה דעתו לפני ההנאה שלא ניחא לי' בההנאה. רס"ה*, תשי"ב ובההערה.

הדרך שעל הנאה לא שייך לקרותו גזלן. רע"ד סק"ב סק"ג.

זה נהנה וזה לא חסר

הסוגיא של זה נהנה וזה לא חסר. רע"ד - רפ"א.

בענין אם הטעם לחייבו הוא משום נהנה או משום שכירות. רע"ד סק"א.

בענין אם הטעם לפוטרו הוא משום שיש בזה משום מידת סדום. רע"ד סק"ד.

הדרך שחייב רק מדרבנן. רע"ד סק"ה, רפ"ד (קטע "גם י"ל").

בענין היכא שהקפיד עליו בתחילה. רע"ד סק"ב סק"ג.

בענין אם היכא שלא הקפיד עליו בתחילה, מותר לדור גם לכתחילה, או האם אסור רק שפטור מתשלומין. רע"ו.

בענין אם הבעה"ב יכול להקפיד עליו בתחילה היכא שלא הי' יכול להשכירו. רע"ו.

עוד בענין זה נהנה וזה לא חסר. תשי"ד סק"א בההערה הראשונה.

זה נהנה וזה חסר

המחלוקת בין תוס' והרמ"ה בענין אם היכא שחיסר קצת הרי הוא משלם רק את מה שחיסר, או האם הוא צריך לשלם את כל הנאתו.
רפ"א, רפ"ד.

בענין אם היכא שגרם לו טירחה הרי זה נחשב בגדר חסר.
תשי"ד סק"א ובהערה השני' שם.

סברת הרמב"ן שזה נהנה וזה חסר חייב רק היכא שהנאתו היא הדבר שהחסיר להמהנה, אבל לא היכא שהמהנה החסיר לעצמו רק שהנהנה נהנה מזה.
ר"פ סק"א.

גילוי דעת דניחא לו בשכר

חידושם של תוס' שהיכא שגילה דעתו שניחא לו לדור בשכר הרי הוא חייב לשלם לכו"ע. ולמה השוכר בית מראובן ונמצא של שמעון פטור ואינו חייב משום שגילה דעתו שניחא לו בהוצאה.
רפ"ה.

נחש

דברי תוס' שנשיכת נחש היא גם בגדר אורח' וגם בגדר כוונתו להזיק.
כ"ט סק"א.

שיטת הראשונים בענין אם נחש שנשך הוא בגדר קרן מועדת או בגדר רגל או בגדר שן.
כ"ט סק"א סק"ג.

דברי הרשב"א שיש לנחש הנאה מנשיכה, ודברי תוס' שאין לנחש הנאה.
כ"ט סק"ג.

בענין שמי שאינו כורע במודים נעשה נחש ואינו חי בתחיית המתים.
רל"ג.

נתיך - נתינה

שנתיך או עבד (שהם מדריגה למטה מממזר), שהם ת"ח, אינם קודמים לכהן גדול ע"ה כמו שממזר ת"ח קודם לכ"ג ע"ה.
תפ"ה.

סומא

בענין אם רבי יהודה שפוטר סומא ממצות עשה הרי הוא מודה שהוא חייב בלאוין.
נ"ב.

בענין אם אפילו לפי רבי יהודה הרי הוא חייב במצות שהן מדרבנן וסגי בזה כדי שלא יהי' דומה לעכו"ם אפילו אם נשאר פטור ממצות שהן דאורייתא.
נ"ב בהערה.

בענין אם מותר לסומא לומר דברים שבכתב בעל פה.
מ"ה, נ', נ"ב.

סכנה

בענין האיסור לילך יחידי בדרך.
תשל"ט.

בענין הא שת"ח אל יצא יחידי בלילה, וכן שת"ח צריך שמירה בלילה.
תש"מ.

ספק ספיקא

בענין ספק ספיקא שאינו מתהפך.
קע"ז.

בענין אם סומכוס סובר יחלוקן אפילו כשיש ספק ספיקא.
תקנ"ג סק"ה.

ספקות

שיטת הראשונים והאחרונים בספק מתנות כהונה וספק מתנות עניים, דהיינו היכא שהדבר נוגע גם לממונות וגם לאיסורים, האם מכריעים על פי כללי ממון או על פי כללי איסור.
פ"ז* (קטע "ובעיקר").

ספר תורה

דברי הרמב"ן שמשה הי' כסופר המעתיק מהספר תורה של מעלה שכתוב אש שחורה על גבי אש לבנה.
מ"ז (קטע "גם י"ל" ולהלן שם).

עבד כנעני

הקושיא למה עבד כנעני נקנה במשיכה,

הלא הוקש לקרקע ובקרקע ליכא קנין משיכה.

קצ"ב (קטע "ברם כבר כתבנו" ולהלן שם).

בענין אם מה שעבד כנעני נקנה במשיכה הרי זה בתורת קנין משיכה או בתורת קנין חזקה.

קצ"ב (קטע "ברם כבר כתבנו").

בענין אם עבד כנעני נקנה בקנין חצר. קצ"ב.

דברי התיו"ט שאדון מיקרי, בעלים לא מיקרי. תר"ד.

בענין המחלוקת בין רבי מאיר וחכמים אם עבדים כנענים הם כקרקעות (חכמים) או כמטלטלין (רבי מאיר).

קפ"ט, קצ"ב.

שנתין או עבד (שהם למטה ממזר) שהם ת"ח אינם קודמים לכהן גדול ע"ה אלא הכהן גדול קודם (ואינם כמו ממזר שהוא קודם לכהן גדול עם הארץ).

תפ"ה (קטע "ונראה").

בענין אם הגונב עבדים נתמעט רק מכפל או האם גם מקרן כמו הגוזל עבדים. קצ"ב בהערה.

דברי הרמב"ם שהפטור של יום או יומים הוא רק במכת תוכחה ומוסר בשבת.

תקי"ח (קטע "מיהו אכתי קשה").

דברי תוס' שכל השלשים של עבד הם קנס ואפילו מה שכנגד שויו, ודברי הירושלמי שמצדד לא כך. רט"ז סק"ב.

דברי רש"י בגיטין שהקנס של יציאת ראשי אברים הוא משום שאסור להכותו.

תקי"ח בהערה הראשונה.

דברי המנ"ח שאם הכה את העבד ומת לאחר יום או יומים יש כאן דין של יציאת ראשי אברים.

תקי"ח בהערה הראשונה.

בענין מתי מתחייב האדון בהקנס של שן

ועין, האם בשעה שהפיל או האם בשעת גמ"ד או האם בשעת גמ"ד למפרע.

תכ"ד סק"ב (קטע "מיהו אכתי" וקטע אחרון).

דברי הקצה"ח בסי' ר' סק"ה שאין העבד צריך לקנות את השטר שחורר (וכן אשה את הגט) אלא סגי במעשה נתינה.

שצ"א*.

עבד עברי

דברי הרמב"ן שאשה יכולה למכור את עצמה להיות אמה העברי', ודעת הרמב"ם שאינה יכולה. ושאפילו לפי הרמב"ן נראה שאשה נשואה אינה יכולה למכור את עצמה.

תקע"ג סק"ב.

עבודה לשמה

דברי הרמב"ן בספר המצות שלא תזבח לה' אלקיך כל דבר רע הרי הוא לאו לא לשחוט ע"מ לזרוק או להקטיר או לאכול חוץ לזמנו או חוץ למקומו, וכן שלא לשחוט עולה בדרום, וכן שלא לשחוט בעל מום ופסולים אחרים. אבל נראה שאינו לאו על שלא לשמה. ע"ד.

עבירות

דברי הסמ"ע שדברי הרא"ש אינם אמורים כשזה שבא להכות את המכה רואה כמה פעמים אנשים מכים אחד את השני ואינו מפרישם מאיסורא, אבל כשהמוכה הוא קרובו מותר להצילו גם בכה"ג.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ו (קטע אחרון).

עד אחד

דברי הנתיח"מ שע"א הכובש עדותו עובר רק על איסור דרבנן.

תרפ"ח סק"ב.

בענין אם עד אחד על ממון מחייב בעיקרו שבועה, או האם הוא מחייב ממון רק

שהתורה נתנה להבעל דין את היכולת לפטור את עצמו ע"י שבועה.

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ה' (קטע "ועוד כתב רעק"א"), ו' (קטע "ושוב" ולהלן שם).

בענין אם בע"א נאמן באיסורין גם קרוב כשר, וכן עדות בכתב. תקל"ה.

המחלוקת בין הרא"ש ובין הרמב"ן והרשב"א אם להלכה עד אחד נאמן באיסורין אפילו כנגד חזקה קמייתא (גם כשאינו בידו).

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ב' (קטע אחרון קרוב לסופו).

עדות

דברי הרמב"ם בהל' יסודי התורה שהנאמנות של שני עדים אינה בגדר סברא אלא בגדר גזיה"כ לחוד, ואין הכוונה שאתי קרא וקמ"ל סברא. תל"ח.

בענין השוכר עדי שקר. תרפ"ה - תרפ"ז.

דברי הרמב"ם ששני עדים חייבים להעיד על ממון רק אם הבעל דין תבע אותם להעיד, אבל עדי נפשות חייבים להעיד גם בלא תביעה. תרפ"ח סק"ד.

בענין אם שנים שכובשים עדותן חייבים לשלם רק מדיני שמים כמו עד אחד שכובש עדותו או האם הם חייבים גם מדיני אדם. תרפ"ח.

דברי הנ"י בשם הרא"ה שכובש עדותו אינו חייב משום גרמי משום שלא עבר על איסור אלא רק לא קיים מצות גמילות חסדים, ושכוונת הרא"ה היא לשנים שכובשים עדותן.

ב' סק"ג, תרפ"ח סק"א סק"ג.

דברי הר"ן בשבועות שאם אמר איני יודע הרי הוא יכול לחזור בו ולהעיד משום שאיני יודע אינו נחשב בגדר הגדת עדות. תרפ"ט.

שיטת הרמב"ם שפסול מהתורה משום רשע רק אם עבר על לאו שיש עליו מלקות, ודברי התומים שהרמב"ם מודה שמיפסול אם עבר על לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד או לאו הניתק לעשה משום שהתם מה שאין לוקין אין זה משום שהלאו הוא קל אלא אדרבה משום שהוא חמור בזה שיש בההוא ענינא מיתת ב"ד, או משום הענין שהוא חייב לתקנו, והרי היכא שביטל את העשה או לא קיים אותו יש באמת מלקות. וכן הוא גם בלאו הניתן לתשלומין כי הטעם למה אין מלקות הרי זה משום שהוא צריך לשלם. ודברי הנתייה"מ שהבין אחרת את כוונת התומים והיינו שלא הניתק לעשה נחשב חמור כיון ששייך ציור ששפיר ילקה וכהנ"ל היכא שביטל או לא קיים, ולא הניתן לתשלומין נחשב באמת קל כיון שלעולם אין בו מלקות.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ד (שיטת הכנסת הגדולה שסובר אחרת בשיטת הרמב"ם).

בענין היכא שע"י הגדת העדות הרי הוא עושה עבירה שפוסלת אותו לעדות, האם הוא פסול לעדות זו גופא. וחילוק בין נדון זה לבין הנדון אם היכא שהוא עובר עבירה ע"י שחיטה זו גופא, האם הוא נחשב כבר מומר לענין שחיטה זו גופא.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ו.

עוד בענין שברביבית גם המלוה וגם הלוה פסולים לעדות.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ד.

שיטת הרמב"ם ששטר ראי' מהני רק מדרבנן אבל מהתורה פסול משום מפי כתבם. **הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) אות י"ד.**

בענין הגדה שבטלה מקצתה בטלה כולה. ש"י.

בענין אם הגדר של הגדה שבטלה מקצתה בטלה כולה הוא שאותו פסול פוסל גם

את השאר, או האם עצם העובדא שנתבטל המקצת זהו הדבר שפוסל את השאר. ש"י.

שלפי הצד הראשון הנ"ל יוצא ששייך לומר הגדה שבטלה מקצתה בטלה כולה רק כשנתבטלה משום פסול מסוים, אבל לא כשנתבטלה מאל"י, כגון היכא שנתבטלה משום שחסרה עדות על פרטים מסוימים שצריכים לדעת כדי לפסוק את הדין. ש"י.

בענין שלש כתות על ג' נגיחות דמועד. שי"ב.

בענין היכא שהודו העדים ששיקרו: האם על סמך הודאתם אפשר להוציא מהתובע את מה שגבה (כן סובר הבי"ב בחו"מ בסוף סי' ל"ב), או האם אי אפשר כי כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד (כן סובר הרמ"א בדרכי משה שם), ושאפילו אם אי אפשר אבל אפשר להוציא מן העדים עצמם משום מודה בחיוב גרמי. תרפ"ה בההערה.

עובר ירך אמו

ש"פרה (תמה) שהזיקה גובה (הניזק) מולדה" (משום שעובר ירך אמו). תמ"ח.

דברי השבות יעקב שבעובר ירך אמו נותנים להעובר את הדינים של האם, אבל אין נותנים להאם את הדינים של העובר, כי לא נאמר שהאם היא ירך העובר, אלא שהעובר הוא ירך אמו. תקס"ה.

עושה מעשה עמך

בענין אם עשה כן, האם יש חיוב לשלם אפילו לפי הצד שמותר. ב' סק"ה*.

עינוי הדין

משמעות הגמ' שעינוי הדין הוא אפילו לזמן קצר, ולשון הרמב"ם שכתב שיהרג ביומו. תק"נ בההערה.

הטעמים למה אסור לענות את הדין. תק"נ.

בענין אם יש איסור עינוי הדין בשור הנסקל. תק"נ.

עמוך - מואב

בענין המחלוקת בין הרמב"ם והרמב"ן בגדר הלאוין של אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה. תפ"ו.

בענין מה שאחרי פעור רצה משה רבינו לעשות מלחמה עם מואב מק"ו. ע' סק"ה.

עני המהפך בחררה

דברי החת"ס שיורד לאומנתו אסור משום "שם שם לו חק ומשפט". א' סק"ה (קטע "ושוב כתב").

עציץ

בענין הא דעציץ נקוב אינו נקנה במשיכה. קצ"ב (קטע "והנה לכאורה").

עקירת דבר מן התורה

שיש כח ביד חכמים לעקור אפילו בקו"ע היכא שהדבר נראה הגון. קמ"ח.

ערבות

בענין אם שיעבוד נכסים הוא בגדר "חצי קנין" שיש להמלוה בנכסי הלוה, או האם הוא בגדר ערבות, דנכסי הלוה ערבים לו. ת"ל* (קטע "ולפי תוס").

עריות

דברי הגר"ח שאחותו מאביו ומאמו היא סוג אחר של קורבה מאחותו מאחד מהם לחוד, ודלא כהבנה הפשוטה שהיא רק מקרה שבו הקורבה של אחותו מאביו והקורבה של אחותו מאמו באו יחד בגוף אחד. ע' סק"ה.

ערכין

השיטה ש"כופר דמי ניזק" הוא כשויו
בפרשת ערכין ולא כערכו להמכר בשוק.
נ"ז סק"ב בההערה השני', תקמ"ג.

"עת לעשות לה"

בענין אם מותר לחכמים לעקור דבר מן
התורה רק כשיש חשש שמא תשתכח תורה
מכל ישראל, וכמו בכתיבת המשניות, או
האם אפשר גם לצורך יחיד.
מ"ה.

בענין אם ההיתר לכתוב תורה שבעל פה,
וכן לומר בעל פה דברים שבכתב, משום
"עת לעשות לה", הוא רק למי שחייב
במצות תלמוד תורה.
נ"ב.

פדיון הבן

בענין המחלוקת בין רב ושמואל בפודה את
בנו תוך ל' על דעת שיחול הפדיון לאחר ל'.
ק"פ.

בענין בכור שנטרף, ובענין היכא שפדה
לפני שלשים יום.
קע"ח - קפ"ב.

בענין היכא שפדה לפני שלשים יום, האם
שייך לומר שבאמת בנו פדוי, רק שמיד
שוב חל עליו שנית עוד חובת פדיון.
ק"פ.

פיגול

דברי הרמב"ן בספר המצות שלא תזבח לה'
אלקיך כל דבר רע הרי הוא לאו לא לשחוט
ע"מ לזרוק או להקטיר או לאכול חוץ
לזמנו או חוץ למקומו, וכן שלא לשחוט
עולה בדרום, וכן שלא לשחוט בעל מום
ופסולים אחרים. אבל נראה שאינו לאו על
שלא לשמה.
ע"ד.

דברי רש"י בדף ה' ע"א שקורא לשלא
לשמה בשם פיגול.
ע"ד.

פיקוח נפש

בענין מציל עצמו בממון חברו.
תשמ"א, תשמ"ב.

פסולי עבודה

בענין הא דאם נעשה הכהן בעל מום אחרי
שזרק את הדם אבל לפני שהגיע לאויר
המזבח הרי הזריקה פסולה.
הסוגיא של אשו משום חציו י"ז
סק"ד (קטע "א").

פרוזבול

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם
פרוזבול ומוסר שטרותיו לב"ד הם דבר
אחד או שני דברים.
תס"ד סק"א.

הטעמים למה אין כותבין פרוזבול אלא על
הקרקע.
תס"ד סק"א.

דברי הר"ן שהיכא שאין קרקע להלוה
מוכין לו קרקע כדי שהמלוה יוכל לכתוב
פרוזבול, וחשיב זכות בשביל הלוה כיון
שהוא מקבל קרקע (אע"פ שעי"ז יגבו את
החוב).
תס"ד סק"ב.

פריקה וטעינה

בענין אם יש מצוה של פריקה וטעינה גם
על אדם, דהיינו לטעון עליו ולפרוק מעליו.
תרס"ז.

שהקב"ה עושה "כסברת" הצדיקים.
תקצ"ט*.

צדיק

שהקב"ה עושה "כסברת" הצדיקים.
תקצ"ט*.

שאם אינו צדיק בכל עניניו, יכול לקרות
שינוק הוא או זרעו אפילו מחפץ שנצטער
בו כדי לקיים מצות.
תקצ"ט*.

"כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין
אומרים דבר הלכה משמו" (דף ס' ע"א):
ביאורו של המהרש"א, והדרך דהיינו משום
שזכה להיות צדיק נסתר.
תשמ"ג.

צדקה

בענין מה שעוסק במצות פטור מצדקה, עי' בערך קיום מצות.

בענין שהחיוב של צדקה הוא חיוב מצוה כלפי שמיא ולא חוב ממוני להעני. תרצ"ז סק"ג (קטע "גם י"ל דס"ל").

בענין השיעור של חומש. קמ"ט.

חילוקי דינים בענין כמה נותנים לעני שאין לו מאתים זוז. ק"י.

בענין אם יש מצוה לתת צדקה לעם הארץ. רמ"ב.

בענין אם מקבלים שכר בשביל נתינת צדקה לעבדיין במזיד לתיאבון על אחת מכל מצות האמורות בתורה.

רמ"ב.

שגבאי צדקה פועל מדין אפוטרופוס, ושאפוטרופוס עדיף מסתם שליח, והרי הוא כבעלים ממש. תנ"ט.

בענין אם כדי להחשב "יד עניים" צריך להיות דוקא גבאי צדקה, או האם ה"ה לכל דיין קבוע או טובי העיר. תנ"ט.

צער

שיטת הרמב"ם שתשלומי נזק וצער ובושת הרי הם בגדר קנס.

ס"א (קטע "והנה עיין בפ"ה" ולהלן שם), ע"א.

צרורות

כללי

לשון הגמ' בנוגע להתשלומין של חצי נזק בהציור של צרורות שהלכתא גמירי לה דהוי "ממונא", ולשון רש"י בכתובות שהלכתא גמירי לה דהוי "רגל". רי"ז, רס"א (קטע "ג'").

בענין אם מה שקובע את השם של צרורות וכחו הוא מה ששבירת הכלי הי' ע"י כחו

ולא גופו, או האם הקובע הוא מה שהפקעת השוויות של הכלי היתה ע"י כחו ולא גופו.

רנ"א, רנ"ב.

בענין אם החצי נזק של צרורות הוא סוג חדש של ח"נ, או האם התורה אמרה שבציור זה של רגל ישלם את החצי נזק שקרן משלם.

רנ"ה סק"א.

הדרך שצרורות דרגל אינם אורחייהו גמור. רי"ז, רס"א (קטע "ג'").

ביאור השאלה אם חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלי' משלם.

מ"ג, רנ"ה סק"א, רס"ד * סק"א סק"ג, של"ח סק"א סק"ב.

שיטת רש"י שצרורות פטור מלשלם כופר. מ"א (קטע "הנה לפי מה").

ציורים שונים

בענין שני דפים ודרסה על העליון ונשבר התחתון, האם זה נחשב היזיקא דגופה או האם זה נחשב צרורות.

ר"נ (קטע "ברם"), רנ"ב סק"ב (קטע "ולא עוד").

בענין היכא שאחזה אבן בפ"י והזיקה בה, האם זה נחשב היזיקא דגופה או האם זה נחשב צרורות. ר"נ.

גדר כח כחו וגדר כח שני. רנ"ג.

בענין הטילה גללים.

ל"ב, מ"ד (קטע "ועיין בלשון"), הסוגיא של אשו משום חציו י"ט.

בענין היכא שבהמה אחת דחפה את חברתה ונפלה לגינה, האם הנופלת נחשבת הבהמה שמזקת, או האם היא נחשבת בגדר הצרורות של הדוחפת. תשי"ח.

בענין התיזה ברה"ר והזיקה.

רנ"ה סק"א (קטע "והנה להלן ברף י"ט) סק"ג (קטע "והנה עיין בראב"ד" וקטע "וע"ע לקמן").

בענין התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י.

ע"ט סק"א סק"ב, רנ"ב סק"ג, רס"א,
רס"ב, רס"ד* סק"ח סקי"א - סקי"ג,
רס"ט סק"א סק"ב, רצ"ד, תשי"ח.

**צוררות בציורים של משונה (קרן),
והעדאה, ויש הנאה להזיקה (שן)**

בענין השאלה אם יש שינוי לצוררות לרביע
נזק או לא.

מ"א (קטע "והנה לפי מה שכתבנו
שמצד"), מ"ד (קטע ראשון ולהלן
שם), רנ"ה סק"א - סק"ג, רנ"ז*,
רנ"ח, רנ"ט, ר"ס, רס"א, רס"ד*
סק"ד, הסוגיא של אשו משום חציו
י"ג, תשי"ח.

הסברות לומר שצוררות של קרן משלם
רביע נזק: א', כי דינו של קרן הוא לשלם
חצי ממה שרגל צריך לשלם, ב', שגם בקרן
נאמר הלכה למ"מ שמשלם רק חצי ממה
שמשלם כשמזיק בגופו. והסברות לומר
דמשלם חצי נזק: א', כי כל צוררות הם
תולדה דרגל, ב', כי דינו של קרן הוא
לשלם חצי מהנזק ולא חצי ממה שרגל
משלם.

רנ"ה סק"א בהערה השני, סק"ב
בהערה הראשונה. סק"ג סק"ד.

בענין השאלה אם יש העדאה לצוררות או
לא.

רנ"ה סק"ב - סק"ד, רנ"ז*, רס"א.

בענין הציור של "שני (בצוררות) ואיעד".
רנ"ה סק"ד סק"ה, רס"ד.

בענין אם כוונת הצד של אין העדאה
לצוררות בהציור של שני ואיעד היא
שמתחילה לא נעשית העדאה, או האם
שפיר נעשית העדאה רק שלבתי דאיעד
חל גם על הנזק שלם הזה ההלכה שמורידה
לחצי נזק.

רנ"ה סק"ה.

בענין צוררות של שן
מ"ד.

קדשים - קרבנות

ע' עוד בערכים: זריקה, פיגול, פסולי

עבודה, שחיטה, וכן בערך קרבן בכור,
וערך קרבן חטאת יחיד.

כללי

המחלוקת בין רבי יוחנן וריש לקיש בענין
על מה עובר טמא שנוגע בקדשים.

ע' סק"ה (קטע "ועי' עוד במכות
דף י"ד").

קדושת קרבן

בענין אם הקדושה של קדשים היא אותה
קדושה כמו של תרומה עם עוד תוספת
קדושה, או האם היא במהותה סוג אחר של
קדושה.

ע' סק"ה (קטע "ועי' עוד במכות
דף י"ד").

חיוב אחריות

בענין עד מתי הרי הוא חייב באחריות
ב"הרי עלי".

קצ"ח.

דברי הרש"ש שאע"פ שבהרי זו אינו חייב
באחריות, אבל כל זמן שהקרוב קיים יש
עליו חובת טיפול עד שמביאנו להעזרה
להקרבה.

קצ"ז (קטע "והנה דברי"), קצ"ח.

הדרך שיש חובת טיפול עד אחרי הקטרה.
קצ"ח.

קדשים קלים ממון בעלים

(בענין על מה קאי "קק"ל ממון בעלים".
קצ"ו).

בענין אם נחשב ממון גמור של הבעלים,
או האם הכוונה היא רק שהוא חייב
באחריות אם נאבד, או האם הכוונה היא
להחובת טיפול.

קצ"ז, קצ"ח.

בענין אם קדשים קלים ממון בעלים נאמר
רק על הבשר, או האם גם על הכפרה
וממילא הרי הוא יכול למכור גם את
הכפרה.

ר"ג.

בענין אם קק"ל הם ממון בעלים רק בהרי
עלי או האם גם בהרי זו.

קצ"ח.

שאפילו אם קק"ל הם ממון בעלים אבל
הרי הם אסורים בהנאה.
קצ"ז.

הדרך שאע"פ שהם אסורים בהנאה אבל
בכל זאת מותר לו למכור את הבשר
לאכילה.

קצ"ז (קטע "והנה הקצה"ח").

משולחן גבוה קא זכו

בענין מה שלאחר שחיטה אמרינן
שמשולחן גבוה קא זכו.
קצ"ו.

"אבל לאחר שחיטה משולחן גבוה קא זכו":
בענין אם מספיק באמת בשחיטה או האם
צריכים גם יתר ההקרבה.
קצ"ח.

אכילת קדשים

בענין אם האיסור לאכול גם אחרי זריקת
הדם קודם הקטרת האימורין קאי רק על
חלק הכהנים, או האם גם על חלק הבעלים.
קצ"ו.

קטלנית

בענין המחלוקת בין רבי ורשב"ג אם אשה
נעשית קטלנית ע"י ב' פעמים (רבי) או ג'
פעמים (רשב"ג).
רצ"ו, ש"ב סק"א.

קידוש וחילול השם

ספיקת הגמ' אם גוי מצווה על קידוש השם
בנוגע לד' מצות בני נח.
תפ"ג סק"א (קטע "ברם נראה"
וקטע "ועיין עוד ברש"י").

קידושין

דברי הר"ן בנדרים דף ל' ע"א שאין האשה
מקנה את עצמה, אלא הרי היא רק מפקרת
את עצמה לגבי הבעל, וכל הקיחה היא
מצד הבעל, וביאורו של הגרש"ש בכוונתו.
תרכ"ז סק"ב (קטע "ועיין עוד
בנדרים").

דברי האב"מ בביאור דברי הר"ן שרצון

האשה אינו חלק מגוף מעשה הקידושין
והקיחה, וממילא אין צריכים עדות על זה,
והחולקים על זה.

תרכ"ז סק"ב (קטע "ועיין עוד
בנדרים").

קיום מצות

בענין שכר ועונש, עי' בערך שכר ועונש.

בענין השיעור של הוצאת חומש על קיום
מצות.
קמ"ט.

דברי רבינו ירוחם שחייב להוציא על מצות
רק עד עישור נכסיו.
קמ"ט.

חילוקו של הביאור הלכה שהשיעור של
חומש נאמר רק למי שיש לו הון קבוע,
אבל מי שמשתכר תמיד, צריך לבזבז יותר,
ואפילו כל שכרו, כיון שמחר ירויח עוד.
קמ"ט.

שהיכא שידחקו חיו ע"י ההוצאות של
המצוה, יתכן שהוא פטור מהמצוה.
קמ"ח בההערה.

בענין דברי הריטב"א בסוכה דף כ"ה (נדפס
בחי' הרשב"א) שעוסק במצוה אסור להפסיק
בשביל המצוה השני' ולא רק שפטור.
ת"ש סק"ב.

בענין דברי הריטב"א בסוכה דף כ"ה (נדפס
בחי' הרשב"א) בענין עוסק במצוה היכא
שהשני' היא מצוה עוברת וזו שהוא עוסק
בה אינה עוברת.
ת"ש סק"ב.

בענין עוסק במצוה פטור מן המצוה היכא
שאפשר לקיים שניהם.
תרצ"ט.

בענין אם הטעם לומר שעוסק במצוה אינו
פטור מן המצוה היכא שאפשר לקיים
שניהם הרי זה משום שבכה"ג לגבי המצוה
השני' אינו נחשב שהוא עוסק בדבר אחר,
דהיינו המצוה הראשונה, כי כיון שיכול
לקיים שניהם אינו נחשב עוסק, או האם
שפיר נחשב עוסק במצוה רק שיש הלכה

נפרדת שאינו נפטר היכא שאפשר לקיים שניהם.

ת"ש סק"א.

בענין דברי הר"ן למה חתן פטור מק"ש הלא אפשר לקיים שניהם.

ת"ש סק"א.

בענין אם עוסק במצוה פטור ממצוה שהיא ביסודה חיוב שהוא חייב לאחרים.

תרצ"ז סק"ג (קטע "גם י"ל").

קים לי בדרכה מיני

בענין אם כשאומרים קלב"מ הכוונה היא שבנוגע להחויב ממון אין זה נחשב המעשה שלו, או האם זה שפיר נחשב המעשה שלו רק שהוא פטור מתשלומין.

הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה סק"ב.

בענין אם תפיסה מהני היכא שפטור משום קלב"מ.

נ"ז סק"א בהערה השלישית.

בענין אם אמרינן קלב"מ גם היכא ששני החיובים הם על דבר אחד.

נ"ז סק"א.

דברי האחיעזר שבשביל קלב"מ לא מספיק אם בשעת החיוב ממון הרי הוא עושה את המעשה שמחייב מיתה אלא צריכים שכבר קרה התוצאה שתחיל עליו את החיוב מיתה בפועל.

הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ב (קטע "ותי").

בענין היכא שהחויב ממון בא קודם להחויב מיתה, או שהחויב ממון בא אחרי החויב מיתה, אבל הכל הוא תוצאה ממעשה אחד.

הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה סק"א.

בענין אם החופר בור בשבת חייב על מה שהבור מזיק.

הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה סק"ב (קטע "ולפי").

שיטת הרמב"ם שהיכא שהרג אשה הרי הוא פטור מדמי ולדות אע"פ שהי' שוגג, אבל

אם הי' בגדר אינו מתכוין הרי הוא חייב, כי אינו מתכוין פטור רק מדמי הנהרג, וביאר הגרי"ז דהיינו משום שבאינו מתכוין מה שפוטרו אותו הרי זה השם של מכה אדם, וזה פטור מתשלומין רק על האדם ההוא שהכה, אבל בשוגג הרי הוא פטור מדין קלב"מ ומש"ה הה"נ לממון אחר. הסוגיא של אשו משום חציו כ"א.

יסודו של הגרי"ז בהל' רוצח שהשם של מכה אדם פטור מתשלומי דמי הנהרג אפילו היכא שבמזיד אינו חייב מיתה וכגון כשהרג על ידי אשו משום חציו.

נ"ז*, הסוגיא של אשו משום חציו כ"א.

בענין אם קלב"מ פטור ממצות השבה וחייב תשלומין.

ס"ד (קטע "והנה לכאורה" ולהלן שם).

(המחלוקת בין רב ורבא בענין אם בא במחותרת חייב בהשבת החפץ כשהוא בעין.

ס"ד קטע "והנה לכאורה" ולהלן שם).

דברי הקצה"ח שאדם ההורג פטור מלשלם דמי הנהרג משום קלב"מ, אבל הדרשה של אש כופר יושת עליו, עליו ולא על אדם, פוטרת רק מכופר.

מ"ז

המחלוקת בין הר"י להריב"א בענין אם אמרינן קלב"מ על כופר.

נ"ז סק"א.

בגדרי עקירה צורך הנחה.

הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ב (קטע "עוד הקשה" ולהלן שם).

כללי מיתה לזה ותשלומין לזה.

הסוגיא של אשו משום חציו כ"ט - ל"ד.

קנין

בענין אם רק הקונה הוא זה שעושה את ההעברת בעלות, והמקנה רק מגלה דעתו דניחא לי, או האם קיים מצד המקנה

פעולה של הקנאה (וע"ע להלן כאן ב"לך חזק וקני").
תרכ"ז סק"ב (קטע "שו"ר" ולהלן (שם).

בענין היכא שהמוכר יכול לבטל את הקנין ע"י שיאמר שחזר בו (וכגון היכא שלא אמר לך חזק וקני), האם זה גופא נחשב חסרון בעשיית הקנין אפילו אם המוכר לא חזר בו. וכן בענין היכא שרק אחרי עשיית הקנין באה הוכחה שכוונת המעשה היתה לשם קנין.

תרכ"ו (קטע "ברם לכאורה"),
תרכ"ז סק"ב (קטע "והנה לכאורה יהי נפ"מ").

המחלוקת בין תוס' והרמב"ם בענין מה היא מהות המעלה של דעת אחרת מקנה. **תרכ"ז סק"ב** (קטע "איברא").

המחלוקת בין הקצה"ח והנתייה"מ בענין אם אמירת לך חזק וקני היא חלק מגוף הקנין או האם היא רק גילוי דעת מצד המקנה שהוא מסכים להקנין.
תרכ"ז סק"ב.

המחלוקת בין הקצה"ח והנתייה"מ בענין אם מועילה שליחות על אמירת לך חזק וקני. **תרכ"ז סק"ב** (קטע "שו"ר").

הדרך שאפילו אם היא רק משום גילוי דעת, אבל בקנין מסירה הרי היא חלק מגוף הקנין.
תרכ"ז סק"ב (קטע "ויש לצדד").

בענין מה שבמתנה, וכן היכא שעושה קנין בפני המוכר, אין צריכים לך חזק וקני. **תרכ"ז סק"ב** (קטע "וכמובן").

ג', שהמטלטלין נקנין בדרך גררא בלי שום קנין כי הם נחשבים טפלים להקרקע. **קצ"ג**.

בענין הא דמקרקעי דניידי לא מהני לאגב, וכן מטלטלין דניידי אינן ניקנין בקנין אגב. **קצ"א**.

בענין אם הטעם להצריך ציבורין הוא כדי שע"ז המטלטלין יהיו נחשבים טפלים להקרקע, או האם הטעם הוא משום שע"ז הרי הם נחשבים כגוף אחד עם הקרקע. **קצ"א** בההערה.

בענין מה שאין קרקע נקנית בקנין אגב. **קצ"א, קצ"א***.

בענין מה שאין עבדים נקנין בקנין אגב. **קצ"א**.

בענין קרקע לאחד ומטלטלין לאחר. **קצ"א** (קטע אחרון).

שיטת רש"י שאם סוברים שקרקע נגזלת, וגזל קרקע, והיתה פרה רבוצה בה, הרי הוא נעשה גולן גם על הפרה משום קנין אגב. **קצ"ג**.

קנין הגבחה

בענין הדרך שלומדים קנין הגבחה מונתן בידה הכתוב גבי גט. **שצ"א*** בההערה השני'.

הציור של חבילי זמורות בקידושין דף כ"ו ע"א. **קפ"ג**.

דעת המ"ד שסובר שהבטה קונה בהפקר בצירוף הגבחה פחות מג' טפחים. **שצ"א, ת"א** בההערה.

קנין חזקה

כללי

שיסוד הדין של קנין חזקה הוא השם של "שיבה" בהקרקע.

תרכ"ח.

בענין אם כשעושים קנין חזקה מספיק בכוונה לקנות או האם צריכים גם כוונה לתקן.

תרכ"ח.

קנין אגב

צדדים שונים בגדר קנין אגב: א', שכשהוא עושה מעשה קנין על הקרקע הרי זה נחשב מעשה קנין ממש בגוף המטלטלין משום שהם נחשבים כגוף אחד עם הקרקע. ב', שזה נחשב מעשה קנין רק בהקרקע רק שהוא מועיל בפועל לקנות גם את המטלטלין כי הם נחשבים טפלים להקרקע.

דיני מעשה הקנין

שיטת הרמב"ם ששיטת פירות או אכילת פירות מועילה לקנין חזקה. תרכ"ד סק"ב.

בענין המציע מצעות בנכסי הגר. תרכ"ד סק"ב, תרכ"ח.

שיטת הרשב"ם שאם סגר את הדלת ונעל הרי זה מועיל רק במכר או מתנה אבל לא בנכסי הגר. תרכ"ה.

שיטת הרשב"ם שמסירת מפתחות מועילה רק במכר או מתנה אבל לא בנכסי הגר. תרכ"ח.

דברי רש"י בפסחים דף ד' שמסירת מפתחות מועילה בשכירות קרקע. תרכ"ח.

שיטת הרמב"ם שאם נעל הוי חזקה רק אם שוב פתח, והטעמים למה. תרכ"ו.

הטעמים למה אם עשה מעשה של מבריה ארי אין זה נקרא קנין חזקה. תרכ"ו ("קטע" מיהו ע"ע" ולהלן שם).

מכר לו עשר קרקעות בעשר מדינות והחזיק באחת מהן

בענין מכר לו עשר קרקעות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן: האם חשיב מעשה חזקה ככולן ממש, או האם חשיב מעשה רק בזאת שהחזיק בה רק שאותו מעשה מועיל בפועל לקנות את כולן, או האם כולן נקנות בדרך גררא בלי שיתחם עליהן שום קנין. קצ"א (קטע "שו"ר" ולהלן שם), קצ"ד.

בענין אם הכוונה ב"סדנא דארעא חד הוא" היא שכולן נחשבות קרקע אחת ממש (אשר אז חשיב מעשה חזקה ככולן ממש), או האם הכוונה היא רק שהן נחשבות מחוברות. קצ"ד בההערה הראשונה.

בענין מקצתן במכר ומקצתן בשכירות. קצ"ד.

בענין מקצתן במכר ומקצתן במתנה. קצ"ד בההערה השני'.

קנין חצר

בענין חצר המהלכת, ובענין חצר המשתמרת לדעתו.

תקפ"ד (קטע "מיהו לכאורה")

קנין כסף

תשלומין ע"י כסף או שו"כ שעובר לסוחר רק ע"י הדחק. תס"ה.

קנין מסירה

אם צריכים מסירה מיד ליד האם צריכים ג"כ שיאמר לו תא חזק וקני. תרכ"ז סק"א בההערה.

שבקנין מסירה המקנה משתתף בעצם מעשה הקנין ע"י מסירה מיד ליד או ע"י תא חזק וקני, ותא חזק וקני אינו רק כדי לגלות שיש לו דעת מקנה. תרכ"ז סק"א סק"ב.

שיטת הרשב"ם שמישיכה מועילה רק בסמיטא, ומסירה מועילה רק ברה"ר. תרכ"ט.

שיטת ר"ת שמסירה עדיפא ממשיכה, ומועילה גם היכא שמישיכה אינה מועילה. תרכ"ט.

שגם רצון המקנה מעכב, וממילא אם המקנה רצה משיכה אין הקונה יכול לקנות במסירה. תרכ"ז סק"א.

כהנ"ל שהיכא שהבהמה כבר בשליטת הקונה אי אפשר להקונה לעשות קנין מסירה. תרכ"ז סק"א.

קנין משיכה

בענין משיכה בקנין גניבה וגזילה, ע"י בערך גניבה וגזילה - קנין גזילה.

שיטת הרשב"ם שמשיכה מועילה רק בסמטא, ומסירה מועילה רק ברה"ר. תרכ"ט.

שיטת ר"ת שמסירה עדיפא ממשיכה, ומועילה גם היכא שמשיכה מועילה. תרכ"ט.

שגם רצון המקנה (לאותו דרך קנין שלמעשה הועיל) מעכב, וממילא אם המקנה רצה משיכה אין הקונה יכול לקנות במסירה. תרכ"ז סק"א.

בענין מה שעבד כנעני נקנה במשיכה אע"פ שהוקש לקרקע, ואילו עציץ נקוב אינו נקנה במשיכה.

קצ"ב (קטע "והנה לכאורה")

בענין אם מה שמשיכה מועילה גבי עבד כנעני הרי זה באמת מדין קנין משיכה (כהנ"ל) או האם זה מדין קנין חזקה. קצ"ב (קטע "ברם כבר צדדנו").

קנס

ע"י עוד בערך מודה בקנס.

כללי

בענין אם יש חיוב שבועה על קנס, ע"י בערך שבועה - כללי.

בענין מתי חל החיוב של קנס, האם בשעת המעשה, או האם בשעת קבלת עדות, או האם בשעת גמר דין. רכ"א, רכ"ב, תכ"ד סק"א סק"ב.

בענין מתי חל החיוב קנס של קרן תמה. תכ"ד.

דיני קנסות בכבל ובזמן הזה

המחלוקת בין הראב"ד והרא"ש בענין אם בכבל, וכן בזמן הזה, משמתינן ל"י עד שהוא מפייס את הניזק בדמים אע"פ שאין דנין דיני קנסות. רכ"א (קטע "ועכ"פ").

תפיסה בדיני קנסות

דעת ר"ת שהיכא שאין דנין ד"ק הניזק יכול לתפוס רק את הדבר המזיק. ר"כ, רכ"א, רנ"ח, שס"ה, תמ"ז, תנ"ו, תנ"ח.

המחלוקת בין הר"ם הלוי והרא"ש בענין אם הניזק יכול לתפוס גם קנס שהוא יותר ממה שהזיק כמו כפל (עכשיו שאין דנין דיני קנסות) או האם רק בחצי נזק קנסא. רכ"ב.

המחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד אם תפיסה מועילה בספק חיוב קנס. רכ"ב.

בענין אם תפיסת הניזק מועילה מדינא או האם הוי רק תקנתא. רכ"ב.

העדאה, גרמי

בענין אם העדאת שור נחשבת בגדר קנס. שי"ח (קטע אחרון), תקכ"ה.

שיטת הריצב"א שגרמי הוא קנס דרבנן שקנסו בהיזקים השכיחים. ט' (קטע אחרון) ובהערה, ל"א, תר"פ (קטע אחרון).

קרבן בכור

בענין אם הכהנים זוכים בהכור משולחן גבוה כבר מחיים. קצ"ז (קטע "והנה דברי רש"י" ולהלן שם).

קרבן חטאת יחיד

בענין אין ממשכנין על החטאת, והשיטות שלפעמים שפיר ממשכנין. נ"ז סק"א בהערה השלישית.

קרות הגבר

"היוצא לדרך קודם קרות הגבר דמו בראשו". תשל"ט.

קריאת שמע

בענין איך מותר לקרוא קריאת שמע בעל הפה הלא דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה. מ"ז.

קריעה

בענין קריעה על המת תכ"ד לפני המיתה. תרכ"ו בהערה.

בענין קריעה על רבו שאינו מובהק.
תקל"א (קטע "ודע").

קרן תמה

בענין אם גדר החיוב (וכן יש לחקור בנוגע לסיבת החיוב) הוא לשלם על מעשה שורו או לשלם עבור פשיעתו, ע"י בערך מזיק - איסור מזיק וכו'.

בענין אם ח"י ועוף נחשבים ציורים של האב כמו שור או האם הם נחשבים בגדר תולדות, ע"י בערך מזיק - אבות ותולדות.

גדרים בהאב והתולדות של קרן

הדרך שבקרן שן ורגל השם של המחייב בכולם הוא אחד דהיינו השם של ממונו המזיק.
ג'.

הדרך שהאב של קרן הוא רק קרן מועדת, ולא קרן משנה, רק שבכל הג' אבות נאמר בשוה שמשונה משלם רק חצי נזק, אשר לפ"ז יוצא שהציור של שן משונה הוא תולדה של שן ולא תולדה של קרן.
ר"ס (קטע "ונראה לחדש" ולהלן (שם).

בענין פרה רבוצה ברה"ר ונתקלו עלי, האם זה נחשב ציור של בור או של רגל או של קרן.

רס"ה, תקפ"ד (וע"ע באות ה', ה*, כ"ה, ל"ז, ת"ט, תרצ"ד סק"ב).

בענין אם לפי רב שסובר שאסו"מ שלא הפקיר אותם הם בגדר שור, הכוונה היא שהם קרן תמה או מועד או רגל.
ל"ז סק"א, רס"ד (קטע "וצ"ל").

הדרך שמה ששמואל סובר שהם בגדר בור הרי זה רק באסו"מ, אבל אם הניח שורו ברשות הרבים ונתקלו עליו הרי הוא חייב משום שור.

תקפ"ד (קטע "וביתר ביאור").

הגדר של "נגיפה".
כ"א.

משונה וכוונתו להזיק

שמשונה הרי זה קרן גם בלי כוונתו להזיק.
כ"ט סק"א (קטע "ברם הא מיהא")
סק"ב, רמ"ז, ר"ס (קטע "עוד קשה"), רס"ד (קטע "מיהו לכאורה").

בענין אם "משונה קצת" מספיק לעשותו קרן או האם בכה"ג צריכים גם כוונתו להזיק.

רס"ד (קטע אחרון).

בענין אם ציור שהוא גם כוונתו להזיק וגם אורח' הרי הוא בגדר קרן תמה או בגדר קרן מועדת או בגדר רגל.
כ"ט סק"א, שט"ז.

בענין אם ציור שהוא גם משונה וגם יש הנאה להזיקה, הרי זה בגדר קרן תמה או בגדר שן.
כ"ט סק"ב.

ששה ציורים של משונה ביחד עם הנאת אכילה.
רס"ה**.

שיטת רש"י שהיכא שיש הנאה להזיקה ויש גם שינוי קצת הרי הוא משלם רק חצי נזק, ושבכל זאת ע"י העדאה הרי זה נעשה שן ולא קרן מועדת.

כ"ט סק"ב, ר"ס (קטע "עוד צ"ע").

בענין אם היכא שארי הרג בלי כוונת אכילה הרי זה נקרא קרן משונה.
רל"ז סק"א.

בענין אם היכא שארי מצא בשר מוכן ואכלתו הרי זה קרן משונה או האם זה שן.
רל"ז סק"ב.

בענין אם היכא שארי אכל פירות וירקות הרי זה קרן או האם זה שן.
רל"ח.

המחלוקת בין רש"י והרא"ש על היכא שהרג בדרך משונה ואח"כ אכל את הבשר האם גם האכילה נחשבת קרן (בגלל השינוי שהי' בההריגה) או האם היא נחשבת שן.

רל"ז סק"ג, ר"ס (קטע "והנה להלן"), רס"ה, רס"ה**, רס"ו, הסוגיא של אשו משום חציו נ"ג.

פּלגא נזקא קנסא

שאם סוברים שפּלגא נזקא הוא קנסא אין שום חיוב לשמור שור תם מלהזיק בדרך קרן. פ"ה (קטע "והנה אם נאמר"), רצ"ה סק"א ובההערה הראשונה שם.

בענין אם לפי המ"ד שסובר פּלגא נזקא קנסא, התשלומין של חצי נזק של קרן נחשב באמת תמורת חצי הנזק, רק שחייבה אותו התורה בתשלום זה מסיבת עונש וקנס, או האם בכלל אינו נחשב בגדר תמורת חצי הנזק, רק שגזרה התורה שישלם סכום השוה לחצי נזק. רי"ב, רנ"ה סק"א (קטע "ברם לכאורה").

בענין אם לפי המ"ד שסובר שפּלגא נזקא קנסא שייך לומר שתם ישלם חצי כופר למ"ד שכופרא כפרה. לט"ו.

בענין דברי המל"מ שהמודה בהקנס של חצי נזק של קרן ואח"כ באו עדים חייב לשלם משום שהוא בגדר "פוטר עצמו מכלום". רכ"ג.

בענין מתי חל החיוב קנס של קרן תמה, האם בשעת הנגיחה או האם בשעת גמר דין. תכ"ד.

דברי הרשב"א בשם הראב"ד שהמודה בזמן הזה בהקנס של חצי נזק של קרן חייב לשלם (ואפילו אם אין ב"ד כופין אותו לשלם אבל זיל שלים אמרינן ליה), ודברי המ"מ שגם מהני תפיסה. רי"ב, תל"ט.

בענין היכא שהודה המזיק לפני שקרה הפחת של "קרנא דתורא קבירא ביי", האם הוא פטור גם על מה שנפחת אחרי הודאתו או האם אינו פטור כי נחשב שהודה לפני שקרה העובדא המחייב. תל"ב סק"א.

בענין מה הדין לפי המ"ד שסובר פּלגא נזקא ממונא אם הזיק השור בדרך משונה,

בענין היכא שרבעה ברה"ר, דהוי בגדר קרן משונה, האם גם מה שהיא ממשיכה להשאר רבוצה נחשב שינוי. רס"ה (קטע "ועי' להלן" וקטע "מיהו").

בענין היכא שקרה מצד הבהמה ציור שהוא צירוף נדיר של מעשים, אבל כל מעשה ומעשה אין בו שינוי, האם זה נחשב משונה וקרן. רל"ט, רס"ה (קטע "א"נ"), תשי"ח (קטע אחרון).

בענין היכא שיש ספק אם עשתה להנאתה או אם הי' משונה, וכן בענין היכא שיש רוב צדדים שהי' להנאתה. רל"ט.

בענין מחזרת ואכלה מצדי הרחבה. רס"ו סק"ה ובההערה שם סק"א.

בעל השור

שיש תנאי עצמי של שור "איש", ולא רק כדי שיהי' מי שישלם. רל"ו.

סברות המחלוקת בענין אם מעמידין אפוטורפוס לשור תם של קטנים לגבות מגופו. רי"ב (קטע אחרון).

שמירה

שמירת תם ושמירת מועד הם שני סוגים שונים של חיובים.

ש"ב סק"ג, תק"ג (קטע "ונראה שלפיי" וקטע "מיהו גם לפ"ז").

בענין אם יש חיוב לשמור שורו מהזיקא דקרן כשהוא מהלך אתו ברה"ר. פ"ה, פ"ו.

דברי הברכ"ש שהפטור של רשות המזיק אינו רק משום שבעל השור אינו צריך לשמור שורו כשהשור הניזק הוא ברשותו, אלא הרי זה דין פטור בעיקר החיוב תשלומין, ומש"ה ס"ד בהגמ' שגם השור פטור מסקילה, ובשם הגר"ח שברשותו של בעל השור אין השור נחשב בגדר מזיק.

תקל"ב סק"ד, תקפ"א, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ב.

ביאור "צד תמות במקומה עומדת".
רנ"ו, ש"ב סק"ג (קטע אחרון),
שט"ו, תק"ג בהערה.

עוד בענין "צד תמות במקומה עומדת".
ר"ס (קטע "מיהו צ"ע על").

בענין שני שוורים תמין שחבלו זה בזה.
(דברי הרא"ש שמיירי בהתחילו כאחד).
שס"ו (קטע אחרון).

דברי תוס' שאם שני תמין הזיקו ונאבד
אחד מהן אין השני משלם חלקו וחלק
חבירו ואין אומרים שהם נחשבים כגוף
אחד.

תמ"ח.

בענין "פרה (תמה) שהזיקה גובה מוולדה"
(משום שעובר ירך אמו).

תמ"ח.

בענין היכא שפרה מעוברת נגחה ונאבד
הולד, האם הניזק יכול לגבות את חלק
העובר מהפרה.

תקס"ה.

עוד בענין פרה מעוברת שנגחה.
ר"ב.

הוחלט השור ויושם השור

בענין "יוחלט השור": האם השור הוחלט
מיד משעת ההיזק, או האם רק משעת
הגמ"ד ואילך, או האם משעת הגמ"ד
למפרע, או האם יש להניזק כח מסוים
בהשור המזיק מיד משעת ההיזק רק שאינו
מוחלט עד שעת העמדה בדין.
תכ"ד, תכ"ה, תל"א, תקס"ט.

בענין אם רבי ישמעאל שסובר יושם השור
מודה שאחרי גמ"ד הוחלט השור.
תכ"ג, תכ"ה.

בענין אם לפי רבי ישמעאל שסובר יושם
השור, הלוקח (שקנה את השור מהמזיק)
יכול לסלק את הניזק בזווי כמו שהמזיק
יכול.

תכ"ו סק"ב, תכ"ז.

הגדר של "מכרו מכור לרדיא".
תכ"ו.

וכן לפי המ"ד שסובר פלגא נזקא קנסא אם
הזיק השור בדרך שהוא יותר משונה אפילו
מקרן.
י"ח.

פלגא נזקא ממונא

בענין פלגא נזקא ממונא.

י"ח, כ', כ"ט סק"א, מ"ג, ע"ט
סק"א, רמ"ז, רנ"ה סק"א, ר"ס,
רס"ד *סקי"ד, רס"ה**, רס"ו
סק"א, רצ"ה סק"א, שט"ז, תצ"ב.

בענין אם לפי המ"ד שסובר פלגא נזקא
ממונא נחשבת קרן בגדר אורחי' ממש כמו
רגל או האם היא נחשבת משונה קצת.

כ', כ"ט סק"א, רמ"ז, רצ"ה סק"א
(קטע "ברם מדברי"), שט"ז.

בענין אם סוכרים פלגא נזקא ממונא האם
אפשר לסבור סברת הרי"ף בענין למה
שור' פטורים ברה"ר.
ע"ט סק"א.

בענין מה הדין לפי המ"ד שסובר פלגא
נזקא ממונא אם הזיק השור בדרך משונה,
וכן לפי המ"ד שסובר פלגא נזקא קנסא אם
הזיק השור בדרך שהוא יותר משונה אפילו
מקרן.
י"ח.

חצי נזק מגופו - נזק שלם מגופו

בענין אם יסוד הדין של קרן תמה הוא
לשלם חצי מהנזק או חצי ממה שמועד ושן
ורגל היו משלמים.

רנ"ה סק"א בהערה השני', סק"ב
בהערה הראשונה.

בענין אם "מגופו" הוא דין בקרן או האם
הוא דין בתשלומי ח"נ אשר לפ"ז גם חצי
נזק צרורות ישלם מגופו וכצד אחד בגמ'
בדף י"ח ע"א.
רנ"ה סק"א (קטע "והנה שמעתי").

בענין מה שסובר ר"ט שקרן בחצר הניזק
משלם נ"ש מגופו.

רנ"ה סק"א (קטע "והנה עיין
בהמשך").

בענין "הקדישו ניוק איכא בינייהו" (למה אין כאן חסרון של אינו ברשותו).
ת"ס (קטע "גם יש לעיין").

הסברא שבכלל הדין של הוחלט השור נכלל שנחשב כאילו השור כבר נמצא ברשותו.
תכ"ד* (קטע "וע"ע בפ"י" וקטע אחרון).

שור הקדש

בענין אם שור פטור רק על מיתת שור הקדש או האם גם על נזקי שור הקדש.
ע"ח סק"ה.

בענין אם לפי רשב"מ שסובר שם שנגח הקדש משלם נ"ש, הכוונה היא נ"ש מן העלי, או האם הכוונה היא לנ"ש מגופו.
ק"ג.

בענין היכא שהקדיש בהמה חוץ משערה האם שור חייב על נזקי השער או האם הוא פטור גם על השער כיון שהבהמה כולה היא של הקדש (וכן האם בור חייב על השער של שור פסולי המוקדשין שנפדה כיון שהשער הוא של הפודה או האם הוא פטור כיון שהבהמה כולה היא בגדר "אין המת שלו").
קס"ה.

בענין "שור ושור פסולי המוקדשין".
ר"א סק"ב בההערה.

עוד דיני תשלומין

בענין מה שרבי טרפון מחייב תם בחצר הניזק נ"ש (דברי הרש"ש דהוי קנס).
ע' סק"ב.

בענין אם שייך היזק שם חייב עליו ומועד פטור עליו.
רנ"ה סק"א בההערה השני'.

דברי הראב"ד שהיכא שהניזק תובע שהמועד הזיק, והמזיק מודה לו שהתם הזיק, אין זה נחשב כמו טענו חטין והודה לו בשעורין (ולא רק בציוור שהניזק תובע שמועד הזיק את הגדול והמזיק מודה לו שהמועד הזיק את הקטן).
תמ"ה.

"שור שנגח את הפרה ונמצא עובר

בצדה": בענין היכא שנמצא עובר במרחק קצת ולא בצדה. וכן בענין היכא שהעובר נמצא מת בקרבה.

תקנ"א סק"א סק"ב.

בענין שור שנגח את הפרה ומת העובר מחמת מיתת אמו ולא מחמת המכה.

תקנ"א סק"ב.

בענין שור שדחף את חבירו לבור.

פ"ד, ר', ר"א, ר"ב, רנ"ב סק"א (קטע "מיהו אכתי"), תר"ה סק"ב.

בענין היכא שהתחילו שני שוורים להתגרות זה בזה בבת אחת, האם זה נקרא שהזיקו כאחד אפילו אם הנגיחות היו בזה אחר זה, ואין אומרים שיש רשות להשני לנגוח בחזרה.

תי"ז בההערה הראשונה, תי"ט.

נגח ואח"כ הפקיר

בענין נגח ואח"כ הפקיר.
ר"ה - ר"ז.

בענין נגח ואח"כ מכר.
ר"ה, תכ"ו סק"ב, תרצ"ב.

בענין למה אין צריכים גם שעת העדאה בבעלים אחד.
ר"ו.

בענין אם הטעם למה נגח ואח"כ הפקיר פטור הוא משום שאם הי' נוגח עכשיו הי' פטור.

ר"ז (קטע "והנה שמעתי" ולהלן שם).

בענין אם הפטור של נגח ואח"כ הפקיר אמור בתם או במועד.
ר"ה, ר"ו, ר"ז (קטע "והנה כבר"), תרצ"ב.

בענין אם גם באסו"מ נאמר פטור של הזיק ואח"כ הפקיר.
ט"ו סק"ב, ר"ז.

קרקע

בענין "קרקע" בדיני התורה, ומה נחשב קרקע, ע' בהערך הפרטי של הדין ההוא.

רב ותלמיד

בענין מאיפוא ילפינן כבוד ומורא רבו וקימה בפני רבו.
תקל"א.

המחלוקת בין רבי יוסי ורבי יהודה בב"מ דף ל"ג ע"א מי נחשב רבו, ושיטות הפוסקים בענין במה פליגי.
תקל"א (קטע "ולפ"ז" ולהלן שם).

שרב מופלג הוא כמו רבו מובהק.
תקל"א.

יסוד הדין של רבו שאינו מובהק, והחויוב של התלמיד כלפיו.
תקל"א.

רגל (בהמה המזקת בדרך רגל)

בענין אם גדר החיוב (וכן יש לחקור בנוגע לסיבת החיוב) הוא לשלם על מעשה שורו או לשלם עבור פשיעתו, ע"י בערך מזיק – איסור מזיק וכו'.

בענין אם חי' ועוף נחשבים ציורים של האב כמו שור או האם הם נחשבים בגדר תולדה, ע"י בערך מזיק – אבות ותולדות.

בענין חצי נזק צרורות, ע"י בערך צרורות.

הגדרים מתי נקרא רגל

הדרך שבקרבן שן ורגל המחייב ככולם הוא השם של ממונו המזיק.
ג'.

בענין היכא שהבהמה הבחינה בהחפץ ודרסה עליו, האם זה נחשב ציור של רגל כיון שלא היתה כוונתה להזיק אלא רק כוונה ללכת על אף הדריסה.
ע"י בההערה הראשונה.

בענין מה שהתיזה צרורות חייב משום רגל אע"פ שהבהמה היא בגדר מתעסק.
ע"י.

בענין אם שייך לחייב משום רגל היכא שהבהמה היתה אנוסה על המעשה כגון שנפלה באונס.

ע"י, תשי"ח, תש"כ.

הסוברים שכדי להתחייב משום רגל צריכים מעשה כניסה לשדה אחר (לאפוקי היכא

שנפלה לשם באונס ואח"כ הזיקה שם, דפטור אע"פ שהי' יכול להוציאה לפני ההיזק).

רס"ב, תשי"ח (קטע "ועכ"פ"), תש"כ.

בענין היכא שנפל גדי מן הגג והזיק בנפילתו, האם זה נחשב ציור של רגל או ציור של אש.

ה', ה"א, ת"ט, תקפ"ד, (וע"ע באות כ"ה, ל"ז סק"א, רס"ה, תרצ"ד סק"ב).

בענין פרה רבוצה ברה"ר ונתקלו עלי', האם זה נחשב ציור של בור או של רגל או של קרן.

רס"ה, תקפ"ד (וע"ע באות ה', ה"א, כ"ה, ל"ז, ת"ט, תרצ"ד סק"ב).

בענין היכא שקפצה ושיברה בגופה, האם זה נחשב הזיקא דגופה או האם הגוף נחשב בגדר הצרורות של שעת הקפיצה.

רצ"ד, שנ"ב (קטע "והנה לקמן").

הסברא ש"אורח"י אינו תנאי חיובי, אלא הכוונה היא שיש כאן העדר תנאי חיובי של אב אחר, ומצב כזה נחשב רגל.

כ"ט סק"א (קטע "והנה יש לעיין ולהלן שם").

בענין אם דבר שהוא יותר אורח"י מקרבן תמה הרי הוא כבר בכלל רגל.

כ"ט סק"א (קטע "מיהו לכאורה" ולהלן שם).

בענין אם ציור שהוא גם כוונתו להזיק וגם אורח"י הרי הוא בגדר קרן תמה או בגדר קרן מועדת או בגדר רגל.

כ"ט סק"א, שט"ז.

בענין אם ציור שהוא גם משונה וגם יש הנאה להזיקה, הרי זה בגדר קרן תמה או בגדר שן.

כ"ט סק"ב.

בענין אם ברגל יש תנאי שהבהמה תהי' מועדת מתחילתה או האם קרן תמה יכולה להתהפך לפעמים לרגל ע"י העדאה.

רנ"ה סק"ד (קטע "ולפי דבריו"), שט"ז.

רגל ברשות הרבים

דברי הרי"ף ששן ורגל פטורים ברה"ר משום דאורחא הוא.
ע"ט, רנ"ט, רס"א, רס"ד *סקי"ד,
רס"ז, רס"ט סק"ב, רצ"ד, תש"כ
בהערה הראשונה.

בענין אם מותר ללכת עם שורו ברה"ר בלי לשומרו.
פ"ה.

דברי הרא"ש שלפי דברי הרי"ף הנ"ל אם דרכה על עץ ארוך ברה"ר ושבר ברה"י, הרי הוא פטור.
ע"ט סק"א, רס"א, רס"ד *סקי"ג.

בענין אם רגל ברה"ר פטור אפילו בדיני שמים.
ע"ט סק"ג, רס"א (קטע "והנה עיין בברכת שמואל").

דינים שונים בנוגע לרגל

כשכשה באמתה.
כ"ט סק"א בהערה, ובסק"ב
ובהערה השני, רנ"ה סק"ד.

דברי הגרנ"ט שברגל (וכן בשן ובור) צריכים לשמור גם מרוח שהיא בגדר מצוי ואינה מצוי (ודלא כאש שצריכים לשמור רק מרוח מצוי ממש).
תרע"ו.

"מתגלגל מהר".

ע"ט סק"א (קטע "וגם"), רס"א
(קטע "והנה כל דברינו"), רס"ד *סקי"ז.

בענין כל המשנה ובא אחר והזיקו ברגל.
רע"א, רפ"ח, רצ"ב סק"ב.

רוב

בענין מיגו נגד רוב, עי' בערך מיגו - מיגו נגד רוב.

בענין חזקת מרא קמא נגד רוב, עי' בערך חזקת מרא קמא.

דברי השט"מ בשם הרא"ש שגם כשהולכים אחר הרוב עדיין נחשב ספק.
תקנ"ג סק"ד (קטע "ובדברינו"),
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז
ה' (קטע "ואולי" ולהלן שם).

בענין טעמו של רב שסובר שהולכים בממון אחר הרוב: האם הוא משום שמוחזקות היא חזקה שמשנת, או האם הוא משום דס"ל שמוחזקות אינה בגדר חזקה חיובית.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ז'.

בענין אם רב הולך בממון אחר הרוב גם בברי וברי, וכן בשמא ושמא, או האם רק כשהמוציא (שהוא בעל הרוב) טוען ברי והמוחזק הוא שמא.

שנ"ה, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י'.

שרב סובר שהולכים בממון אחר הרוב גם לפי סומכוס, דהיינו שבכה"ג סומכוס אינו אומר יחלוקו.
תקנ"ג סק"ד.

שיטת רבינו תם שגם רב סובר שאין הולכים בממון אחר הרוב, ורק במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן הרי הוא סובר שהולכים בממון אחר הרוב.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ו' - י'.

"ואיכא נמי דקרו לחביתא כדא ולכדא חביתא" (דף כ"ז ע"א): ביאור הציוור הזה, וכן ביאור הציוורים שכתבו רש"י ותוס' בהא דאמרינן נפ"מ למקח וממכר.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ה', ט' (קטע "והנה תוס' לעיל בסמוך" ולהלן שם).

בענין "דמים מודיעים", ובענין אם רב מודה שרוב אינו עדיף ממוחזק כשהדמים מודיעים כטענת המוחזק.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י' (קטע "והנה תוס' להלן" וקטע "ברם גם לפ"ז").

הדרך שטעמו של שמואל למה אין הולכים

בממון אחד הרוב הרי זה כי אנו סומכים את המיעוט להחזקה החיובית של מוחזקות. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ה' (קטע אחרון).

בענין אם אומרים אין הולכים בממון אחר הרוב גם ברובא דאית' קמ'. פ"ז* (קטע ראשון), שנ"ז.

דברי תוס' בסנהדרין שרק ברובא לרדיא לא אזיל שמואל בממון בטר רוב. שנ"ח, תקנ"ח סק"א.

בענין היכא שאדם זה קונה רוב שווריו לרדיא, אבל רוב המקחים שהוא עושה הם לשחיטה, דכנגד פעם אחת שהוא קונה מאה לרדיא הרי הוא קונה כמה פעמים לשחיטה, האם יש כאן רובא לרדיא. תקנ"ח סק"א.

ביאור הציור של "גברא דזבין להא ולהא. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ח'.

משמעות דברי רש"י בב"מ דף כ"ד ע"ב בד"ה מי קתני וכו' שאין הולכים בממון אחר הרוב גם כשאין הרוב בא להוציא ממוחזק.

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ז' (קטע "והנה ברש"י").

רובע

בענין האיסור הנאה שיש על שור רובע ועל שור שנרבע. תק"ל.

בענין מה שרובע אינו משלם את הכופר. תק"י - תקי"ב.

"להוציא את הרובע" (למזבח). תק"ט.

רודף

שנאמרו ב' דינים ברודף: א', דין עונש אפילו היכא שלא שייך לדאוג להצלת הנרדף (כגון בגוי שרודף אחר גוי, וע"ע להלן בסמוך כאן). ב', דין הצלת הנרדף

אפילו היכא שלא שייך דין עונש (כגון בקטן הרודף, וע"י להלן בסמוך כאן). הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה סק"ב.

בענין אם הורגים גוי הרודף גוי. הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה סק"ב.

בענין המחלוקת אם הורגים קטן הרודף. הסוגיא של אשו משום חציו ל"ה סק"ב (קטע אחרון).

רוצח

כללי

המחלוקת בין תוס' לרבינו יונה בענין אם המלכין פני חבירו ברבים נחשב אביזרייהו דרציחה. תשמ"א.

דיני מעשה רציחה

בענין אם כחו כגופו גבי רציחה הוא ציור של אב או ציור של תולדה. מ"א.

בענין כח כחו וכח שני. רנ"ג.

בענין אם "אשו משום חציו" מחייבו מיתה משום רציחה כמו שמחייבו בנזקי ממון. נ"ז*, הסוגיא של אשו משום חציו כ"א.

דברי הגר"ח שהיכא שזרקו אדם על תינוק והרג אותו אין הנזק נחשב בגדר רוצח (באונס) אלא הרי הוא כאבן ביד הזורק. תשי"ח (קטע "מיהו העירוני").

בענין הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות.

קע"ג, ר"א סק"ג, רנ"ב סק"א, שמ"ט, ש"נ, תקט"ז.

בענין הכוהו עשרה בני אדם במקל אחד. קע"ג סק"א, קצ"ט.

בענין זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקיבלו בסייף. רנ"ב סק"א.

שהאדם שעשה את הנרצח להרוג הרי הוא

זה שמתחייב משום רציחה ולא זה שהפקיע מהנרצח את הדין ממנו.
רנ"ב סק"א.

גרם רציחה

בענין אם רוצח ע"י גרמי פטור מממון.
הסוגיא של אשו משום חציו כ"א.

הרג טריפה, וטריפה שהרג

בענין למה טריפה שהרג פטור ממיתה.
תקי"ח.

בענין מה שההורג את הטריפה פטור ממיתה.
ש"נ.

שיטת תוס' והיד רמה שאם עשה אדם לטריפה הרי הוא נחשב רוצח וחייב מיתה.
ש"נ.

חיוב ממון ביחד עם הרציחה

דברי הגרי"ז שאע"פ שרוצח פטור מממון משום קלב"מ, ומש"ה הרי הוא פטור גם מממון אחר שהזיק בשעת הרציחה, ולא רק מדמי הנהרג, אבל ההורג שלא במתכוין פטור מממון משום השם של מכה אדם, ולא משום קלב"מ, והרי הוא פטור רק מדמי הנהרג אבל לא מממון אחר.
נז"ז*, סוגיית אשו משום חציו כ"א.

ריבית

שהמלוה אינו לוקה כי הלאו ניתן לתשלומין.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ד.

דברי המל"מ שלפ"ז גם העדים שבאים מכח המלוה אינם לוקין, ודברי הגידולי תרומה ששפיר לוקין.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) אות י"ד.

דברי הרא"ש שמסתפק אם העדים עוברים כבר בשעה שרואים את ההלוואה או האם הם עוברים רק בשעה שהם חותמים על השטר.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ו (קטע "והקצה"ח").

דברי המל"מ שחתימת השטר נחשבת מעשה וממילא הרי הם לוקין ואין כאן משום לאו שאין בו מעשה.
הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ד.

ריפוי (תשלומי ריפוי)

בענין אם החיוב הוא לרפאותו ממש, או לשלם לו דמי ריפוי, או להשלים לו את ההוצאות שגרם לו להוציא על ריפוי.
תכ"א סק"א.

בענין יסוד הפטור של ריפוי בהמה.
תכ"א.

בענין היכא שנפתחה השויות של הבהמה מחמת שהיא צריכה ריפוי, האם תשלומי הריפוי בכה"ג הם בכלל נזק או בכלל ריפוי.

תכ"א סק"ב.

שבועה

בענין שבועת השומרים, עיין בערך שומר - שבועת השומרים.

כללי

יסודו של הגרש"ש ששבועת מודה במקצת ושבועת עד אחד ושבועת השומרים הרי הן גם בגדר חיובים להתובע ולא רק בירורים לב"ד כדי להפטר.

קפ"ו (קטע "שו"ר").

הדרך שרק שבועת השומרים היא בגדר חיוב להמפקיד ולא בגדר בירור לב"ד כדי להפטר אבל שבועת ע"א ושבועת מודה במקצת הרי הן שפיר בגדר בירורים לב"ד.
קפ"ו (קטע "והנהגה לכאורה הי אפשר ליישב").

הדרך שכוונת התורה בהחיוב של שבועה היא כדי שירתע ויודה ולא ישבע, וממילא בקנס שהדין הוא שאם יודה מיפטר, לא שייך חיוב שבועה, והדרך שכוונת התורה בהחיוב של שבועה היא לבחון אם הוא מוכן לישבע או לא כי אם לא ירצה לישבע הרי זה יוכיח שהוא חייב, וזה הרי שייך גם בקנס.

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ה'.

אין נשבעין על קרקעות או שיעבוד קרקעות

בענין אם מה שאין נשבעין על קרקעות הרי זה בגלל השם של קרקע, או האם מספיק בהשם של מחובר לקרקע.
תשכ"ט.

בענין ענבים העומדות ליבצר ושער העומד ליגזז, לענין שבועה.
תשכ"ט.

מתוך שאינו יכול לישבע משלם

בענין אם הדין של מתוך שאינו יכול לישבע משלם, הוא בגדר קנס, או האם הוא משום דריע טענתי' כי נראה כמערים, או האם הוא משום שכן הוא הדין של שבועות שצריך או לישבע או לשלם.
תקנ"ד סק"א.

שיטת תוס' שאומרים מתוך שאינו יכול לישבע משלם רק היכא שאומר לא ידענא ושפיר הו"ל למידע דאז מה שהוא אומר לא ידענא הרי זה בגדר שמא גרוע.

קפ"ו (קטע "והנה לכאורה יש לבאר"), תקנ"ד סק"א, הוספות על דף מ"ו ה' (קטע "ועוד כתב רעק"א" וקטע "ברם הקצה"ח"), ו' (קטע "והנה כבר הבאנו").

בענין למה אומרים מתוך שאינו יכול לישבע משלם בהציור של "אין חטפי ודידי חטפי", הלא זה דומה להיכא שלא הוי לי' למידע כי אינו אשם בזה שאינו יכול לישבע.

תקנ"ד סק"א (קטע "ובספרי").

בכל זאת אמירה לעכו"ם בשבת אסורה רק משום שבות ואינה מן התורה כי סוף סוף הרי הוא נח.

סוגיית אשו משום חציו י"ז סק"ד.

הדרך שעל התחילת שחיטה הרי הוא פטור מחילול שבת משום שנחשב מקלקל, והדרך שהוא שפיר חייב כי נחשב מקלקל על מנת לתקן.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ו (קטע "והנה מצינו" וקטע "עוד הביא").

דברי החת"ס והבית מאיר שיסוד האיסור של חילול שבת אינו עצם המעשה של עשיית המלאכה, אלא העובדא שע"ז אינו נח, ולכן אפילו היכא שהמעשה מתיחס אליו אבל בכל זאת אין זה מחייב אותו אם למעשה הרי הוא נח, ולכן אפילו אם יש שליחות לעכו"ם לחומרא מן התורה אבל בכל זאת אמירה לעכו"ם בשבת אסורה רק משום שבות ואינה מן התורה כי סוף סוף הרי הוא נח.

סוגיית אשו משום חציו י"ז סק"ד.

שגגות

בענין היכא שכבר נגמר המעשה של האדם אבל עוד לא חל החיוב חטאת בפועל כי עוד לא נגמרה העבירה, הרי אנו צריכים בשביל החיוב חטאת שיהי' שוגג עד שחל החיוב חטאת בפועל, ולכן אם זרק ד' אמות ברה"ר ונזכר לאחר שיצא מידו אבל קודם שנח הרי הוא פטור מקרבן.

הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ד (קטע "ב").

שואל

בענין איך שייך לקרוא להחיוב אונסין של שואל בשם אב נזיקין, הלא לא פשע כלום.
ס"ב.

שוטה

בענין הגמ' בחגיגה שאם עשה ג' מעשים

שבת קודש

דברי החת"ס והבית מאיר שיסוד האיסור של חילול שבת אינו עצם המעשה של עשיית המלאכה, אלא העובדא שע"ז אינו נח, ולכן אפילו היכא שהמעשה מתיחס אליו אבל בכל זאת אין זה מחייב אותו אם למעשה הרי הוא נח, ולכן אפילו אם יש שליחות לעכו"ם לחומרא מן התורה אבל

גדר השכר של שומר שכר

דברי האבן האזל (כעין הנ"ל) שכדי להחשב שכר בשומר שכר מספיק בזה שהמפקיד מסלק מהשומר טרחת הגוף אפילו אם לא נתן לו ממון (משא"כ מודר הנאה אסור רק אם הרויחו שוויות של ממון).

תרצ"ז סק"ג (קטע אחרון).

הדרך שכדי להיות שומר שכר צריכים שהשכר ינתן במיוחד בשביל השמירה. תנ"ב (קטע "ונראה לומר" ולהלן שם).

חיוב השבה וחיוב אחריות

בענין אם שומר חייב בהשבה. קע"ו* סק"ב, תש"ד.

בענין אם שומר צריך להשיב דוקא מדעת בעלים. תש"ד.

בענין אם שומר שכר חייב על גניבת אונס. תש"ז.

בענין אם הכוונה בזה שהשומר נכנס תחת הבעלים לענין נזקי ממון היא שהוא נעשה ממש כמו בעלים ולכן חייב לשלם את מה שהבהמה הזיקה, או האם לעולם המפקיד נחשב הבעלים וחייב הוא לשלם את ההזיק, רק ששוב חייב השומר לשלם את הניזקין להמפקיד על שלא שמר את הבהמה ויצתה והזיקה. ת"ל בההערה.

ביאור קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה. תש"ח, תש"י סק"א.

משעת משיכה משתעבד או משעת אונסין משתעבד

בענין אם השומר משתעבד לחיובו משעת משיכה או משעת איבוד.

קכ"ה סק"ב בההערה השני', קע"ו* סק"ב (קטע "וע"ע בהגהות פורת יוסף").

שונים של שטות הרי הוא הוחזק להיות שוטה כמו ששור שנגח שור וחמור וגמל נעשה מועד ע"י נגיחות אלו אע"פ שלא נגח מין אחד ג' פעמים. רצ"ו (קטע "וע"ע בחגיגה").

שומר**כללי**

בענין המחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד אם שומר שנגב מרשותו חייב כפל. תרצ"ג (קטע "והנה הרמב"ם").

קבלת שמירה

המחלוקת בין רבי ורבנן אם שומר צריך לקבל על עצמו שמירה כדי שיחול עליו דין שומר. תנ"ב.

דברי המ"מ שאם אמר השומר "הנח לפני" הרי הוא נעשה שומר חנם רק אם המפקיד הניח לפניו בסימטא או בד' אמותיו או בחצר שלו, אבל ע"י סילוק המפקיד לחוד אינו נעשה שומר, ודברי טור שע"י סילוק המפקיד לחוד שפיר נעשה שומר. תצ"ד סק"ז בההערה.

בענין אם המפקיד צריך להזכיר לשון שמירה. תנ"ב בההערה הראשונה.

דברי המחנה אפרים שהיכא שיש שכר אין צריכים קבלת שמירה, וכן היכא שהשומר משך, וכן היכא שקיבל השומר את הפקדון לתוך ביתו ולא רק לתוך חצרו. תנ"ב ובההערה השני' והשלישית.

בענין איך בעל חוב נעשה שומר על המשכון, וכן איך הלוקח לזמן נעשה בגדר שומר, וכן איך ס"ד להו לתוס' (בדף נ"ו ע"ב) שגזלן יתחייב גם על מה ששומר מתחייב, הלא ליכא בצירורים אלו קבלת שמירה.

תנ"ב בההערה השלישית.

ביאורים למה גזלן אינו נחשב גם שומר ויתחייב גם על מה ששומר חייב. תנ"ב בההערה השלישית.

כופר בפקדון

בענין החיוב אחריות של כופר בפקדון. וכן בענין אם הוא עובר בלא תגזול.
ל"ז * סק"ג, תרצ"ג (קטע "ברם לכאורה" וקטע "ועכ"פ").

הסברא לומר שכופר בפקדון (היכא שלא קיבל על עצמו שמירת ניזקין) לא יתחייב על מה שהבהמה הלכה והזיקה.
ל"ז * סק"ג, תרצ"ג (קטע "ברם לכאורה" וקטע "ועכ"פ").

שכופר בפקדון נעשה גזלן אפילו אם לא עשה קנין גזילה וכגון היכא שאין הפקדון בחצירו.

תרצ"ג (קטע "ברם לכאורה וקטע "ובטעמא").

שומר שמסר לשומר

בענין היכא ששומר חנם מסר לשומר חנם והשני פשע, האם גם הראשון נחשב פושע שהרי מסר למי שאינו שומר כראוי.
קפ"ו (קטע "ולכאורה הי' אפשר ליישב").

בענין היכא שהשני נאמן יותר מן הראשון או נאמן כמותו, האם יכול להמפקיד לומר איהו מהימן לא לי.
קפ"ד סק"א.

בענין מסר למי שהמפקיד רגיל להפקיד אצלו, או לבניו ובני ביתו, אבל מיעט בשמירתו כגון שומר שכר לשומר חנם.
קפ"ד סק"ב, קפ"ו (קטע "והנה עיין עור").

בענין דברי הרמב"ם שהיכא שמסר לשומר שני, וכן היכא שמסר למי שרגיל המפקיד להפקיד אצלו אבל מיעט בשמירתו, הרי הוא חייב אפילו אם הוא שומר בבעלים: דקשה על זה דהא פשיעה בבעלים פטור, ותירוצו של המ"מ ששמירה בבעלים אינה פוטרת אותו על רשות השני, ותירוצו של הכ"מ דחשיב מזיק ממש ולא רק פושע.
קפ"ה.

עוד בענין שומר שמסר לשומר.
קפ"ד - קפ"ו.

שבועת השומרים

יסודו של הגרש"ש ששבועת מודה במקצת ושבועת עד אחד ושבועת השומרים הרי הן בגדר חיובים להתובע ולא בירורים לב"ד כדי להפטור.
קפ"ו (קטע "שו"ר").

הדרך שרק שבועת השומרים היא חיוב להתובע ולא בירור לב"ד כדי להפטור.
קפ"ו (קטע "והנה לכאורה הי' אפשר ליישב").

בענין אם הטעם למה המפקיד חייב לקבל את השבועה של השומר הרי זה משום שהוא עצמו האמין אותו בתחילה להפקיד אצלו, או האם זה בגדר זכות מצד התורה שהשומר יכול לפטור את עצמו בשבועה.
קפ"ד סק"א.

היסוד שאין המפקיד חייב לקבל שבועה שאינה בגדר שבועת השומרים, וכגון אם אדם שאינו חייב לישבע רוצה לישבע ולפטור עי"ז את השומר.

קפ"ד סק"א (קטע "אמנם לכאורה") סק"ב (קטע "מיהו הקצה"ח שם").

בענין אם שומר בבעלים חייב שבועה.
קפ"ד סק"ב בההערה הראשונה, תש"י סק"ב.

שמירה בבעלים

בענין "פשיעה בבעלים".
קפ"ה, תש"י סק"ג.

בענין אם סוף יסוד הדין של שמירה בבעלים הוא שפטור מהחיוב תשלומין של שומר, או האם בכלל לא חל עליו דין שומר ואינו חייב לשמור.
תש"י סק"ב סק"ג.

דברים שנתמעטו ממיעוטים בפרשיות שומרים

בענין אם קרקעות עבדים ושטרות נתמעטו רק מדין תשלומין, או האם נתמעטו מכל עיקר הדין של שמירה ואינו חייב לשמור.
תש"י סק"ג ובההערה שם.

דעת הרמב"ם שפושע חייב משום מזיק, וממילא אע"פ ששומר שכר ושואל אינם

חייבים על גניבה ואבידה ואונסין על קרקעות עבדים ושטרות, אבל שומר שפיר חייב אם פשע על דברים אלו, ודעת הראב"ד שחולק.
ס"ב, תשי"ג ובהערה שם.

שור המועד

בענין למה מהני עדותן של שלש כתות על ג' נגיחות דמועד, הלא הוי בגדר עדות על "חצי דבר", עי' בערך עדות - חצי דבר.

מהות הנגחנות של שור המועד

בענין אם הקובע של מועד הוא מה שהוא אורחי' ע"י יצרו או האם צריכים גם כוונתו להזיק.

כ"ט סק"א בהערה, **סק"ב, רנ"ה** **סק"ד, רס"ד**.

בענין אם היכא שהרגילות של השור המועד היא אורחי' ממש כמו רגל, האם גם זה נחשב בגדר קרן מועדת כיון שכוונתו להזיק, או האם זה נחשב רגל.

כ"ט סק"ב, רנ"ה **סק"ד, רס"ד**, **שט"ז**.

בענין אם הרגילות של כל שור המועד היא כבר על מדריגת האורחי' של רגל.

כ"ט סק"א **סק"ב**.

בענין אם הג' נגיחות של העדאה פועלות רגילות, או האם הן רק בגדר הוכחה שהוא מועד.

רצ"ו, תקכ"א.

תשלומי נזק שלם

בענין אם העדאה נחשבת בגדר קנס. **שי"ח, תקכ"ה**.

ביאור "צד תמות במקומה עומדת".

רנ"ו, ש"ב **סק"ג, שט"ו**, **תק"ג** **בהערה**.

שאפילו אם צד תמות במקומה עומדת, אבל במועד גם התשלומין של הצד תמות הרי הוא בגדר ממון, ולא קנס כקרן תמה. **שט"ו**.

שמועד חייב נזק שלם רק על נגיחה כזו שתם חייב עלי' חצי נזק.

שי"ח.

ג' אפשריות בביאור יסוד הדין של תשלומי תם ומועד: א', ששני החיובים הם חיובים נפרדים, ואין שום קשר ביניהם, רק ששתי הפרשיות נאמרו יחד, וממילא רק על מה שזה חייב זה חייב. ב', שגדר החיוב של תם הוא לשלם חצי ממה שמועד משלם בציור כזה, ג', שגדר החיוב של מועד הוא לשלם כפול ממה שתם משלם בציור כזה. **תע"ט**.

הסברא שאם מועד פטור כ"ש שתם פטור. **תע"ט, ת"פ** **סק"א**.

בענין אם דבר שלא הי' תם בתחילתו יכול להיות חייב נזק שלם משום שור המועד. **י"ח***, **רס"ד**.

בענין אם גם רבי שסובר שבעלמא חזקה היא בב' פעמים הרי הוא מודה בשור המועד לרשב"ג שחזקה היא בג' פעמים. **רצ"ו**.

שיטת רש"י שלפי רבא משלמים נ"ש על הנגיחה השלישית.

כ"ב, נ"ד, **ש"ב** (**סק"א**), **שי"ז** **סק"א**, **תמ"ט, ת"נ**, **תע"ו**, **תע"ח**, **תקכ"ה***.

הדרך שגם רש"י שסובר שלפי רבא משלם נ"ש כבר על הנגיחה השלישית, הרי הוא מודה שנשלמת ההעדאה רק ע"י אותה הנגיחה השלישית, רק שבכל זאת הרי הוא משלם נ"ש גם על הנגיחה השלישית.

ש"ב **סק"א**, **תמ"ט**, **תע"ו**, **תע"ח**, **תקכ"ה***.

קירב נגיחותיו

בענין אם מצד הסברא, לענין רגילות, קירב עדיף או ריחק עדיף, וכן לענין חזרה האם קירב חזרותיו עדיף או האם ריחק עדיף. **רצ"ו, ש'**.

בענין אם לפי ר"מ שסובר שקירב נגיחותיו חייב, ושמשפיק בג' פעמים ביום אחד, היכא שנגח כמה שוורים במעמד אחד, האם זה נחשב פעם אחת או ג"פ. **ש"ח** **בהערה**.

בענין אם לפי ר"מ שסובר שקירב נגיחותיו חייב, ושמשפיק בג' פעמים ביום אחד, היכא שנגח בעט ונגף לג' שוורים בבת

אחת, האם הוא נעשה מועד לכל דרכי היזק או לא.

ש"ח בההערה.

בענין אם טעמם של חכמים שסוברים שצריכים ג' נגיחות בג' ימים הרי הוא משום גזירת הכתוב שצריכים דוקא ריחק נגיחותיו, או האם אתי קרא וקמ"ל סברא, דהיינו שאם הנגיחות פרוסות על ג' ימים הרי זה משמש כראי' יותר חזקה, א"נ שזה מרגיל יותר.

ש"ג, ש"ח.

דברי תוס' בענין אם לפי רבנן שסוברים שצריכים ג' נגיחות בג' ימים, גם הנגיחה הרביעית של נזק שלם צריכה להיות ביום נפרד.

ש"ג.

מתני, ולענין מה, נעשה מועד

בענין אם מיידיין את השור היכא שנגח נגיחות של פטור.

שי"ח.

דברי הרמב"ם שאם הועד לנגוח או ליגוף אינו מועד אלא לאותו מעשה לחד.

רכ"ח.

בענין מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל.

רכ"ח.

בענין היכא שנגח אותו שור ג' פעמים, האם נעשה מועד לכל השוורים, או האם הוא נעשה מועד רק לאותו שור, או האם בכלל אינו נעשה מועד.

רצ"ז.

בענין "מועד לאדם אינו מועד לבהמה".

כ"ד, רכ"ח.

"כשכשה באמתה".

כ"ט סק"א בההערה, סק"ב ובההערה השני' על סק"ב, רנ"ה סק"ד, רס"ד.

שיטת רש"י שמועד לסירוגין משלם נ"ש רק על הנגיחות של סירוג.

תמ"ט.

בענין מועד לשבתות אינו מועד לחול:

האם זה אמור רק לענין מועד לאדם בשבת או האם גם לענין מועד לבהמות בשבת.

תס"ז.

בענין אם מועד לשבת הוא מועד גם ליו"ט.

תס"ו.

בענין אם מועד ליום אחד מימות השבוע הוא מועד גם ליום אחר.

תס"ו.

דיני מועד לסירוגין.

תע"ד - תע"ו.

בענין היכא שנגח שור, ושוב לא נגח ג' פעמים, ושוב נגח שור, ושוב לא נגח ג' פעמים, האם זה נחשב העדאה לסירוגין או האם מה שלא נגח ג' פעמים הרי זה בגדר חזרה.

תס"ח.

בענין "מועד לשור חמור וגמל נעשה מועד לכל"

ש"א.

המחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד בענין אם בהציור הנ"ל שנגח שור חמור וגמל הרי הוא נעשה מועד לכל מיני בהמות שבעולם (הראב"ד) או האם הוא נעשה מועד רק להמינים שנגח (הרמב"ם).

תע"ג.

בענין אם היכא שנגח אדם שור וחמור הרי הוא נעשה מועד גם לאדם.

כ"ג.

שאם נגח ג' שוורים, וחזר ממינים אחרים באמצע, הרי הוא נעשה מועד לשוורים ברציפות.

תע"ג.

בענין מועד לסירוגין, שאחרי העדאתו, נגח ברציפות.

תע"ה.

בענין אם לפי שמואל גם בנגיחות צריכים שישלש בדילוג כמו בסירוגין של ימים.

תע"ה.

בענין אם הפטור של נגח ואח"כ הפקיר אמור בתם או במועד.

ר"ה, ר"ו, ר"ז, תרצ"ב.

מעשה ההעדאה בב"ד

בענין אם השור נעשה מועד ע"י העדות
שנגח או ע"י הפס"ד.
ש"ד.

בענין אם שייך לעשות גמר דין על זה
לחוד שהוא נעשה מועד להרוג את האדם,
גם בלי לגמור דינו לסקילה.
ש"ד.

בענין אם הגמר דין של העדאה נחשב גמר
דין על השור וממילא צריכים שיהי' בפני
השור, או האם הוא נחשב גמר דין רק על
הבעלים שמעתה יתחייב נ"ש וממילא מהני
גם שלא בפני השור.
ש"ד.

הדרך שאפילו אם הגמר דין של העדאה
נחשב גמ"ד על השור אבל אינו צריך
להיות בפני השור, אלא רק הגמ"ד של
כופר צריך להיות בפני השור דוגמת הגמ"ד
של סקילה.
ש"ד.

בענין "ליעודי תורא או ליעודי גברא".
כ"ב, ש"ד, ש"ח (בענין למה לא
מספקינן גם לפי ר"מ בנוגע לג'
נגיחות ביום אחד), שי"ז, ת"ג,
תקכ"ד.

בענין אם לפי הצד של ליעודי גברא,
מספיק אם אחרי שכבר נגח השור ג'
נגיחות ייעדו את הבעלים ג' ימים זה אחר
זה.
ש"ח.

שיטת רש"י שלפי הצד של ליעודי תורא
אין צריכים שהבעלים ידעו שנתיעד לפני
הנגיחה של נ"ש.
ש"ב סק"ב, ש"ד, ת"ג, ת"פ סק"ה,
תקכ"ד.

בענין אם משלם ח"ג גם אם לא מיעדין
אותו באותו מעמד.
ת"פ סק"ג.

ציורים שהוא ממשיך לשלם חצי נזק אע"פ
שנגח ג"פ ונתרגל, ושלפי המ"ד שסובר פ"ג

קנסא הרי זה נחשב עוד בגדר קנס כיון
שלא הי' מעשה העדאה.
שי"ד, שט"ו ת"ג, תצ"ד סק"א,
תק"ג.

בענין למה בהציורים הנ"ל אינו נחשב
שקרה רגל.
שט"ז.

רשות משנה

בענין "רשות משנה".
ר"ו, שי"ד, ת"פ סק"ב סק"ה,
תצ"ד סק"א סק"ז, תק"ז.

שאחרי שאומרים רשות משנה צריכים עוד
ג' נגיחות כדי ליעדו ולא סגי בנגיחה אחת.
תצ"ד סק"ה.

הקושיא שבמוכר שור לחבירו ונמצא נגחן
דפליגי רב ושמואל אם הוי מקח טעות או
לא, למה לא אמרינן רשות משנה ושכבר
אינו נגחן.
תצ"ד סק"ה סק"ו.

שאפילו אם רשות משנה אבל אכתי י"ל
שנשארו בו מקצת נגחנות.
תצ"ד סק"ה.

בענין היכא שמכר הבעלים את השור ושוב
קנה אותו בחזרה, האם השור חוזר
להעדאתו גם למ"ד רשות משנה.
תצ"ד סק"א.

בענין היכא שנתיעד לג' רשויות, האם הוא
נעשה מועד לכל הרשויות גם למ"ד רשות
משנה.
תצ"ד סק"א.

בענין "שם בעליו עליו", ושאע"פ שניתוסף
השם של שומר אין זה מספיק כדי שנאמר
רשות משנה.
תצ"ד סק"ד, תק"ז.

שהיכא שלקח לעצמו שותף הרי זה שפיר
מספיק כדי לומר שרשות משנה.
תק"ז.

שיטת הרמב"ם שהיכא שנתיעד אצל
האופטרופוס לא אמרינן רשות משנה
כשהוא חוזר להיתומים, משא"כ כשהועד

אצל שומר שפיר אמרינן רשות משנה כשהוא חוזר להבעלים.
תצ"ד סק"ז.

ע"י להלן בסק"ט בענין שינוי רשות מהדיוט להקדש, וכן מהקדש להדיוט.

ע"י בסוף סק"ד בענין נגח ואח"כ הפקיר.

חזרה

בענין מאיפוא ילפינן חזרה ג' ימים.

רצ"ט סק"ב, ש'.

בענין אם "חזרה" פועלת הרגל לתמות או האם היא רק מגלה שכבר חזר השור לתמותו.

רצ"ו, ש'.

"ותם משיחזור ג' ימים": בענין אם צריכים שיחזור משור אחר בכל יום, או האם יכול להיות אותו שור. ואת"ל שצריכים שוורים שונים, האם מהני חזרה מאותו השור ג' פעמים לענין שמעתה הרי הוא בגדר תם לענין אותו השור שחזר ממנו.
רצ"ז.

דברי רב זביד שחזרה דבהמה מהני לענין בהמות אע"פ שהוא נשאר מועד לאדם.
רצ"ז.

ביאור דברי הרמב"ם ששור שהי' מועד לנגוח וחזר מנגיחות הרי זה חזרה לענין נגיחה אפילו אם הוא ממשיך לנגוף.
ש"א.

בענין אם היכא שנגח ד' או ה' פעמים, מספיק בחזרה ג' ימים או האם צריכים יותר.
ש'.

בענין אם היכא שנגח פעם אחת, צריכים ג"פ כדי לעקור אותו פעם.
ש'.

בענין אם הכוונה ב"תינוקות ממשמשין" היא שאינו נוגח את התינוקות או האם הכוונה היא שאינו נוגח שוורים שהתינוקות מגרים אותו בהם.
רצ"ז, רצ"ח סק"א.

בענין הא שבתינוקות ממשמשין מספיק

ביום אחד: האם צריכים מיהא ג' פעמים באותו יום.

רצ"ט סק"א.

בענין אם ר"מ שאומר שחזרה היא ע"י שתינוקות ממשמשין הרי הוא מודה שמהני גם חזרה רגילה של של ימים, וכן האם ג' חזרות ביום אחד מועילות כמו שמועיל לענין ההעדאה לפי שיטתו.

רצ"ט סק"א סק"ב, תס"ח.

דיני אבנו סכינו ומשאו דלא אפקרינהו,

ועוד דיני שור המועד

שאסו"מ דלא אפקרינהו לפי רב הוי תולדה של שור המועד. והמחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם יכולים ללמד משור לחוד או האם צריכים ללמוד בצד השוה משור ובור. שע"ד, תקפ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח.

סברת רב למה אסו"מ הם שור ולא בור. שפ"ב, ת"ד, ת"ט.

בענין היכא שאסו"מ נפלו לרה"ר באונס ושוב הי' יכול לסלקם ולא סילקם, האם הוא חייב משום שהי' יכול לסלקם, וכמו שמצינו בבור שהוא חייב לפעמים משום הא לחוד דהוי ל"י למלווי ולא מל"י. וכן יש לחקור בנוגע לשורו שיצא לרה"ר באונס והי' יכול לסלקו משם.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח.

דברי הנ"י שאם הניזק טוען שהשור המועד הזיק את השור הגדול והודה לו המזיק שהזיק את הקטן הרי זה נחשב כטענו חטין והודה לו בשעורין.
תמ"ה.

דברי הראב"ד שאפילו בטוענו שהמועד הזיק והודה לו שהתם הזיק אין זה נחשב כמו טענו חטין והודה לו בשעורין.
תמ"ה.

בענין אם בספק מועד יכול הניזק להוציא נזק שלם מבעל השור (דלכאורה הדין נותן שנגיד המוציא מחבירו עליו הראי', ועוד דיש להשור חזקת תם).
תס"ו, תק"ז.

ששמירת תם ושמירת מועד הן שני סוגי חיובים שונים של שמירה.
ש"ב סק"ג, תק"ג.

הקדש

הילפותות לפטור שור הקדש שנגח שור הדיוט, וכן שור הדיוט שנגח שור הקדש. תי"ח, ת"פ.

בענין היכא שנתיעד בידי הדיוט והקדישו (וסוברים שרשות אינה משנה), האם הוא משלם נ"ש או לא.
ת"פ סק"ב.

בענין היכא שמכרו הגזבר להדיוט אחרי הנגיחה השלישית קודם הנגיחה הרביעית, האם ההדיוט משלם נזק שלם על הנגיחה רביעית (לפי המ"ד סובר שרשות אינה משנה).

ת"פ סק"ה.

בענין למה לא חשיב הגזבר בעליו לענין נזקי ממון כמו כל שומר.
ת"פ סק"ו.

שור הנסקל

הטעם ויסוד הדין של סקילת השור

בענין אם סקילת השור היא עונש על השור, או קנס על הבעלים, או גזיה"כ על השור שלא מטעם עונש.

תקי"ח בהערה השני', תקל"ב, תקל"ה.

דברי הגמ' בחולין ורש"י בסנהדרין והראב"ד ש"ובערת הרע מקרבך" קאי גם על שור הנסקל אשר מזה מבואר שסקילת השור היא בגדר עונש או גזיה"כ על השור ולא קנס על הבעלים.
תקל"ב סק"ו.

בענין למה אין השור נסקל על פי בעלים מדין הודאת בעל דין או מדין ע"א נאמן באיסורין.

תקל"ב סק"א, תקל"ה.

שאע"פ שסקילת השור כתובה גם בתם וגם במועד בכל זאת שניהם הם דין אחד.
תקמ"ד.

שחיטת שור הנסקל, והאיסור אכילה בענין מה ששחיטת שור הנסקל מטהרת מידי נבילה.

ש"ו (קטע אחרון).

בענין אם שחיטת השור נחשבת בגדר סקילה (דברי העונג יו"ט בענין זה).
ש"ו, תקכ"ז סק"א (קטע "וע"ע").

בענין אם גם שאר מיתות אוסרות את השור כמו שסקילה אוסרת.
ש"ו (קטע "וע"ע").

בענין אם שייך לומר שהאיסור אכילה של שור הנסקל יכול לחול מחיים על האיסור אכילה של אבר מן החי או האם אמרינן שאין איסור חל על איסור.
ש"ו ובהערה שם.

האיסור הנאה

הדרך ששור הנסקל אינו שלו משום שהוא מפקירו לאחר הגמר דין.
ש"ה.

שיטת ר"ת ששור הנסקל מותר בהנאה מחיים.

ש"ה, ש"ו.

שיטת ר"ת שהבעלים מתחייבים כופר אם נגח השור נגיחה רביעית לאחר שכבר נגמר דינו לסקילה.
ש"ה, תקי"ט.

שמה ש"נוגח" אסור בהנאה אין זה משום השם הפרטי של נוגח אלא משום השם הכללי של שור הנסקל, וכן הוא גם ברובע וגם בנרבע.
תק"ל.

כמיתת הבעלים כך מיתת השור

שגדרו של הכלל של "כמיתת הבעלים כך מיתת השור" שונה מהגדר של הכלל של "בזמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר".
תקל"ט.

בענין אם אומרים כמיתת הבעלים כך מיתת השור היכא שלא שייך הטעם גבי השור, וכגון הדברים שאצל הבעלים הרי הם נוהגים משום והצילו העדה.
תקט"ו, תקי"ח, תק"נ.

דברי הנ"י שאם המית השור את עבדו של בעליו ועמד העבד יום או יומיים אין השור בסקילה כיון שאם הבעלים היו הורגים אותו לא היו חייבים מיתה אם עמד העבד יום או יומיים.
תק"ח.

בענין אם השור פטור מסקילה בציור של ספק כמו שהבעלים פטורים בציור של ספק, כי כמיתת הבעלים כך מיתת השור.
תקט"ו.

בענין אם יש איסור עינוי הדין בשור הנסקל.
תק"נ.

בענין אין גומרים דינו של שור אלא בפניו.
כ"ב, ש"ד.

בענין אם אפילו המ"ד שסובר שאין גומרים את דינו של שור אלא בפניו מודה שאין צריכים לקבל את העדות בפניו.
ש"ד.

בענין שור טריפה שהרג (המחלוקת בין תוס' והרמב"ם בענין מה הסברא לומר שאינו נהרג).
תק"ח.

דינים שונים

בענין אם דג נעשה "שור הנסקל".
ט"ו סק"ד ובהערה השלישית שם.

בענין אם בן פקועה נעשה שור הנסקל.
תקכ"ז סק"א.

שותפות

המחלוקת הפוסקים בענין שותפים שחלקו ונטל בעל חוב או נגזל חלקו של אחד מהם, האם בטלה החלוקה.
קמ"ה בהערה.

שחיטה

בענין שחיטה ע"י כחו ושחיטה ע"י כח שני.
רנ"ג.

דעת תוס' שעל שחיטה בשבת פעם אחת עדיין אינו נחשב בגדר מומר.
הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ו (קטע "והנה מצינו").

בענין היכא שעובר איסור על ידי השחיטה האם שייך לומר שהאיסור הוא פוסל אותו גם לשחיטה זו גופא, וחילוק בין נידון זה לבין הנידון אם היכא שעובר על איסור על ידי הגדת העדות האם האיסור הוא פוסל אותו לעדות זו גופא.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ו.

שטרות

בענין אם הגונב קרקעות עבדים ושטרות נתמעט רק מכפל או האם נתמעט גם מקרן כמו הגוזל קרקעות עבדים ושטרות.
קצ"ב בהערה.

שיעבוד

בענין אין נשבעין על קרקעות או שיעבוד קרקעות, ע"י בערך שבועה - אין נשבעין על קרקע או שיעבוד קרקעות.

מהות שיעבוד

בענין אם שיעבוד נכסים הוא בגדר מקצת קנין שיש להמלוה בנכסי הלוה, או האם הוא בגדר ערבות, דנכסי הלוה ערבים לו.
ת"ל* (קטע "ולפי תוס'").

ביאורו של הגרש"ש שהמהות של שיעבוד היא שיש לו כבר עכשיו כח על אח"כ, רק שרובא סובר דהוי רק בגדר זכות גבי' על אח"כ, ולכן הרי הוא סובר שבע"ח מכאן ולהבא הוא גובה, ואילו אב"י סובר שהוא בגדר קנין בעלות ממש על אח"כ, ולכן הרי הוא סובר שבעל חוב למפרע הוא גובה, דכוונתו היא דהוי שלו כבר עכשיו אבל רק על הזמן של אח"כ.

תכ"ד*.

שיעבודא דאורייתא או לאו דאורייתא

בענין למה אין גובין מלוה על פה מלקוחות. קפ"ז.

דברי הגרנ"ט בנוגע לאין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין: שגדר הדבר הוא שתיקנו סדר של תשלומין ולא שהפקיעו את השיעבוד. קכ"ח (קטע "מיהו דברינו").

יורשים

ע"י עוד בערך מלוה - יורשים ולקוחות.

דברי התומים שמה שגובים מיורשים הרי זה כי גם עליהם יש שיעבוד הגוף כי ברא כרעא דאבוה, ודברי הקצה"ח דהוי רק משום שהנכסים משועבדים. קמ"ה.

בענין למה גובין מלוה בשטר מיורשים אבל לא מלוה על פה. קפ"ז.

כללי

בענין המזיק שיעבודו של חברו: שיטת הראב"ד שאפילו למ"ד שגרמי חייב, מזיק שיעבודו של חברו פטור משום שבדנפשי קעביר. ת"ל.

בענין אם במזיק שיעבודו של חברו הרי זה נקרא שהזיק את החוב כי הזיק את המקום גביה או האם זה נקרא רק שהזיק את השדה. ת"ל*.

הקדש מפקיע מידי שיעבוד

שיטת רש"י שרק קדושת הגוף מפקיעה מידי שיעבוד אבל לא קדושת דמים, ודברי תוס' על זה, וביאורו של הקצה"ח בשיטתו, וכן ביאורו של הקו"ש. שכ"ט.

דברי הברכת שמואל שלפי הרמב"ם גם קדושת דמים מפקיעה מידי שיעבוד. תכ"ד סק"א (קטע "והברכת שמואל").

קושיית הר"ן על רש"י שסובר שקדושת דמים אינה מפקיעה מידי שיעבוד, מאי שנא ממכירת מטלטלין ללוקה דשפיר מפקיעה מידי שיעבוד, ותירוצו שרש"י איירי בשיעבוד לו מטלטלין אגב קרקע דבכה"ג אין מכירה להדיוט מפקיעה את השיעבוד, ותירוצם של הרשב"א והמהרש"א על הקושיא הנ"ל. תכ"ט.

שיעבודא דר"נ

בענין אם בשיעבודא דר"נ הראשון נעשה ממש המלוה של השלישי, או האם רק השני נשאר המלוה של השלישי רק שהשלישי משועבד להראשון בשיעבוד הגוף, או האם השלישי הוא רק כמו נכסי השני המשועבדים להראשון. תק"ו.

דברי הר"ן שהיכא שיש נכסים להאמצעי אין הראשון יכול לגבות מהשלישי מדין שיעבודא דר"נ כי אין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין (וכהצד האחרון הנ"ל), ודברי הש"ך על זה. תק"ו.

השיטה ששייך שיעבודא דר"נ (דהיינו שהשלישי משלם להראשון) רק כשהשני לזה מן הראשון אחרי שהלוה להשלישי. תק"ו (קטע ראשון).

הסברא לומר להיפך. תק"ו (קטע ראשון).

בענין אם השלישי יכול בכלל לשלם להראשון בלי שיתבענו. תק"ו.

שכירות

בענין "שכירות ביומי" מכירה היא: האם אומרים כן רק לענין אונאה או האם גם לענין שאר דברים. קמ"ג (קטע אחרון).

בענין היכא שהמשכיר נחסר מחמת השתמשות השוכר, אבל השוכר לא נהנה, האם זה נחשב בגדר שכירות והשוכר חייב לשלם.
רע"ה.

בענין היכא שהשוכר נהנה אבל המשכיר לא נחסר, האם זה נחשב בגדר שכירות והשוכר חייב לשלם.
רע"ד סק"א.

בענין אם טעמו של המ"ד שסובר שזה נהנה וזה לא חסר חייב הרי הוא משום שנחשב בגדר שכירות.
רע"ד סק"א.

שכר ועונש

גדר "דבר שאותו צדיק מצטער בו יכשל בו זרעו (בתמי)" (דף נ' ע"א).
תקצ"ט*.

"הכשילם בכני אדם שאינם מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהם שכר".
רמ"א, רמ"ב.

בענין ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה: בענין איזו מצוה מקיים. וחילוק בין אם בא דבר עבירה לידו או לא.
תפ"ג סק"א.

שהיכא שע"י שעמד אצל נכסי חבריו הבריח ארי מנכסי חבריו הרי זה נקרא זכות בשבילו כיון שעל ידו ניצל חבריו אפילו אם ה' נגד רצונו של המציל, משא"כ כשאינו עומד שם ובכל זאת קרה שברח הארי בגללו (כגון כשנכסיו הבריחו את הארי) אין זה נקרא זכות בשבילו משום שבכח"ג לא נתחייב בכלל להציל נכסי חבריו.
תשי"ד סק"א (קטע "ומה שכתבתי").

בענין אם גוי שנוטל לולב וכדומה מקבל שכר של אינו מצווה ועושה.
תפ"ג סק"ב.

בענין אם שייך עונש על בעל חי ודומם.
תקל"ב סק"ב ולהלן שם.

בענין חישוב לעשות מצוה ונאנס נותנים

שכר כאילו עשה: האם יש לו שכר גם היכא שהוא עצמו אשם בזה שנאנס.
רמ"א.

דברי הרמב"ם שיש מצות מסוימות ששפיר יודעים מתן שכרן כי אפשר ללמוד גדול השכר מגודל העונש.
תפ"ג סק"א (קטע אחרון).

דברי הרמב"ם שעל פי הנ"ל יודעים ששכר מצות פסח הוא יותר גדול משכר מצות מעקה.
תרי"ב.

שכר שכיר

בענין מה שחייבים לשלם לשכיר בכסף דוקא ולא שוה כסף.
קמ"ג (קטע "מיהו לכאורה").

בענין מה שחייב אפילו למכור נכסיו כדי להמציא לו כסף ולא שוה כסף.
קמ"ג (קטע אחרון).

בענין אם חייב להשכיר עצמו לעבוד כדי להרויח כסף ועי"ז יוכל לשלם שכר שכיר.
קמ"ג (קטע אחרון).

דברי הגמ' בב"מ שיש לא תגזול על כובש שכר שכיר.
תרצ"ג (קטע "ובב"מ").

שליחות

בענין זכי' מטעם שליחות, עי' בערך זכי' - ביאורים שונים בהצדדים הנ"ל.

הדרך שיש שליחות לעכו"ם מהתורה כשזה יגרום חומרא.

הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ד (קטע ראשון).

בענין אם יש שליחות לדבר עבירה בעבירה דרבנן.
תרי"ד (קטע ראשון).

דברי תוס' בדף נ"ו שהשוכר עדי שקר חייב בדיני שמים רק אם שכר אבל לא אם רק אמר.

תרפ"ה - תרפ"ז.

הנה אע"פ שאין שליח לדבר עבירה והשליח חייב ולא המשלח, אבל יש לעיין אם שייך לחייב את המשלח מדיני

שמים מדין מסית. ויש שלשה דרכים בנוגע למסית לשאר עבירות (ולא לעבודה זרה):

א', הדרך שהמסית להעיד שקר (או לעבור שאר עבירות) אינו כמו מסית לעבודה זרה שאין טוענין בשבילו דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, אלא שפיר טוענין בשבילו, ומש"ה הרי הוא פטור מתשלומין לא רק מדיני אדם משום דהוי בגדר גרמא, אלא הרי הוא פטור מתשלומין אפילו מדיני שמים (ודלא כשאר גרמא דחייב מדיני שמים) וכמו שסוברים תוס' בדף נ"ו.

ב', הדרך דחשיב שפיר כמו מסית לעבודה זרה וממילא אין טוענין בשבילו, ומש"ה שפיר חייב בדיני שמים וכמו שמבואר בקידושין דף מ"ג ע"א שהמסית לעבור עבירה נענש בדיני שמים. ות"ק שם שסובר שחייב רק בדינא זוטא הרי זה כי הוא סובר שאינו נקרא מסית, רק שבכל זאת אע"פ שאמרין דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין אכתי מתחייב המשלח בעונש זוטא.

ג', הדרך שבשאר עבירות לא חשיב בגדר מסית, ומש"ה השוכר פטור מתשלומין כי טוענין בשבילו שדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין, רק דלא מהני דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין אלא לפוטרו מתשלומין (וכן הנחש ה' פטור מ"ואיבה אשית" אילו לא ה' בגדר מסית והיינו טוענין בשבילו), אבל לא לפוטרו מעונש מדיני שמים.

תרפ"ז.

שליחות יד

הדרך בתוס' שהיכא שנתכוין לקנות הכל, כו"ע סוברים ששליחות יד אינה צריכה חסרון.

רפ"ג.

בענין אם חייבים משום שליחות יד (וכן משום טוען טענת גנב) גם על דברים שנתמעטו משמירה.

תש"י סק"ג בהערה.

בענין אם יש חיוב על שליחות יד בשומר בבעלים.

תש"י סק"ב סק"ג בהערה סק"ד.

שמיטה - יובל

בענין מנלן ששביעית פטור ממעשר. שע"א.

שן (בהמה המזקת בדרך שן)

בענין אם גדר החיוב (וכן יש לחקור בנוגע לסיבת החיוב) של שן הוא לשלם על מעשה שורו, או האם החיוב הוא לשלם עבור פשיעתו, ע"י בערך מזיק - איסור מזיק וכו'.

בענין אם חי' ועוף שהזיקו בדרך יש הנאה להזיקה נחשבים ציורים של האב או האם הם נחשבים בגדר תולדה, ע"י בערך מזיק - אבות ותולדות.

הדרך שבקרבן שן ורגל המחייב בכולם הוא השם של ממונו המזיק. ג'.

חקירת הלבוש מרדכי אם "יש הנאה להזיקה" היא סברא לחייב בתשלומין, או האם היא סברא לחושבו פושע על זה שלא שמר.

ק"א.

בענין אם "יש הנאה להזיקה" פירושו הוא רק שהבהמה הזיקה בזמן שהיתה עסוקה בהשגת הנאה, או האם פירושו הוא שיש הנאה מעצם ההזיק. ל"ב, מ"ד.

בענין אם מדת הרגילות של שן הרי היא שוה להרגילות של שור המועד.

כ"ט סק"ב.

בענין אם ציור של משונה שיש בו גם הנאה להזיקה, הרי הוא נחשב בגדר קרבן או בגדר שן.

כ"ט סק"ב.

בענין אם ציור של אורחי' שיש בו גם הנאה להזיקה, הרי זה בגדר שן או בגדר רגל.

כ"ט סק"ג.

שבשביל החיוב של שן ורגל צריכים

שהבהמה תיכנס לשדה אחר מדעתה ולא באונס.
רס"ב, תש"כ.

דברי הרי"ף ששן ורגל פטורים ברה"ר משום דאורח"י הוא.
ע"ט, רנ"ט, רס"א, רס"ד * סקי"ד, רס"ז, רס"ט סק"ב, רצ"ד, תש"כ
 בהערה הראשונה.

בענין אם מותר ללכת עם שורו ברה"ר בלי לשומרו.
פ"ה.

בענין דברי הרא"ש על דברי הרי"ף הנ"ל, עי' בערך רגל - רגל ברשות הרבים.

בענין אם שן ורגל שהזיקו ברה"ר פטורים אפילו בדיני שמים.
ע"ט סק"ג, רס"א (קטע "והנה עיין בברכת שמואל").

דברי הגרנ"ט שבשן (וכן ברגל ובור) צריכים לשמור גם מרוח שהיא בגדר מצוי ואינה מצוי (ודלא כאש שצריכים לשמור רק מרוח מצוי ממש).
תרע"ו.

בענין מה שגם ברשות הרבים צריכים לשלם מה שהבהמה נהנית מהאכילה: האם צריך לשלם גם היכא שגילה בעל הבהמה את דעתו לפני ההנאה שלא ניחא לי באכילת הבהמה.
רס"ה*, תשי"ב ובהערה.

בענין המחלוקת בין רש"י והרא"ש אודות היכא ששור הרג בדרך משונה ואח"כ אכל את הבשר, האם גם האכילה נחשבת בגדר קרן או האם היא נחשבת בגדר שן.
רל"ז סק"ג, ר"ס (קטע "והנה להלן"), רס"ה, רס"ו, הסוגיא של אשו משום חציו נ"ג.

בענין היכא שארי מצא בשר מוכן ואכלו, האם זה נחשב בגדר קרן (משונה) או האם זה נחשב בגדר שן.
רל"ז סק"ב.

בענין היכא שארי אכל פירות וירקות, האם

זה נחשב בגדר קרן (משונה) או האם זה נחשב בגדר שן.
רל"ח.

שיטת רש"י בדף מ"ח דהיכא שיש הנאה להזיקה ויש גם שינוי קצת, ע"י העדאה הרי זה נעשה שן ולא קרן מועדת אע"פ שבתמותו ה"י משלם רק ח"נ של קרן.
כ"ט סק"ב, ר"ס (קטע "עוד צ"ע").
 "מתגלגל מהר".

ע"ט סק"א, רס"א (קטע "והנה כל דברינו"), רס"ד * סקי"ז.

בענין המעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו. **ל"ח (בענין גדר חיובו, ובענין היכא שהבעלים פשעו בשמירה, ובענין "קם לה באפה").**

שי"ט (עוד בענין היכא שהבעלים פשעו, ובענין היכא שהבהמה הזיקה בכוונה להזיק).

ת"ט קטע "וע"ע בתוס' (בענין למה לא ס"ל לתוס' שחייב משום אש).

תרצ"ד סק"א, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ה (בענין דברי תוס' שחשיב כאילו הוי שלו).

תרצ"ד סק"ב (בענין למה לא ס"ל לתוס' שחייב משום אש).

שער (הגוף)

בענין אם שער המת אסור בהנאה, עי' בערך מת.

בענין ששער פסולי המוקדשין מותר. **קס"ג.**

בענין אם בור פטור גם על שער פסולי המוקדשין אע"פ שהשער מותר כיון שאין כלל המת שלו. **קס"ה.**

בענין היכא שהקדיש בהמה חוץ משערה האם המזיק פטור גם על השער כיון שהשור כולו הוא של הקדש. **קס"ה.**

שקר

הדעה שהאומר דבר שלא בשם אומרו עובר על מדבר שקר תרחק (אבל היכא שלא אמר

בשם אומרו, אבל גם לא אמר בשם עצמו, אלא אמר ששמע מאדם אחר ולא פירט מי הוא האדם האחר, אינו עובר על האיסור הנ"ל).

תשמ"ג.

בענין אם מותר לשקר כדי שלא יוכל השני להפטר מהחיוב שלו, ודברי היש"ש הנוגעים להנ"ל. תק"ד, תק"ה.

תורה

בענין "כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו" (ודברי המהרש"א על זה). תשמ"ג.

בענין האומר דבר בשם אומרו. תשמ"ג.

בענין גוי שלומד תורה, עי' בערך גוי – בן נח.

בענין כבוד תלמיד חכם, ובענין תלמיד חכם ומלך, ותלמיד חכם וכהן גדול, מי עדיף, עי' בערך תלמיד חכם.

בענין המהות של כתר תורה. תפ"ה.

בענין מה שמבואר בירושלמי שבלוחות הראשונות היתה כל התורה שבעל פה כתובה על הלוחות בדרך נס. מ"ז בהערה הראשונה.

שעצם יש בשרו של אדם שממנו נוצר לעתיד לבא. רל"ג סק"ב.

תחיית המתים

שמי שאינו כורע במודים אינו קם בתחיית המתים. רל"ג - רל"ה.

תלמיד חכם

בענין הא דת"ח אל יצא יחידי בלילה, וכן שת"ח בלילה צריך שימור. תשמ"מ.

בענין מאיפוא ילפינן כבוד תלמיד חכם שאינו רבו. תקל"א.

בענין אם יש חיוב מורא כלפי סתם תלמיד חכם שאינו רבו, או האם יש רק חיוב כבוד. תקל"א.

בענין שהתורה קבעה מצוה מיוחדת על קימה. תקל"א בהערה הרביעית.

שרב מופלג הוא כמו רבו מובהק.

תקל"א (קטע "ותירצו").

שכתר תורה גדול מכתר כהונה (ועי' לעיל בערך תורה סק"ב בענין המהות של כתר תורה).

תפ"ה.

בענין מה שממזר ת"ח קודם (להצילו) לכהן גדול ע"ה.

תפ"ה.

שנתין או עבד (שהם למטה מממזר) שהם ת"ח אינם קודמים לכהן גדול ע"ה אלא הכהן גדול קודם.

תפ"ה (קטע "ונראה").

דברי רבי מאיר שאפילו גוי שיושב ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול.

תפ"ה (קטע "ונראה" ולהלן שם).

תנ"ך

גדר "דברי קבלה". י"ז.

דברי הרמב"ן בהקדמתו לחומש שמשה העתיק את התורה כסופר מהס"ת של מעלה שכתוב באש שחורה על גבי אש לבנה, והמשך דבריו שם.

מ"ז (קטע "גם י"ל" ולהלן שם).

דברי הגרי"ז שמשה הי' חייב גם לומר לכלל ישראל את פרשיות התורה בעל פה כמו נביא.

מ"ז (קטע "שו"ר בחי' הגרי"ז").

בענין אם נביאים וכתובים נחשבים תורה שבכתב, או תורה שבעל פה שנצטוו אח"כ לכותבם.

מ"ז.

תקנות דרבנן

הדעה באחרונים שאע"פ שספיקא דרבנן לקולא אבל אם באמת אסור יש בידו איסור, רק שנתנו לו רשות להקל. קמ"ח.

תרומות ומעשרות

בענין מנלן ששביעית הפקר ופאה פטורים ממעשר. שע"א.

בענין מה שאין הכהן יכול למחול קרן וחומש לזר שאכל תרומה. ג"ז סק"א.

בענין החיוב של "משמרת", והלאו של בכל קודש לא תגע, עי' בערך קדשים - קרבנות - כללי.

שנביאים וכתובים ניתנו למשה מסיני (ברכות ה' ע"א).

י"ז, מ"ז (קטע "גם י"ל").

החיוב כתיבה של נביאים וכתובים.

מ"ז (קטע "ובביאור").

דברי הגרי"ז בשם הגר"ח בנוגע להחילוק בין הדין כתיבה של נביאים לבין הדין כתיבה של כתובים.

מ"ז (קטע "ורבינו בחיי").

תענית

בענין הא דאם מתו ג' ביום אחד (ולא בג' ימים) אין זה נקרא דבר לענין קביעת תענית.

רצ"ו (קטע "ועי' בתענית").

תפילה

שמי שאינו כורע במודים אינו קם בתחיית המתים.

רל"ג - רל"ה.

גמרות ומפרשים בב"ק שנזכרים שלא במקומם

ב' ע"ב, רש"י ד"ה נגיפה (נגיפה בגופה הוי קרן).

תשי"ח (קטע "מיהו באמת").

ב' ע"ב, רש"י ד"ה רביצה.
כ"ט סק"א (קטע אחרון).

ב' ע"ב, תד"ה ומילתא.
תע"ג סק"א (קטע ראשון).

ב' ע"ב, בא"ד (דברי ה"ר מנחם).
רצ"ז.

ב' ע"ב, רשב"א ד"ה אבל מחוברת.
ל"ז * סק"א ובההערה.

ב' ע"ב, שט"מ ד"ה אמר רב פפא.
מ"ב סק"ה, מ"ד.

ב' ע"ב, שט"מ ד"ה תולדה דקרן.
ט"ו סק"א.

ג' ע"א, אף שן לא שנא מכליא קרנא ולא שנא לא מכליא קרנא.
ד*', ל'.

ג' ע"א, מאי שנא שן דיש הנאה להזיקו וכו', מאי שנא רגל דהזיקו מצוי וכו'.
כ"ט סק"א (קטע "ובאמת"), סק"ב (קטע "וי"ל"), סק"ג.

ג' ע"א, בשליף שעלי' בפרומביא שבפ"י.
תקפ"ד (קטע "מיהו לכאורה").

ג' ע"א, סו"ס זה אב למיתה וזה אב לנזקין.
ד*',

ג' ע"א, רש"י ד"ה ומאי שנא שן ("כל היזק דרך הילוך וכו'").
כ"ט סק"א (קטע "והנה גם מלשון").

ב' ע"א, ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים.
הסוגיא של אשו משום חציו מ"ז.

ב' ע"א, הצד השוה שבהן.
א' סק"ד.

ב' ע"א, ושמירתן עליך.
א' סק"א סק"ד, ב' סק"ב.

ב' ע"א, רש"י ד"ה ארבעה אבות נזיקין.
י', מ"ב סק"א, ס"ב.

ב' ע"א, רש"י ד"ה במיטב הארץ.
קי"ז סק"א בההערה השני'.

ב' ע"א, תד"ה השור והבור.
ר"ס (קטע אחרון).

ב' ע"א, תד"ה ולא זה וזה.
ט"ו, הסוגיא של אשו משום חציו ל"ג.

ב' ע"א, גליון הש"ס ד"ה ובמכילתין.
ע' סק"ב.

ב' ע"א, נ"י ד"ה ארבעה וכו' בד"ה השור והבור (ששור חייב על נזקי אדם מאו בן יגח וגו').
ט"ו סק"ד.

ב' ע"א, רשב"א ד"ה שדרכן להזיק.
ל"ז * סק"א, הסוגיא של אשו משום חציו ג'.

ב' ע"א, שט"מ אמצע ד"ה הצד השוה.
ט"ו סק"א, כ"ו (בענין נשיכה).

ב' ע"ב, ויש מהן לאו כיוצא בהן.
ר"ס (קטע "והנה יש להעיר").

ב' ע"ב, ג' אבות נאמרו בשור.
הסוגיא של אשו משום חציו ט"ז.

ג' ע"א, רש"י ד"ה וזה אב לנוקין.
ד*י, ע"ח סק"ה, תר"א (קטע
"והנה לקמן") תרנ"ו.

ג' ע"א, רש"י ד"ה אבנו או סכיננו.
שצ"ג (קטע אחרון).

ג' ע"א, רש"י ד"ה דאפקרינהו.
ר"ז בההערה.

ג' ע"א, תד"ה והא.
ד*י.

ג' ע"א, תד"ה דומיא.
א' סק"ה, ד*י, של"ט, תרע"ד.

ג' ע"א, תד"ה ושן.
כ"ט סק"א (קטע "ועכ"פ").

ג' ע"א, תד"ה לא.
ע"ח סק"א, רס"א (קטע "א"),
תר"א (קטע "והנה לאחר"), תר"ד,
תרנ"ו.

ג' ע"א, שט"מ ד"ה סוף סוף.
ד*י.

ג' ע"ב, ואי לרב דאמר כולם משורו למדנו.
ת"ט (קטע "וע"ע בחזו"א" ולהלן
שם).

ג' ע"ב, ואמאי קרי לה תולדה דרגל.
רנ"ה סק"א (קטע "והנה לעיל בדף
ג'").

ג' ע"ב, לשלם מן העליי.
של"ח סק"ב, רנ"ה סק"א (קטע
"והנה לעיל בדף ג'").

ג' ע"ב, לרבא דמבעיא לי אמאי קרי לה
תולדה דרגל, לפוטרה ברה"ר (בענין מאי
דפשיטא לי לרבא שצוררות פטורים ברה"ר
אבל מיבעיא לי לענין מגופו).
רנ"ה סק"א (קטע "והנה לעיל"),
רס"ד* סק"ג.

ג' ע"ב, תנא שור לקרנו.
רכ"ג, ר"ס בההערה.

ג' ע"ב, רש"י ד"ה ולרב דאמר.
שע"ד (קטע אחרון).

ג' ע"ב, רש"י ד"ה הכי נמי תחלת עשייתן.
פ"ג.

ג' ע"ב, רש"י ד"ה בחצי נזק צרורות (לשון
רש"י על צרורות דהלכתא גמירי לה
דממונא הוא, והמפרשים שם).
רי"ז, רס"א.

ג' ע"ב, רש"י ד"ה ואמאי קרי לה תולדה
דרגל.

רנ"ה סק"א (קטע "והנה לעיל בדף
ג'").

ג' ע"ב, תד"ה משורו.

י"ח*, פ"א, ר"ז, רס"ד (קטע
"וצ"ל"), שמ"ב, שע"ד סק"ג,
שפ"ה, ת"ד (קטע "והנה נראה")
(ותוס' הרא"ש שם), תקפ"ב (קטע
"והנה אכתי"), הוספות על פרק
המניח משנת תשס"ב (שלפני אות
ת"ה) י"ח (קטע "הנה בתחילה"),
ל"ט, מ', מ"ג.

ג' ע"ב, תד"ה וממונך.

הסוגיא של אשו משום חציו ג', ז'.

ג' ע"ב, תד"ה תולדה ישן.
ד*י, ל"ו סק"ב.

ג' ע"ב, תד"ה לפוטרו.

רנ"ה סק"א (קטע "וע"ע בתוס'
בדף ג'").

ג' ע"ב, תד"ה אמאי.

רנ"ה סק"א (קטע "והנה לעיל בדף
ג'").

ג' ע"ב, רי"ף ששור פטורים ברה"ר משום
דאורחי הוא, ודברי הרא"ש על דבריו וכן
בענין בעץ ארוך.

ע"ט, רנ"ט, רס"א (קטע "והנה
עיין בברכת שמואל"), רס"ד*
סקי"ג סקי"ד, רס"ז, רס"ט סק"ב,
רצ"ד, תשי"ח (קטע ראשון), תש"כ
בההערה הראשונה.

ד' ע"א, עבד ואמה, ודברי המאירי על זה.
ט"ו בההערה הרביעית, תרס"ז.

ד' ע"א, לא ראי הרגל שהזיקה מצוי כראי
השן שאין הזיקה מצוי.

כ"ט סק"א (קטע "ובאמת" וקטע
מיהו קשה), סק"ב (קטע "וי"ל"),
סק"ג.

ד' ע"א, בתמין ולבסוף מועדין לא קמיירי.
ר"ס בההערה.

ד' ע"א, לא ראי השור שמשלם את הכופר.
ע"ו.

ד' ע"א, במועד.
ר"ס בההערה.

ד' ע"א, כיון דאייעד אורחי' הוא.
כ"ט סק"ב (קטע "ועיין עוד"),
שט"ז.

ד' ע"א, אדם שמירת גופו עליו.
הסוגיא של אשו משום חציו י"א,
ת"ד (קטע "ועיין לעיל בדף ד'").

ד' ע"א, תד"ה כראי, ומהר"ם שם.
נ"ז סק"א, סק"ב.

ד' ע"א, תד"ה כיון.
ב' סק"ד (קטע "ובאמת"), מ"ב
סק"ה, ס"ב בההערה, הסוגיא של
אשו משום חציו י"ז סק"ג סק"ד,
שמ"ג, שס"ב, (שע"ט, שפ"ו,
שפ"ז), ת"ד בההערה הראשונה,
תקפ"א, (תר"ע), תשמ"ו סק"ב,
הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז
(קטע "ועל פי זה"), כ"א (קטע
ראשון ולהלן שם).

ד' ע"ב, ואימא מבעה זה המים.
רס"א (קטע "וע"ע בדף ד' ע"ב").

ד' ע"ב, תנא אדם וכל מילי דאדם.
ל"ט.

ד' ע"ב, גנב וגולן דממונא וכו'.
ז' בההערה, תרצ"ג (קטע "והנה יש
לבאר").

ד' ע"ב, הא תנא לי' שומר חנם והשואל.
תש"י סק"א (קטע "וכן מוכח").

ד' ע"ב, רש"י ד"ה אבות (דמיקרי אב אע"פ
שלא כתיבא "להדיא").
ד*, י'.

ד' ע"ב, רש"י ד"ה תנא אדם דאזיק.
ל"ד (קטע "והנה צדדנו"), שצ"ג
(קטע אחרון).

ד' ע"ב, תד"ה שלשה.
תש"ג (קטע "ועיין עוד").

ה' ע"א, ר"ע אומר יכול אף תם שחבל
באדם ישלם מן העליי' וכו' מגופו משלם
ואינו משלם מן העליי'.
רצ"ח סק"ב.

ה' ע"א, כולן כאבות לשלם ממיטב.
ק"ג, קע"ו* סק"א (קטע "ועיין
בתוס").

ה' ע"א, רש"י ד"ה תחת נתינה.
ס"ה (קטע ראשון), ס"ו (קטע
"מיהו עיין").

ה' ע"א, רש"י ד"ה ותיתי אידך מינה.
ז' (קטע "א"נ ס"ל").

ה' ע"א, תד"ה הא תברא.
ק"ג, תי"ז (קטע אחרון).

ה' ע"ב, להלכותיהן.
ל"ד (קטע "ולפי דברינו" ולהלן
שם).

ה' ע"ב, רש"י ד"ה וכולהו.
ל"ד (קטע "ולפי דברינו"), קס"ב
סק"א.

ה' ע"ב, תד"ה כי.
ה', ה*, ל"ד (קטע "ולפי
דברינו"), קנ"ז, של"ב (פירכא דלא
שייך), שצ"ג (קטע אחרון).

ה' ע"ב, תד"ה בור.
ל"ד (קטע "ועיין ש").

ה' ע"ב, שט"מ בד"ה קשיא לי וכו' (בשם תוס' שאנן).

הסוגיא של אשו משום חציו ו' (קטע "ועי' בשט"מ").

ו' ע"א, מ"ש אש וכו' וממונך ושמירתך עליך הני נמי וכו' (מבואר ש"שמירתך עליך" הוא מהדברים המלמדים). א' סק"ד.

ו' ע"א, אבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצוי' והזיקו וכו', אי בהדי דקא אזלי קא מוזקי היינו אש. ש"פ סק"ב.

ו' ע"א, אבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצוי' והזיקו וכו', ואלא בתר דנייחי. הסוגיא של אשו משום חציו א'.

ו' ע"א, בור המתגלגל.

רס"ד* סקי"ז, ש"צ, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "ואין זה דומה").

ו' ע"א, פותקין ביבותיהן.

תקצ"ח, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו', הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"ד.

ו' ע"א, אם הזיקו חייבים לשלם (אע"פ שהוציאו ברשות).

שנ"ט סק"ב (קטע אחרון), שצ"ה, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו'.

ו' ע"א, רש"י ד"ה כחו הוא. מ"א בההערה הראשונה.

ו' ע"א, תד"ה לאתויי.

ע"ח סק"ב, קנ"א, שצ"ג בההערה, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ומעתה לפ"ז"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ג.

ו' ע"א, תד"ה אי דאפקרינהו. שפ"ח סק"א (קטע "שוב") סק"ה, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ט (קטע "ועוד כתב" וקטע "והשיג").

ו' ע"א, רא"ש בסי' א' (בענין הדברים שלומדים מצד השהו באיזה אב נכללים). ה"א, תקפ"ב (קטע "מיהו אכתי"), הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "דהנה ממסקנת").

ו' ע"ב, שור יוכיח (שכן ברשות). ב' סק"ו.

ו' ע"ב, הכותל והאילן וכו'. פ"ג (קטע אחרון).

ו' ע"ב, תוס' המשך ד"ה היינו בור, ורא"ש בסי' א' (בענין כותל ואילן שהזיקו בדרך נפילה).

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "מיהו יש להבין").

ו' ע"ב, שט"מ ד"ה ומהר"י כהן צדק וכו' (בשם ה"ר ישעי').

הסוגיא של אשו משום חציו ו' (קטע "ועי' בשט"מ").

ז' ע"א, ועוד מאי ק"ו להקדש.

פ"ט (קטע "והנה עיין"), קי"ז סק"ה.

ז' ע"א, ישיב לרבות שוה כסף ככסף ואפילו סובין. קע"ו סק"ג.

ז' ע"א, המשך תד"ה שור רעהו. נ"ו, קס"א, ר"ד.

ז' ע"ב, והא מיטב שדהו כתיב. קמ"ב.

ז' ע"ב, אלא כי אתא רב פפא ור"ה ברי' דר"י מבי רב פירשוה כל מילי מיטב הוא. קע"ו סק"ב, תס"ה.

ט' ע"א, תוס' ד"ה רב הונא אמר. קי"ז סק"א.	ז' ע"ב, אליבא דרבי ישמעאל לא תיבעי לך דאמר ברניזק שיימינן. קי"ז סק"ו.
ט' ע"ב, כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקי. ב' סק"ב.	ז' ע"ב, רש"י ד"ה דאי לא מיזדבן הכא. תס"ה.
ט' ע"ב, חומר בשור מבור וכו' ודרכו לילך ולהזיק. ה'.	ז' ע"ב, נ"י ד"ה ישיב (דף ב' ע"א בדפי הרי"ף) (בשם הרמ"ה שגם לפי ר"פ ור"ה ברי' דר"י כסף קודם לשו"כ). קע"ו סק"ב, תס"ה ובהערה השני' שם.
ט' ע"ב, רש"י ד"ה מעמיא עמיא ואזלא. קע"א סק"ב בהערה הראשונה.	ז' ע"ב, שט"מ ד"ה כשהן שמין. צ"א.
ט' ע"ב, רש"י ד"ה מה שאין כן בבור. נ"ז סק"ג.	ח' ע"א, נ"י בד"ה ומאן דאמר וכו' (דף ב' ע"ב בדפי הרי"ף) (בשם הרמ"ה טעם לומר שבעל חוב דינו מהתורה הוא בבינונית). פ"ז.
ט' ע"ב, תד"ה ודרכו לילך ולהזיק. ה' (קטע "ועיין לקמן בדף ה'").	ח' ע"ב, להכי דייקי זובני עידית וזיבורית ארעא דלא חזיא לך (ונחל"ד שם בד"ה אבל). קי"ב סק"ד ובהערה שם.
ט' ע"ב, תד"ה מה שאין כן בבור. נ"ז סק"ג, תרמ"ז.	ח' ע"ב, רצה מזה גובה רצה מזה גובה, ורש"י ורא"ש. קי"ב סק"ח.
ט' ע"ב, שט"מ ד"ה חומר בשור. קס"ב סק"ב.	ח' ע"ב, תד"ה אבל. קי"ב סק"א סק"ד סק"ח.
ט' ע"ב, שט"מ ד"ה כתבו בתוספות וי"ל. ע"ח סק"א (קטע "והנה בשט"מ").	ח' ע"ב, תד"ה מצי. קי"ב סק"ד.
ט' ע"ב, שט"מ ד"ה וז"ל גליון אחר. ע"ח סק"א (קטע "והנה בשט"מ").	ט' ע"א, רב הונא אמר או כסף או מיטב וכו'. קי"ז סק"א - סק"ד, קע"ו סק"ב.
י' ע"א, חומר בשור מבאש שהשור משלם כופר. ע"ו.	ט' ע"א, אמר רב אסי כספים הרי הן כקרקע. קי"ז סק"ג.
י' ע"א, חומר בבור מבאש וכו' שתחילת עשייתו לנזק. פ"ג (קטע ראשון).	ט' ע"א, רש"י ד"ה רב הונא אמר. קי"ז סק"א סק"ג סק"ד.
י' ע"א, דבר שאין ראוי לה מאי ניהו כלים וכו', ליכחה נירו וסכסכה אבניו. ע"ז.	
י' ע"א, אי ר' יהודה הא אמרת מחייב הי' ר' יהודה על נזקי כלים בור. ל"ד (קטע "מיהו אכתי").	
י' ע"א, רש"י ד"ה מה שאין כן באש. נ"ז סק"ב, סק"ד.	

י"ג ע"א, כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי.

רס"ד *סקי"ח, שמ"ז, תמ"ח.

י"ג ע"ב, רש"י ד"ה ניזק אוכל בשר. קצ"ו.

י"ג ע"ב, שט"מ ד"ה ותימה. תכ"ו.

י"ד ע"א, הא ביום חייב. הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח.

י"ד ע"א, מתקיף לה רבי זירא כיון דמיוחדת לפירות הא בעינן וביער בשדה אחר וליכא, אמר ל"י אב"י כיון דאינה מיוחדת לשוורים שדה אחר קרינא ב"י. ע"ט סק"א (קטע "וכן שיטת").

י"ד ע"א, אילימא לא לזה ולא לזה כלל אלא דאחר והא בעינן ובער בשדה אחר וליכא. ע"ט סק"א (קטע "וכן הסוגיות").

י"ד ע"א, לא לזה ולא לזה לפירות אלא דחד, לזה ולזה לשוורים. ר"י.

י"ד ע"ב, בני ברית. קס"א.

י"ד ע"ב, פרט למודה בקנס ואח"כ באו עדים שהוא פטור (ונ"י שם). רכ"ג.

י"ד ע"ב, תד"ה פרט לבית דין הדיוטות. רכ"ג.

י"ד ע"ב, נ"י ד"ה גמ' תנינא וכו' בד"ה ע"פ עדים (דף ו' ע"א בדפי הרי"ף). רכ"ג.

ט"ו ע"א, פלגא נזקא ממונא. י"ח, כ', כ"ט סק"א, מ"ג, ע"ט סק"א, רמ"ז, רנ"ה סק"א, ר"ס, רס"ד *סקי"ד, רס"ו סק"א, רצ"ה סק"א, שט"ז, תצ"ב.

י" ע"א, רש"י ד"ה רש"י ד"ה דש בנירו. קנ"ו.

י" ע"א, תד"ה ליחכה. ל"ה (קטע "ברם באמת").

י" ע"א, שט"מ ד"ה משא"כ. נ"ז סק"א, סק"ג, סק"ד.

י" ע"א, פ"י על תד"ה שייר טמון. שע"ח.

י" ע"ב, מרבה בחבילות ותד"ה מאי קעביד. ר"א סק"ה.

י" ע"ב, חמשה שישבו על הספסל. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"ב (קטע "ברם הא ליתא").

י" ע"ב, הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות, ותד"ה כולן.

ק"ע סק"ב, ר"א סק"ג, רנ"ב סק"א (קטע "והנה עיין ברמב"ן" ולהלן שם), שמ"ט, ש"נ (קטע "ולכאורה הי נראה"), תקט"ז.

י" ע"ב, רש"י ד"ה פטורין. ש"נ (קטע והנה "לכאורה"), תקט"ז.

י" ע"ב, תד"ה מאי קעביד. ר"א סק"ה.

י" ע"ב, תד"ה כולן. ע"י לעיל בסמוך.

י" ע"ב, שט"מ ד"ה השתא, וד"ה וז"ל מהר"י כ"ץ. צ"ח סק"ב.

י" ע"ב, שט"מ ד"ה וז"ל מהר"י כ"ץ. צ"ח סק"ב.

י"א ע"א, שליא שיצתה מקצתה. תקס"ח.

י"א ע"א, תד"ה אין שמין. ס"ד (קטע "ועיין בתוס'"), ס"ה (קטע "וע"ע בתוס'"), קע"ו סק"ה.

י"ב ע"א, תד"ה והלכתא. תקפ"ד (קטע "מיהו לכאורה").

ט"ז ע"א, לא שנו אלא פכין גדולים.
כ'.

ט"ז ע"א, תד"ה והנחש.
כ"ט סק"א (קטע "ברם לקמן")
ולהלן שם), סק"ג, רכ"ט, ר"ל.

ט"ז ע"א, שט"מ ד"ה הזאב והארי.
כ"ט סק"א (קטע "ועכ"פ שיטת")
וקטע "והנה יש לעיין"), רכ"ט.

ט"ז ע"ב, אמר שמואל ארי ברה"ר דרס
ואכל פטור טרף ואכל חייב.
רכ"ח.

י"ז ע"א, או שהיו צרורות מנתזין מתחת
רגלי וכו'.
ע"ו.

י"ז ע"א, נ"י ד"ה דרך הלוכה (ריש פרק
כיצד הרגל).

כ"ט סק"א (קטע "והנה גם מלשון").

י"ז ע"ב, באוכף שעלי ובשליף שעלי
ובפרומביא שבפי וחמור במשאו,
כ"ח, ע"ו, תקפ"ד (קטע "והנה
לכאורה").

י"ז ע"ב, חזיר הנובר באשפה (ורש"י ותוס'
על זה).
מ"ד.

י"ז ע"ב, בעי רבא דרסה על כלי ולא
שברתו ונתגלגל למקום אחר ונשבר מהו
בתר מעיקרא אזלינא וכו'.
ל"ג, ר"א סק"ג (קטע "מיהו
ראיתי") סק"ד, ע"ר.

י"ז ע"ב, או דלמא בתר תבר מנא אזלינא.
ר"א סק"ג (קטע "מיהו עדיין")
סק"ד.

י"ז ע"ב, רש"י ד"ה תנא אבות.
כ"ט סק"א (קטע "והנה גם מלשון").

י"ז ע"ב, רש"י ד"ה דחי בכלל בהמה.
ד*'.
כ'.

ט"ז ע"א, כי היכי דלנטרי' לתורי,
פ"ה (קטע "והנה אם נאמר").

ט"ז ע"א, חדא בתם וחדא במועד וצריכא
וכו'.
תל"ג.

ט"ז ע"א, רש"י ד"ה מן העליי.
קע"ד.

ט"ז ע"ב, המית שורי את פלוני.
ס"א (קטע אחרון).

ט"ז ע"ב, כלבא דאכל אימרי.
י"ח, כ"ט סק"א (קטע "ברם הא
מיהא") סק"ב, רמ"ז, ר"ס (קטע
"עוד קשה"), רס"ד (קטע "מיהו
לכאורה"), רס"ה**.

ט"ז ע"ב, רש"י ד"ה ולא ליגוף.
כ"א.

ט"ז ע"ב, רש"י ד"ה הרי אלו מועדים.
רל"ז.

ט"ז ע"ב, תד"ה לפלוג, ופ"י שם.
כ"ט סק"א (קטע "והנה ע"ע")
וקטע "מיהו הפ"י").

ט"ז ע"ב, תד"ה והשתא.
י"ח, כ', כ"ט סק"א, רמ"ז, ר"ס
(קטע "ועוד נראה"), רס"ו סק"א.

ט"ז ע"ב, תד"ה ואי תפס.
רנ"ח סק"א, שס"ה, תמ"ז, תנ"ח.

ט"ז ע"ב, רא"ש סי' כ' (ולא יכולתי לעמוד
על דבריו וכו').
רנ"ח סק"א.

ט"ז ע"ב, נ"י ד"ה גמ' תנינא בד"ה בזוטרי
אורחי הוא,

כ"ט סק"ב (קטע ראשון), רס"ד
(קטע "מיהו לכאורה").

ט"ז ע"ב, שט"מ ד"ה והריב"א.
כ"ט סק"א (קטע "ובאמת גם
בשט"מ").

י"ז ע"ב, רש"י ד"ה קמ"ל.
ט"ו סק"ב.

י"ז ע"ב, רש"י ד"ה דחי בכלל בהמה.
ט"ו סק"ב.

י"ז ע"ב, רש"י ד"ה צרורות כי אורחיהו.
מ"ד (קטע אחרון).

י"ז ע"ב, תד"ה קמ"ל.
ד*, ט"ו סק"ב.

י"ז ע"ב, תד"ה נובר.
מ"ד (קטע ראשון).

י"ז ע"ב, תד"ה זרק.
הסוגיא של אשו משום חציו י"ז
סק"ב (קטע "עוד הקשה דלפי")
סק"ד.

י"ז ע"ב, שט"מ ד"ה וז"ל הר"ש.
ט"ו סק"ב.

י"ז ע"ב, שט"מ ד"ה בעי רבא.
ר"א סק"ג (קטע "מיהו ראיתי"),
תשכ"ז.

י"ח ע"א, מגופו משלם או מעליי משלם.
רס"ד* סק"ג.

י"ח ע"א, דלא אשכחן חצי נזק דמשלם
מעליי.
של"ח.

י"ח ע"א, צד תמות במקומה עומדת.
רנ"ו, ש"ב סק"ג, שט"ו, (וע"ע
ש"ס), תק"ג בההערה.

י"ח ע"ב, אימור דשמעת לי' לר' טרפון נזק
שלם, מגופו מי שמעת לי', אין וכו'.
שכ"ו.

י"ח ע"ב, בעי רבא יש העדאה לצרורות
וכו' או דלמא תולדה דקרן הוא.
רנ"ה סק"ג (קטע אחרון) סק"ה.

י"ח ע"ב, בהמה שהטילה גללים לעיסה.
הסוגיא של אשו משום חציו י"ט.

י"ח ע"ב, רש"י ד"ה אלא.
רס"ד (קטע "וע"ע ברש"י").

י"ח ע"ב, רש"י ד"ה דדחיק לה עלמא.
כ"ט סק"ג, ל"ב, ל"ג, מ', מ"ד (קטע
"ועיין בלשון" קטע "ועיין עוד").

י"ח ע"ב, שט"מ ד"ה וה"ר יהוסף הלוי ז"ל
(ר"י מיגש שטינפה פירושו הוא שהטילה
גללים).
ל"ב.

י"ח ע"ב, פ"י ד"ה פירש"י.
רנ"ה סק"ג (קטע אחרון).

י"ט ע"א, שנוי לצרורות לרביע נזק.
מ"א (קטע "והנה לפי"), מ"ד
(קטע ראשון וקטע "אמנם"), רנ"ה
סק"א סק"ב סק"ג, רנ"ו*, רס"א,
הסוגיא של אשו משום חציו י"ג,
תשי"ח (קטע "והנה הפ"י").

י"ט ע"א, יש העדאה לצרורות.
רנ"ה סק"ב סק"ג סק"ד, רנ"ו*,
רס"א.

י"ט ע"א, היתה מהלכת במקום שאי אפשר
לה אא"כ מנתות וכו'.
ר"ס.

י"ט ע"א, היתה מהלכת ברה"ר והתיזה
והזיקה מהו.
רנ"ה סק"א סק"ג.

י"ט ע"א, היתה מהלכת ברה"ר ובעטה
והתיזה והזיקה מהו.
רנ"ה סק"א (קטע "והנה להלן")
סק"ג (קטע "והנה עיין בראב"ד")
וקטע אחרון, ר"ס.

י"ט ע"א, התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י.
ע"ט סק"א (קטע "ובאמת") סק"ב,
רנ"ב סק"ה, רס"ט סק"א, רצ"ד,
תשי"ח (קטע ראשון).

י"ט ע"א, רש"י ד"ה לקרן מדמינן.
רנ"ה סק"א (קטע "והנה להלן").

י"ט ע"א, רש"י ד"ה או דלמא.
רנ"ה סק"ג (קטע אחרון).

י"ט ע"א, רא"ש סי' ב' (שההלכה למשה
מסיני של צרוורת באה לגרוע ולהקל).
רנ"ג (קטע "מיהו הרא"ש").

י"ט ע"א, שט"מ ד"ה וה"ר יהוסף הלוי.
ל"ב.

י"ט ע"א, שט"מ ד"ה יש שינוי לצרוורת
(בשם תלמיד הר"פ).
רנ"ה סק"א בההערה השני'.

י"ט ע"ב, וכי יאחזנה בזנבה וילך (ורשב"א,
ושט"מ בשם הראב"ד, ושט"מ בשם
הרא"ש, ונחלת דוד).
ע"ט סק"ב.

י"ט ע"ב, כשכשה באמתה וכו' (שט"מ ד"ה
או דלמא קרן).
כ"ט סק"א בההערה, סק"ב (קטע
אחרון), רנ"ה סק"ד (קטע "והנה
להלן").

י"ט ע"ב, ואי לא אצנעי פושע הוא.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז מ"ט (קטע "והשיג" וקטע
"והנה התם").

י"ט ע"ב, אכלה כסות או כלים.
י"ח (קטע אחרון), רס"ו סק"א.

י"ט ע"ב, אכלה כסות או כלים (רא"ש שם
ומחלוקתו עם רש"י).
רל"ז סק"ג, ר"ס (קטע "והנה
להלן"), רס"ה, רס"ו, הסוגיא של
אשו משום חציו נ"ג.

י"ט ע"ב, אכלה מתוך הרחבה משלמת מה
שנהנית.

הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ב.

י"ט ע"ב, מצדי הרחבה.
ר"ס.

י"ט ע"ב, נ"י בד"ה גמ' (ד"ה ואסלא ח"נ)

(בענין למה בקרן תמה יכול הניזק לתפוס
רק את הדבר המזיק).
ר"ב סק"ה.

י"ט ע"ב, שט"מ ד"ה או דלמא קרן.
כ"ט סק"א בההערה, סק"ב (קטע
אחרון), רנ"ה סק"ד (קטע "והנה
להלן").

כ' ע"א, בקופצת.
ר"ס (קטע "ועוד קשה").

כ' ע"א, מתגלגל מהו.
ע"ט סק"א (קטע "וגם בעיית"),
רס"א (קטע "והנה כל דברינו").

כ' ע"א, כל המשנה ובא אחר ושינה בו
פטור.
ר"י, שצ"ב*, תרמ"ו.

כ' ע"א, כסות עבדי אינשי דמנחי גלימי
ומתפחי.
שנ"ט סק"ב (קטע "והנה יש
לעיין").

כ' ע"א, תד"ה ואודא.
רס"ה (קטע אחרון).

כ' ע"א, שט"מ ד"ה ורבינו ישעי' ז"ל.
ע"ט סק"א (קטע "והשט"מ").

כ' ע"ב, תד"ה טעמא.
רפ"ה.

כ"א ע"א, רש"י ד"ה במקצה מקום.
שצ"ב.

כ"א ע"א, תד"ה ויהבי.
רפ"א.

כ"א ע"א, תד"ה ובמחזרת.
רס"ו סק"ג בההערה, סק"ה.

כ"א ע"א, נ"י (דף י"ט ע"ב בדפי הרי"ף)
(בסוף דבריו על סוגיית זה נהנה וזה לא
חסר).

רע"ד בההערה הראשונה.

כ"א ע"א, נחלת דוד ד"ה כהדיוט מדעת.
רע"ד סק"ב.

כ"א ע"ב, לאו כל כמינך דמקרבת להו
לפירותך לר"ה ומחייבת להו לתוראי.
תרמ"ג סק"ב (קטע "והנה מלבד").

כ"א ע"ב, טעמא דקפצו הא נפלו פטור.
ה', ה"א, ת"ט (קטע ראשון),
תקפ"ד (קטע ראשון), תשי"ח (קטע
"והנה בדברינו").

כ"א ע"ב, רש"י ד"ה הא קא חזי להו.
תרי"ד.

כ"א ע"ב, תד"ה הא.
תי"א (קטע ראשון).

כ"א ע"ב, נ"י ד"ה מתני' (על רגל ברה"ר).
כ"ט סק"א, (קטע "וכן מוכח")
תרע"א.

כ"א ע"ב, ש"ט"מ ד"ה דכי קפצי וכו' (בשם
הרשב"א).
תר"מ, תרע"א.

כ"ב ע"א, דאפיך מיפך כלבא בזקירא וגדיא
בסריכא.
רס"ו בההערה.

כ"ב ע"א, חציו דכלב הוא.
רנ"ג בההערה (קטע אחרון).

כ"ב ע"א, ועל מקום גחלת משלם נ"ש.
ר"נ (קטע "מיהו בדה כ"ב").

כ"ב ע"א, תד"ה דאפיך.
רצ"ה סק"ב.

כ"ב ע"א, תד"ה אשו משום ממונו.
ל"ח (קטע "מיהו רעק"א").

כ"ב ע"ב, כי תצא אש מעצמו וכו'.
תרע"ד.

כ"ב ע"ב, רש"י ד"ה גחלת וליבה.
קע"א סק"ב בההערה הראשונה.

כ"ב ע"ב, רש"י ד"ה ור' יוחנן אמר אפילו
שלהבת פטור.
קנ"א.

כ"ב ע"ב, תד"ה והי'.
שנ"ג.

כ"ב ע"ב, תד"ה חציו דחרש הן.
קנ"א, קנ"ב.

כ"ב ע"ב, מהר"ם שיף בד"ה בתוס' ד"ה
קטיל תורא.
נ"ז סק"ד.

כ"ב ע"ב, נ"י ד"ה אשו משום חציו (דף י'
ע"א בדפי הרי"ף) (דאשו משום חציו דהוי
כנגמר מיד).

רנ"ב סק"ג, הסוגיא של אשו משום
חציו י"ז.

כ"ב ע"ב, מהר"ם שיף בד"ה בתוס' ד"ה
קטיל.
נ"ז סק"ד.

כ"ב ע"ב, נחלת דוד ד"ה אילו קטיל וד"ה
אך קשה.
נ"ז סק"א בההערה הראשונה.

כ"ג ע"א, כגון שנפלה דליקה לאותו חצר
וכו'.
הסוגיא של אשו משום חציו ו'.

כ"ג ע"א, אלא למאן דאית לי' משום חציו
אית לי' נמי משום ממונו.
תרע"ד.

כ"ג ע"א, מאי בינייהו.
הסוגיא של אשו משום חציו כ"א.

כ"ג ע"א, וליחייב נמי בעל גחלת וכו'.
הסוגיא של אשו משום חציו כ'.

כ"ג ע"א, אילימא דאכלה בגדיש דעלמא
הא בעינן וביער בשדה אחר וליכא.
ע"ט סק"א (קטע "וכן הסוגיות").

כ"ג ע"א, רש"י ד"ה זאת אומרת.
רל"ז סק"ג, ר"ס (קטע "והנה
להלן"), רס"ה, רס"ו, הסוגיא של
אשו משום חציו נ"ג.

כ"ג ע"א, תד"ה מאי בינייהו.
הסוגיא של אשו משום חציו כ"א.

כ"ג ע"א, תד"ה בששימר.
תשי"ט (קטע "גם י"ל").

כ"ג ע"א, תד"ה סתם.
רצ"ה סק"ב סק"ג, תי"א (קטע ראשון).

כ"ג ע"ב, מתקיף לה מר זוטרא והא בעינא
כאשר יבער הגלל עד תומו וליכא.
ל' (קטע "ובדברינו").

כ"ג ע"ב, הנכנס לחצר בעל הבית שלא
ברשות ונגחו שורו של בעל הבית ומת
השור בסקילה ובעלים פטורים מן הכופר.
תקל"ב סק"ד.

דף כ"ג ע"ב, ברשותי מאי בעית.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז מ"ב.

כ"ג ע"ב, ולא ישמרנו בעליו אתאן לנגיחה
רביעית.
ת"פ סק"ב סק"ה (בההערה).

כ"ג ע"ב, רבא אמר תמול מתמול חד וכו'.
נ"ד.

כ"ג ע"ב, רש"י ד"ה השיך בו את הנחש.
שי"ט.

כ"ג ע"ב, רש"י ד"ה ולא ישמרנו האידנא.
כ"ב (קטע "מיהו לפי"), נ"ד, ש"ב,
תמ"ט (קטע "אמנם אכתי"), ת"נ,
תע"ו, תע"ח, ת"פ סק"ה, תקכ"ה*.

כ"ג ע"ב, תד"ה דאפקי.
שי"ט.

כ"ג ע"ב, תד"ה שיהו.
תס"ח.

כ"ג ע"ב, תד"ה ולא ישמרנו.
כ"ב (קטע "מיהו לפי"), תמ"ט
(קטע "אמנם אכתי") ובההערה
השני' שם, ת"נ.

כ"ג ע"ב, נ"י ד"ה מתני' בד"ה עד שיהו
התינוקות (בשם הרא"ש).
תס"ח.

כ"ד ע"א, ליעודי גבורא.
כ"ב, ת"נ, תקכ"ד.

כ"ד ע"א, עד שיעידו בו בפני ב"ד ובפני
בעלים.
תקכ"ה.

כ"ד ע"א, רש"י ד"ה אי אמרת ליעודי
תורא.
ש"ב סק"ב.

כ"ד ע"א, המשך תד"ה ולא ישמרנו.
כ"ב (קטע "ברם אולי" וקטע "והא
דלא"), תקי"ט.

כ"ד ע"א, תד"ה השתא.
י"ח*, כ"ד, רט"ז סק"ב, רנ"ה
סק"ה (קטע ראשון).

כ"ד ע"ב, משסה כלבו של חבירו בחבירו.
ל"ח (קטע "מיהו יש ליישב"),
תרפ"א.

כ"ד ע"ב, הא נוגח חייב (ראי' מהסוגיא
שתינוקות ממשמשין איירי שאינו נוגח
שוורים ע"י משמוש זה).
רצ"ח סק"א.

כ"ד ע"ב, שור המזיק ברשות הניזק וכו'
רבי טרפון אומר נזק שלם, והרש"ש שם
(דהוי קנס).
ע' סק"ב, רנ"ה סק"א.

כ"ד ע"ב, רש"י ד"ה ולייעודי תורא מי
ניחא.
ש"ב סק"ב.

כ"ד ע"ב, רש"י ד"ה נגח נגף וכו'.
רכ"ז.

כ"ד ע"ב, תד"ה במכירין.
י"ח*, ש"ד (קטע "ולכאורה כן
מוכח"), שי"ד, ת"פ סק"ב סק"ה.

כ"ד ע"ב, רי"ף שפוסק שאם בעטה מהלכת
ברכוצה חייבת.
רע"ג.

כ"ד ע"ב, רא"ש סי' י"ד (על דברי הרי"ף הנ"ל).
רע"ג (קטע ראשון).

כ"ד ע"ב, נ"י ד"ה לבעוטי בי לית לך רשותא (ריש דף י"א ע"א בדפי הרי"ף) (על נהי דאית לך רשות לסגויי עלי).
רע"א סק"א (קטע "ושוב מצאתי"),
רע"ג (קטע ראשון).

כ"ה ע"א, תד"ה אני.
כ"ט סק"א (קטע "וכן מקושיית").

כ"ה ע"א, פ"י ריש דף כ"ו.
ע' סק"ב בההערה.

כ"ה ע"ב, שט"מ ד"ה שמעתא (בתחילתו).
שנ"ה סק"ב (קטע "ברם לפי הנ"ל").

כ"ו ע"א, אין חצי נזק חלוק לא ברה"ר ולא ברה"י.
רס"ד* סק"ב.

כ"ו ע"א, עליו ולא על אדם.
נ"ז סק"א, סק"ב.

כ"ו ע"א, קרן כיון דעביד תרי ותלתא זמני אורחי' הוא ומשלם כופר.
נ"ד.

כ"ו ע"א, איבעיא להו רגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק מהו שתשלם כופר וכו'.
ג' (קטע "והנה עיין לקמן").

כ"ו ע"א, אדם מועד לעולם.
תשל"ד.

ע' לקמן על ע"ב ב"פצע תחת פצע" וברף כ"ז ע"ב על תד"ה ושמואל".

כ"ו ע"א, בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ב.

כ"ו ע"א, רש"י ד"ה ויהא אדם חייב בכופר (ופ"י שם).
נ"ז סק"ב (קטע "ובאמת").

כ"ו ע"א, מהר"ם ד"ה גמרא ולא תהא שן. שנ"ה סק"ב (קטע "ברם לפי הנ"ל").

כ"ו ע"א, שט"מ ד"ה ויהא אדם (הראשון).
נ"ז סק"א.

כ"ו ע"א, שט"מ סד"ה וכן כתב תלמיד הר"פ ז"ל וז"ל נראה לפרש.
תקל"ב סק"ו.

כ"ו ע"א, פ"י ד"ה ברש"י.
נ"ז סק"ב (קטע "מיהו ע' בפ"י").

כ"ו ע"ב, פצע תחת פצע לחייבו על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון.
א', ד', ס"א (קטע "ולפי הנ"ל"),
מ"ב סק"ב.

כ"ו ע"ב, זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל.
תר"ה סק"א.

כ"ו ע"ב, זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים או כסתות בא אחר וסלקן או קדם וסלקן פטור.
הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ה (קטע "והסמ"ע"), תרמ"ד סק"ב.

כ"ו ע"ב, זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסייף פלוגתא דר' יהודה בן בתירא ורבנן.

רנ"ב סק"א (קטע "והנה עיין ברמב"ן") ובההערה השלישית שם.

כ"ו ע"ב, רש"י ד"ה זרק (הראשון).
רנ"ב סק"א (קטע ראשון).

כ"ו ע"ב, תוס' ד"ה זרק.
רנ"ב סק"א (קטע "והנה לכאורה").

כ"ו ע"ב, הרי"ף שמביא את המימרא של רבה שזרק כלי מראש גגו ובא אחר ושיברו במקל פטור.

רנ"ב סק"א (קטע ראשון).

כ"ו ע"ב, הרי"ף שפוסק שגרמי חייב. תקפ"ה סק"א.

כ"ו ע"ב, שלטי הגבורים.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז (קטע "והסמ"ע").

כ"ו ע"ב, שט"מ ד"ה ולענין פסק.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז (קטע "והסמ"ע").

כ"ו ע"ב, שט"מ ד"ה וכתב ה"ר יוסף הלוי ז"ל (בשם הרי"ף מיגש בענין למה בעשרה בני אדם שהכרו את הנפש לא שייך לומר מנא תבירא תבר).

רנ"ב סק"א (קטע "והנה לכאורה"), ר"א סק"ג (קטע "מיהו עדיין").

כ"ז ע"א, ואמר רבה נפל מן הגג ברוח שאינה מצויה והזיק וכו' ופטור בד' דברים. פ"ד סק"ד.

כ"ז ע"א, נפל מראש הגג וכו' ברוח מצויה והזיק ובייש חייב בד' דברים וכו'.

ה', ה"א, ת"ט (קטע ראשון), תקפ"ד (קטע ראשון).

כ"ז ע"א, תד"ה המניח.

תקנ"ז.

כ"ז ע"ב, הכי אמרי במערבא משמי' דר' עולא לפי אין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים (ודלא כרב ושמואל ורבי יוחנן שם). ת"ח.

כ"ז ע"ב, עוד בסוגיית הגמ' שם.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע"ד.

כ"ז ע"ב, הוא דאזיק אנפשי'.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "מיהו יש להקשות").

כ"ז ע"ב, חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבל.

ע"א.

כ"ז ע"ב, עביד איניש דינא לנפשי'. רכ"ב.

כ"ז ע"ב, רש"י ד"ה דוקא נתקל אבל שבר. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "מיהו יש להקשות" ולהלן שם).

כ"ז ע"ב, רש"י ד"ה בשת. ע"א.

כ"ז ע"ב, תד"ה אמאי.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע"ד (קטע "וצ"ל").

כ"ז ע"ב, תד"ה ושמואל.

ב' סק"ד (קטע "ובאמת"), מ"ב סק"ה, ס"ב בההערה, הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ג סק"ד, שמ"ג, שע"ט, שפ"ו, שפ"ז (קטע "ברם עיין") ובההערה הראשונה שם (דנתקל לאו פושע פירושו הוא דהוי כעין גניבה), שצ"ב* (כל המשנה ובא אדם אחר והזיקו הרי הוא חייב), ת"ד בההערה הראשונה, תקפ"ב (ובא אדם אחר והזיקו), תר"ע (שרוח שאינה מצויה חשיב קרוב לאונס), תשמ"ו סק"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ועל פי זה").

כ"ז ע"ב, תד"ה לפי. ע"ח סק"ד.

כ"ז ע"ב, מהרש"א.

רע"א סק"א (קטע ראשון).

כ"ז ע"ב, רי"ף (בענין לרכובה שלש, וכן התוקע לחבירו נותן לו סלע, האם הכוונה היא רק ל"דמי צער לחוד לבד מדמי בושת" או ל"דמי הכל"). תנ"ז.

כ"ז ע"ב, רשב"א ד"ה ושמואל. שע"ט.

כ"ז ע"ב, שט"מ ד"ה והרשב"א וכו' (בשם המאירי).
תקנ"ט סק"ב.

כ"ח ע"א, רש"י ד"ה איסורא.
שס"ו בההערה.

כ"ח ע"ב, כי אמריתה קמי' דשמואל אמר לי אבנו וסו"מ מבורו למדנו וכולן אני קורא בהן שור ולא אדם חמור ולט כלים. ע"ח סק"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"ד.

כ"ח ע"ב, אבל לענין נזקין אדם חייב וכלים פטורין.
שצ"ג (קטע "והנה ראיתי").

כ"ח ע"ב, א"ל (רבה) אין מחייב הי' רבי מאיר אפילו אנה בידו (ופ"י על זה).
ב' סק"ד, ט' (קטע "וע"ע לקמן באות שפ"ז").

כ"ח ע"ב, רש"י ד"ה שור ולא אדם.
נ"ז סק"ג, ע"ח סק"ה.

כ"ח ע"ב, רש"י ד"ה וכלים פטורין.
ע"ח סק"ה, תרנ"ז (ורשב"א שם, ושט"מ בשם הרב מסרקסטה).

כ"ח ע"ב, רש"י ד"ה דאפקרינהו.
ט' (קטע "אמנם נראה"), שפ"ח סק"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח (קטע "שוב כתב").

כ"ח ע"ב, תד"ה אבל הוא עצמו פטור וכו'.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"ז.

כ"ח ע"ב, תד"ה ה"מ.
רצ"ג סק"ב סק"ג, שפ"ח סק"ה, תרי"ד.

כ"ח ע"ב, תד"ה ונשוף.
ל"ד (קטע אחרון), ר"ח, תר"ה סק"ג, תר"ז.

כ"ח ע"ב, תד"ה אמר רבה.
הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ועל פי זה").

כ"ח ע"ב, רשב"א ד"ה אדם חייב וכו'.
תרנ"ז.

כ"ח ע"ב, שט"מ ד"ה וכתב הרב מסרקסטה וכו'.
תרנ"ז.

כ"ח ע"ב, שט"מ ורב ה"מ וכו' (בשם הראב"ד), וד"ה וכן כתב הרשב"א.
ל"ז סק"א רס"ה (קטע "ועי' להלן").

כ"ח ע"ב, שט"מ ד"ה וכן כתב הרשב"א.
ל"ז סק"א.

כ"ח ע"ב, שט"מ (בשם הרר"י ותלמיד ר"פ בישוב קושיית תוס' בד"ה אמר רבה).
הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ועל פי זה").

כ"ט ע"א, פליגי בשעת נפילה בנתקל פושע.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ע"ג.

כ"ט ע"א, במתכוין לזכות בחרסי.
הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח (קטע אחרון).

כ"ט ע"א, תד"ה פליגי.
שפ"א, שפ"ז בההערה הראשונה, תרי"ג.

כ"ט ע"א, תד"ה הוחלק וכו' וד"ה אלא.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "ואין זה דומה").

כ"ט ע"א, גליון הש"ס שנתקל פושע פירושו הוא פושע גמור.
שפ"ז (קטע אחרון).

זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים יום.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ב', ג', ד'.

ל' ע"א, שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ה'.

ל' ע"א, מודה רבי יהודה שאם הזיק משלם.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו'.

ל' ע"א, רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוא ברשות (מצוה).

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ה'.

ל' ע"א, רשות ב"ד, רשות מצוה.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו'.

ל' ע"א, רש"י ד"ה כל המקלקלין ברה"ר. הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ז'.

ל' ע"א, רא"ש סי' ז', הגהות אשר"י שאחרי שהזקן בהן כל הקודם זכה אע"פ שהוציאו ברשות.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ח'.

ל' ע"א, נ"י בד"ה מתני' הא וכו', ד"ה וגדר שנפל.

שפ"ח סק"ו.

ל' ע"א, נ"י בד"ה מתני' לזבלים וכו', ד"ה וכל הקודם זכה.

תרמ"ג סק"ב (קטע "והנה יש עוד").

ל' ע"ב, אמר רב בין בגופן בין בשבחן (ותוס' ונ"י שם).

תרמ"ג סק"ב (קטע "והנה יש עוד").

כ"ט ע"א, גליון הש"ס שנוקט שנתקל לאו פושע הוא פירושו הוא דהוי כעין גניבה. שפ"ז בהערה הראשונה.

כ"ט ע"א, מלחמות ד"ה כתוב בספר המאור (שאדם המזיק חייב גם באונס גמור).

ב' סק"ד (קטע ראשון).

כ"ט ע"א, נ"י ד"ה בשעת נפילה (דף י"ג ע"א בדפי הרי"ף).

שפ"ז (קטע "וע"ע בני").

כ"ט ע"א, שט"מ ד"ה וז"ל הראב"ד (בשם הראב"ד שגופו של אדם המזיק חייב על אונס גמור אבל כחו פטור).

ב' סק"ד בהערה, מ"א (קטע אחרון), מ"ב סק"ה ובהערה.

כ"ט ע"א, שט"מ ד"ה וז"ל הרב המאירי (בענין הנ"ל).

מ"ב סק"ה בהערה השני.

כ"ט ע"ב, שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאו הכתוב כאילו הן ברשותו.

ל"ז * סק"א, ר"ז, הסוגיא של אשו משום חציו ג'.

כ"ט ע"ב, אסתלק להו מעשה ראשון. רס"ד * סקי"ט, תקצ"ד, תרל"ט, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "והרי").

כ"ט ע"ב, וכסהו וכו', וטממה וכו' (שני צדדים בענין מתי נקרא שכסהו ומתי נקרא שטממה, וציוורים שונים בענין זה).

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז, נ"א.

כ"ט ע"ב, אלא אמר רב אשי כשהפכה לפחות משלשה. ת"א.

ל' ע"א, המכסה בורו בדליו של חבירו ובא בעל דלי ונטל דליו חייב בעל הבור. שצ"ד.

ל' ע"א, ר' יהודה אומר בשעת הוצאת

ל' ע"ב, גלל קרמית וכו' דבר שאין בו שבה לא קנסו.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט'.

ל' ע"ב, לימא רב דאמר כרבי מאיר.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י' סק"ב (קטע "ועכ"פ גם לפ"ז").

ל' ע"ב, רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן, רב אדא בר אבהו אמר אין מורין כן. הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י' סק"ב (קטע "ועכ"פ נראה" ולהלן שם).

ל' ע"ב, רש"י ד"ה ואילו כל הקודם זוכה לא קתני.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט'.

ל' ע"ב, תד"ה תבנו (וני' על זה).

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י' סק"ב.

ל' ע"ב, תד"ה דבר.

תרמ"ג סק"ב (קטע "והנה יש עוד").

ל' ע"ב, תד"ה לימא.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ז' (קטע ראשון).

ל' ע"ב, תד"ה לזעירי.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י' סק"ב (קטע "ועכ"פ נראה שכיון").

ל' ע"א, לרבנן דאמרי (נתקל) אנוס הוא. שפ"ז בההערה הראשונה.

ל' ע"א, עמד לפוש, עמד לכתף.

שנ"ט סק"ב (קטע "והנה יש לעיין" וקטע אחרון).

ל' ע"א, ראשון חייב בנוקי שני בין בנוקי גופו

בין בנוקי ממונו (שאדם השוכב ברה"ר חייב על כלים שנשכרו עליו).

ה', ה"א, ת"ט (קטע ראשון), תקפ"ב (קטע "והנה אכתי"), תקפ"ד (קטע ראשון).

ל' ע"א, תד"ה אמר.

תקפ"ד.

ל' ע"ב, איבעי לה לסגויי באידך גיסא.

ע"ח סק"ג בההערה.

ל' ע"ב, רש"י ד"ה ראשון ודאי פושע הוא.

שפ"ו.

ל' ע"ב, רש"י ד"ה אפי' ראשון נפטר.

ב' סק"ד (קטע "ובאמת"), שס"ב.

ל' ע"ב, רש"י ד"ה אלא אמר רבא וכו'.

תקפ"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז.

ל' ע"ב, רש"י ד"ה תרגמה רב אדא בר מניומי ("שורו הוא וטפח באפי").

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח.

ל' ע"ב, רא"ש סי' ט'.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ז (קטע "מיהו יש להבין בדרך אחרת").

ל"ב ע"א, ואם עמד בעל הקורה חייב (הגדר של עמד בעל הקורה).

ת"ו.

ל"ב ע"א, ואם עמד בעל החבית פטור.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ג.

ל"ב ע"א, המזיק את אשתו בתשמיש המטה.

ת"ו, ת"ז סק"א סק"ב.

ל"ב ע"א, איבעי לה לסגויי באידך גיסא.

רס"ה, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"ט.

ל"ב ע"ב, עוד בענין הוזקה מהלכת על הרבוצה.

תקפ"ד (קטע "מיהו שו"ר").

ל"ב ע"א, שנים שהיו מהלכין ברה"ר. ת"ז סק"ד סק"ה סק"ו.

ל"ב ע"א, תד"ה תרוייהו. ת"ז סק"ו.

ל"ב ע"א, תד"ה איבעי לה. רע"א סק"א (קטע ראשון). הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י"ז.

ל"ב ע"א, תד"ה והא. רע"א סק"א (קטע "והנה יש"), שני"ט סק"א, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"א (קטע אחרון).

ל"ב ע"א, תד"ה שנים. ת"ז סק"ד.

ל"ב ע"א, פ"י ד"ה לימא מסייעא. רע"ב.

ל"ג ע"א, שני שוורין תמין שחבלו זה את זה (ורא"ש שם). שס"ו (קטע "והנה עיין לקמן"), תל"ו.

ל"ג ע"א, משלמין במותר חצי נזק וכו' משלמין במותר נזק שלם. רי"א.

ל"ג ע"א, כמשפט הזה כתחתון ולא כעליון. ק"ג.

ל"ג ע"א, הקדישו ניזק איכא בינייהו (ותוס' ושט"מ על זה). ת"ס ובההערה.

ל"ג ע"א, תד"ה והוציא. שמ"ו.

ל"ג ע"א, תוס' ד"ה איכא בינייהו. ת"ס בההערה.

ל"ג ע"א, רא"ש סי' י"ג. שס"ו (קטע והנה עיין לקמן"), תל"ו.

ל"ג ע"א, רשב"א ד"ה ור' עקיבא (בשם הראב"ד שבהודה בקנס דחצי נזק של קרן חייב לשלם נואפילו אם אין כופין אותו אבל זיל שלים אמרינן ל"ו). רי"ב (קטע "מיהו באמת").

ל"ג ע"א, שט"מ ד"ה וז"ל הר"ר ישעי'. שמ"ו.

ל"ג ע"א, שט"מ ד"ה ולר"ע קדוש. ת"ס בההערה.

ל"ג ע"ב, הקדישו מוקדש אפילו לר"ע משום דר' אבהו. תכ"ד סק"א.

ל"ג ע"ב, שור תם שהזיק עד שלא עמד בדין וכו' משעמד בדין וכו'. תכ"ג.

ל"ג ע"ב, שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי. תכ"ג סק"ג.

ל"ג ע"ב, רש"י ד"ה מכרו אינו מכור. תכ"ג סק"א (קטע "והנה מדבריי").

ל"ג ע"ב, תוס' המשך ד"ה איכא בינייהו (הראשון). רכ"א בההערה הראשונה, תכ"ד סק"ב.

ל"ג ע"ב, תד"ה איכא בינייהו (השני). תכ"ד סק"ב.

ל"ג ע"ב, תד"ה משום. תכ"ג סק"א (קטע "וצ"ל"), סק"ב (קטע "ועיין גם במהר"ם שיף") (מהר"ם שיף).

ל"ג ע"ב, מרדכי בענין שיעבודא דרבי נתן. תק"ו.

ל"ג ע"ב, רש"ש שהפטור של נגח ואח"כ הפקיר נוהג רק במועד ולא בתם. ר"ו.

ל"ג ע"ב, שט"מ ד"ה זאת אומרת. תק"ו.

ל"ג ע"ב, שט"מ ד"ה וכן כתוב במרדכי ז"ל.
תק"ו.

ל"ג ע"ב, שט"מ ד"ה וז"ל הראב"ד.
תנ"א.

ל"ג ע"ב, פ"י ד"ה בגמ' שחטו.
תכ"ד סק"א (קטע "ועי' בפ"י"),
תכ"ד*, ת"ס (קטע "גם יש לעיין").

ל"ד ע"א, קרנא דתורך קבירא ב"י.
תקנ"א סק"ב סק"ג.

ל"ד ע"א, תד"ה אילו גבך.
תנ"א.

ל"ד ע"א, ר"ח והמגיה באות ב'.
תכ"ג (קטע אחרון).

ל"ד ע"ב, אימא דשמעת לי' לרבי יהודה
לענין שמירה דכתיבי קראי לענין תשלומין
מי שמעת לי' וכו'.
של"ו (קטע אחרון).

ל"ד ע"ב, שבח נבילה איכא בינייהו (ראי'
בענין מהו יסוד הדין למה הבעלים מטפלים
בנבילה).
קע"ו סוף סק"א.

ל"ד ע"ב, שבח נבילה דמזיק הוי פלגא
(ורש"י שם).
קע"ו סק"ד ובההערה שם.

ל"ד ע"א, רש"י ד"ה תם הקל לא כ"ש.
של"ו (קטע אחרון).

ל"ד ע"ב, רש"י ד"ה ר"מ סבר וכו'.
קע"ו סק"ד ובההערה שם.

ל"ד ע"ב, נ"י ד"ה שבח נבילה איכא
בינייהו (סוף דף ט"ז ע"א בדפי הרי"ף)
(שאינן המזיק שותף בהנבילה, ושפחת
נבילה הוא דניזק משום פשיעת הניזק).
קע"ו סק"ה בההערה.

ל"ה ע"א, דתנא דבי חזקי' מכה ומכה
בהמה.
הסוגיא של אשו משום חציו כ"א.

ל"ה ע"א, פ"י ד"ה במשנה (בביאור סברת
הראב"ד שהמודה בחצי נזק חייב לשלם
אפילו אם פלגא נזקא קנסא).
רי"ב (קטע "שו"ר").

דף ל"ה ע"ב, זאת אומרת חלוקים עליו
חביריו על סומכוס.

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו א'
(קטע "ולפ"ז ולהלן שם), ד', ז'
(קטע ראשון וקטע "ועכ"פ").

ל"ה ע"ב, אמר סומכוס אפילו ברי וברי.
תקנ"א סק"א.

ל"ה ע"ב, רש"י ד"ה ראוי ליטול.
תל"ז (קטע ראשון).

ל"ה ע"ב, תד"ה זאת.
תקנ"ג סק"א.

ל"ה ע"ב, תד"ה ממאי.
תל"ז (קטע "והנה לכאורה").

ל"ה ע"ב, נ"י ד"ה ואי לא מייתי רא"י (דף
י"ז ע"א בדפי הרי"ף).
תל"ז (קטע "והנה לכאורה").

ל"ה ע"ב, מרדכי בסי' מ' (בענין דברי רבינו
תם שהניזק יכול לתפוס רק את הדבר
המזיק עצמו).
ר"ב סק"ה.

ל"ו ע"א, רש"י ד"ה ור' עקיבא היא.
תכ"ג סק"ג.

ל"ו ע"א, רש"י ד"ה שור שנגח.
ש' (קטע "מיהו עיין ברש"י").

ל"ו ע"א, תד"ה ראוי.
תל"ז (קטע ראשון).

ל"ו ע"א, תד"ה ורבי עקיבא (ורשב"א שם).
תכ"ג סק"א (קטע "וצ"ל").

ל"ו ע"א, מהר"ם ד"ה לא אפשר.
תכ"ג סק"ב (קטע "ועיין גם").

ל"ו ע"א, בעל המאור ד"ה ראשון ראשון נשכר.

תכ"ג סק"ג, תכ"ד* (קטע "עוד יש ליישב דאירי").

ל"ו ע"א, מלחמות ד"ה כתוב.
תכ"ג סק"א (קטע "וצ"ל"), תכ"ד* (קטע "עוד יש ליישב דאירי").

ל"ו ע"א, שט"מ מתני' שור.
ש' (קטע "וכן יש לעיין").

ל"ו ע"ב, רש"י ד"ה שבוק מתני'.
תכ"ג סק"ב (קטע "ועיין גם").

ל"ו ע"ב, רש"י ד"ה ההוא דתקע לי' (ודברי המלא הרועים שם).
ר"כ סק"ד, שס"ה.

ל"ו ע"ב, דברי הבעל המאור ד"ה אנן וכו', והרמב"ן במלחמות בד"ה ועוד אנן וכו' (בגדר אינו ברשותו, ובענין היכא שמתרצה הגזלן להשיב האם מיקרי כבר ברשותו של הנגזל).
קכ"ה.

ל"ו ע"ב, מלחמות בסד"ה ועוד אנן.
נ"ז סק"א בהערה השלישית.

ל"ו ע"ב, שט"מ ד"ה י"ד רע"ז.
תכ"ד*.

ל"ו ע"א, מועד לאדם אינו מועד לבהמה.
רכ"ח.

ל"ו ע"א, מועד לקטנים אינו מועד לגדולים.
כ'.

ל"ו ע"א, קמ"ל דחזרה דבהמה מיהא חזרה היא.
כ"ד, רצ"ז.

ל"ו ע"א, נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל.
ש"א (קטע "עוד י"ל").

ל"ו ע"א, רש"י ד"ה לקטנים.
כ'.

ל"ו ע"א, רש"י ד"ה הרי הוא מועד לשבתות.
כ"ג.

ל"ו ע"א, רש"י ד"ה ג' ימי שבתות.
רצ"ז.

ל"ו ע"א, רש"י ד"ה לסירוגין.
תמ"ט (קטע ראשון).

ל"ו ע"א, תד"ה הרי הוא מועד לשבתות.
כ"ג.

ל"ו ע"א, נ"י בד"ה מתני' – ד"ה ואינו מועד בימות החול (דף י"ח ע"ב בדפי הרי"ף) (שגם כדי לבטל נגיחה יחידה צריכים חזרה ג' ימים).
ש' (קטע "וכן יש לעיין").

ל"ו ע"א, נ"י בד"ה גמ' וכו' – ד"ה נגח שור חמור וכו' (דף י"ח ע"ב בדפי הרי"ף) (שלפי תוס' נגח שור חמור ואדם הוי מועד גם לאדם).
כ"ג.

ל"ו ע"א, שט"מ ד"ה קמ"ל דחזרה דבהמה נמי חזרה.
כ"ד.

ל"ו ע"ב, נגח שור יום ט"ו בחודש זה ויום ט"ז בחודש זה ויום י"ז בחודש זה.
תע"ו (קטע אחרון).

ל"ו ע"ב, רב אמר קבעה לה וסת ושמואל אמר עד שתשלש בדילוג (ורש"י ותוס' שם לענין נגיחה).
תמ"ט בהערה הראשונה.

ל"ו ע"ב, שור של ישראל שנגח שור של הקדש ושל הקדש שנגח לשור של הדיוט פטור.
ר"ד.

ל"ו ע"ב, שור רעהו ולא שור של הקדש.
ע"ח סק"ה.

ל"ו ע"ב, סוגיית הגמ' בסברת ר"ש בן מנסיא.
ק"ד.

ל"ו ע"ב, רש"י ד"ה ושמואל.
ש"ב סק"א (קטע אחרון), תמ"ט בהערות.

ל"ז ע"ב, רש"י ד"ה דא"כ.
שי"ח (קטע "והנה עיין").

ל"ז ע"ב, תד"ה יום ט"ו (ושט"מ סד"ה עוד כתבו).
תמ"ט בההערה הראשונה, תע"ה.

ל"ז ע"ב, מהר"ם שיף (שמקשה למה לא אביעיא לן בשור נגח, שור לא נגח, שור נגח, שור לא נגח, ונגח נגח נגח).
תע"ה.

ל"ז ע"ב, שט"מ סד"ה עוד כתבו.
תע"ה.

ל"ח ע"א, אי רעהו דוקא.
קס"א.

ל"ח ע"א, עמד והתיר ממונם לישראל וכו' הופיע ממונם לישראל (ומהרש"א שם).
קס"א (קטע "ואין לתרין").

ל"ח ע"א, ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב וכו'.
ע" סק"ה.

ל"ח ע"א, תד"ה דאם כן.
שי"ח (קטע "והנה עיין"), ת"פ סק"א.

ל"ח ע"ב, תד"ה ועל הכותית.
שנ"ז.

ל"ט ע"א, אין מעמידין אופטרופוס לתם לגבות מגופו.

רי"ב, רנ"ה סק"א (קטע "והנה שמעתי"), שי"ח (קטע "ודע").

ל"ט ע"א, רש"י ד"ה שור של חרש.
רי"ב (קטע אחרון), שט"ו.

ל"ט ע"א, רש"י ד"ה אין מעמידין.
ת"פ סק"ג, שי"ח (קטע "ודע").

ל"ט ע"א, תד"ה אין.
רי"ב (קטע אחרון), שט"ו, שי"ח (קטע "ודע").

ל"ט ע"א, תד"ה ואם.
תק"ב.

ל"ט ע"א, נ"י ד"ה חרש (דף י"ט ע"א בדפי הרי"ף) (סברות המחלוקת בין סומכוס ורבנן אם מעמידין לגבות מגופו או לא).
רי"ב (קטע אחרון).

ל"ט ע"א, שט"מ ד"ה עוד כתבו.
שט"ו.

ל"ט ע"א, שט"מ בד"ה דכי הדר וכו' (בשם הרא"ה).
שי"ח (קטע "ודע").

ל"ט ע"ב, שור שנתחרשו בעליו.
תצ"ג.

ל"ט ע"ב, רשות משנה.
ר"ו, שי"ד, ת"פ סק"ב סק"ה, תצ"ד סק"א סק"ג סק"ד סק"ז ותק"ז.

ל"ט ע"ב, צד תמות במקומה עומדת.
רנ"ו, ש"ב, שט"ו.

ל"ט ע"ב, ולא משלם אלא פלגא דמועד.
רנ"ה סק"א.

ל"ט ע"ב, שט"מ ד"ה רשות משנה איכא בינייהו.
תצ"ד סק"א.

מ' ע"א, כופרא כפרה, כופרא ממונא.
א' סק"א, נ"ז, ס"א (קטע "ברם י"ל"), קנ"ח, רט"ו, רט"ז סק"א.

מ' ע"א, שור של שני שותפין כיצד משלמין כופר.
תקט"ז.

מ' ע"א, חייבי כופרין מאי.
נ"ז סק"א ובההערה השלישית שם, תקי"ד (רשב"א שם).

מ' ע"א, ונימא לי' תם שאילי מועד לא שאילי וכו'.
ש"ב סק"ג.

מ"א ע"א – ע"ב, סוגיית הגמ' בענין שחטו
לאחר שנגמר דינו.

ש"ו.

מ"א ע"א, רש"י ד"ה שסיכן ג' בני אדם.
ש"ב סק"ב.

מ"א ע"א, רש"י ד"ה דקטל וערק לאגמא.
כ"ב, ש"ד (קטע "וכן מוכח"
ולהלן שם).

מ"א ע"א, רש"י ד"ה שהוזמו זוממי
זוממין.

ש"ב סק"ב.

מ"א ע"א, תד"ה הא.
רס"ד (קטע אחרון).

מ"א ע"א, תד"ה מאחר.
שי"ד.

מ"א ע"א, תד"ה איני וכו', והגהות מצפה
איתן שם.

ט"ו בהערה השלישית.

מ"א ע"א, נ"י ד"ה חייבין מיתה (תחילת
דף י"ט ע"ב בדפי הרי"ף).
שי"ח (קטע "ועכ"פ").

מ"א ע"א, שט"מ ד"ה וכי מאחר (בשם
הרא"ש שהעדה מיקרי קנס).
שי"ח (קטע אחרון).

מ"א ע"א, שט"מ ד"ה והרא"ה ז"ל פי'.
תקל"ב סק"ו.

מ"א ע"ב, בעל השור נקי למה לי, להנאת
עורו.
תקכ"ח.

מ"א ע"ב, קסבר כופרא כפרה (דגם למ"ד
כופרא כפרה משלם כופר על פי עצמו).
רט"ז סק"א.

מ"א ע"ב, תד"ה מודה.
רי"ב (קטע ראשון), רט"ו.

מ' ע"א, רש"י ד"ה הועד בבית השואל.
תצ"ד סק"ה.

מ' ע"א, תד"ה שור.
תקט"ז.

מ' ע"א, תד"ה חייבי.
נ"ז סק"א בהערה השלישית.

מ' ע"א, רשב"א ד"ה חייבי כופרים.
תקי"ד.

מ' ע"א, שט"מ ד"ה מאן תנא.
קמ"ג.

מ' ע"ב, סיפא רשות משנה רישא רשות
אינה משנה וכו' (וכל הסוגיא).
תצ"ד סק"ג סק"ד.

מ' ע"ב, עוד בענין רשות משנה.
שי"ד.

מ' ע"ב, אם נאמר רובע למה נאמר נוגח
וכו' (דנוגח ורובע לא ילפי חד מאידך
משום שיש פירכות).
תק"ל.

מ' ע"ב, מה לי קטלא בקרנא מה לי קטלא
ברביעה.

מ"א (קטע "והנה מזה").

מ' ע"ב, רש"י ד"ה לאו כל כמינך.
תצ"ד סק"ג.

מ' ע"ב, תד"ה הוה מעריקנא לי' לאגמא.
ת"ל (קטע אחרון).

מ' ע"ב, רשב"א ד"ה משום דא"ל לאו כל
כמינך.

תנ"ט (קטע "מיהו צ"ע").

מ"א ע"א, דקטל וערק לעלמא.
כ"ב, ש"ד (קטע "וכן מוכח").

מ"א ע"א - ע"ב, האוקימתות של: קטל
וערק לאגמא, הועד להרוג טריפות או
עכו"ם, סיכן לג' בני אדם, מכירין את בעל
השור ואין מכירין את השור.

ש"ד (קטע "ולכאורה מוכח" ולהלן
שם), שי"ח (קטע "והנה לכאורה"
ולהלן שם).

מ"א ע"ב, רשב"א ד"ה אלא כשהמית (בשם הראב"ד דליכא מ"ד דס"ל שכופר הוא קנס). רט"ז סק"א.

מ"א ע"ב, פ"י ד"ה בפירש"י. רט"ו.

מ"ב ע"א, מחלוקת רב עולא ברי' דרב אידי ורבא אם שייך לומר שתם חייב ומועד פטור. רנ"ה סק"א בההערה השני', תע"ט (קטע אחרון), ת"פ סק"א.

מ"ב ע"ב, הואיל ואין משתלם (כופר) אלא לאחר מיתה (ותוס' שם). קס"א (קטע "מיהו אוליו").

מ"ג ע"א, כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר. כ"ב (קטע "וי"ל").

מ"ב ע"ב, תד"ה והוה. קס"א (קטע "מיהו עיין").

מ"ג ע"א, מאי לאו כופר, לא דמים, כ"ב (קטע "וי"ל"), נ"ז סק"ב (קטע אחרון) ובההערה השני' שם, סק"ג, ע"ח סק"ה, קנ"ח, קס"א (קטע "והנה לכאורה"), שמ"א.

מ"ג ע"א, ואי דמים אמאי לא (מוכח שכל השלשים של עבד הם קנס ואפילו מה שכנגד שויו). רט"ז סק"ב.

מ"ג ע"א, רש"י ד"ה מאי לאו כופר. תקל"ב סק"א.

מ"ג ע"א, תד"ה מאי לאו כופר. כ"ב (קטע "וי"ל"), נ"ז סק"ב בההערה השני', ע"ח סק"ה.

מ"ג ע"א, בא"ד (סוף דבריהם). ת"ק.

מ"ג ע"א, רשב"א ד"ה מאי לאו כופר (בשם הראב"ד). נ"ז סק"ב בההערה השני'.

מ"ג ע"ב, ואמר מרי' מועד הוא לא משלם קנס על פי עצמו.

בסוף הכרך הוספות על דף מ"ו ה' (קטע "ועכ"פ" וקטע "ברם באמת").

מ"ג ע"ב, כופר בעבד מי איכא. ס"א בההערה השלישית.

מ"ג ע"ב, ואלא מהא דתניא חומר באש מבבור וכו'. קנ"ח.

מ"ג ע"ב, אשו שלא בכוונה מי משלם דמים. נ"ז סק"ד.

מ"ג ע"ב, ת"ר או בן יגח או בת יגח וכו', ורש"י שם. תקל"ב סק"ה.

מ"ג ע"ב, רש"י ד"ה אבל אש. נ"ז סק"ב (קטע אחרון) סק"ד.

מ"ג ע"ב, שט"מ ד"ה בגופו של עבד וכו' (בשם הר"ם). נ"ז סק"א.

מ"ג ע"ב, מהדורא בתרא. נ"ז סק"ד.

מ"ג ע"ב, פ"י על רש"י ד"ה עבד כפות. נ"ז סק"ד.

מ"ד ע"א, ת"ל או בן יגח או בת יגח וכו' נגיחה למיתה נגיחה לניזקין. ט"ו סק"ד.

מ"ד ע"א, רש"י ד"ה אם עד שלא נגמר דינו מכרו מכור. ר"ה.

מ"ד ע"א, תוס' ד"ה והא תם הוא. כ"ט סק"ב (קטע אחרון).

מ"ד ע"א, תוס' ד"ה הכא וכו' (מבואר שהיכא שנגח השור שלא בכוונה אפילו אם הבעלים חייבים כופר אבל אין השור בסקילה). תקל"ב סק"ו.

מ"ד ע"א, בא"ד (פירושו של ר"ת שיש כופר ברגל איירי כשנתכוונה לדרוס על התינוק אבל לא נתכוונה להזיקו).

כ"ט סק"א (קטע "מיהו מדברי תוס"י"), שמ"ב.

מ"ד ע"א, בא"ד (בענין אם רגל חייב גם כשלא הבחינה הבהמה בהדבר הניזק). ע"ו.

מ"ד ע"ב, דקאזיל מיני' ומיני'.
ר"נ (קטע "שוב"), רנ"ב סק"ב (קטע "ולא עוד").

מ"ד ע"ב, הניזקין שלא בכוונה ר' יהודה מחייב ור' שמעון פוטר. ע"ו.

מ"ד ע"ב, מחלוקת רבי יהודה וחכמים אם שור הפקר חייב סקילה.
ר"ז, תקל"ב סק"ב וסק"ג.

מ"ד ע"ב, שור האפוטרופוס וכו' ר' יהודה אומר וכו' (בענין מה שגם רבי יהודה מודה ששורו של קטן חייב סקילה).
תקל"ב סק"ב וסק"ג.

מ"ד ע"ב, רש"י ד"ה ואכתי.
מ"א (קטע "והנה לפי מה" ולהלן (שם).

מ"ד ע"ב, רש"י ד"ה ואי נמי. תקט"ו.

מ"ה ע"א, אין גומרים דינו של שור אלא בפניו.

כ"ב (קטע "והנה עיין ברש"י"),
ש"ד (קטע "וכן מוכח" ולהלן (שם).

מ"ה ע"ב, מחלוקת ר"מ ור"י אם סגי למועד בשמירה פחותה.
של"ו (קטע "עי"ל").

מ"ה ע"ב, מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל (ורש"י שם).
רכ"ח.

מ"ה ע"ב, רש"י ד"ה ר"א היא דאמר.
רכ"ה בההערה.

מ"ה ע"ב, רש"י ד"ה אלא סכין.
רכ"ה בההערה.

מ"ה ע"ב, רש"י ד"ה אליבא דמאן.
רכ"ח.

מ"ה ע"ב, תד"ה לא.
רנ"ו.

מ"ו ע"א, ר"א אומר אין לו שמירה אלא סכין, ורבה ואביי שם (ותוס' שם, וכן נ"י, ושט"מ ד"ה אליבא).
רכ"ה.

מ"ו ע"א, המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן (למה לא אמרין שרשות משנה).
תצ"ד סק"ה סק"ו.

מ"ו ע"א, בגברא דזבין להא ולהא, ודברי הרא"ש על זה.

הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ח'.

מ"ו ע"א, וניחזי אי דמי רדיא לרדיא וכו'.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י' (קטע "והנה תוס").

מ"ו ע"א, תד"ה אלא טעמא.
רכ"ה, ש"ב סק"ג בההערה.

מ"ו ע"א, תד"ה דאפילו.
קפ"ו (קטע "והנה לכאורה יש לבאר"), רי"ב (קטע ראשון).

מ"ו ע"א, נ"י ד"ה גמ' כר' נתן.
רכ"ה.

מ"ו ע"א, שט"מ ד"ה אליבא.
רכ"ה.

מ"ו ע"א, שט"מ וניחזי דמי וכו'.
קמ"ג קטע ("שור"ר בשט"מ").

מ"ו ע"ב, מתקיף לה רב אשי הא למה לי קרא סברא הוא דכאיב לי' כאיבא אזיל לבי אסיא.

פ"ז* (קטע "ועכ"פ").

מ"ו ע"ב, דברי הפ"י על הנ"ל.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז י' (קטע "ולכאורה יש להסביר").

מ"ו ע"ב, מנין שאין נזקקין אלא לתובע תחילה, ורש"י שם.

קל"ב.

מ"ו ע"ב, תד"ה ה"ג.

קמ"ב.

מ"ו ע"ב, תד"ה גלית.

ר"ב.

מ"ו ע"ב, תד"ה מידע.

תמ"ג (קטע "ברם הא ליתא"), תקנ"ג סק"ו.

מ"ז ע"א, תד"ה מאי טעמא.

תמ"ח.

מ"ז ע"א, רש"ש על רש"י ד"ה המזיק. צ"ח סק"א.

מ"ז ע"א, רש"ש על תוס' ד"ה מ"ט.

תמ"ח, תקס"ו סק"א.

מ"ז ע"ב, נפל לבור והבאיש מימיו.

תשי"ח (קטע "והנה בדברינו").

מ"ז ע"ב, מחלוקת רבי ורבנן אם שומר צריך לקבל שמירה.

תנ"ב.

מ"ח ע"א, א"ר פפא לא אמרן אלא דלא הוה ידע ב"י אבל הוה ידע ב"י הזיקו בעל הבית חייב.

מ"ב סק"ה.

מ"ח ע"א, איש בור ולא שור בור.

רס"ד* סקי"ח, הסוגיא של אשו משום חציו ט"ז, ת"ט (קטע "מיהו שוב"), תקע"ח.

מ"ח ע"א, כיון דאית ל"י להאיך למלוויי ולא מל"י כמאן דכר"י דמי.

ט' (קטע "אמנם נראה"), פ"א, פ"ג (קטע "ברם יש ליישב"), שפ"א, שפ"ח סק"א (קטע "והנה יש להסתפק") סק"ד, ת"ט (קטע "והנה ע"י גם"), תרי"ג, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז, י"ז (קטע "מיהו לכאורה יש ליישב") י"ח (קטע "ושוב הביא"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "ואין זה דומה"), נ', נ"ח, נ"ט.

מ"ח ע"א, תד"ה וטינפו.

מ"ח ע"א, שהרביץ גללים, ורש"י שם. שפ"א, שפ"ח סק"ג.

מ"ח ע"א, אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא ידע ב"י.

ת"ז בההערה השלישית וההערה הרביעית.

מ"ח ע"א, נהי דאית לך רשותא לאפוקי לאזוקי לית לך רשותא.

שנ"ט סק"ב (קטע "ברם").

מ"ח ע"א, רש"י ד"ה ובעל החצר, וד"ה הכא.

שפ"א, שפ"ח סק"ד, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע אחרון), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז נ"ח.

מ"ח ע"א, רש"י ד"ה ונטנפו כליו.

שפ"א, שפ"ח סק"ג, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ויש ליישב").

מ"ח ע"א, תד"ה אע"ג.

תקצ"א (קטע ראשון), תרי"ג, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "והנה יש לעיין"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז א' (קטע "ואין זה דומה"), נ'.

מ"ח ע"א, תד"ה וטינפו.

שפ"ח סק"ג, הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ז (קטע "ויש ליישב").

מ"ח ע"א, נ"י בשם הרא"ה שגרמי דבהמתו פטור משום איש בור ולא שור בור (ושהרי"ף מחייב).

ט' (קטע "ועיין גם"), ל' (קטע "הרי"), הסוגיא של אשו משום חציו ט"ז, שע"ד בההערה השני', שפ"ז (קטע ראשון), שצ"ב*.

מ"ח ע"ב, הגהות חידושי אנשי שם (דף כ"א ע"א בדפי הרי"ף).
ת"ז סק"ג סק"ד.

מ"ט ע"א, ורבנן וכו' מה ת"ל הרה לומר לך שבח הריון לבעל.
תקע"ג סק"א.

מ"ט ע"א, רש"י ד"ה היתה שפחה ונשתחררה.
תקפ"ט.

מ"ט ע"א, תד"ה חמרתא.
ע"ח סק"ח.

מ"ט ע"ב, המ"ד שפוטר בור ברה"ר (קושיית הרמב"ן עליו).
ט'.

מ"ט ע"ב, על עסקי כרי'.
שפ"ב (קטע אחרון).

מ"ט ע"ב - נ' ע"א, מחלוקת ר"י ור"ע.
ש"פ, שפ"ב, הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ח, נ"ב.

מ"ט ע"ב, רש"י ד"ה כ"ע לא פליגי.
ש"פ סק"ב, שפ"ב (קטע ראשון),
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ'.

מ"ט ע"ב, דברי המהר"ם שיף שהחופר בור ברשותו סמוך למיצר בהיתר חפרו ואינו עובר בזה על שום איסור.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ד.

מ"ט ע"ב, מהדורא בתרא (בענין המכילתא שאם הפתיחה חייב על הכרי' לא כל שכן אלא ללמדך שאין עונשין ממון מן הדין).
ח'.

נ' ע"א, תד"ה בבור ברשותו.

רצ"א (ומהר"ם שיף שם), ש"פ סק"א וסק"ב, שפ"ב (קטע "ולכאורה"), שצ"ב (ובמהר"ם שיף

שצ"ד בההערה, תל"ז (קטע "והנה עיין בני"י וקטע גם י"ל"), תקנ"א סק"ב סק"ג, תקפ"ה סק"ב.

מ"ח ע"א, שט"מ ד"ה ולהא.
שפ"ח סק"ג.

מ"ח ע"ב, שניהם ברשות הזיקו זה את זה חייבים.

הסוגיא של אשו משום חציו מ"ה, ת"ו (קטע והנה הנ"י"), ת"ז.

מ"ח ע"ב, אחד ברשות ואחד שלא ברשות השלא ברשות חייב גם על הזוקו.
ת"ח.

מ"ח ע"ב, הוי שור בור ומים כלים.
ת"ט (קטע ראשון).

מ"ח ע"ב, רש"י ד"ה הזיקו.
ת"ו (קטע "והנה רש"י").

מ"ח ע"ב, רש"י חייבין (ונ"י וחי' אנשי שם שם).
ת"ז סק"ג סק"ד.

מ"ח ע"ב, רש"י ד"ה דברשות פטור.
ת"ו (קטע "והנה הנ"י"), ת"ז סק"ד בההערה השני'.

מ"ח ע"ב, רש"י ד"ה דחזא ירוקא.
כ"ט סק"ב (קטע "ועיין עוד"),
ל"ב, ר"ס (קטע "עוד צ"ע" וקטע "מיהו צ"ע").

מ"ח ע"ב, תד"ה דחזא ירוקא,
כ"ט סק"ב (קטע "ועיין עוד" וקטע אחרון) ומהר"ם על דבריהם, ר"ס (קטע "עוד צ"ע").

מ"ח ע"ב, תד"ה ושמואל.
תנ"ב (קטע "והנה באמת")
ובהערה הראשונה שם, תקע"ח (קטע "והנה לפי").

מ"ח ע"ב, נ"י ד"ה מריחו (סוף דף כ"א ע"א בדפי הרי"ף) (בענין גרמי דבהמתו).
ל' (קטע "הרי").

שם), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ', מ"ב.

נ' ע"א, מהר"ם שיף על רש"י בדף מ"ח (שצייר שהשור חפר באמצע השדה). שפ"א בההערה.

נ' ע"א, פ"י על רש"י ד"ה בעל התקלה. שפ"ב (קטע "ובאמת").

נ' ע"ב, אחד החופר בור שיח ומערה חריצין ונעיצין, וסוגיית הגמ' שם שצריכי. ל"ו סק"א.

נ' ע"ב, אלא לרב אף כל לאתויי מאי (וקושיית המהר"ם שיף בדף נ"ג על זה). ש"פ סק"ב בההערה.

נ' ע"ב, רש"י ד"ה שמואל אמר להבלו. הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ל"ז.

נ' ע"ב, רש"י ד"ה והדר מפרש. ל"ו סק"ב.

נ' ע"ב, תוס' ד"ה תני. ל"ו סק"ב.

נ' ע"ב, תד"ה לשמואל. ל"ד (קטע אחרון), ר"ח, שפ"ג*, שצ"ג (קטע ראשון), תרמ"ב.

נ' ע"ב, שט"מ ד"ה אם כן וכו' (בשם הראב"ד). ל"ו סק"ב סק"ג.

נ' ע"ב, שט"מ ד"ה היו פחותין מעשרה (בשם המאירי בענין היכא שמת השור בבור ט' האם חייבים בהניזקין עד מיתה). קס"ט.

נ' ע"ב, שט"מ ד"ה והר"ר יהונתן ז"ל כתב וכו' (בענין היכא מת השור בבור ט' האם חייבים בהניזקין עד מיתה). קס"ט.

נ' ע"ב, פ"י ד"ה בפרש"י ד"ה תני והדר מפרש. ל"ו סק"ג.

נ"א ע"א, לא משום דלית ל'י הבלא (שרב נחמן סובר כרב שפוטר על חבטא). תרי"ח בההערה השני'.

נ"א ע"א, כגון שעקרו שניהם חוליא בבת אחת והשלימו לעשרה. קע"ג סק"א, תשל"ז סק"ב.

נ"א ע"א, ולא ממילא שמעת מינה דבההוא דעבד מיתה עסקינן. תרנ"ח.

נ"א ע"א, תד"ה האחרון. קס"ו (קטע "וכן צ"ע מהדין"), קס"ז (קטע "ובאמת").

נ"א ע"א, תד"ה בור י'. קע"ב סק"ב.

נ"א ע"א, שט"מ בד"ה חו"מ תכ"ו וכו' (בשם הרשב"א בענין אם נפל מגגו של חבירו לתוך רה"ר). תקצ"ט.

נ"א ע"א, שט"מ בד"ה וז"ל הרב המאירי וכו'. תקצ"ט.

נ"א ע"א, שט"מ בד"ה מתניתין דאגדר (בשם הרשב"א והרא"ש ששיעור י' למיתה הוא אפילו אם הבהמה נתגלגלה לתוך הכור). תר"א (קטע ראשון).

נ"א ע"א, שט"מ ד"ה אחד החופר. קע"ב סק"ב.

נ"א ע"ב, אמר רבא הניח אבן על פי הכור והשלימה לעשרה באנו למחלוקת רבי ורבנן. תר"ז.

נ"א ע"ב, טס טפח וסילק אבניו מהו. קס"ח.

נ"א ע"ב, רש"י ד"ה אפילו רבנן מודו. תרנ"ח.

נ"ג ע"א, שור שדחף את חבירו לבור.
ר"א, תר"ה סק"ב.

נ"ג ע"א, כולה הזיקא עביד, פלגא הזיקא
עביד.
פ"ד סק"ב, ר"א.

נ"ג ע"א, אנא תוראי בבירך אשכחית.
ר"ב.

נ"ג ע"א, אמר רבא הניח אבן על פי הבור
באנו למחלוקת ר"נ ורבנן.
ר"א סק"ד, שפ"ג, תר"ז, תר"כ
(קטע ראשון), תרכ"א סק"א (קטע
"והנה צ"ע").

נ"ג ע"א, אי לאו בירא דידי תורא דידך הוה
קטיל לי.
ר"א סק"ג (קטע ראשון).

נ"ג ע"א, רש"י ד"ה נפל לפניו.
א' סק"ה, פ"ה (קטע "ברם עיין"),
תרי"ד, הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ו', הוספות
על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ד.

נ"ג ע"א, רש"י בעל הבור הזיקא עביד.
ר"א סק"ז.

נ"ג ע"א, רש"י ד"ה בעל הבור פטור.
ר"א סק"ג (קטע אחרון).

נ"ג ע"א, רש"י ד"ה רבי נתן אומר.
ע"ח סק"ג.

נ"ג ע"א, רש"י ד"ה הא במועד.
ר"א סק"א.

נ"ג ע"א, רש"י ד"ה אי קסבר.
ר"א סק"א סק"ב.

נ"ג ע"א, רש"י ד"ה ואי קסבר.
ר"א סק"א סק"ג (קטע ראשון).

נ"ג ע"א, רש"י ד"ה את קטלתי.
ר' סק"ז.

נ"א ע"ב, רש"י ד"ה שלא הי' בו הכל
למיתה.
תר"ה סק"ה.

נ"א ע"ב, רש"י ד"ה כגון שלא הי' בו.
קס"ז (קטע "והנה עיין" ולהלן שם).

נ"א ע"ב, מהר"ם שיף בשם המהרש"ל.
קס"ז (קטע "והנה היש"ש").

נ"א ע"ב, מאירי ד"ה בור שרחבו וכו'
(בענין בור המלא ספוגין של צמר).
תר"ד.

נ"ב ע"א, רש"י בן או בת.
ע"ח סק"ו.

נ"ב ע"ב, תד"ה ושכיחי (שתחילתו בפשיעה
וסופו באונס חייב רק כשאירע האונס
באותו חפץ שפשע).
רצ"ה סק"ג, תי"א (קטע ראשון),
(רס"ז קטע "ב"), תר"מ.

נ"ב ע"ב, מהר"ם שיף על תד"ה ושכיחי.
תר"מ.

נ"ב ע"ב, מלחמות ד"ה ועוד נימא.
ק"נ*.

נ"ב ע"ב, שט"מ ד"ה וכתב תלמיד הר"פ.
תר"מ.

נ"ב ע"ב, שט"מ ד"ה וז"ל הרב המאירי.
תר"מ.

נ"ג ע"א, קול הכריי'.
שפ"ג*, ר"א סק"ד.

נ"ג ע"א, נתקל בבור ונפל אחורי הבור.
שפ"ג.

נ"ג ע"א, אמר רב חסדא מודה רב בבור
ברשותו דחייב.

ש"פ סק"א, שפ"ב (קטע אחרון),
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז מ"א, מ"ה

נ"ג ע"א, ואמאי נימא כורה גרם לי.
תרס"ג.

נ"ג ע"א, רש"י ד"ה מאי דאית לי.
ר"א סק"ד סק"ז, רנ"ב סק"א (קטע
מ"מיהו אכתי יש להקשות").

נ"ג ע"א, תד"ה ובעל הבור.
ע"ח סק"ג, רע"א סק"ב.

נ"ג ע"א, תד"ה לעולם.
ר' סק"ו, ר"ב, תק"ע.

נ"ג ע"א, מהר"ם שיף ד"ה גמרא מודה
וכו'.

ש"פ סק"ב בההערה, תר"ח.

נ"ג ע"א, מהר"ם שיף ד"ה גמ' בעל הבור.
ר' סק"ז.

נ"ג ע"א, מהר"ם שיף ד"ה עיין.
ר' סק"א.

נ"ג ע"א, רמב"ן במלחמות ד"ה עוד אמר
רבא.

שפ"ה.

נ"ג ע"א, מאירי ד"ה דף נ"ג וגו' (בענין
קול הכרי').

תקצ"ט.

נ"ג ע"א, שט"מ ד"ה ואמאי נימא וכו'
(בשם הרא"ה).

ר' סק"ב, ר"א סק"ב.

נ"ג ע"א, שט"מ אלא תמותאי וכו' (בשם
תלמיד הר"פ).

רנ"ה סק"א בההערה השני'.

נ"ג ע"א, שט"מ ד"ה אמר רבא (בשם
הרא"ה).

ר"א סק"ג (קטע ראשון).

נ"ג ע"א, פ"י ד"ה בגמרא אלא היכי דמי.
שפ"ג, תר"ז.

נ"ג ע"א, פ"י על תד"ה ובעל הבור.
תר"מ.

נ"ג ע"א, פ"י ד"ה וגבי מתני'.

ר"א סק"ו.

נ"ג ע"ב, שור ושור פסולי המוקדשין.
ר' סק"ב, ר"א סק"ב בההערה.

נ"ג ע"ב, שור ואדם שדחפו לבור וכו'
לענין נזקין כולן חייבין.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז ס"ג (קטע אחרון).

נ"ג ע"ב, שור ואדם שדחפו לבור וכו'
לענין ארבעה דברים וכו' אדם חייב.
פ"ד סק"ד, שנ"ב (קטע "והנה
לקמן").

נ"ג ע"ב, שור ואדם שדחפו לבור וכו'
לענין כופר וכו' אדם ובור פטורים (בור
פטור על אדם אפילו כשדחפו את האדם
לתוך הבור).
ע"ח סק"ג.

נ"ג ע"ב, בור פטור מד' דברים.
ט' (קטע "והנה יש להקשות").

נ"ג ע"ב, והמת יהי' לו במי שהמת שלו.
ע"ח סק"ה.

נ"ג ע"ב, איפוך אנא.
קע"ה.

נ"ג ע"ב, מסתברא פטור גבי בור הואיל
ופטר בו את הכלים.
ע"ח סק"ז.

נ"ג ע"ב, רש"י ד"ה לענין נזקין.
נ"ז סק"ג.

נ"ג ע"ב, רש"י ד"ה אדם ובור פטורין.
נ"ז סק"ב (קטע ראשון), סק"ג,
ע"ח סק"ג.

נ"ג ע"ב, תד"ה הא.
ר' סק"א, סק"ב ובההערה, סק"ג,
ר"ב.

נ"ג ע"ב, תד"ה שור ואדם.
שנ"ב.

נ"ג ע"ב, מהרש"א ד"ה תוספות.
ר' סק"ג.

נ"ג ע"ב, מהרש"א ד"ה בפירש"י.
נ"ז סק"ב (קטע ראשון).

נ"ג ע"ב, מהרש"א ד"ה שם בגמרא.
שע"ח, הוספות על פרק המניח
משנת תשע"ז ע"א.

נ"ג ע"ב, רמב"ן במלחמות ד"ה ומ"ש בעל
המאור (שבשר ואימורין הרי זה גרע אפילו
מפלגא היויקא עב"ד).
ר' סק"ז.

נ"ג ע"ב, רשב"א סד"ה שור ואדם.
קע"ג.

נ"ג ע"ב, שט"מ ד"ה וכתב הר"א מגרמישא
(השני).

שני"ב (קטע "וע"ע בשט"מ").

נ"ג ע"ב, שט"מ ד"ה והר"ר ישעי' (על אדם
ושור שדחפו לבור).

פ"ד סק"א, קנ"א.

נ"ג ע"ב, שט"מ ד"ה וז"ל הרא"ה (על אדם
ושור שדחפו לבור).

פ"ד סק"א.

נ"ג ע"ב, פ"י ד"ה שם בגמרא אמר רבא
(בענין אם בור פטור על נזקי שור פסוה"מ).
ע"ח סק"ה.

נ"ג ע"ב, פ"י ד"ה שם מסתברא.
ע"ח סק"ז.

נ"ד ע"א, שבירתן זו היא מיתתן.
ע"ח סק"ה.

נ"ד ע"א, רש"י ד"ה שבירתן.
ע"ח סק"ו.

נ"ד ע"א, תד"ה הוה.

ט"ו סק"ד, תרס"ז.

נ"ד ע"א, תד"ה חמור.

שע"ד בההערה השני'.

נ"ד ע"א, מהרש"א ד"ה בד"ה ה"א קרב
וכו' (שאינן ללמוד כלים משבת למאן דלית
לי' שביתת כלים).
ט"ו סק"ד.

נ"ד ע"א, בא"ד (בשם רש"י בחומש
והקשה עליו).

ט"ו בההערה השני'.

נ"ד ע"א, פ"י ד"ה תוס' וכו' (בענין מנ"ל
שקרן חייב על כלים).
ט"ו סק"ד.

נ"ד ע"ב, אלא מעתה אדם בן דעת הוא
דפטור הא לאו בן דעת הוא דחייב.
ע"ח סק"ו.

נ"ד ע"ב, שור פיקח ביום הו"ל לעיוני.
ע"ח סק"ב סק"ג, רצ"ג סק"א,
שס"ג, ת"ח, תקפ"ב (קטע "והנה
אכתי"), תר"מ, תרמ"ג סק"ב,
תרמ"ו.

נ"ד ע"ב, אחד השור ואחד כל בהמה חי'
ועוף לנפילת הבור.

ט"ו סק"ב סק"ג סק"ד.

נ"ד ע"ב, כסף ישיב לבעליו כל דאית לי'
בעלים.

ט"ו בההערה השני', סק"ד.

נ"ד ע"ב, להנחה הקשתיו ולא לדבר אחר.
ט"ו בההערה הרביעית.

נ"ה ע"א, תד"ה המנהיג.
ט"ו סק"ד.

נ"ה ע"ב, נפרצה בלילה וכו' פטור (ותד"ה
נפרצה).

תרל"ה, הוספות על פרק המניח
משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה)
י"ח.

נ"ה ע"ב, או שמסרה לחרש שוטה וקטן
ויצאה והזיקה חייב (ושט"מ שם).
קנ"ג.

נ"ה ע"ב, ארבעה דברים התורה מיעטה
בשמירתן (דלשן ורגל ואש ובור סגי
בשמירה פחותה משא"כ קרן).

רצ"ה סק"א (רגל), שפ"ז (קטע
"ברם עיין") (בור), תי"ב בההערה
(אש), תרע"ד, תשל"ד (אש),
תשמ"ו סק"ב בההערה (אש).

נ"ה ע"ב, ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. ש"כ.

נ"ה ע"ב, הכופף קומתו של חברו בפני הדליקה.

הסוגיא של אשו משום חציו ה' בההערה, תשמ"ד סק"ב.

נ"ה ע"ב, תד"ה נפרצה בלילה. תרל"ה, תשי"ט (קטע "גם י"ל"), הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) י"ח.

נ"ה ע"ב, תד"ה התורה. של"ו.

נ"ה ע"ב, הגהות הגר"א שהביא את שיטת הרמב"ם שהפורץ בפני בהמה בכוונה שתלך ותזיק חייב על הניזקין משום גרמי. ל"א.

נ"ה ע"ב, רי"ף שפוסק שגרמא בניזקין פטור. תקפ"ה סק"א.

נ"ה ע"ב, שיטת הרמ"ה שהפורץ כותל בריא בפני בהמת חברו וברחה הרי הפורץ חייב על הבהמה. ט' בההערה.

נ"ה ע"ב, שט"מ ד"ה הניחה. קנ"ג.

נ"ה ע"ב, שט"מ ד"ה הפורץ וכו' (בשם המאירי שהביא את שיטת הרמב"ם שהפורץ בפני בהמה בכוונה שתלך ותזיק חייב על הניזקין משום גרמי). ל"א.

נ"ה ע"ב, שט"מ בא"ד (בשם המאירי בענין שיטת הרמב"ם במה מיקרי גרמא ומה מיקרי גרמי). קפ"ה (קטע "עוד קשה"), שכ"א.

נ"ה ע"ב, פ"י ד"ה ע"ב בתוספות. תרל"ה.

נ"ו ע"א, אלא דמטיא ברוח שאינה מצוי. תשמ"ד (קטע אחרון).

נ"ו ע"א, הכובש עדותו (ונ"י בשם הרא"ה, ושט"מ בשם המאירי). ב' סק"ג.

נ"ו ע"א, המבעית את חברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. תנ"ו (קטע ראשון).

נ"ו ע"א, תד"ה אילימא. שי"ט.

נ"ו ע"א, שט"מ אילימא וכו' (בשם הרא"ה).

פ"ב, רנ"ג בההערה, הסוגיא של אשו משום חציו א'.

נ"ו ע"א, שט"מ בד"ה וכתב וכו' (בשם המאירי שיש דברים שאין עליהם חיוב תשלומין מדיני שמים אבל בכל זאת איסורא איכא). ש"כ בההערה.

נ"ו ע"א, שט"מ בד"ה העושה וכו' (בשם המאירי דגרמא בניזקין חייב בדיני שמים רק כשעושה בכוונה להזיק). תקע"ה סק"ג.

נ"ו ע"א, פ"י ד"ה בא"ד ועוד בפירקין. קנ"ד.

נ"ו ע"ב, המעמיד בהמת חברו על קמת חברו וכו'. ל"א, ל"ח, שי"ט.

נ"ו ע"ב, ביאור סברות רבה ורב יוסף אם שומר אבידה הוי ש"ח או ש"ש. תנ"ב (קטע "ובישוב" ולהלן שם).

נ"ו ע"ב, תד"ה פשיטא. ל"ז * סק"א, קע"ו * סק"ג, רל"ו, תנ"ב (קטע ראשון) ובההערה השלישית, ת"פ סק"ו, תש"ד (קטע אחרון).

נ"ו ע"ב, תד"ה המעמיד. א' סק"ג (קטע "אולם"), ל"ח, הסוגיא של אשו משום חציו ז',

פטור בד"א וחייב בד"ש, שילח ביד פיקח הפיקח חייב. קנ"ד.

נ"ט ע"ב, שילח ביד פיקח פיקח חייב (בענין הא דפטור הפיקח אפילו מדיני שמים). תרפ"ו.

נ"ט ע"ב, אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב. ק"ע סק"ב.

נ"ט ע"ב, ולא מחייב עד שימסור לו גוואא וכו'. קנ"ב.

נ"ט ע"ב, תד"ה ליבתה. קע"א סק"א.

נ"ט ע"ב, מאירי ד"ה ולדעת ר' שמעון בן לקיש. תרפ"ז.

נ"ט ע"ב, שט"מ ד"ה אבל וכו' (בשם הרא"ה). קע"א סק"ב.

נ"ט ע"ב, שט"מ וכתב תלמיד הר"פ. קע"א סק"ב בההערה הראשונה.

נ"ט ע"ב, שט"מ אמר ר"ל. קנ"ב.

נ"ט ע"ב, שט"מ ד"ה והרב המאירי. קנ"ב.

נ"ט ע"ב, שט"מ ד"ה וכתב הרא"ה. קנ"א.

ס' ע"א, ליבה וליבתה הרוח, ותוס' שם בד"ה ליבה, וד"ה והכא. ק"ע, קע"א.

ס' ע"א, וליבתה הרוח ברוח שאינה מצוי'. שפ"ז (קטע "מיהו עיין").

ס' ע"א, רב אשי אמר וכו'. תקפ"ה סק"א.

ס' ע"א, השולח את הבערה ואכלה עצים. הסוגיא של אשו משום חציו ב'.

ת"ט (קטע "וע"ע בתוס'"), הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז מ"ה.

נ"ו ע"ב, תד"ה וליסטים. ל"ז * סק"ב (קטע "והנה בדברינו").

נ"ו ע"ב, רשב"א ד"ה מעמיד. א' סק"ג (קטע "אולם"), ה' (קטע "ועוד י"ל").

נ"ז ע"א, הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל. תרצ"ו.

נ"ז ע"א, פ"י ד"ה ואי ס"ד ש"ש הוי. תרצ"ו.

נ"ז ע"ב, תד"ה נמצא. ס"ח, תש"ו (ודברי המהדורא בתרא על דבריהם).

נ"ז ע"ב, שט"מ ד"ה מכלל. תש"ו.

נ"ח ע"א, מבריא ארי. ר"פ סק"ב, תרצ"ז סק"ג, תשכ"ז.

נ"ח ע"א, אותה ערוגה, מערוגה לערוגה. ע"ט סק"א (קטע "וכן הסוגיא").

נ"ח ע"א, תד"ה א"נ. שני"ד.

נ"ח ע"א, תד"ה לא שנו. רס"ב.

נ"ח ע"א, פ"י ד"ה גמרא ומ"ד. תר"מ.

נ"ח ע"ב, א"ל רבא אם אמרו בנזקי ממונו יאמרו בנזקי גופו. צ"ח סק"א.

נ"ט ע"א, כחש גופנא. שס"ז*.

נ"ט ע"א, תד"ה ומאי. פ"ח, צ'.

נ"ט ע"א, שט"מ ד"ה ומאי ניהו וכו' (בשם ר"ת). פ"ח.

נ"ט ע"ב, השולח את הבערה ביד חש"ו

ס' ע"א, אמר רבא למה לי דכתב רחמנא קרוצים גדיש קמה ושדה צריכי וכו'.
ט"ו סק"ג.

ס' ע"א, תד"ה ליבה.
ק"ע, קע"א, תר"ה סק"א.

ס' ע"א, תד"ה רב אשי.
תי"ב (קטע "גם י"ל").

ס' ע"א, תד"ה והכא.
ק"ע, קע"א.

ס' ע"א, רי"ף שפוסק שגרמא בניזקין פטור.
תקפ"ה סק"א.

ס' ע"א, רשב"א ד"ה גמרא תנו רבנן (בענין ליבה וליבתה הרוח).
קע"א סק"ג.

ס' ע"א, שט"מ ד"ה רב אשי וכו' (בשם הרא"ה).
קע"א סק"ב.

ס' ע"א, פ"י ד"ה רב אשי אמר.
קע"א סק"א.

ס"א ע"ב, ואם הזיק משלם מה שהזיק רש"א לא נאמרו שיעורים הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם.
פ"ו.

ס"א ע"ב, רש"י על מחלוקת רבי יהודה ורבנן.
ב' סק"ד בההערה.

ס"א ע"ב, רי"ף.
פ"ו (קטע "וי"ל"), תש"כ (קטע אחרון).

ס"ב ע"א, רא"ש סי' ט"ז.
תקנ"ד סק"א (קטע "ועכ"פ").

ס"ב ע"א, שט"מ ד"ה הזיקתו.
תשמ"ו סק"ב.

ס"ב ע"א, פ"י על רש"י ד"ה מאי הוה לי גבי.
תשמ"ו סק"ב.

ס"ב ע"ב, גין שיצא מתחת הפטיש.
תי"ב (קטע "גם י"ל" וקטע אחרון).

ס"ב ע"ב, רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור.

הוספות על פרק המניח משנת תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ה', הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז ס"ו.

ס"ב ע"ב, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות.
קפ"ט.

ס"ג ע"א, הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל.
תרצ"ו, תש"ג.

ס"ג ע"א, תד"ה וחד.
קפ"ט.

ס"ג ע"ב, אם לא ימצא כמה שאמר אלא שהוא עצמו גנבו.
תש"י סק"א (קטע "וכן משמע").

ס"ג ע"ב, על כל אבידה (לרבות ששומר אבידה משלם כפל של ט"ג).
תרצ"ו, תש"ג (קטע ראשון).

ס"ה ע"א, "תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה".
ס"ג סק"א (קטע "וע"ע לקמן").

ס"ה ע"א, תד"ה אין לי אלא וגו'.
תרצ"ג (קטע "ועיין גם").

ס"ה ע"א, רא"ש בסי' ב' (בענין מנ"ל שמשלם קרן כשעת הגזילה).
ס"ד (קטע "ועיין בתוס'").

ס"ה ע"א, רא"ש שם (שמשלם כפל כשעת העמדה בדין ואילו טביחה ומכירה כשעת הטביחה והמכירה).

ס"ג סק"א (קטע "ועיין עוד"),
רכ"א (קטע "והנה לקמן").

ס"ה ע"א, חידושי הגר"ח על הש"ס בענין תברה ושתיי'.
א' סק"ג.

ס"ה ע"ב, תד"ה הא.

שע"א (קטע אחרון).

ס"ו ע"ב, שט"מ בסד"ה וז"ל תלמידי ר"פ.
ר"ג.

ס"ז ע"א, ואין מוסיף חומש על גזל אביו.
קע"ו* סק"ב בההערה.

ס"ח ע"א, תד"ה מה טביחה.
קע"ו* סק"ג.

ס"ט ע"א, תד"ה כל שלקטו.
שע"א (קטע "ועוד צ"ע").

ע' ע"א, רש"י ד"ה דכפרי.
ל"ז* סק"ג, תרצ"ג בההערה
השלישית.

ע' ע"ב, לענין שבת לא מחייב עד דמטיא
לארעא.

הסוגיא של אשו משום חציו י"ז
סק"ב (קטע אחרון), ל"ה סק"א.

ע' ע"ב, רש"י ד"ה אכתי קטנה היא חצי
דבר.
שי"ב.

ע' ע"ב, רי"ף (בענין למה ג' כתי עדי על
שלוש שנים של חזקה לא חשיבי חצי דבר).
שי"ב.

ע"א ע"א, גנב שור הנסקל וטבחו משלם
ארבעה וחמשה דברי רבי מאיר וחכמים
פוטרין וכו' (מוכח ששחיטת שור הנסקל
מטהרת מידי נבילה).
ש"ו (קטע אחרון).

ע"ג ע"א, ר' יוסי סבר למפרע הוא נפסל
וכיון דמיד כי אסהידו הוא דמיפסלי כי
איתזמו להו אטביחה איתזמו להו נמי
אגניבה דהא תכ"ד כדיבור דמי.
הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ט"ו
(קטע "עוד הביא").

ע"ג ע"ב, ונמצאו זוממין וכו' ועוד דמי
כולי' עבד לאדון בעי לשלומי (למה לא
חשיב כאשר עשה).
ע' סק"ד.

ע"ד ע"א, רש"י ד"ה ואי.
רכ"א (קטע "וי"ל" וקטע "והנה
לקמן"), תכ"ד סק"ב (קטע
"ועכ"פ").

ע"ה ע"א, איתמר מודה בקנס ואח"כ באו
עדים וכו'.
תקל"ד.

ע"ה ע"א, ראה עדים שמשמשים ובאים.
תקל"ד.

ע"ה ע"א, פוטר עצמו מכלום (ושט"מ
בד"ה ולענין פסק הלכה וכו' בשם המאירי).
רכ"ג, תקל"ד.

ע"ה ע"ב, רש"י ד"ה תשלומי כפל.
רכ"א (קטע "וי"ל").

ע"ה ע"א, שט"מ בד"ה ולענין פסק הלכה
וכו' בשם המאירי (בענין פוטר עצמו
מכלום).
רכ"ג, תקל"ד.

ע"ו ע"א, רש"י ד"ה דר' יוסי הגלילי.
קצ"ו, קצ"ח.

ע"ט ע"א, אבל גנב וטבח ומכר ברשותם
פטור (שמיכה לא מהניא ברשות הנגזל).
תר"צ.

ע"ט ע"א, תד"ה או (השיטה שבגניבה
וגזילה מהני משיכה מרשות הבעלים
לרשות הרבים ודלא כמו במכר ומתנה).
ג'.

ע"ט ע"ב, ויגזול את החנית מיד המצרי.
תש"ה (קטע ראשון).

פ' ע"א, מעשה בחסיד אחד שהי' גונח
מלבו, ומאירי שם.
תשמ"א (קטע "עיין לקמן").

פ' ע"א, מאירי שם על הנ"ל.
תשמ"א (קטע "עיין לקמן").

פ"א ע"ב, ביחידאי לא קאמרינן.
הוספות על פרק המניח משנת
תשס"ב (שלפני אות ת"ה) ה'.

פ"א ע"ב, תד"ה ונוטל.
שנ"ד.

פ"ג ע"ב, החובל בחבירו חייב עליו משום
חמשה דברים.
ס"א (קטע "ולפי דבריו").

פ"ג ע"ב, אבל אתה לוקח כופר לראשי
אברים.
ס"א (קטע "והנה י"ל").

פ"ד ע"א, דאי לא תימא הכי טרפה שהרג
את השלם מאי עבדינן ל"י אלא היכא
שאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר
(משמעות הגמ' דהא דאין הורגים טריפה
שהרג הרי זה משום דהוי בגדר מילתא דלא
אפשר).

תק"ח (קטע "ועכ"פ").

פ"ד ע"א, לומר שאין שמין אותו (תשלומי
עין תחת עין) בניזק אלא במזיק.
ס"א (קטע "והנה י"ל").

פ"ד ע"א, תד"ה רב אשי.
פ"ח בההערה, צ"ח סק"א.

פ"ד ע"ב, שאין דנין אדם באדם בבבל.
תנ"ח.

פ"ד ע"ב, רב פפא אגבי ארבע מאה זוזי
לבושת.

הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז כ"ה.

פ"ד ע"ב, חסדא חסדא קנסא קא מגבית
בבבל.
ע"א.

פ"ד ע"ב, אין מועד בבבל (ופירש"י שם).
שי"ח (קטע "וע"ע לקמן").

פ"ד ע"ב, רש"י ד"ה ופגם.
ע"א.

פ"ד ע"ב, רש"י ד"ה אין מועד בבבל.
שי"ח (קטע "וע"ע לקמן").

פ"ה ע"א, דמית עלי כאריא ארבא.
תכ"א סק"א (קטע ראשון).

פ"ה ע"א, כ"ש דפשעת בנפשך וקרו לי
שור המזיק.

תכ"א סק"א (קטע "והנה לקמן").

פ"ו ע"ב, ביישו ישן, ומשום כסופא.
תנ"ו (קטע "והנה לכאורה יש
להוכיח").

פ"ז ע"א, וכן הי' רבי יהודה פוטרו מכל
המצות (ותוס' שם בד"ה וכן וכו' שחייב
מיהא מדרבנן).
נ"ב.

פ"ז ע"א, שאדם וכו' ומשלם דמי ולדות,
ושור וכו' ופטור מדמי ולדות.
נ"ה.

פ"ז ע"א, רש"י ד"ה נתגרשה האשה
ונשתחרר העבד.
קמ"ג (קטע "שו"ר").

פ"ז ע"א, תד"ה וכן וכו' (שגם לרבי יהודה
סומא חייב במצות מדרבנן).
נ"ב (בההערה הראשונה).

צ' ע"א, התוקע לחבירו.
תנ"ו.

צ' ע"א, סטרו נותן לו מאתים וז.
תנ"ו בההערה הראשונה.

צ' ע"א, הדעות בענין אם השיעורים של
בוששת שנאמרו כאן הם לעניים או לעשירים.
הוספות על פרק המניח משנת
תשע"ז כ"ו.

צ' ע"א, מאירי ד"ה אמר המאירי.
תנ"ו (קטע "והנה לכאורה י"ל").

צ' ע"ב, הרי שדחף את חבירו מראש הגג
או מראש הבירה ומת בית דין הולכין אצל
הבירה וכו' (שצריכים לאמוד את גובה
הבירה).

תר"א (קטע "והנה לקמן").

צ' ע"ב, גליון הש"ס (בענין נגח ואח"כ
הפקיר).

ר"ו (סוף קטע ראשון), תכ"ח.

צ"ב ע"א, כל אלו שאמרו דמי בושתו וכו'.
תנ"ז.

צ"ב ע"א, רש"י ד"ה אבל צער.
תנ"ז.

צ"ג ע"א, לשמור ולא לקרוע (ראיית הגמ'
שקרע כסותי פטור מהא דליכא דין שמירה
כשהוא מפקיד על מנת לקרוע).
תרצ"ג בההערה השני'.

צ"ג ע"א, תד"ה ורמינהי (בשם המכילתא,
כצ"ל בדבריהם) (ומלחמות שם).
תנ"ב בההערה הראשונה.

צ"ג ע"א, מלחמות שם.
תרצ"ג בההערה השני'.

צ"ג ע"א, רשב"א ד"ה ורמינהי.
תרצ"ג בההערה השני'.

צ"ד ע"א, והא אמר שמואל אין שמין לא
לגנב ולא לגזלן וכו' (דטעמא דשמואל הוא
משום דס"ל ששינוי קונה).
קע"ו *סק"ב בההערה.

צ"ד ע"א, רש"י מרחו (קטע "והנה עיין
ברש"י").

שע"א (קטע "ברם לכאורה" ולהלן
שם).

צ"ד ע"א, רש"י ד"ה אף מפריש מן העיסה.
שע"א (קטע "ברם לכאורה" וקטע
אחרון).

צ"ד ע"א, רש"י ד"ה אין שמין.
קע"ו *סק"ב בההערה.

צ"ד ע"א, תד"ה מרחו.
שע"א (קטע "ועיין עוד במקדש
דוד").

צ"ד ע"א, שט"מ ד"ה והאמר שמואל (בשם
הראב"ד).

קע"ו *סק"ב בההערה.

צ"ד ע"ב, רש"י ד"ה הרועים.
א' סק"ג.

צ' ע"ב, תורת חיים (שהוכיח כרש"י שנותן
לו סלע הוא דמי בושתו).
תנ"ז.

צ"א ע"א, ולא מענינן לדיני' (עינוי הדין
בשור).
תק"נ.

צ"א ע"א, אפילו תימא ר"ע וכו'.
תק"נ.

צ"א ע"א, יש אומד לניזקין.
ל"ה (קטע "והנה לקמן"), תנ"ו
(קטע ולכאורה יש להוכיח"),
תקכ"ב.

צ"א ע"א, מטפח ועד עשרה מיתה ליכא
ניזקין איכא.
קס"ו בההערה השלישית.

צ"א ע"א, המכעית את חבירו פטור מדיני
אדם וחייב בדיני שמים.
תנ"ו (קטע ראשון).

צ"א ע"א, רקק בגופו ורקק בבגדו.
תנ"ו (קטע "ולכאורה יש להוכיח"
וקטע "מיהו לכאורה דוחק").

צ"א ע"א, זאת אומרת ביישו בדברים פטור
מכלום.

תנ"ו (קטע קטע "והנה לפי" וקטע
"מיהו לכאורה דוחק").

צ"א ע"א, רש"י ד"ה אבל לנזקין.
ל"ד (קטע "והנה לקמן").

צ"א ע"א, רש"י ד"ה מלמטה למעלה.
קס"ו בההערה השלישית.

צ"א ע"א, שט"מ ד"ה הכא במאי עסקינן
(בשם הראב"ד בענין עינוי הדין בשור).
תק"נ.

צ"א ע"א, שט"מ בד"ה מאי לאו (בשם
הראב"ד).

קס"ו (קטע "ולא עוד") ובההערה
השני' שם, קס"ז (קטע "ובאמת").

צ"ה ע"א, רא"ש בסי' ג' (בענין תברה ושתיי).
א' סק"ג.

צ"ח ע"א, הזורק מטבע של חבירו לים הגדול.

רנ"א (קטע ראשון), תכ"א סק"א (קטע "והנה עיין לקמן") (מרדכי), תר"פ (גדר אדיי' אדויי) (ורש"י ורשב"א שם).

צ"ח ע"א, מרדכי סי' קי"ד.
תכ"א סק"א (קטע "והנה עיין לקמן" וקטע אחרון) סק"ב (קטע ראשון וקטע "ועיין בחי' הגר"ש" וקטע "והנה עיין עוד" וקטע אחרון).

צ"ח ע"ב, רש"י ד"ה מכור (ורש"ש שם בענין נגח ואח"כ מכר).
ר"ה (קטע ראשון).

צ"ט ע"ב, טבח אומן שקלקל.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז כ"ג.

ק' ע"א - ע"ב, מחיצת הכרם שנפרצה (קושיית הרמב"ן שיתחייב משום ממונו המזיק).
ר"ז (קטע ראשון).

ק' ע"א, תד"ה מחיצת.
ת"ל* (קטע "ולפי תוס'").

ק"ד ע"א, הו"ל כמאן דאמר לי יהיו לי בידך.
תנ"ב (קטע "והנה גם תוס'").

ק"ד ע"א, רש"י ד"ה אלא אמר רבא.
תנ"ב (קטע "והנה גם תוס'").

ק"ה ע"ב, שהרי פטר עצמו מגניבה ואבידה.
תנ"ב (קטע אחרון).

ק"ה ע"א, כופר בפקדון.
ס"ז (קטע אחרון), תרצ"ג (קטע "ברם לכאורה" ולהלן שם).

ק"ה ע"ב, וכיחש בה למדנו עונש אזהרה מנין.
תרצ"ג (קטע "והנה יש לבאר").

ק"ה ע"ב, רש"י ד"ה נעשה.
תרצ"ג בההערה השלישית.

ק"ה ע"ב, רש"י ד"ה דקאי באגם.
תרצ"ג (קטע "מיהו אכתי").

ק"ו ע"א, שבועה היא דקניא אבל כפירה לא קניא, הכא נמי דקיימא באגם.
ס"ז (קטע אחרון).

ק"ו ע"א, אמר רב שבועה קונה (והמשך הסוגיא שם).
ס"ו (קטע "והנה יש להביא").

ק"ו ע"ב, הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל.
תרצ"ו.

ק"ו ע"ב, אכלו כשהוא קטן.
ס"ז בההערה.

ק"ז ע"ב, מחלוקת האמוראים בשלח בו יד קודם שטען טענת גנב.
ס"ז.

ק"ז ע"ב, רש"י ד"ה בשלח בו יד.
ס"ז (קטע "והנה לקמן").

ק"ז ע"ב, רש"י ד"ה אבל שלח בה יד.
תש"י סק"א (קטע "וכן משמע").

ק"ז ע"ב, רש"י ד"ה מ"ט לאו.
ל"ז* סק"ג, תרצ"ג בההערה השלישית.

ק"ז ע"ב, רש"י ד"ה אף שבועה שלא שלחתי בו יד.
ס"ז (קטע "והנה לקמן").

ק"ז ע"ב, תד"ה ושלח בו יד.
ל"ז* סק"ג, ס"ז (קטע "והנה לקמן"), תרצ"ג (קטע "ברם לכאורה").

ק"ז ע"ב, רש"ש (בענין מנין ששאר השומרים חייבים בפשיעה).
ע"ב בההערה, תש"ג בההערה.

ק"ח ע"ב, תבעו שומר והודה (בענין מה שהשומר הוא בעל דבר לתבוע את הגנב).
קל"א (קטע ראשון).

ק"ח ע"ב, הרמב"ם בפיה"מ על המשנה.
ס"ד בההערה השני.

ק"י ע"ב, תד"ה דאדעתא.
תקנ"ז.

ק"יב ע"א, הניח להם אביהם פרה שאולה וכו', כסבורים של אביהם היא וטבחוה וכו'.
הוספות על פרק המניח משנת תשע"ז
כ"ב (קטע ראשון ולהלן שם), כ"ג.

ק"יב ע"א, המחלוקת אם שומר מתחייב

משעת משיכה או משעת אונסין.
קע"ו* סק"ב (קטע "וע"ע בהגהות").

ק"יב ע"א, רש"י ד"ה היתה פרה שאולה לו.
ס"ו (קטע "וכן מוכח").

ק"יב ע"א, רשב"א בד"ה הי' וכו' (בשם הראב"ד).

ס"ז (קטע "והנה לקמן").

ק"יג ע"ב, הפקעת הלואתו (ובענין מנלן שמותר).

קס"א (קטע "ואין לתרץ").

ק"יח ע"א, פרה רבוצה בו, ורש"י שם.
קצ"ג, תרצ"ג בההערה השני.

ק"יח ע"א, אמר רב לדעת צריך דעת וכו'.
תש"ה.

ק"יח ע"א, רש"י ד"ה לדעת.
תש"ד (קטע ראשון).